

รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

โครงการศึกษาความพร้อมในสาขาการธนาคารของไทย
ภายใต้การแข่งขันในประชาคมอาเซียนปี 2015
(Readiness of Thai Banking under AEC's
Financial Liberalization in 2015)

ผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร. พรเพ็ญ วรสิทธิ์
อาจารย์ จิราพร สุเมธีประสิทธิ์

สำนักวิจัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาว่าธนาคารพาณิชย์ของไทยมีความพร้อมรับการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือไม่โดยใช้วิธีประเมินระดับความสามารถในการแข่งขันและสถานะความเสี่ยงทางด้านการเงินและการธนาคารของไทยเปรียบเทียบกับอีก 5 ประเทศในอาเซียน คือ เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลตัวชี้วัด FDI (Financial Development Indicator) ซึ่ง WEF (World Economic Forum) ได้รวบรวมไว้ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าภาคการเงินและการธนาคารของไทยมีความแข็งแกร่งด้านพัฒนาทางการเงินในอันดับที่ 34 จาก 62 ประเทศ และนับเป็นอันดับที่ 3 ในกลุ่ม AEC รองจากสิงคโปร์และมาเลเซียโดยจุดแข็งของไทยคือด้านการให้บริการทางการเงินของธนาคาร (Banking financial services) และการเข้าถึงทางการเงิน (Financial Access) และมีจุดอ่อนในด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน (Institutional environment) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจการเงิน (Business environment) และความมีเสถียรภาพทางการเงิน (Financial stability) อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินสถานะความพร้อมรับการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่าไทยและมาเลเซียมีปัจจัยสนับสนุนความพร้อมด้านการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในอาเซียนใกล้เคียงกัน ซึ่งจัดว่ามากเป็นอันดับสองรองจากสิงคโปร์ แต่ในระยะยาว ไทยมีปัจจัยที่ขับเคลื่อนความเสี่ยงต่อการถูกลดความสามารถในการแข่งขันมากเป็นที่สองรองจากอินโดนีเซีย

Abstract

Upon evaluating the readiness of Thai banking under AEC's Financial Liberalization in 2015 by using the scores and ranks in FDI (Financial Development Indicator) developed by WEF (World Economic Forum), six countries in AEC namely Vietnam, Malaysia, Singapore, Indonesia, Philippines, and Thailand were selected. It is found that Thailand was placed at 34 thout of 62 countries in the 2012 and the 3th in AEC. Results show that Thailand scores are quite high in the pillar of "Banking financial services" and "Financial access". The weakness are in the pillar of Institutional environment, Business environment and Financial stability. Although Thailand's readiness for financial liberalization shows positive improvements in 2012, risk exposure of losing her competitiveness in the long run is high, as the number of variables categorized as risk drivers is higher than the 4 countries studied, with exception to Indonesia

คำนำ

“โครงการศึกษาความพร้อมในสาขาการธนาคารของไทยภายใต้การแข่งขันในประชาคมอาเซียนปี 2015” (Readiness of Thai Banking under AEC’s Financial Liberalization in 2015) นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณ 2556 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จึงขอขอบคุณรศ.ดร.วิสาชา ภูจินดา ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องสำหรับความร่วมมือที่ดีอย่างต่อเนื่องจนงานวิจัยสำเร็จเป็นเล่มสมบูรณ์ขอขอบคุณท่านเอกอัครราชทูตไทยและคณะผู้เชี่ยวชาญ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย และ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งนายชลิต เตชสอนันต์ และ Mr. Robert Loke Tan Cheng ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ สาขาจาการ์ตาและกัวลาลัมเปอร์ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์รายงานการศึกษานี้ให้สมบูรณ์ นอกจากนี้ฉันขอขอบคุณคณะทำงานที่ร่วมกันทำงานอย่างแข็งขันในงานวิจัยนี้จนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ดร. พรเพ็ญ วรสิทธิ์ธา
หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญเนื้อหา

	หน้า
บทคัดย่อ	ii
Abstract	ii
คำนำ	iii
สารบัญเนื้อหา	iv
สารบัญตาราง	vii
สารบัญภาพ	x
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	2
1.4 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	3
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	5
1.5.1 แหล่งข้อมูล	5
1.5.2 การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล	6
1.5.3 การนำเสนอผลการศึกษา	12
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 แนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการเงิน	13
2.1.1 แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ	13
2.1.2 การรวมกลุ่มเศรษฐกิจภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)	15
2.1.3 การรวมตัวทางการเงิน	17
2.2 การรวมตัวภาคการธนาคารภายใต้ ASEAN Banking Integration Framework : ABIF	26
2.3 การเตรียมความพร้อมในภาคการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC	27
2.4 แนวทางเปิดเสรีตลาดเงินตามกรอบ QAB	32
2.5 ความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคาร	32
2.5.1 แนวคิดและหลักการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคาร	32
2.5.2 การวัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในเชิงปริมาณ	33
2.6 สถานการณ์รวมตัวทางการเงินของประเทศใน AEC	40
2.7 สรุป	42

สารบัญเนื้อหา (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างเศรษฐกิจและการเงินใน AEC	44
3.1 ความนำ	44
3.2 ภาพรวมสภาพแวดล้อมของประเทศต่างๆใน AEC	45
3.2.1 โครงสร้างประชากร พื้นที่ และผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่างๆในอาเซียน 2012	45
3.2.2 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ย (2551-2554)	46
3.2.3 สัดส่วนสาขาการเงินใน GDP	47
3.2.4 โครงสร้างระบบการเงินอาเซียน	48
3.2.5 การเติบโตและบทบาทของภาคการธนาคารในเอเชีย	51
3.2.6 ความมั่นคงทางการเงินของภาคการธนาคารใน AEC	52
3.2.7 ประสบการณ์การขยายธุรกิจต่างประเทศของภาคการธนาคารอาเซียน	54
3.3 ข้อมูลพื้นฐานรายประเทศ	55
- ประเทศบรูไน	55
- ราชอาณาจักรกัมพูชา	57
- สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	60
- สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	68
- ประเทศมาเลเซีย	72
- สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า/เมียนมา	79
- สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	85
- สาธารณรัฐสิงคโปร์	90
- ประเทศไทย	99
- สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	104
3.4 สรุป	109
บทที่ 4 การวัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์	113
4.1 ความนำ	113
4.2 การวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของสาขาการธนาคาร	114
4.2.1 กรอบการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของสาขาการธนาคาร	114
4.2.2 เกณฑ์การวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์	117
4.2.3 การวัดความสามารถในการแข่งขันของสาขาธนาคารใน AEC	118
4.3 การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันในการแข่งขันในภาพรวม	119
4.3.1 ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในภาพรวม	119

สารบัญเนื้อหา (ต่อ)

	หน้า
4.3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคาร รายหมวด	120
4.4 สรุป	131
4.4.1 สรุปความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ AEC	131
4.4.2 สรุปความสามารถในการแข่งขันของสาขาการธนาคารสำหรับประเทศไทย	133
บทที่ 5 การประเมินความพร้อมด้านการธนาคารของไทยภายใต้การแข่งขันใน AEC	136
5.1 ความนำ	136
5.2 กรอบการประเมินสถานะความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยภายใต้ AEC	137
5.2.1 ข้อสมมุติฐาน	137
5.2.2 การประเมินสถานะความเสี่ยง (Risk Exposure) ของธนาคารพาณิชย์	137
5.2.3 การประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ภายใต้ AEC	141
5.3 การประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ใน แข่งขันภายใต้ AEC	143
5.3.1 การประเมินสถานะความเสี่ยงและความพร้อมในการแข่งขันในภาพรวม	143
5.3.2 การประเมินความพร้อมของสิงคโปร์	144
5.3.3 การประเมินความพร้อมของฟิลิปปินส์	145
5.3.4 การประเมินความพร้อมของมาเลเซีย	146
5.3.5 การประเมินความพร้อมของอินโดนีเซีย	147
5.3.6 การประเมินความพร้อมของเวียดนาม	149
5.4 การประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ไทยในการแข่งขันภายใต้ AEC	154
5.4.1 ภาพรวมสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันของธนาคารไทย	154
5.4.2 การประเมินความพร้อมในการแข่งขันของภาคการธนาคารไทยเป็นรายหมวด	160
5.5 บทสรุป	174
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	180
6.1 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างระบบธนาคารของไทยกับประเทศอื่นในอาเซียน	180
6.2 การวัดระดับความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนในเชิงปริมาณ	181
6.3 การสรุปความพร้อมในการแข่งขันของธนาคารไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นใน AEC	182
6.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	183
ภาคผนวก	199
1. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเทศมาเลเซีย	200
2. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเทศอินโดนีเซีย	204
บรรณานุกรม	212

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางบทที่ 1	
ตารางที่ 1.1	8
ตารางที่ 1.2	9
ตารางที่ 1.3	11
ธนาคาร	
ตารางบทที่ 2	
ตารางที่ 2.1	37
ตารางที่ 2.2	38
ตารางบทที่ 3	
ตารางที่ 3.1	46
ตารางที่ 3.2	48
ตารางที่ 3.3	49
ตารางที่ 3.4	50
ตารางที่ 3.5	51
ตารางที่ 3.6	52
ตารางที่ 3.7	53
(Bank Regulatory Capital to Risk-Weighted Assets)	
ตารางที่ 3.8	59
ตารางที่ 3.9	66
ตารางที่ 3.10	67
ตารางที่ 3.11	68
ตารางที่ 3.12	71
ตารางที่ 3.13	72
ตารางที่ 3.14	77
ตารางที่ 3.15	78
ตารางที่ 3.16	78
มูลค่าหุ้นตามราคาตลาด	
ตารางที่ 3.17	79
ตารางที่ 3.18	82
ตารางที่ 3.19	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3.20 จำนวนธนาคารของฟิลิปปินส์ ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2556	88
ตารางที่ 3.21 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศฟิลิปปินส์	89
ตารางที่ 3.22 รายชื่อ Foreign Full Bank	93
ตารางที่ 3.23 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศสิงคโปร์	96
ตารางที่ 3.24 การเปรียบเทียบขนาดของธนาคารพาณิชย์ในเอเชีย	99
ตารางที่ 3.25 จำนวนสาขาของธนาคารชั้นนำของไทยเปรียบเทียบกับธนาคารชั้นนำ 2 แห่งของมาเลเซีย	102
ตารางที่ 3.26 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศไทย	103
ตารางที่ 3.27 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศเวียดนาม	108
ตารางที่ 3.28 นิยามของตารางข้อมูลรายประเทศ	110
ตารางบทที่ 4	
ตารางที่ 4.1 ดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคารของ WEF	116
ตารางที่ 4.2 อันดับที่แสดงระดับการพัฒนาทางการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC ในภาพรวมปี 2012	118
ตารางที่ 4.3 อันดับทีและคะแนนแสดงระดับการพัฒนาทางการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC จำแนกตามหมวด	119
ตารางที่ 4.4 จุดแข็งและจุดอ่อนของ 6 ประเทศใน AEC จำแนกตามหมวด (หมวด)	120
ตารางที่ 4.5 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงินใน AEC ใน หมวด1	122
ตารางที่ 4.6 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีต่อภาคการเงินของ AEC ใน หมวด2	125
ตารางที่ 4.7 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านเสถียรภาพของระบบการเงินใน AEC ใน หมวด3	127
ตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านการให้บริการทางการเงินของธนาคารของ AEC ในหมวด4	129
ตารางที่ 4.9 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านการเข้าถึงบริการทางการเงินของธนาคารของ AEC ใน หมวด 7	131
ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคารใน AEC	132
ตารางที่ 4.11 การวัดความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคารของไทยด้วยดัชนีจาก WEF	135
ตารางบทที่ 5	
ตารางที่ 5.1 เกณฑ์การจำแนกปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุนความสามารถทางการเงินของประเทศใน AEC	139
ตารางที่ 5.2 เกณฑ์ในการกำหนดตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงและตัวเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน	141

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางบทที่ 5	
ตารางที่ 5.3 เกณฑ์สำหรับสรุปสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและการธนาคาร	142
ตารางที่ 5.4 สรุปจำนวนปัจจัยเสี่ยงและสถานะความเสี่ยงในระยะสั้นและระยะยาวของประเทศใน AEC	144
ตารางที่ 5.5 สถานะความเสี่ยงระยะยาวของ FDI 2012 Index ในหมวดย่อย	150
ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบสถานะความเสี่ยงระยะยาวของ FDI 2012 Index ของประเทศใน AEC	151
ตารางที่ 5.7 สถานะความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันทางการเงินของไทย	155
ตารางที่ 5.8 สถานะความเสี่ยงในระยะสั้นและระยะยาวของประเทศไทยจำแนกตามหมวดย่อย	156
ตารางที่ 5.9 รายการปัจจัยที่มีสถานะเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของไทย	157
ตารางที่ 5.10 รายการที่มีสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาว	159
ตารางที่ 5.11 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar1-Institutional Environment	163
ตารางที่ 5.12 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar2 - Business environment	166
ตารางที่ 5.13 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar3 - Financial Stability	170
ตารางที่ 5.14 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar 4 - Banking financial services	172
ตารางที่ 5.15 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar 7-Financial Access	174
ตารางที่ 5.16 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน ของไทย	176
ตารางที่ 5.17 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาวของไทย	177
ตารางที่ 5.18 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของไทย	178
ตารางที่ 5.19 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะสั้นของไทย	179

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพบทที่ 1	
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการจำแนกตัวบ่งชี้ FDI เพื่อสรุปความพร้อมของธนาคารในการแข่งขัน	5
ภาพที่ 1.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่ผลสรุปของสถานะความเสี่ยงและความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ใน AEC	10
ภาพบทที่ 2	
ภาพที่ 2.1 การแบ่งหมวดหมู่ตัวดัชนีตาม WEF	39
ภาพบทที่ 3	
ภาพที่ 3.1 อัตราการขยายตัวทางผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาคงที่เฉลี่ยในช่วง 2550-2554	47
ภาพที่ 3.2 โครงสร้างสถาบันการเงินของประเทศอินโดนีเซีย (ต.ค. 2554)	65
ภาพที่ 3.3 โครงสร้างของบริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในสิงคโปร์	97

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกก่อตั้งของอาเซียน การส่งเสริมการเปิดเสรีการบริการในภาคการเงินภายใต้กรอบการตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services) จัดว่าเป็นหนึ่งในความรับผิดชอบของไทยภายใต้แผนการดำเนินการด้านการเงินการคลังอาเซียน

เมื่อเดือนเมษายน 2554 ที่ประชุมประจำปี ASEAN Finance and Central Bank Deputies' Meeting : AFDM ณ ประเทศฟิลิปปินส์ได้ให้ความเห็นชอบที่จะผลักดันให้การเปิดเสรีการบริการด้านการเงินในสาขาที่มีความพร้อมเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งที่จะดำเนินการได้ในปี 2558 อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่ AEC ในปี 2558 จะเป็นเพียงการเริ่มต้นเปิดเสรีของระบบการเงินไทยเท่านั้น โอกาสที่การเปิดเสรีทางการเงินทั้งระบบสถาบันการเงิน การเคลื่อนย้ายเงินทุนเต็มรูปแบบคงยังไม่เกิดขึ้น จนกว่าประเทศไทยจะมีความพร้อมมากกว่านี้ เพราะตามความตกลงระหว่างกลุ่มประเทศใน AEC การเปิดเสรีทางการเงินเต็มรูปแบบจะเลื่อนไปได้จนถึงปี 2563

อาเซียนได้เริ่มเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้กรอบความตกลง AFAS ในปี 2539 เพื่อมุ่งจัดอุปสรรค/ข้อจำกัดด้านการค้าบริการภายในอาเซียนและปรับปรุงการให้บริการของอาเซียนมีประสิทธิภาพและมีขีดความสามารถทางการแข่งขันกับประเทศนอกอาเซียน ในการเจรจาที่ผ่านมา สาขาการเงิน (การธนาคาร ประกันภัย ธุรกิจเงินทุน เครดิตฟองซิเอร์ และธุรกิจหลักทรัพย์) ได้เป็นหนึ่งใน 7 สาขาที่ไทยจะให้ความร่วมมือในการเปิดเสรี โดยในการประชุมครั้งล่าสุดใน ASEAN Finance and Central Bank Deputies' Meeting (AFDM) ซึ่งเป็นการประชุมประจำปีของเจ้าหน้าที่อาวุโสกระทรวงการคลังและธนาคารกลางของอาเซียนเมื่อปี 2552 ที่ประชุมได้วาง road map ในความร่วมมือทางการเงินในภูมิภาคอาเซียน โดยเห็นชอบให้ผลักดันการดำเนินการใน 3 ด้านคือ (1) การพัฒนาตลาดทุนโดยมีการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างตลาดหลักทรัพย์ในอาเซียน และยกเลิกหรือผ่อนคลายนข้อจำกัดในการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ (2) การเปิดเสรีการบริการด้านการเงินอย่างเหมาะสมในสาขาที่มีความพร้อม และ (3) การเปิดเสรีบัญชีทุนโดยสนับสนุนให้เงินทุนไหลเข้าออกได้อย่างเสรีมากขึ้น การศึกษาด้านการเปิดเสรีการบริการด้านการเงินในสาขาการธนาคารนับว่าสอดคล้องกับ road map ในข้อ 2 ข้างต้น

การเปิดเสรีภาคการเงินเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะต้องรองรับธุรกรรมต่างๆที่เกิดจากการรวมตัวเป็น “ประชาคมอาเซียน” ด้วยการทำหน้าที่อำนวยความสะดวกทางการเงิน เพื่อให้การค้าการลงทุน

และการย้ายฐานการผลิตดำเนินไปได้โดยราบรื่นเนื่องจากสาขาการธนาคารเป็นสาขาที่ใหญ่ที่สุดในภาคการเงินของไทย สาขาการธนาคารของไทยจะได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่หรือไม่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของระบบธนาคารพาณิชย์ไทยที่จะสามารถสร้างศักยภาพในการเข้าไปตักตวงประโยชน์จากการเปิดเสรีและสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างการให้บริการได้ทันการเปิดเสรี ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สถาบันการเงินของประเทศที่มีความพร้อมสูงกว่าทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางการเงินและการให้บริการแก่ทางธุรกิจ ย่อมมีต้นทุนการให้บริการทางการเงินที่ต่ำกว่า และสามารถดึงดูดเงินจากประเทศสมาชิกได้มากกว่าประเทศที่มีสถาบันการเงินอ่อนแอ ซึ่งจะส่งผลให้เสถียรภาพทางการเงินและทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อตรวจสอบว่า ในปัจจุบัน สาขาการธนาคารของไทยมีความพร้อมในบริการด้านการเงินมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน เพื่อจะได้สามารถเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนได้ก่อนเปิดเสรี

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาว่าสาขาการธนาคารของไทยมีความพร้อมรับการแข่งขันกับประเทศในประชาคมอาเซียนหรือไม่ โดยแบ่งวัตถุประสงค์ออกเป็น 5 ประการดังนี้

- 1) เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างระบบธนาคารของไทยกับประเทศอื่นในอาเซียน
- 2) เพื่อวัดระดับความสามารถในการแข่งขันของสาขา “การธนาคาร” ของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนในเชิงปริมาณ
- 3) เพื่อประเมินสถานะความเสี่ยงทางการเงินและความพร้อมด้านการธนาคารของไทย ภายใต้การแข่งขันใน AEC
- 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวเพื่อเสริมความพร้อมและแนวทางในการลดความเสี่ยงจากการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับธนาคารในประเทศอื่นภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1) ประเทศต่างๆที่เป็นสมาชิกใน AEC มีอยู่ทั้งสิ้น 10 ประเทศ แต่ด้วยข้อมูลที่มีจำกัดในบางประเทศ ในการศึกษาจะเน้นศึกษาเฉพาะประเทศที่มีข้อมูลมากพอแก่การใช้วิเคราะห์ ซึ่งมีอยู่ 6 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ส่วนอีก 4 ประเทศที่เหลือซึ่งได้แก่ พม่า ลาว เขมร และบรูไน เป็นประเทศที่ตลาดการเงินยังมีขนาดเล็กมาก และไม่ได้เป็นคู่แข่งในการแข่งขันกับตลาดการเงินไทย ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบ 4 ประเทศนี้จะเปรียบเทียบเฉพาะประเด็นด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และตลาดการเงิน

2) ในการศึกษาความพร้อมและการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ นั้น งานวิจัยนี้จะใช้ Financial Development Index (FDI) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ World Economic Forum (WEF) เพราะเป็นดัชนีที่มีความพร้อมในการสะท้อนความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศต่างๆ ได้ดีที่สุดในปัจจุบันในช่วงเวลาที่ทำวิจัยนี้ ข้อมูล FDI ของ WEF มีเพียง 5 ปี คือ ตั้งแต่ 2551-2554 แต่เนื่องจากข้อมูลในปี 2551 นั้นยังไม่ค่อยสมบูรณ์ งานวิจัยนี้จึงใช้ข้อมูลเฉพาะปีพ.ศ. 2552-2554

1.4 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ภาคการเงินเป็นภาคที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเป็นแหล่งเงินทุนที่นำไปสู่การจ้างงานและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ภายใต้ "ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน" ปัจจัยการผลิตในตลาดการเงิน ทั้งเงินทุน แรงงานจะเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี อุปสรรคทางกฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศที่เคยคุ้มครองสถาบันการเงินและธุรกิจการเงินต่างๆ จะหมดไป ความแตกต่างทางสัญชาติระหว่างผู้ประกอบการในอาเซียนค่อยๆ ลดความสำคัญลง ในขณะที่การลงทุนไต่ระดับระหว่างผู้ประกอบการในภูมิภาคนี้มากขึ้น มีการแข่งขันด้านการให้บริการทางการเงินมากขึ้น

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า การเปิดเสรีทางการเงินจะทำให้ธนาคารมีการแข่งขันกันมากขึ้น การแข่งขันจะทำให้ต้นทุนการดำเนินงานลดลง เกิดการแข่งขันกันในการพัฒนาประสิทธิภาพในบทบาทของการเป็นตัวกลางทางการเงินและคุณภาพในด้านการให้บริการ ส่งเสริม นวัตกรรมทางการเงินที่ช่วยให้ครัวเรือนและภาคการผลิตเข้าถึงบริการทางการเงินจากธนาคารได้มากขึ้นอันเป็นผลดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม การแข่งขันที่มากเกินไปก็อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของภาคการเงินได้ กล่าวคือ การแข่งขันในด้านการทำกำไร อาจทำให้ธนาคารต้องนำเงินฝากไปลงทุนในธุรกรรมที่มีข้อมูลไม่เพียงพอและมีความเสี่ยงสูง จนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของธนาคารซึ่งอาจลุกลามไปถึงทั่วอุตสาหกรรมการเงิน และประเทศชาติ (Claessens, 2009)

ในการศึกษาถึงความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ในการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ใน AEC นั้น ในปัจจุบันยังไม่มีงานศึกษาใดที่จะสามารถนำมายึดถือเป็นรูปแบบสำหรับนำมาศึกษาในกรณีธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนหรือของไทยได้ งานวิจัยนี้จะพิจารณาจากความสามารถในการแข่งขันและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันเป็นตัวบ่งชี้ถึงความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ในการเปิดเสรีด้านการเงินของประเทศต่างๆ ใน AEC โดยจะใช้ค่าดัชนีของ Financial Development Index (FDI) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของสถาบัน World Economic Forum (WEF) ค่าดัชนี FDI ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์มี 5 หมวด (Pillars) ซึ่งประกอบด้วยรายการย่อยที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในรูปของ “rank (อันดับที่)” และ “score (คะแนน) จำนวน 89 รายการ”

เกณฑ์การตัดสินว่าระบบธนาคารของประเทศใดในอาเซียนมีความพร้อมต่อการเปิดเสรีหรือต่อการแข่งขันมากกว่ากัน คือ ประเทศที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันน้อย ย่อมมีความพร้อมมากกว่าประเทศที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าและมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันสูงกว่า

งานวิจัยนี้ได้แบ่งดัชนี FDI ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์จำนวน 5 หมวดและ 89 รายการ ออกเป็น “ปัจจัยสนับสนุน (*advantage variable*)” และ “ปัจจัยถ่วง (*disadvantage variable*)” การระบุว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคารนั้น งานวิจัยนี้จะใช้แนวทางการประเมิน “อันดับที่ (rank)” ตามเกณฑ์ที่ WEF ได้กำหนดไว้ เพื่อให้เป็นไปในทางเดียวกันกับนานาชาติ โดยประเทศที่มีปัจจัยถ่วงจำนวนมากรายการก็ย่อมเป็นจุดอ่อนต่อการรักษาความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารและประเทศที่มีปัจจัยสนับสนุนมากก็ย่อมเป็นจุดแข็งของประเทศด้านเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารได้มากกว่าประเทศที่มีปัจจัยสนับสนุนน้อยรายการเนื่องจาก การระบุว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือปัจจัยถ่วงนั้น เป็นการระบุโดยใช้ข้อมูลที่แสดงอันดับที่ (rank) ในปี พ.ศ. 2555 เท่านั้น จึงเป็นปัจจัยที่สะท้อนสถานะได้เฉพาะในภาวะปัจจุบัน หรือในระยะสั้นเท่านั้น โดยในที่นี้ ปัจจัยถ่วงคือ “ปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้น”

ในการพิจารณาสถานะความเสี่ยงของปัจจัยต่างๆในอนาคต (ระยะยาว) จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยทุกรายการว่ามีสถานการณ์ทางการเงินทั้งในส่วนที่เป็น “อันดับที่” และในส่วนที่เป็น “คะแนน” เปลี่ยนแปลงในทิศทางใดด้วย ปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้สถานะของธนาคารมีความเสี่ยงต่อการถูกลดความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศในอนาคตหรือในระยะยาว ในที่นี้จะเรียกว่า “ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงของธนาคาร” โดยทั้งปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงต่างก็อาจมีลักษณะของการเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงของธนาคารได้ทั้งคู่กล่าวคือ ปัจจัยถ่วงที่มีลักษณะเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงด้วยย่อมเป็น “ปัจจัยเสี่ยง” ต่อการที่จะทำให้ประเทศถูกลดอันดับความสามารถในการแข่งขัน เพราะเป็นปัจจัยที่มีอันดับที่ลดลงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นและมีทิศทางการพัฒนาที่ไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้ประเทศในระยะยาว ในขณะที่ปัจจัยสนับสนุนซึ่งเป็นจุดแข็งในภาวะปัจจุบันก็อาจเป็น “ปัจจัยเสี่ยง” ได้หากปัจจัยดังกล่าวมีลักษณะของการเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงด้วย

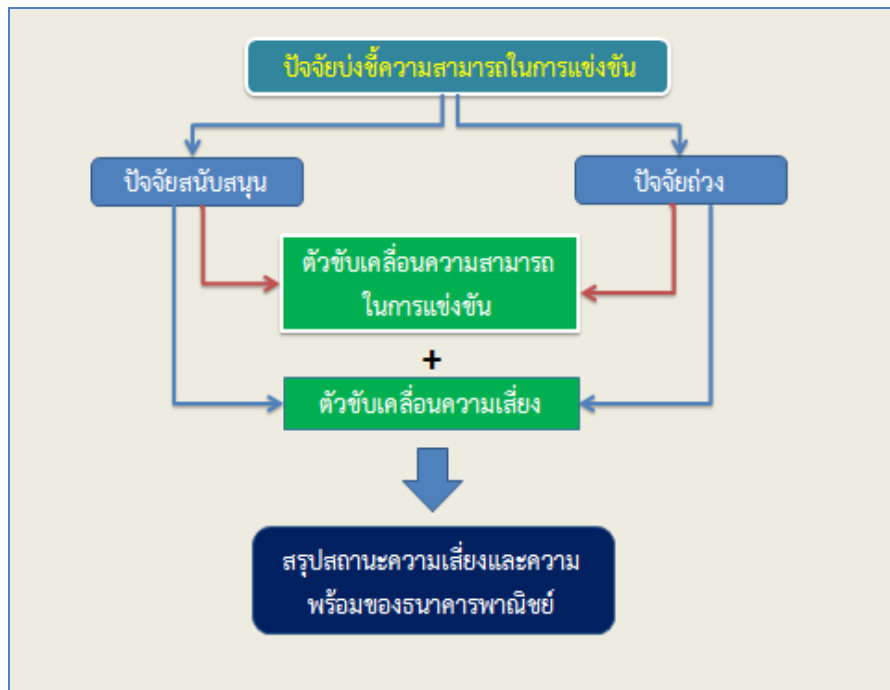
ส่วนปัจจัยที่มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งในด้าน “คะแนน” และ “อันดับที่” ปัจจัยเหล่านี้จะลักษณะเป็นตัวเร่งให้สถานะของธนาคารมีความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศเพิ่มขึ้นในอนาคตหรือในระยะยาว ซึ่งงานวิจัยนี้จะเรียกปัจจัยดังกล่าวว่า “ตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน” รายการใดที่มีลักษณะเป็น “ปัจจัยสนับสนุน” ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

¹ คำอธิบายส่วนนี้ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4

ในระยะสั้นอยู่แล้ว หากมีลักษณะเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวด้วย รายการนั้นย่อมเป็นจุดแข็งที่ทุกประเทศพึงปรารถนา

ผลการจำแนกปัจจัยบ่งชี้ต่างๆข้างต้น จะได้จำนวนรายการที่เป็น “ปัจจัยสนับสนุน” และ “ปัจจัยถ่วง” ความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะสั้นและจำนวนรายการที่เป็น “ตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน” และ “ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง” ของประเทศในระยะยาวดังแสดงในภาพที่ 1.1 ผลที่ได้จะช่วยให้สามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยมีความพร้อมในการแข่งขันกับประเทศต่างๆใน AEC มากน้อยเพียงใด

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการจำแนกตัวบ่งชี้ FDI เพื่อสรุปความพร้อมของธนาคารในการแข่งขัน

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิดังนี้

ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้จะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในกลุ่มประเทศอาเซียนต่างๆ แหล่งข้อมูลคือดัชนีตัวชี้วัดต่างๆจากเว็บไซต์ของธนาคารโลกและธนาคารกลางประเทศต่างๆใน AEC ข้อมูลจาก Financial Development Report ตั้งแต่ปี 2554-2555 จากเว็บไซต์ของ World Economic Forum (WEF) งานวิจัยบทความวารสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเงิน ตลาดและสถาบันการเงินทั้งในไทยและต่างประเทศด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล และด้วยการทำโฟกัสกรุ๊ป ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้จัดการสาขาธนาคารของไทยและผู้เชี่ยวชาญจากสถานทูตไทยในประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย รวมทั้งจากการสังเกตสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการธนาคารของประเทศทั้งสองเหตุผลที่เลือกประเทศดังกล่าวเพราะมาเลเซียเป็นประเทศที่มีความพร้อมในสาขาการธนาคารที่ใกล้เคียงไทยมากที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน ในขณะที่อินโดนีเซียเป็นประเทศที่อัตราการขยายตัวในสาขาการธนาคารสูง โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้

- 1) ความเป็นอยู่ประชาชน พฤติกรรมการออมและการใช้จ่าย
- 2) ทักษะคดีที่มีต่อประเทศไทย และการใช้สินค้าและบริการจากประเทศไทย
- 3) ความตื่นตัวของรัฐบาลและประชาชนต่อการเปิดเสรีการค้าและบริการภายใต้ AEC
- 4) ระบบธนาคารของมาเลเซียและอินโดนีเซียในปัจจุบันและพัฒนาการในอนาคตโดยมีประเด็นการสนทนาดังนี้

ก. สภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน

- การเปิดเสรีด้านการเงิน
- ความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงิน
- โอกาสของการเปิดธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นที่มาเลเซีย/อินโดนีเซีย
- ความเข้มงวดของการกำกับดูแลสถาบันการเงิน

ข. สภาพแวดล้อมของภาคธุรกิจ

- ศักยภาพด้านแรงงานทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ (ท่องเที่ยว การธนาคาร)
- การเก็บภาษีจากเงินฝากและเงินลงทุนในหลักทรัพย์
- ความพร้อมในโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ

ค. ความตื่นตัวต่อการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เช่น การใช้บัตรเครดิต บัตรเครดิต internet banking ฯลฯ

1.5.2 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้จำแนกการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน โดยในแต่ละส่วนจะมีวิธีประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างระบบธนาคารของกลุ่มประเทศในอาเซียน

ในส่วนนี้จะเป็นการเปรียบเทียบโครงสร้างระบบธนาคารทั้ง 10 ประเทศด้วยข้อมูล

จากเว็บไซต์ จากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารธนาคารทั้งในและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ข้อได้เปรียบเสียเปรียบของไทยเชิงโครงสร้างแบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การเปรียบเทียบจะเป็นการเปรียบเทียบถึงโครงสร้างเศรษฐกิจ ระบบการเงินอาเซียน และธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน

ตัวแปรที่ใช้ในการเปรียบเทียบโครงสร้างเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในปีพ.ศ. 2555 ซึ่งประกอบด้วย ขนาดพื้นที่จำนวนประชากรผลิตภัณฑ์มวลรวมที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP (PPP)) และผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคนต่อปี (Per capita GDP (PPP))

ส่วนตัวแปรที่ใช้ในการเปรียบเทียบโครงสร้างระบบการเงินอาเซียนได้แก่ ประเภทของสถาบันการเงิน จำนวนของสถาบันการเงิน และมูลค่าสินทรัพย์ของสถาบันการเงินต่างๆในอาเซียนและธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศ

2) การวัดความสามารถในการแข่งขันเชิงปริมาณและการประเมินสถานะความเสี่ยง

ในการวัดความพร้อมและขีดความสามารถในการแข่งขันของสาขาการธนาคารไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนนั้น งานวิจัยนี้ได้พิจารณาดัชนีตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการเงิน ที่จัดทำโดยองค์กรระหว่างประเทศ 3 สถาบัน คือ ธนาคารโลก International Institute for Management Development (IMD) และ World Economic Forum (WEF) และตัดสินใจใช้ตัวบ่งชี้ FDI ของ WEF ในการวัดระดับความพร้อมและความสามารถในการแข่งขันเชิงปริมาณของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ใน AEC อีก 5 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

WEF ได้กำหนดตัวบ่งชี้ไว้ทั้งหมด 7 หมวดในจำนวนนี้มีเพียง 5 หมวดที่เกี่ยวข้องกับสาขาการธนาคารซึ่งประกอบด้วยค่าดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคาร 89 รายการ โดยแต่ละรายการประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภทคือ อันดับที่ (rank) และ คะแนน (score) ดังรายละเอียดในบทที่ 4 โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ก. การวัดความสามารถในการแข่งขันเชิงปริมาณ

งานวิจัยนี้ได้ใช้เกณฑ์การจัดอันดับที่ของ WEF ในการจำแนกตัวบ่งชี้ออกเป็น “ปัจจัยสนับสนุน” และ “ปัจจัยถ่วง” โดยปัจจัยสนับสนุนหมายถึงปัจจัยที่ช่วยให้ประเทศได้อันดับที่ดีขึ้นซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งด้านความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารในประเทศนั้นและปัจจัยถ่วงคือปัจจัยที่ทำให้ประเทศได้อันดับที่แย่ลงจึงถือว่าเป็นจุดอ่อนของภาคการธนาคารในประเทศนั้น

ข. การประเมินสถานะความเสี่ยง (Risk Exposure) ของธนาคารไทยภายใต้ AEC

การประเมินสถานะความเสี่ยงของธนาคารเป็นการประเมินความน่าจะเป็นในการที่ธนาคารจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารไทยในอนาคต โดยรายการใดในตัวบ่งชี้ FDI มีสถานะความเสี่ยงสูงหรือต่ำ งานวิจัยนี้จะพิจารณาจากลักษณะของตัวบ่งชี้ดังนี้

“ปัจจัยถ่วง” จัดเป็นปัจจัยเสี่ยงซึ่งมีสถานะความเสี่ยงในระยะสั้นเพราะประมวลข้อมูลเฉพาะจากปี 2555

“ปัจจัยสนับสนุน” ไม่มีสถานะของการเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้น

“ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง” หมายถึง ปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้สถานะของธนาคารมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นต่อการลดความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศในระยะยาวโดยพิจารณาจากอันดับที่ (rank) และคะแนน (score) ของปัจจัยใน FDI ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2555 และเลือกเฉพาะรายการที่เกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีอยู่ 5 หมวด 89 รายการจัดเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาว เพราะแสดงถึงแนวโน้มของการมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นในช่วงที่ผ่านมา (2554-2555)

“ตัวเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน” หมายถึง ปัจจัยที่ไม่เป็นตัวเร่งให้สถานะของธนาคารมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นต่อการลดความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศในระยะยาว งานวิจัยนี้เรียกว่า “ตัวเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน” จึงไม่มีลักษณะของการเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาว เพราะแสดงถึงแนวโน้มของการมีความเสี่ยงลดลงในช่วงที่ผ่านมา (2554-2555)

ตารางที่ 1.1 ได้แสดงเกณฑ์ที่ใช้ประเมินสถานะความเสี่ยงในระยะสั้นและระยะยาวของแต่ละปัจจัยออกเป็นความเสี่ยง 4 สถานะรายละเอียดของการคัดเลือกตัวบ่งชี้ทั้ง 2 กลุ่มได้นำเสนอไว้ในบทที่ 5

ตารางที่ 1.1 สรุปสถานะความเสี่ยงของแต่ละปัจจัย

	ลักษณะตัวบ่งชี้	สถานะความเสี่ยง
ปัจจัยถ่วง	+ ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง	ก. เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
ปัจจัยถ่วง	+ ตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน	ข. เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น แต่มีโอกาสเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว
ปัจจัยสนับสนุน	+ ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง	ค. เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
ปัจจัยสนับสนุน	+ ตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน	ง. เป็นปัจจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันฯ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

เนื่องจากตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงซึ่งทำให้รายการใน FDI เกิดความเสี่ยงระยะยาวอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ดังแสดงในตารางที่ 1.2 โดยบางรายการอาจเกิดจากระดับการพัฒนาในรายการต่างๆ

แย่งลงจนทำให้ได้คะแนนและอันดับที่ลดลง บางรายการอาจเกิดจากระดับการพัฒนาในรายการต่างๆ ดีขึ้น จนได้คะแนนเพิ่มขึ้น แต่ยิ่งช้ากว่าประเทศอื่น ส่งผลให้ได้รับการจัดอันดับลดลงหรือไม่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความพร้อมของธนาคารต่างๆ ชัดเจนขึ้น คณะผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ที่เป็น “คะแนน” มากกว่าตัวบ่งชี้ที่เป็น “อันดับที่” กล่าวคือ รายการใดที่ได้ “คะแนน” ในปี 2555 น้อยกว่าปี 2554 รายการนั้นจัดว่าเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงในระดับ “เสี่ยงมาก” ถึงแม้ว่าจะได้รับการจัด “อันดับที่” ให้อยู่ในตำแหน่งที่ดีขึ้นหรือ “ไม่เปลี่ยนแปลง” ก็ตาม รายการใดที่ได้คะแนนเพิ่มขึ้นแต่ได้อันดับที่แย่งลง ก็จัดว่าเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงในระดับ “เสี่ยงน้อย” เพราะถือว่าเป็นรายการที่มีการบริหารจัดการในทิศทางที่ดีขึ้นบ้างแต่ก็มีความเป็นไปได้ที่ปัจจัยนี้จะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลงได้หากไม่เร่งพัฒนาให้เร็วขึ้น สำหรับรายการที่ “คะแนน” ในปี 2554 เท่ากับปี 2555 ถ้าได้ “อันดับที่” ลดลง แสดงว่าเป็นรายการที่มีความเสี่ยงมากกว่ารายการที่ได้ “อันดับที่” ดีขึ้นหรือ “ไม่เปลี่ยนแปลง” เพราะประเทศอื่นพัฒนาได้ดีกว่า จึงเป็นความเสี่ยงต่อการที่ความสามารถในการแข่งขันจะลดลง

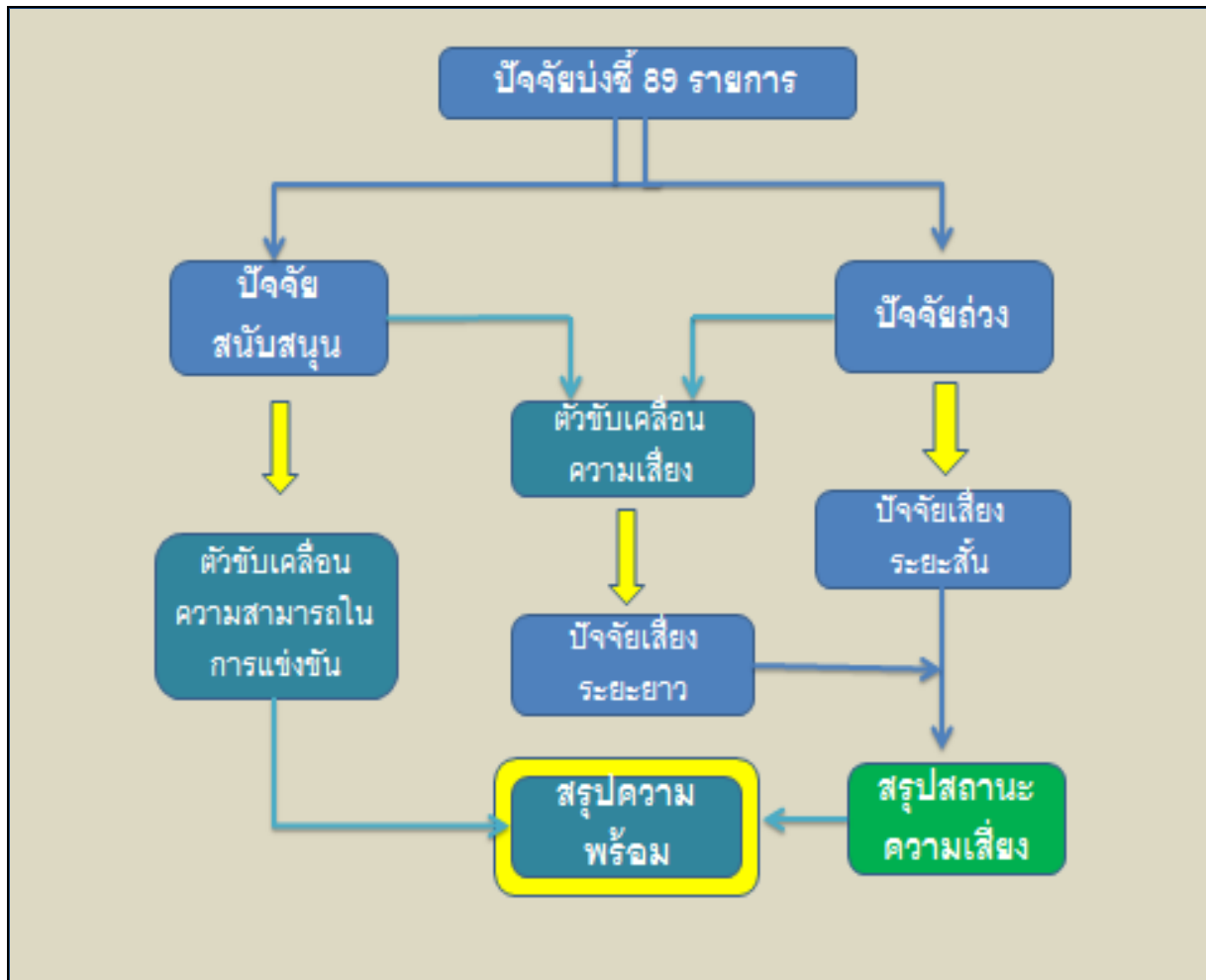
ตารางที่ 1.2 สถานะความเสี่ยงระยะยาว

	คะแนน	อันดับที่	สรุปสถานะความเสี่ยงระยะยาว
ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง (*)	ลดลง	แย่งลง	เสี่ยงมาก
	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
	ลดลง	ดีขึ้น	เสี่ยงมาก
	เพิ่มขึ้น	แย่งลง	เสี่ยงน้อย
	ไม่เปลี่ยนแปลง	แย่งลง	เสี่ยงปานกลาง
	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย
	ไม่เปลี่ยนแปลง	ดีขึ้น	เสี่ยงน้อย
ตัวเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (**)	เพิ่มขึ้น	ดีขึ้น	ไม่เสี่ยง
	เพิ่มขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เสี่ยง

ค. การประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ในการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ใน AEC

ในการประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ด้านการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ใน AEC งานวิจัยนี้จะนำแนวคิดด้านปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุนซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันและ/หรือความเสี่ยงในระยะสั้นมาผนวกกับสถานะของการเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงซึ่งสะท้อนถึงสถานะความเสี่ยงในระยะยาว โดยเป็นการนำผลที่คำนวณได้จากข้อ ก และ ข มาประเมินความพร้อมของภาคการธนาคารใน AEC ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงไว้ในภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่นำไปสู่ผลสรุปของสถานะความเสี่ยงและความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ใน AEC

ในการประเมินสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันของธนาคาร จะเริ่มจากการแบ่งปัจจัยบ่งชี้ FDI จำนวน 89 รายการออกเป็นปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุน โดยปัจจัยที่มีลักษณะจุดหรือถ่วงความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของไทยจัดได้ว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้น และตัวชี้วัดความเสี่ยงนั้นจัดว่าปัจจัยเสี่ยงในระยะยาว การสรุปสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันจะใช้เกณฑ์ที่สรุปไว้ในตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 เกณฑ์สำหรับสรุปสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและการ
ธนาการ

	ลักษณะตัวบ่งชี้	สถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขัน
ปัจจัยถ่วง	+ ตัวชี้วัดเคลื่อนความเสี่ยง	ก. เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
ปัจจัยถ่วง	+ ตัวชี้วัดเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน	ข. เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น แต่มีโอกาสเป็นตัวชี้วัดเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว
ปัจจัยสนับสนุน	+ ตัวชี้วัดเคลื่อนความเสี่ยง	ค. เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
ปัจจัยสนับสนุน	+ ตัวชี้วัดเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน	ง. เป็นปัจจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันฯทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

คำอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรในตาราง 1.3 นี้ งานวิจัยนี้ได้นำมาสรุปสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันออกเป็น 4 สถานะ ดังนี้

- สถานะ ก หมายถึง สถานะของตัวบ่งชี้ที่มีลักษณะเป็นปัจจัยถ่วงในภาวะปัจจุบัน และยังมีลักษณะเป็นตัวชี้วัดเคลื่อนความเสี่ยงด้วย แสดงว่ารายการนั้นนอกจากจะไม่ช่วยเสริมความสามารถทางการเงินและการธนาการของประเทศในภาวะปัจจุบัน/ระยะสั้นแล้ว ยังมีสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการที่ไทยจะถูกลดอันดับความสามารถทางการเงินและการธนาการในระยะยาวด้วย รายการที่มีลักษณะเช่นนี้ งานวิจัยนี้จัดให้อยู่ในสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

- สถานะ ข หมายถึง สถานะของตัวบ่งชี้ที่มีลักษณะเป็นปัจจัยถ่วงในภาวะปัจจุบัน แต่มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงของคะแนนและ/หรืออันดับที่ดีขึ้น แสดงว่ารายการนั้นมีโอกาสช่วยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและการธนาการของประเทศในอนาคต/ระยะยาว งานวิจัยนี้จัดให้อยู่ในสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะสั้น

- สถานะ ค หมายถึง สถานะของตัวบ่งชี้ที่มีลักษณะเป็นปัจจัยสนับสนุนในภาวะปัจจุบัน แต่มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงของคะแนนและ/หรืออันดับที่แย่ลงแสดงว่า ตัวบ่งชี้รายการนั้นเป็นตัวชี้วัดเคลื่อนความเสี่ยง ซึ่งมีโอกาสชะลอความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและการธนาการของประเทศในอนาคต/ระยะยาว งานวิจัยนี้จัดให้อยู่ในสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว

- สถานะ ง หมายถึง สถานะของตัวบ่งชี้ที่มีลักษณะเป็นปัจจัยสนับสนุนในภาวะปัจจุบัน และมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงของคะแนนและ/หรืออันดับที่ดีขึ้นด้วยแสดงว่า ตัวบ่งชี้รายการนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและการธนาการของประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว งานวิจัยนี้จัดให้อยู่ในสถานะเป็นปัจจัยไม่เสี่ยงประเทศที่มีรายการที่อยู่ในสถานะนี้จำนวนมากกว่า ย่อมมีความพร้อมของภาคการธนาการเหนือกว่าประเทศที่มีจำนวนรายการน้อยกว่า มีความพร้อมมากกว่าประเทศที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าและมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันสูงกว่า

ประเทศที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันน้อย ย่อมมีความพร้อมมากกว่าประเทศที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าและมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าภายใต้ข้อสมมุติ นี้ รายการในสถานะความเสี่ยง ย่อมสะท้อนถึงความพร้อมในการแข่งขันได้ดีกว่าสถานะ ก - ค และประเทศที่มีรายการในสถานะ ก มากย่อมสะท้อนถึงการมีความพร้อมน้อยที่สุดในการแข่งขันเมื่อเปิดเสรีทางการเงินใน AEC ทั้งนี้ในการประเมินระดับความพร้อมข้างต้นต้องพิจารณาระดับความเสี่ยงของปัจจัยเสี่ยงระยะยาวควบคู่ไปด้วย โดยประเทศที่มีรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาวในระดับ “เสี่ยงมาก” จำนวนมากรายการ ประเทศนั้นย่อมมีความพร้อมน้อยกว่าประเทศที่มีรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาวในระดับ “เสี่ยงมาก” จำนวนน้อยรายการ ผลการศึกษาในส่วนนี้จะอยู่ที่บทที่ 5

1.5.3 การนำเสนอผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ประกอบด้วย 6 บท โดยบทที่ 2 เป็นแนวคิดทางทฤษฎี บทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ และเปรียบเทียบโครงสร้างระบบธนาคารของกลุ่มประเทศในอาเซียน บทที่ 4 เป็นการวัดระดับความพร้อม และความสามารถในการแข่งขันเชิงปริมาณ บทที่ 5 การประเมินสถานะความพร้อมที่วัดจากความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคารของไทยและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคารของไทยและบทที่ 6 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ก. ได้ทราบว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของไทยอันสะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของธนาคารพาณิชย์ไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนในภาวะปัจจุบัน

ข. ได้ทราบว่าปัจจัยใดเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยใดเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

ค. ได้ข้อสรุปสถานะความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยวัดจากความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินและการธนาคารและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินและการธนาคารของไทย

ง. ได้ผลการศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และลดความเสี่ยงจากการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเสรี AEC สำหรับเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ และนักศึกษาที่ศึกษาวิชาการเงินและการธนาคาร

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ได้แบ่งแนวคิดทางทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 5 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการนำเสนอแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ และการเงิน ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดทั้งในภาพรวมในระดับ AEC และความเชื่อมโยงกับประเทศไทยรวมทั้งข้อคิดเห็นด้านข้อดีและข้อเสียของการรวมตัวทางการเงิน ส่วนที่ 2 เป็นการรวบรวมรายงานต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมของภาคการเงินไทยใน AEC ส่วนที่ 3 จะเป็นการประมวลแนวคิดการวัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในเชิงปริมาณจากสถาบันวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาซึ่งผลสรุปถึงวิธีการใช้ประเมินความสามารถในการแข่งขันของไทยใน AEC ในงานวิจัยนี้ ส่วนที่ 4 เป็นการทบทวนรายงานการศึกษาด้านความสามารถในการแข่งขันของไทยใน AEC ในช่วงที่ผ่านมา และในส่วนสุดท้ายเป็นรายงานการสรุปผลการศึกษาของบทนี้

2.1 แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการเงิน

2.1.1 แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ

การค้าเสรี (Free Trade) ตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์หมายถึงการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศโดยอิสระ ไม่มีการเก็บภาษีศุลกากรและการกีดกันทางการค้าใดๆ มีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายแรงงานและเงินทุนข้ามเขตแดนระหว่างประเทศโดยปราศจากข้อกีดกันใดๆ ทางกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์ในยุค Classic เช่น Adam Smith (1976), David Ricardo (1817) เรื่อยมาถึง Hecher Olin (Jones, R. 1956) ต่างเชื่อว่าการค้าระหว่างประเทศจะทำให้ประเทศคู่ค้าได้ประโยชน์จากการค้า ถ้าทุกประเทศพร้อมใจกันเปิดการค้าเสรีย่อมทำให้มีการแบ่งกันผลิตสินค้าตามความชำนาญเมื่อผลิตสินค้าตามความชำนาญราคาสินค้าก็จะต่ำลงผู้บริโภคย่อมได้ประโยชน์จากการทำการค้าระหว่างประเทศนอกจากนี้ในการขยายผลผลิตเพื่อจำหน่ายในตลาดประเทศอื่น การผลิตในปริมาณมากจะช่วยให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลงตามหลักการประหยัดจากขนาด (Economies of scale) จนในที่สุดทุกประเทศก็จะผลิตสินค้าด้วยต้นทุนต่ำสุดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเช่นนี้ย่อมทำให้มีทรัพยากรเหลือที่จะไปผลิตสินค้าอย่างอื่นทุกฝ่ายย่อมได้ประโยชน์เต็มที่

ถึงแม้ว่าการค้าเสรีจะได้รับการสนับสนุนจากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ โดยเชื่อว่าการค้าเสรีจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าดีขึ้น แต่ในเวทีการค้าโลกที่เป็นอยู่กลับกลายเป็นว่าทุกประเทศในโลกมักใช้มาตรการต่างๆ เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตนเองทั้งมาตรการภาษีและมิใช่ภาษี เป็นเหตุให้

ราคาสินค้าและปัจจัยการผลิตต่างๆ ภายในประเทศถูกบิดเบือนจากราคาที่แท้จริง ทำให้ประเทศที่ทำการค้าต่างได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศลดลง

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านในระยะต่อมา เช่น Jacob Viner (1950) Béla Balassa (1960) Dalimov (1960) ได้เสนอทางออกที่จะให้ประเทศต่างๆ สามารถทำการค้าระหว่างกันได้อย่างเสรีมากขึ้นด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยเชื่อว่าการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศคู่ค้าทุกฝ่าย ประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจคือการเพิ่มพลังทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกและเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับประเทศคู่ค้าในการติดต่อกับรายให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกการที่ประเทศสมาชิกของกลุ่มผ่อนคลายกฎเกณฑ์ทางการค้าต่างๆ เช่นการลดกำแพงภาษีและความเข้มงวดด้านการตลาดให้แก่กันและกันย่อมเป็นการส่งเสริมให้ปริมาณการค้าของประเทศสมาชิกขยายตัวนอกจากนั้น ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเท่ากับเป็นการสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกทำการผลิตสินค้าตามที่ตนถนัดและตามทรัพยากรที่มีในประเทศเป็นการช่วยให้ผู้ผลิตมีต้นทุนการผลิตต่ำ และขายได้มากขึ้น ส่งผลให้มีกำไรดีขึ้นจากการผลิตปริมาณมากอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปรากฏผลว่าแนวคิดเรื่องการรวมกลุ่มเศรษฐกิจข้างต้นเป็นที่ยอมรับของผู้นำประเทศต่างๆ ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ค่อนข้างมาก โดยมุ่งหวังให้การแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศมีความเป็นเสรีมากขึ้น

โดยทั่วไปการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีหลายระดับ ดังนี้

1) การรวมกลุ่มในรูปของการทำความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) คือการรวมกลุ่มที่ประเทศสมาชิกเปิดโอกาสให้เคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างกันได้อย่างเสรีโดยไม่มีการจัดเก็บภาษีศุลกากรและไม่มีการกำหนดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non tariff barriers) เช่น การกำหนดโควตา การรวมกลุ่มลักษณะนี้จัดเป็นการรวมกลุ่มที่ง่ายที่สุด

2) สหภาพศุลกากร (Customs Union) เป็นการรวมกลุ่มที่นอกจากจะจัดทำเป็นเขตการค้าเสรีแล้ว ประเทศสมาชิกยังประสบความสำเร็จในการประสานระบบภาษีศุลกากรที่ใช้กับสินค้าที่มาจากประเทศที่สามให้อยู่ในระดับเดียวกัน

3) ตลาดร่วม (Common Market) เป็นการรวมกลุ่มแบบอนุญาตให้สินค้าและปัจจัยการผลิตอื่นๆ อันได้แก่ เงินทุน แรงงาน และบริการ มีการเคลื่อนย้ายเสรีระหว่างประเทศสมาชิกทั้งนี้การเคลื่อนย้ายโดยเสรีในปัจจัยการผลิตสามประเภทหลังนี้จำเป็นต้องมีการปรับตัวกฎหมายเพื่อให้มีความเท่าเทียมกันหรือลักษณะเหมือนกันสำหรับประเทศสมาชิก

4) สหภาพทางเศรษฐกิจหรือทางการเงิน (Economic Union หรือ Monetary Union) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งกว่าการเป็นตลาดร่วมเพราะนอกจากจะเปิดให้ปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้ายโดยเสรีแล้ว ยังหมายถึงความสำเร็จในการประสานนโยบายเศรษฐกิจ และการเงินระหว่างประเทศสมาชิก

5) สหภาพเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบ (Total Economic Union) เป็นการรวมกลุ่มถึงขั้นที่ประเทศสมาชิกสามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและการเงินในลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียว ดังตัวอย่างการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรป (European Union : EU)

สำหรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ ASEAN นั้น ในเบื้องต้นเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะทางภาษีศุลกากร (Custom Union) เท่านั้น ใน AEC Blueprint² ได้ระบุไว้ว่า ภายในปี 2558 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) นั้นจะเป็นพัฒนาการของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมาเป็นตลาดร่วม (Common Market) คือ อาเซียนจะมีตลาด และฐานการผลิตร่วมกัน โดยจะเปิดเสรีทั้งการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานที่มีทักษะ รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีขึ้น นับว่าเป็นรูปแบบของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจทางภูมิภาค (Regional Economic Integration) ที่ก้าวหน้ามากที่สุดภูมิภาคเอเชีย อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มในลักษณะประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่ได้ก้าวไปถึงขั้นการเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) ดังเช่นสหภาพยุโรป (European Union : EU) ซึ่งมีการใช้เงินสกุลเดียวกัน ควบคู่กับการเปิดเสรีการค้า การบริการ การลงทุนและการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตพร้อมทั้งปรับนโยบายเศรษฐกิจการเงินและการคลังของประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปให้ประสานสอดคล้องกันด้วย

2.1.2 การรวมกลุ่มเศรษฐกิจภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

1) ความเป็นมาของ AEC

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นการรวมกลุ่มที่พัฒนามาจากการเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations : ASEAN) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 (ค.ศ. 1967) ณ กรุงเทพฯ มีสำนักงานเลขาธิการอาเซียนตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 ที่อินโดนีเซีย เมื่อ 7 ต.ค. 2546 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตกลงกันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ

- ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC)
- ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Socio-Cultural Pillar)
- ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (Political and Security Pillar)

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้ง ASEAN ก็เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความมั่นคงทางการเมือง การเจริญเติบโตทางการค้าและทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาทางสังคมของประเทศสมาชิกในปัจจุบัน อาเซียนมีประเทศสมาชิก 10 ประเทศคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า

² กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ <http://www.thaifita.com/ThaiFTA/> ค้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2556

และ กัมพูชา เมื่อปี 2555 อาเซียนมีประชากรรวมกันประมาณ 615.60 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ของประชากรโลก ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 4.46 ล้านตารางกิโลเมตรเทียบเท่าร้อยละ 3 ของพื้นที่โลก และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รวมกัน 10 ประเทศ ราว 3.65 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน จะช่วยให้อาเซียนมีขนาดทางเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 8 ของโลก เป็นที่คาดหวังว่าการเป็นประชาคมที่สมบูรณ์จะทำให้ประเทศอาเซียนมีความมั่นคงปลอดภัยมีสันติสุข และประชาชนมีโอกาสทางเศรษฐกิจมีตลาดใหญ่ขึ้นเพื่อทำมาค้าขายและลงทุน ส่งผลต่อการมีรายได้มากขึ้น

ในช่วงการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ปี 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ กลุ่มผู้นำของประเทศในอาเซียนได้ให้ความเห็นชอบในการที่จะให้เร่งการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากปี 2563 (ค.ศ. 2020) เป็นปี 2558 (ค.ศ. 2015)³ แต่โดยเหตุที่ภาคการเงินมีความอ่อนไหวค่อนข้างสูง ประกอบกับระบบการเงินของแต่ละประเทศในอาเซียนมีโครงสร้างที่แตกต่างกันมาก ที่ประชุมในระยะต่อมาจึงได้ทำความเข้าใจที่ชัดเจนที่จะชะลอการเปิดเสรีด้านการเงินไปในปี 2563 เพื่อให้สถาบันการเงินของประเทศต่างๆ รวมทั้งไทยมีเวลาในการเร่งเสริมสถานะทางการเงินให้มีความแข็งแกร่งและมีเสถียรภาพเพียงพอตามหลักมาตรฐานสากล พร้อมมุ่งสู่การเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเงินอาเซียนอย่างมั่นคง

2) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้ AEC Blueprint

การเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียนภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2539 นั้นมีความคืบหน้าไม่น้อยมากเนื่องจากใช้วิธีการเจรจาการค้าบริการแบบองค์การการค้าโลก ที่เรียกว่าแบบ “Request/Offer” คือเป็นการเปิดเสรีตามความสมัครใจของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของการเปิดเสรีที่ชัดเจน และไม่มีการกำหนดเงื่อนไขเวลาของการเปิดเสรี ซึ่งเป็นกระบวนการเจรจาที่ไร้ทิศทาง (เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ 2555) ดังนั้น เพื่อให้การเจรจาภายใต้ AFAS มีความก้าวหน้ามากขึ้น กลุ่มประเทศอาเซียนจึงได้จัดทำแผนงานในเชิงบูรณาการในด้านเศรษฐกิจต่างๆ หรือ พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 เรื่อง ดังนี้

(1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว ด้วยการใช้กฎระเบียบการค้าในประเทศสมาชิกทั้งหมดเป็นอย่างเดียวกัน (Harmonization of Rules and Regulations) ทั้งในด้านมาตรฐานคุณภาพ ราคา อัตราภาษีรวมถึงกฎระเบียบในการซื้อขาย การจัดมาตรการและข้อกีดกันต่างๆ รวมถึงการมีมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า เงื่อนไขการเคลื่อนย้ายบุคคลสัญชาติอาเซียน และประเภทบริการและการลงทุนที่เสรีมากขึ้น

(2) การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) ในเวทีการค้าโลก ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม

³ จากเว็บไซต์ <http://www.aseansec.org/21083.pdf> ค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2555

การเงินการธนาคาร การจัดระบบการค้าให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรม และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

(3) การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกอาเซียน โดยพัฒนา SMEs และ เสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการความร่วมมือต่างๆ เช่น โครงการริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration : IAI) ในการลดช่องว่างการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก

(4) การเชื่อมโยงของอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลกด้วยการเน้นและปรับประสานนโยบาย เศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาคให้มีความเท่าเทียมกัน โดยการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ เพื่อให้เครือข่ายการผลิต/จำหน่ายภายในอาเซียนเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจส่วนอื่นของโลกอีกทั้งให้มีการเร่งรัดการดำเนินงานรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในกลุ่มอาเซียน ทางด้านการค้า การบริการ การลงทุน แรงงาน และเงินทุน

ในส่วนของสาขาการบริการด้านการเงิน ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าบริการ พบว่าในปัจจุบันประเทศใน AEC ที่มีความพร้อมในการเปิดเสรีสาขาการบริการด้านการเงินมีเพียงไม่กี่ประเทศ ส่งผลให้ที่ประชุม AEC สาขาการบริการด้านการเงินมีมติให้ทยอยเปิดเสรีตามลำดับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางการเงิน เศรษฐกิจและสังคม โดยประเทศที่มีความพร้อมสามารถเริ่มดำเนินการเปิดเสรีภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) ในสาขาที่ระบุไว้ก่อน และประเทศสมาชิกที่เหลือสามารถเข้าร่วมในภายหลัง

2.1.3 การรวมตัวทางการเงิน

1) ความหมายของการรวมตัวทางการเงิน

การรวมตัวทางการเงินจัดเป็นส่วนหนึ่งของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การรวมตัวทางการเงินหมายถึงกระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ธุรกรรมทางการเงินของประเทศสมาชิกสามารถเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างกันได้อย่างคล่องตัวโดยการยกเลิกอุปสรรคด้านกฎหมายที่ขัดขวางการดำเนินธุรกรรมทางการเงินข้ามประเทศ ธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวหมายถึงธุรกรรมใดๆ ที่เอื้ออำนวยให้เงินทุนสามารถเคลื่อนย้ายอย่างเสรีระหว่างภาคการธนาคาร ตลาดตราสารหนี้ และตลาดตราสารทุน ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศที่มีการรวมตัวทางการเงินมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในตราสารทางการเงินใกล้เคียงกันมากขึ้น (G. Brouwer, 2005).

ประเทศที่เปิดเสรีการเงินระหว่างกันอย่างสมบูรณ์ หมายความว่าประเทศเหล่านี้อนุญาตให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างกันเป็นไปอย่างเสรี โดยไม่มีเงื่อนไขทางกฎหมายขวางกั้น แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง ประเทศที่ตลาดการเงินยังด้อยพัฒนาเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นมักจะมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ ทำให้ปริมาณเงินไหลเวียนระหว่างกันไม่คล่องตัว การรวมตัวทางการเงินจัดว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ประเทศสมาชิกจะร่วมกันขจัดข้อจำกัดการให้บริการทางการเงินข้ามพรมแดน โดยการรวมตัวทางการเงินจะช่วยให้สถาบันทางการเงินสามารถให้บริการข้ามพรมแดนโดยเสรี ภาคธุรกิจสามารถระดมทุนได้เสรีระหว่างประเทศ

สมาชิก นักลงทุนสามารถนำเงินของตนไปลงทุนซื้อตราสารหนี้และตราสารทุนในประเทศสมาชิกอื่นโดยมีข้อจำกัดน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย อย่างไรก็ตาม การรวมตัวทางการเงินของประเทศต่างๆ จะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อภายหลังการรวมตัวกันแล้ว ตลาดจะสามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์เท่านั้น หากมีประเทศสมาชิกใดหรือหลายประเทศมีตลาดการเงินที่ทำงานได้ไม่สมบูรณ์ การเปิดเสรีการเงินอันเนื่องจากการรวมตัวทางการเงินอาจทำให้ประเทศเหล่านั้นเกิดปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน หากไม่สามารถควบคุมเสถียรภาพทางการเงินในระบบเศรษฐกิจได้ ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะเปิดเสรีทางการเงินระหว่างกันแล้ว การมีกฎหมายเพื่อกำกับดูแลให้กลไกการทำงานในตลาดการเงินดำเนินไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ก็ยังถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น

2) การรวมตัวทางการเงินใน AEC

การรวมตัวทางการเงินของประเทศต่างๆ ในช่วงที่ผ่านมาพอประมวลได้ 2 ช่องทาง

ช่องทางที่ 1 เป็นการรวมตัวกันตามธรรมชาติโดยไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศและกฎหมาย ข้อบังคับใดๆ มากำกับดูแล การรวมตัวลักษณะนี้จะเห็นได้จากการมีสถาบันการเงินของประเทศหนึ่งเข้ามาตั้งสาขาในอีกประเทศหนึ่งหรืออีกหลายๆ ประเทศ สถาบันการเงินดังกล่าวมักอยู่ในรูปของธนาคาร ธุรกิจประกันภัย กองทุนบำเหน็จ/บำนาญ ธุรกิจค้าหลักทรัพย์ และการกู้ยืมเงินข้ามประเทศ ฯลฯ ตัวอย่างของการรวมกลุ่มทางการเงินลักษณะนี้เริ่มเกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษ 1990 เมื่อกลุ่มประเทศในลาตินอเมริกา และกลุ่มประเทศในหมู่เกาะคาริเบียน มีการขยายตัวในด้านการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (FDI) ทำให้เกิดความจำเป็นของการเชื่อมโยงธุรกรรมด้านการเงินข้ามประเทศกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ ประเทศต่างๆ ในยุโรป ในช่วงนั้นจึงเกิดการรวมกลุ่มทางการเงินโดยไม่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใดๆ มาสนับสนุน โดยพบว่า การเปิดเสรีทางการเงินในช่วงนั้น มีธนาคารขนาดใหญ่ของประเทศพัฒนาเข้าไปตั้งสาขามากขึ้น และบริษัทต่างๆ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สามารถดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศโดยผ่านการจำหน่ายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ถึงแม้ว่าตลาดสินเชื่อในประเทศจะมีขนาดเล็ก แต่นักลงทุนก็สามารถกู้เงินจากต่างประเทศได้โดยออกเป็นตราสารหนี้จำหน่ายยังต่างประเทศได้โดยเสรี นอกจากนี้ความเชื่อมโยงในธุรกรรมทางการเงินยังส่งต่อไปยังธุรกิจประกันภัยและการบริหารกองทุน กองทุนบำเหน็จ/บำนาญด้วย (Inter-American Development Bank, 2002)

ช่องทางที่ 2 เป็นการรวมกลุ่มทางการเงินด้วยการทำความตกลงระหว่างกัน เนื่องจากการรวมกลุ่มทางการเงินที่เกิดขึ้นโดยวิธีธรรมชาติข้างต้นอาจเกิดขึ้นได้ยาก เพราะประเทศต่างๆ มักมีกฎระเบียบและข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกรรมทางการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างกัน ส่งผลให้เกิดความไม่สะดวกในด้านการค้าและการลงทุนตามมา ดังนั้น กลุ่มประเทศที่มีการรวมตัวทางเศรษฐกิจในด้านการค้าและการลงทุน จึงมักต้องมีการรวมกลุ่มทางการเงินด้วย ทั้งนี้เพื่อผ่อนคลายนโยบายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการทำธุรกรรมทางการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างกันให้มากที่สุด

เมื่อ 20 ปีก่อน ในการทำความเข้าใจในด้านการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ความสนใจมักมุ่งเน้นด้านการลดอุปสรรคทางภาษีด้านการค้าสินค้าและบริการ ถึงแม้ว่าสาขาการเงินจะถูกจัดให้เป็นสาขาหนึ่งของภาคบริการ ในการทำความเข้าใจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ประเทศต่างๆ มักจะถือว่าการเงินเป็นสาขาที่มีความอ่อนไหวสูง และมักถูกกันออกจากการเจรจาเพื่อการเปิดเสรีในระยะหลัง การรวมกลุ่มทางการเงินได้กลายเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาให้เปิดเสรีมากขึ้น โดยมุ่งเน้นในด้านการเข้าถึงตลาด (market access) และการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (national treatment) ในสาขาการธนาคาร ตลาดทุน และธุรกิจประกันภัย ตัวอย่างของกลุ่มประเทศที่มีการรวมกลุ่มทางการเงินอย่างเป็นทางการ ได้แก่ องค์การทางเศรษฐกิจในทวีปอเมริกาเหนือ สหภาพเศรษฐกิจและการเงินในยุโรป (Economic and Monetary Union : EMU) ฯลฯ

สำหรับการรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 10 ประเทศ หรือ ASEAN Economic Community (AEC) ที่จะเริ่มขึ้นนี้ ในความเป็นจริงแล้ว เป้าหมายหลักของ AEC คือการเปิดเสรีการค้าบริการ แรงงาน และการลงทุน โดยมุ่งเน้นให้อาเซียนเป็นตลาดและศูนย์กลางของฐานการผลิตโลก แต่การเปิดเสรีเพื่อให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุน จำเป็นต้องผ่านกลไกระเบียบต่างๆ ด้านการเงินของประเทศสมาชิกด้วย ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวในภาคการผลิต ดังนั้น การรวมกลุ่มทางการเงินของ AEC ที่มีการตั้งเป้าหมายว่าจะเกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2563 จึงจัดว่าเป็นการรวมกลุ่มในลักษณะที่สอง คือ เป็นความเห็นพ้องต้องกันของประเทศสมาชิก 10 ประเทศที่จะผ่อนคลายนโยบายการเงินด้วยการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบภายในประเทศ เพื่อให้ภาคการเงินมีเสรีมากขึ้นและเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของภาคการผลิต โดยแนวทางเปิดเสรีตลาดเงินและตลาดทุนใน AEC จะมีรูปแบบต่อไปนี้

ก. การเปิดเสรีตลาดทุน จะเป็นการเชื่อมโยงตลาดทุนในอาเซียนเป็น platform เดียวกัน นักลงทุนสามารถเข้ามาระดมทุนในตลาดทุนของอาเซียนได้สะดวก รวดเร็ว ทั้งมีการพัฒนา ASEAN Product ให้มีความลึกและหลากหลายขึ้น เช่น จัดทำ ASEAN Asset Class เพื่อให้สินค้าในตลาดทุนเป็นที่รู้จักของนักลงทุนทั่วโลก ทำให้ต้นทุนการระดมทุนในตลาดอาเซียนลดลง สัดส่วน P/E สูงขึ้น และมาร์เก็ตแคปใหญ่ขึ้น

ข. การเปิดเสรีบริการทางการเงิน กลุ่มอาเซียนใช้หลักเปิดเสรีแบบ ASEAN - X ตามความพร้อมและให้สอดคล้องกับแผนของแต่ละประเทศ เช่น แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะ 2 (2010-2014) ของไทย โดยขณะนี้รพท.ได้ร่วมมือกับธนาคารกลางอื่นๆ ในอาเซียนหลายด้าน เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลการกำกับดูแลสถาบันการเงินข้ามชาติเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปิดเสรีระยะต่อไป

ค. การเปิดเสรีของเงินทุนให้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นไปตามความพร้อมของแต่ละประเทศเช่นกัน โดยไทยอยู่ระหว่างการจัดทำแผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศเพื่อเสริมสร้างให้เงินทุนเคลื่อนย้ายมีความสมดุลมากขึ้นเน้นผ่อนคลายนโยบายการออกไปลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทย

3) ภาวะการแข่งขันภายหลังการรวมตัวทางการเงิน

3.1) แนวคิดด้านการแข่งขันระหว่างธนาคาร

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า การรวมตัวทางการเงินจะทำให้ธนาคารมีการแข่งขันกันมากขึ้น เพราะประเทศสมาชิกจะผ่อนคลายอุปสรรคทางการเงินด้วยการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบภายในประเทศ เพื่อให้ภาคการเงินมีเสรีมากขึ้นและเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของภาคการผลิตมากขึ้น ธนาคารของประเทศสมาชิกย่อมได้สิทธิพิเศษในการข้ามพรมแดนไปจัดตั้งธนาคารระหว่างกันได้ การแข่งขันระหว่างธนาคารของประเทศต่างๆย่อมมีมากขึ้นด้วย

เป็นที่คาดหมายว่าการแข่งขันจะทำให้ต้นทุนการดำเนินงานลดลง เกิดการแข่งขันกันในการพัฒนาประสิทธิภาพในบทบาทของการเป็นตัวกลางทางการเงินและคุณภาพในด้านการให้บริการส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงินที่ช่วยให้ครัวเรือนและภาคการผลิตเข้าถึงบริการทางการเงินจากธนาคารได้มากขึ้นอันเป็นผลดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม การแข่งขันที่มากเกินไปก็อาจส่งผลเสียต่อความมั่นคงของภาคการเงินได้ กล่าวคือ การแข่งขันในด้านการทำกำไร อาจทำให้ธนาคารต้องนำเงินฝากไปลงทุนในธุรกรรมที่มีข้อมูลไม่เพียงพอและมีความเสี่ยงสูงจนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของธนาคารซึ่งอาจลุกลามไปถึงทั่วอุตสาหกรรมการเงินและประเทศชาติ (Claessens, 2009).

3.2) ความสำคัญของการแข่งขันในภาคการธนาคาร: บทเรียนจาก OECD

OECD (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการแข่งขันในภาคการธนาคารของประเทศสมาชิกซึ่งเป็นประเทศพัฒนาแล้วจำนวน 30 ประเทศโดยได้สรุปจากบทเรียนที่เกิดจากการรวมตลาดการเงินเป็นประชาคมยุโรปในหลายประเทศซึ่งมีประเด็นสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ดังนี้

ประการที่ 1 สถานภาพการแข่งขันทำให้ภาคการธนาคารต้องหาทางเพิ่มประสิทธิภาพ และหาวัตกรรมของการให้บริการทางการเงิน เพื่อดึงดูดลูกค้าใหม่และรักษากฎเกณฑ์เดิม ทำให้เกิดแรงกดดันให้ธนาคารกลางผ่อนปรนกฎระเบียบที่ต้องรักษาไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายด้านเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ เพราะธนาคารกลางจำเป็นต้องรักษาอัตราส่วนทางการเงิน ระดับความเพียงพอของเงินทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตลาดการเงิน จึงเป็นความจำเป็นที่ต้องรักษาคุณภาพระหว่างเป้าหมายและนโยบายด้านสถานภาพการแข่งขันกับเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเงินของกิจการให้ดี เพราะเป้าหมายและนโยบาย 2 ด้านอาจจะไม่ได้ไปทิศทางเดียวกัน

ประการที่ 2 กิจการธนาคารส่วนใหญ่มีความเชื่อใกล้เคียงกันว่าความสำเร็จของนโยบายด้านสถานภาพการแข่งขันเป็นสิ่งที่ธนาคารต้องการและจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มแก่กิจการ แต่ความพยายามที่จะวัดระดับของการแข่งขันของธนาคารแต่ละแห่งในตลาดการเงินเป็นเรื่องยากและมีความซับซ้อนสูง เนื่องจากตัวชี้วัดเพียงด้านเดียวเช่น ต้นทุนในการเปลี่ยนแปลงหรือย้ายธนาคารที่ให้บริการของลูกค้าสัดส่วนของการ

กระจุกตัวของธนาคารรายใหญ่ในระบบขนาดของสินทรัพย์ ระดับกำไร ฯลฯ ไม่ได้สะท้อนระดับของการแข่งขันอย่างเพียงพอทำให้สรุปไม่ได้ชัดเจนว่าการมีระดับการแข่งขันมากเกินไปมีส่วนให้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินในครั้งที่ผ่านมาหรือไม่ เพราะบางประเทศที่มีการกระจุกตัวของธุรกิจธนาคารค่อนข้างสูงอย่างแคนาดา ออสเตรเลียสามารถต้านทานและตอบโต้กับวิกฤติการณ์ทางการเงินได้ดี ขณะที่ประเทศสมาชิก OECD อื่นรวมทั้งสวิสและเนเธอร์แลนด์กลับประสบปัญหารุนแรงระหว่างเกิดวิกฤติการณ์

ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้เชื่อว่ามีปัจจัยหรือตัวขับเคลื่อนอื่นๆนอกเหนือจากระดับการแข่งขันและสัดส่วนของการกระจุกตัวของธนาคารชั้นนำที่มีผลต่อธุรกิจธนาคารในการชักนำให้เกิดวิกฤติการณ์ และต่อความสามารถในการตอบโต้วิกฤติการณ์ ซึ่งตัวขับเคลื่อนดังกล่าวรวมถึง ปัจจัย/ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค และปัจจัย/ตัวแปรเศรษฐกิจจุลภาค เช่น กรอบแนวทางการกำกับกิจการธนาคาร และโครงสร้างทางการเงินและการระดมเงินทุนดำเนินการของแต่ละธนาคาร

ประการที่ 3 ระดับการแข่งขันที่ต่ำหรือค่อนข้างต่ำของกิจการธนาคารไม่ใช่สาเหตุของการเกิดวิกฤติหากเกณฑ์หรือเงื่อนไขการกำกับดูแลธนาคารของหน่วยงานกำกับเป็นไปอย่างเพียงพอและเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ระดับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานบริการทางการเงินของธนาคาร และเพิ่มผลประโยชน์ในด้านการรับบริการของผู้บริโภคและมีผลในทางบวกต่อภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงของประเทศส่งผลให้ธนาคารขยายตลาดและขยายขอบเขตการให้บริการของแต่ละธนาคาร เพราะการแข่งขันมักเกิดจากการผ่อนคลายข้อจำกัดในด้านการประกอบธุรกิจประเภทต่างๆของแต่ละธนาคาร

ประการที่ 4 วิกฤติการณ์ทางการเงินมาจากความล้มเหลวในการกำกับดูแลและการสอดส่องการดำเนินธุรกิจของภาคการธนาคารมากกว่ามาจากผลของการแข่งขันมากเกินไประหว่างธนาคารกฎเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำกับธุรกิจของภาคการธนาคารของหน่วยงานกำกับดูแลจึงควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขความล้มเหลวทางการตลาด (Market Failure) อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ซึ่ง OECD ได้เสนอประเด็นที่หน่วยงานกำกับดูแลควรให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ได้แก่

(1) ความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มสะสมความเสี่ยง (Risk Profile) ของแต่ละธนาคารเพื่อใช้ประเมินว่าธนาคารยอมรับความเสี่ยงมากเกินไปหรือไม่

(2) การบริหารชื่อเสียงของธนาคารและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละภาคส่วนเพื่อจะได้ต้านทานภาวะวิกฤติทางการเงินได้

OECD เห็นว่า นวัตกรรมทางการเงินที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นตัวสนับสนุนมีส่วนทำให้ธุรกรรมการค้าและการให้บริการของธนาคารเปลี่ยนแปลงไป ทำให้กฎเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำกับภาคการธนาคารมีประสิทธิภาพลดลง หน่วยงานกำกับดูแลภาคการธนาคารจึงควรปรับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขการกำกับให้สอดคล้องกับรูปแบบของความเสียหายเกิดใหม่ที่มาจากนวัตกรรมทางการเงิน

ประการที่ 5 ความเชื่อว่ารัฐบาลและหน่วยงานกำกับจะปกป้องธนาคารขนาดใหญ่เพราะยอมรับไม่ได้ที่จะทำให้ธนาคารขนาดใหญ่ล้มละลายหรือล่มสลายไป ด้วยเกรงว่าผลกระทบจะกว้างขวาง และเกิด Domino Effect ต่อเนื่องออกไปสู่ธนาคารอื่นและต่อหน่วยเศรษฐกิจในภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมีผลให้ธนาคารขนาดใหญ่ดำเนินธุรกิจในลักษณะที่กล้าได้กล้าเสียมากกว่าธนาคารขนาดเล็กที่ดำเนินนโยบายแบบระมัดระวังและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงมากกว่า

เกี่ยวกับความเชื่อนี้ OECD มีความเห็นว่า ตามหลักการของการแข่งขันแล้ว กิจกรรมธนาคารที่ไม่มั่นคงควรปล่อยให้ล้มละลายหรือปิดกิจการได้ตามกลไกตลาด เพราะการคุ้มครองธนาคารขนาดใหญ่มีให้ปิดกิจการ และเข้ามาช่วยเหลือทางการเงินเพื่อพยุงฐานะและปกป้องหรือคุ้มครองผู้ฝากเงินที่สุจริตทำให้ธนาคารขนาดใหญ่มีลักษณะเป็นภัยคุกคามต่อการเพิ่มระดับการแข่งขันในตลาดการเงิน เพราะลูกค้าที่ใช้บริการอาจจะเชื่อว่าการติดต่อกับธนาคารขนาดใหญ่เป็นช่องทางที่ปลอดภัยที่สุด จึงเกิดการบิดเบือนด้านการแข่งขัน เพราะธนาคารขนาดใหญ่จะมีความได้เปรียบด้านการระดมเงินทุนมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก โดยเฉพาะในกรณีที่สถาบันประกันเงินฝากคุ้มครองวงเงินฝากที่จำกัด โดยพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เกิดสถานะที่เสมือนภาครัฐให้การอุดหนุน (subsidy) แก่ธนาคารขนาดใหญ่ให้สามารถระดมเงินฝากได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าธนาคารขนาดเล็ก ซึ่งเท่ากับการทำลายบรรยากาศการแข่งขันในภาคการธนาคาร

ดังนั้นการแทรกแซงตลาดการเงินด้วยการเข้าช่วยพยุงฐานะของกิจการธนาคารอาจจะเป็นวิธีการที่จำเป็นในช่วงที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดวิกฤติการณ์ขึ้น แต่ในระยะยาวแล้วหน่วยงานกำกับจะต้องผลักดันให้เกิดบรรยากาศการแข่งขันในภาคการธนาคารเพิ่มขึ้น

ประการที่ 6 การเปลี่ยนแปลงในเงื่อนไขทางการตลาดมีแนวโน้มที่จะผลักดันการควบรวมตัวกันของกิจการธนาคาร ซึ่งเป็นช่องทางในการที่จะทำให้สินทรัพย์ของกิจการธนาคารยังคงนำไปใช้ในประโยชน์ในตลาดการเงินต่อไปแทนที่จะเกิดการชำระบัญชี และไม่มีการใช้ประโยชน์อีกต่อไป ซึ่งอาจจะสร้างความเสียหายมากกว่าทำให้ประเทศสมาชิก OECD หลายประเทศเลือกวิธีการที่จะเปิดโอกาสทางกฎหมายให้มีการคุ้มครองสิทธิธนาคารที่มีฐานะล้มละลายและสนับสนุนการควบรวมกิจการกันระหว่างธนาคาร ยกเว้นในกรณีที่เห็นว่าการควบรวมกิจการธนาคารมีเจตนาที่จะคุกคามบรรยากาศการแข่งขันของตลาดการเงินเป็นสิ่งสำคัญทั้งนี้ OECD ยังไม่อาจสรุปได้ชัดเจนว่าการควบรวมกิจการธนาคารจะส่งผลทางลบต่อบรรยากาศการแข่งขันของตลาดเงิน แต่เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ธนาคารต่างๆมีการควบรวมเป็นธนาคารขนาดใหญ่เกินไป OECD จึงได้กำหนดเงื่อนไขการควบรวมกิจการธนาคารไว้ 3 ประการ ได้แก่

- (1) หากปราศจากการควบรวมกิจการ ธนาคารที่ล้มละลายจะต้องออกจากตลาดในเวลาอันใกล้
- (2) หากปราศจากการควบรวมกิจการ สินทรัพย์ที่มีคุณค่าของธนาคารที่ล้มละลายจะต้องหยุดใช้งาน และเสียโอกาสในการทำประโยชน์

- (3) ไม่มีทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้ หรือการปรับโครงสร้างกิจการไม่อาจหยุดยั้งปัญหาของธนาคารได้ดีกว่าการควบรวมกิจการ

ซึ่งธนาคารที่จะควบรวมกิจการกันมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าการควบรวมกิจการเป็นไปตามเงื่อนไข 3 เงื่อนไขหลักดังกล่าว

ประการที่ 7 การที่รัฐบาลเข้าไปถือหุ้นในกิจการที่มีปัญหา หรือยึดกิจการธนาคารเป็นการชั่วคราว เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยรวม พบว่ามีผลดีต่อการแข่งขันในภาคการธนาคารดีกว่าปล่อยให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการตลาดการธนาคาร จนมีผลต่อระดับการแข่งขันให้ลดลงในระยะยาวเพราะหลังจากยึดกิจการธนาคารเป็นการชั่วคราวแล้ว ภาครัฐสามารถขายคืนกิจการธนาคารออกสู่ระบบธนาคารอีกครั้ง เมื่อสถานการณ์คลี่คลายแล้ว โดยการเปิดโอกาสให้ธนาคารทั้งในประเทศและต่างประเทศเสนอตัวซื้อกิจการได้ตามความเหมาะสม

ประการที่ 8 ในภาวะที่ประเทศต้องการฟื้นฟูระบบธนาคารการเพิ่มระดับการแข่งขันเป็นเงื่อนไขหลักในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ด้วยการผ่อนคลายนโยบายและเงื่อนไขให้แก่ภาคการธนาคารเพื่อให้ดำเนินงานได้คล่องตัวขึ้นประสบการณ์ของ OECD ในเกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและสหรัฐล้วนแต่ชี้ว่าการผ่อนปรนเงื่อนไขให้มีการแข่งขันอย่างเพียงพอจะช่วยให้ระบบธนาคารผ่านพ้นวิกฤติการณ์ทางการเงินได้เร็วขึ้นแต่ไม่ได้หมายถึงการลดมาตรฐานการกำกับเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบธนาคารหรือเกณฑ์การรักษาระดับการแข่งขันในตลาด เพียงแต่ปรับเกณฑ์การกำกับจากการกำกับด้วยเกณฑ์เดียวกันมาใช้เป็นรายธนาคาร (Case-by-Case Analysis) ว่าผลกระทบที่เกิดจากการผ่อนปรนการทำธุรกรรมและปฏิบัติการของตลาดจะเป็นเช่นไรด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง โดยเฉพาะในด้านผลประโยชน์ของผู้บริโภคและความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ

ประการที่ 9 จากการที่ OECD สรุปว่าที่ผ่านมาความล้มเหลวในการกำกับภาคการธนาคารเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงิน ทำให้ OECD มีความเห็นว่า การปรับปรุงบทบาทของการธนาคารในอนาคตควรจะเน้นการปรับปรุงคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการธนาคารในภาพรวมให้ครอบคลุมถึงการกำหนดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่ส่งเสริมระดับการแข่งขันและบทบาทที่เข้มแข็งและมีศักยภาพของกิจการธนาคารด้วย โดยการปรับปรุงกฎเกณฑ์และเงื่อนไขการกำกับดูแลควรเน้นที่การกล้าได้กล้าเสียจนเกิดความเสี่ยงสูงเกินกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้เป็นสำคัญ ควบคู่กับการให้แรงจูงใจธนาคารที่มีการบริหารความเสี่ยงได้ดี ไม่เปิดรับความเสี่ยงที่ไม่จำเป็นเพิ่มเติม และการกำกับติดตามการดำเนินธุรกรรมการธนาคารที่เป็นนวัตกรรมและบริการใหม่ๆ ขณะเดียวกันหน่วยงานการกำกับจะต้องระมัดระวังเพิ่มขึ้นมิให้กฎเกณฑ์และเงื่อนไขการกำกับกิจการธนาคารมีมากเกินไปจนเป็นอุปสรรคขัดขวางบรรยากาศการแข่งขัน

กรอบแนวทางการวางกฎเกณฑ์และเงื่อนไขควรให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องในด้านคุณภาพของเงินกองทุนและโครงสร้างเงินทุนดำเนินงานของกิจการธนาคาร โดยเฉพาะการแยกบทบาทการธนาคาร

พาณิชย์และกิจกรรมในตลาดทุนอาจจะยังมีความจำเป็นเพื่อควบคุมความเสี่ยงและปกป้องนักลงทุนและผู้ฝากเงินจากความเสี่ยงด้านเครดิตและพอร์ต (Portfolio Risk) จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างวิกฤติการณ์ทางการเงิน พบว่า ธนาคารที่พึ่งพาเงินทุนจากแหล่งเงินรายใหญ่ (Whole sale Funding) มีแนวโน้มที่จะผันผวนและได้รับผลกระทบมากกว่าธนาคารที่เน้นผู้ฝากเงินรายย่อย

ประการที่ 10 OECD แนะนำให้หน่วยงานกำกับด้านบริษัทภิบาลให้ความสำคัญกับการกระตุ้นบรรยากาศการแข่งขันและการรักษาบริษัทภิบาลไปพร้อมกันในช่วงที่ต้องการฟื้นฟูภาคการธนาคารภายหลังจากการเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงิน และ/หรือวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจโดยการกำกับดูแลและช่วยรักษาตลาดการธนาคารให้คงอยู่ได้ ในสถานะที่ขาดการแข่งขันสมบูรณ์ เช่น การยึดกิจการธนาคารเป็นของรัฐชั่วคราวเพื่อมิให้ธนาคารต้องปิดกิจการ

การกำกับด้านการแข่งขันมักจะใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่แยกออกจากการกำกับดูแลด้านบริษัทภิบาล โดยการกำกับการแข่งขันเน้นความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับผู้ที่เกี่ยวข้องในแนวดิ่ง และแนวนอนในระหว่างห่วงโซ่อุปทาน ขณะที่การกำกับดูแลที่ดีจะเน้นความสัมพันธ์ของบุคลากร ผู้บริหาร กับ คณะกรรมการ ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก

ประการที่ 11 การที่ผู้บริโภคสามารถย้ายการใช้บริการจากธนาคารหนึ่งไปยังธนาคารอื่นได้นั้น นับเป็นเงื่อนไขสำคัญในการผลักดันสถานะของการแข่งขันในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในตลาดรายย่อย (Retail Banking) ทั้งนี้ การศึกษาของ OECD พบว่าลูกค้าธนาคารมีการเปลี่ยนไปใช้ธนาคารอื่นน้อยมาก ซึ่งคาดว่าเกิดจากต้นทุนการย้ายธนาคารในการใช้บริการของลูกค้าธนาคาร (Switching Cost) โดยต้นทุนของการย้ายธนาคารประกอบด้วย การค้นหาข้อมูล การติดต่อสอบถามธนาคารอื่นเพื่อเป็นทางเลือกในการใช้บริการทางการเงินตลอดจนค่าใช้จ่ายและการเสียเวลาในการเปิดบัญชีใหม่กับธนาคารที่เป็นทางเลือก การเสียค่าปรับในการปิดวงเงินก่อนกำหนด การเปิดบัญชีกับธนาคารที่ใช้บริการเดิม การสร้างความสัมพันธ์และเครดิตจนเป็นที่เชื่อถือและความมั่นใจของธนาคารอื่นที่เป็นทางเลือก ตลอดจนการเดินทางไปติดต่อด้วยเส้นทางใหม่และระยะทางที่อาจจะไกลกว่าเดิมหรือไม่สะดวก ไม่คุ้นเคย ค่าใช้จ่ายในการโอนเงินข้ามธนาคารเพื่อเริ่มใช้บัญชีใหม่ต้นทุนของการย้ายธนาคารในการใช้บริการของลูกค้าดังกล่าวบางส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของธนาคาร และบางส่วนไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของธนาคาร

4) ข้อดีและข้อเสียของการรวมตัวทางการเงิน

การรวมกลุ่มทางการเงินจะมีได้ทั้งผลดีและผลเสีย โดยเป็นที่คาดหวังกันว่า การที่ประเทศต่างๆมารวมกันทำความตกลงรวมกลุ่มทางการเงิน จะช่วยให้เงินทุนไหลไปมาระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรีมากขึ้น เพราะกฎระเบียบหรือกฎข้อบังคับของแต่ละประเทศเคยกำหนดขึ้นไว้เพื่อปกป้องสถาบันการเงินและปริมาณเงินในประเทศจะค่อยๆผ่อนคลายลง จนหมดไปในที่สุด ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ผลดีและผลเสียของการรวมกลุ่มทางการเงินพอประมวลได้ดังนี้

ผลดีจากการรวมตัวทางการเงิน

จากรายงานการศึกษาของ Levine (2002) และ Kose et al. (2006) พบว่า การรวมกลุ่มทางการเงิน จะช่วยให้ประเทศสมาชิก มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินมากขึ้น (Efficient Capital Allocation) มีธรรมาภิบาลในการใช้เงินทุนมากขึ้น สามารถกระจายความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้เงินทุนได้ดีขึ้น ส่งผลให้มีการลงทุน และการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น นอกจากนี้ การรวมกลุ่มทางการเงินจะช่วยให้เกิดการไหลเวียนของเงินจากประเทศที่ต้นทุนของเงินต่ำไปยังประเทศที่มีต้นทุนของเงินสูงซึ่งมักจะเป็นประเทศที่มีเงินทุนน้อย ส่งผลให้ประเทศที่ได้รับเงินทุนมีการลงทุนเพิ่มขึ้น มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และการบริโภคที่เพิ่มขึ้นตามมา ในขณะที่ Lewis (1999) และ Van Wincoop (1999) พบว่า ความเสี่ยงในการใช้เงินทุนลดลง เพราะรายได้และการบริโภคที่เพิ่มขึ้นจะทำให้มีการประกันความเสี่ยงมากขึ้น Pierre-Richard Agenor (2003) ได้ศึกษาถึงผลของการเปิดเสรีทางการเงินและการไหลของเงินทุนที่มีต่อการบริโภค การลงทุน อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และผลของการที่มีธนาคารต่างชาติเข้ามามีบทบาทในระบบการเงินของประเทศที่เปิดเสรี และสรุปว่า ประโยชน์ของการรวมกลุ่มทางการเงินจะเห็นผลในระยะยาว แต่ในระยะสั้นอาจต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อเสถียรภาพในระบบการเงิน

จากรายงานการศึกษาที่ผ่านมา พอสรุปข้อดีจากการรวมตัวทางการเงินได้ดังนี้

ก. ประเทศสมาชิกจะมีตลาดการเงินที่ใหญ่ขึ้น ธนาคารจะมีฐานลูกค้ามากขึ้น การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจะกดดันให้ธนาคารพยายามเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเงินทุนโดยใช้หลักการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) ส่งผลให้ต้นทุนของการให้บริการทางการเงินถูกลง ธนาคารจะมีช่องทางการระดมเงินออมจากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้อย่างกว้างขวาง และมีทางเลือกในการใช้เงินทุนที่ระดมมาได้มีประสิทธิภาพ อันเป็นผลดีต่อการเพิ่มการลงทุนและผลผลิตของประเทศ

ข. การเปิดเสรีทางการเงิน จะช่วยให้มีเครื่องมือทางการเงินเพื่อการระดมทุนมากและหลากหลายขึ้น ช่วยให้หน่วยธุรกิจที่ต้องการระดมเงินทุนและผู้ต้องการลงทุนทางการเงินมีทางเลือกมากขึ้น

ค. ช่วยให้ธนาคารพาณิชย์มีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อลดลง เพราะมีโอกาสเลือกผู้กู้ได้หลากหลายขึ้น ยิ่งธนาคารพาณิชย์มีตัวเลือกในการให้สินเชื่อมากขึ้น โอกาสของความเสี่ยงของการสูญเสียเงินต้นย่อมลดลง ดังนั้นการรวมกลุ่มทางการเงินย่อมเป็นผลดีต่อทั้งสถาบันการเงินและภาคธุรกิจของประเทศสมาชิก

ง. ในด้านการกำกับดูแล เป็นที่คาดหมายกันว่า เมื่อมีการรวมกลุ่มทางการเงิน กฎระเบียบทางการเงินย่อมถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกร่วมกัน มิใช่เพื่อประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะ ความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถาบันการเงินย่อมมีมากขึ้น และมาตรการต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินย่อมเข้มงวดขึ้น นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกย่อมต้องช่วยกันกำกับดูแล เพื่อให้ทุกประเทศมีเสถียรภาพทางการเงิน เพราะผลกระทบจากวิกฤติทางการเงินสามารถกระจายถึงกันได้รวดเร็ว หากระบบ

การเงินมีความสมบูรณ์และสามารถจัดสรรเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างผู้เกี่ยวข้องในประเทศสมาชิก ผลประโยชน์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางการเงินย่อมเพิ่มขึ้น ประเทศอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกก็ย่อมอยากมาทำธุรกรรมทางการเงินด้วย เพราะมีความเสี่ยงของเงินต่ำ

ผลเสียจากการรวมตัวทางการเงิน

ก. ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวของภาคการธนาคาร ธนาคารกลางของแต่ละประเทศ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำกับดูแลธุรกิจการธนาคารใหม่ ความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนดังกล่าวจึงกลายเป็นความเสี่ยงแก่ธุรกิจการธนาคารเพิ่มขึ้น

ข. การเปิดให้ธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศเข้ามาสู่ธุรกิจการธนาคารได้ง่ายขึ้น ในขณะที่ธนาคารท้องถิ่นต้องยกระดับการบริหารจัดการธุรกิจการธนาคารสู่มาตรฐานระหว่างประเทศที่ยากขึ้น อาจทำให้การดำเนินธุรกิจการธนาคารต้องเผชิญหน้ากับความผันผวนของภาวะตลาดที่รุนแรงและถี่กว่าที่เคยเป็นมาในอดีต รวมทั้งภาวะที่ไร้เสถียรภาพในบางช่วงเวลา

ค. ความได้เปรียบทางด้านเทคโนโลยีของธนาคารต่างประเทศอาจจะมากกว่าธนาคารพาณิชย์ท้องถิ่นของแต่ละประเทศในอาเซียน ทำให้ทำธุรกิจข้ามพรมแดนได้เหนือกว่า ทำให้สถานะของธนาคารท้องถิ่นแย่งลง

ง. อาจมีการถ่ายเทปัญหาทางการเงินของประเทศหนึ่งไปสู่ประเทศสมาชิกอื่น ดังเช่นตัวอย่างในสหภาพยุโรป (Asian Development Bank, 2013)

จ. เงินทุนอาจไหลจากประเทศที่มีสถาบันการเงินและนโยบายการเงินที่อ่อนแอไปสู่ประเทศที่มีสถาบันการเงินและนโยบายการเงินที่เข้มแข็งกว่า เพราะความเสี่ยงในการลงทุนทางการเงินต่ำกว่า (Boyd and Smith, 1992)

2.2 การรวมตัวภาคการธนาคารภายใต้ ASEAN Banking Integration Framework : ABIF

ในการประชุมผู้ว่าการธนาคารกลางของอาเซียนเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2554 ที่ประชุมได้มีการรับรองกรอบการรวมตัวทางการเงินของกลุ่มประเทศ AEC (ABIF) เพื่อเป็นแนวทางให้ประเทศต่างๆ ในอาเซียนได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางการเงิน และเนื่องจากภาคการธนาคารของกลุ่มประเทศในอาเซียนมีความแตกต่างกันมาก ที่ประชุมจึงเห็นควรให้การเปิดเสรีแบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยในระยะแรกให้กลุ่มประเทศที่มีความพร้อมทางการเงิน ซึ่งได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซียร่วมกันเปิดเสรีทางการเงินแบบพหุภาคี (Multilateral Liberalization) ก่อน และระยะที่ 2 ให้กลุ่มประเทศที่เหลือซึ่งประกอบด้วยประเทศบรูไน กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (BCLMV) เปิดเสรีภายหลัง โดยมีเป้าหมายที่ต้องบรรลุการเป็นเสรีทางการเงินแบบพหุภาคี (Multilateral Liberalization) ภายในปี 2020 หรือปี 2563

เนื่องจากประเทศสมาชิกภายใต้ AEC มีโครงสร้างและระดับการพัฒนาของตลาดการเงินที่แตกต่างกันมาก จากรายงานการศึกษาของ Park และคณะ (2554) พบว่า สถาบันการเงินที่สำคัญที่สุดในอาเซียนคือธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินที่ครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดในรูปของสินทรัพย์ โดยธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนสินทรัพย์เฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 82 ของสินทรัพย์ในภาคการเงินทั้งหมดของอาเซียนและถ้าพิจารณาเฉพาะประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีรายได้ต่ำจะพบว่าสัดส่วนดังกล่าวของธนาคารพาณิชย์สูงถึงร้อยละ 98 เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรที่เป็นระบบยังไม่ได้ได้รับการพัฒนา ทำให้ธนาคารพาณิชย์กลายเป็นกลไกของธุรกรรมทางการเงินเพียงอย่างเดียวที่เชื่อถือได้สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนที่แม้ว่าจะมีตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรที่พัฒนาแล้วเช่นมาเลเซียและสิงคโปร์ก็ยังมีสัดส่วนของธนาคารพาณิชย์ที่ค่อนข้างสูงอยู่เช่นกันกล่าวคือมากกว่าร้อยละ 70 ของสินทรัพย์ในภาคการเงินทั้งหมด ทำให้ธนาคารพาณิชย์กลายเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุดใน ASEAN⁴ และเป็นสถาบันการเงินประเภทแรกที่จะมีการรวมตัวทางการเงินก่อนสถาบันการเงินประเภทอื่น และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ที่ประชุมได้ตกลงเงื่อนไข (Conditions) ที่ประเทศสมาชิกในอาเซียนต้องทำ 4 ประการคือ

- การผสมผสานของกฎระเบียบทางการเงิน (Harmonization of regulations)
- การสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านเสถียรภาพทางการเงิน (Building of financial stability infrastructure)
- การเสริมสร้างศักยภาพให้กับประเทศ บรูไนล์ กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม (providing capacity building for the BCLMV)
- จัดทำข้อกำหนดหลัก (Agreed Criteria) สำหรับสถานะ ASEAN Qualified Bank (QAB) ธนาคารที่มีสถานะ QAB จะสามารถประกอบการธนาคารในประเทศอาเซียนเสมือนประเทศของตน

2.3 การเตรียมความพร้อมในภาคการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกก่อตั้งของอาเซียน และมีหน้าที่รับผิดชอบข้อ 6 ภายใต้แผนการดำเนินการด้านการเงินการคลังอาเซียน คือ การเปิดเสรีและความร่วมมือ (Liberalization and Coordination) ในเรื่องต่างๆ ได้แก่การเปิดเสรีบัญชีเงินทอนอย่างเป็นทางการส่งเสริมการเปิดเสรีการบริการภาคการเงินและการส่งเสริมการเจรจาการเปิดเสรีการบริการภาคการเงินภายใต้กรอบการตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services)⁵ ซึ่งภายใต้ความรับผิดชอบดังกล่าว ประเทศไทยจำเป็นต้องทราบถึงศักยภาพ และความพร้อมในภาคการเงินของประเทศ เพื่อจะได้

⁴ the Asian Development Bank (ADB) in its April 2013 report, "The Road to ASEAN Financial Integration",

⁵ จากเว็บไซต์ ธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อ 20 กรกฎาคม 2554

สามารถประเมินถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อภาคการเงินของไทยอันเนื่องจากการเปิดเสรีดังกล่าวทั้งด้านบวกและด้านลบ และเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยภายใต้ประชาคมอาเซียนต่อไป

ในการเตรียมความพร้อมในส่วนของธนาคารพาณิชย์ไทยเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการเงินนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้จัดทำแผนพัฒนาระบบการเงินไทย 2 ฉบับได้แก่ฉบับที่ 1 (ปี 2547-2552) และฉบับที่ 2 (ปี 2553-2557) เพื่อเป็นนโยบายสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงินภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. ทั้งนี้ ปัจจุบันภาคการเงินไทยอยู่ระหว่างการปรับตัวให้สอดคล้องกับแผนฯ ในส่วน of ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เตรียมแนวทางในการเจรจาเพื่อเปิดเสรีทางการเงินและปรับปรุงระบบการเงินให้ เป็นมาตรฐานเดียวกันไว้ 4 ด้าน คือ ด้านระบบชำระเงินที่เชื่อมต่อกัน ด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ด้านการให้บริการทางการเงิน และ ด้านการเปิดเสรีของตลาดทุน โดย ธปท. โดยเฉพาะใน ส่วนของ 3 ประเด็นแรก

1) ความร่วมมือด้านระบบการชำระเงิน เพื่อปรับระบบการชำระเงินที่เชื่อมโยงกันในภูมิภาคอาเซียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยต้องการให้เป็นช่องทางที่เชื่อมโยงระบบการค้าขายและการใช้จ่ายของ 10 ประเทศเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว ทั้งในด้านการทำธุรกรรมทางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การโอนเงินข้ามพรมแดนรวมถึงการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ทางการเงินโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยลงในเบื้องต้น ได้กำหนดให้แต่ละประเทศเตรียมความพร้อมด้านระบบการชำระเงินของตนให้สอดคล้องกับการเปิดเสรีภาคการเงินในแผนงานสู่การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC Blueprint และในระยะต่อไปจะสานต่อการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างอาเซียนกับภายนอกภูมิภาคในการพัฒนาศักยภาพของระบบการเงินให้เชื่อมโยงระหว่างอาเซียน 5 ประเทศ คือ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และ อินโดนีเซียไม่ยาก แต่กลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และ เวียดนาม) นับว่ายังต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งไทย ในฐานะที่เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของอาเซียนและมีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับกลุ่มนี้ ธปท. จึงมีบทบาทเป็นตัวกลางในการพัฒนาศักยภาพ (Capacity building) ของประเทศเหล่านี้ด้วย โดยเป็น ประสานร่วมกับธนาคารกลางอินโดนีเซียของคณะทำงาน Payments and Settlement System (PSS)

2) ด้านการเปิดเสรีเงินทุนมากขึ้น การเจรจาในส่วนนี้มีเป้าหมายให้เงินทุนเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรียิ่งขึ้น โดยลดหรือยกเลิกกฎระเบียบมาตรการเป็นอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเงินทุน แต่ก็จะมีการสร้างเกราะป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นตามมาด้วย และยังเป็นที่ยอมรับให้เปิดเสรีตามความพร้อมของแต่ละประเทศเป็นหลัก ในส่วนของไทย ธปท. จะดำเนินการตามแนวทางของแผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ โดยผ่อนคลายนโยบายการนำเงินออกนอกประเทศที่เสรีมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์การนำเข้าเงินทุนจากต่างประเทศที่เสรี ทั้งนี้เพื่อให้เงินทุนเคลื่อนย้ายเข้าและออกมีความสมดุลกันมากขึ้น

ขณะเดียวกันอาเซียนก็ให้ความสำคัญต่อการดูแลเสถียรภาพทางการเงินหากเงินทุนเคลื่อนย้ายและอัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนผิดปกติ ดังนั้นการเปิดเสรีเงินทุนเคลื่อนย้ายของอาเซียนจึงหมายถึงการเปิดเสรีตามความพร้อมของแต่ละประเทศที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอำนวยความสะดวกของการเคลื่อนย้ายเงินทุนและความจำเป็นในการรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินควบคู่ไปกับการมีระบบบริหารความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนที่ดี

สำหรับเป้าหมายการรวมสกุลเงินอาเซียนเป็นสกุลเดียวนั้น คณะกรรมการด้านนี้ไม่มีเป้าหมายขั้นสุดทำนายว่าจะรวมกลุ่มทางการเงินเหมือนสหภาพยุโรป ซึ่งได้รวมสกุลเงินเข้าด้วยกันเป็นเงินสกุลเดียว เพราะเศรษฐกิจของ 10 ประเทศในอาเซียนยังแตกต่างกันมากเกินไป เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี) ของอินโดนีเซียมีขนาดใหญ่เป็น 100 เท่าของจีดีพีของ สปป.ลาว โดยโอกาสที่เป็นไปได้ในอนาคต คือการอิงค่าเงินกันเองระหว่างภูมิภาค ซึ่งอาจจะมีสกุลใดสกุลหนึ่งในภูมิภาคนี้กลายเป็นสกุลหลัก หรือมีเงินสกุลอื่นมาอิงในลักษณะผูกโยงไปด้วยกัน ให้ไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ต่างอิงกับค่าเงินสกุลหยวนของจีน

3) การให้บริการทางการเงิน เมื่อมีโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินทั้งในด้านระบบการชำระเงินและกฎเกณฑ์ที่อำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายเงินทุนแล้วการเปิดเสรีภาคการธนาคารระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันจะช่วยให้มีผู้ให้บริการที่แข่งขันกันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบโจทย์ของธุรกิจและประชาชนโดยเฉพาะโจทย์ของธุรกิจข้ามพรมแดน

ดังนั้นบทบาทของธนาคารในแต่ละประเทศจึงเปรียบเสมือนเป็นผู้ให้บริการข้ามประเทศที่มีระบบงาน เครื่องมือ กลไกที่รู้จักรู้อยู่เส้นทางการเคลื่อนย้ายเงินที่ปลอดภัยและคิดราคาค่าบริการที่แข่งขันได้ซึ่งจะนำพาธุรกิจของประเทศไปสู่ตลาดอาเซียนโดยจะสนับสนุนภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงด้วยการแข่งขันกันให้บริการทางการเงินที่หลากหลายผ่านเครือข่ายถนนสายหลักทางการเงินที่ไม่มีอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายเงินทุนเป็นการขยายโอกาสให้ธุรกิจการธนาคารในไทยเพิ่มบทบาทในการให้บริการแก่ภาคธุรกิจและแรงงานไทยในอาเซียนขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสสำหรับผู้บริโภคและภาคธุรกิจในประเทศที่จะได้รับประโยชน์จากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น โดยการเข้ามามีบทบาทที่มากขึ้นของธุรกิจการธนาคารจากประเทศสมาชิกอาเซียนในไทยและกระตุ้นให้ธุรกิจการธนาคารในไทยปรับตัวต่อการแข่งขันในการให้บริการทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการและคุ้มครองผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้การเปิดเสรีภาคการธนาคารเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการรวมตัวเป็น AEC เนื่องจากบทบาทของภาคการธนาคารในประเด็นสำคัญ ได้แก่

- (1) การเป็นแกนหลักของระบบการเงินในภูมิภาคทั้งในด้านเป็นผู้ให้บริการหลักในระบบการชำระเงินเป็นตัวกลางในการระดมเงินออมและจัดสรรเงินลงทุนของระบบเศรษฐกิจ
- (2) การเป็นผู้ขายบริการด้านการบริหารความเสี่ยง เช่น ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนให้กับภาคธุรกิจและประชาชน

ธนาคารกลางของประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้เร่งดำเนินการจัดทำแผนเปิดเสรีภาคธนาคารให้ชัดเจนขึ้นโดยคำนึงถึงความพร้อมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินของแต่ละประเทศซึ่งในขณะนี้ธนาคารกลางอาเซียนมีเป้าหมายที่จะสร้างมาตรฐานกลางของธนาคารระดับอาเซียน ที่จะสามารถทำธุรกรรมการเงินได้ในทุกประเทศอาเซียนโดยมีการทำกรอบ “มาตรฐานธนาคารอาเซียน” หรือ Qualified ASEAN Bank : QAB ที่หากธนาคารใดได้มาตรฐานนี้ จะสามารถทำธุรกิจธนาคารในอาเซียนได้ทุกประเทศ โดยคาดว่าจะสามารถสรุปคุณสมบัติของ QAB และเริ่มมีการพิจารณาอนุญาต QAB ในปี 2557 และเริ่มการตั้งธนาคารพาณิชย์จริงในปี 2563

2.4 แนวทางเปิดเสรีตลาดเงินตามกรอบ QAB

ในการเปิดเสรีบริการทางการเงิน กลุ่มอาเซียนใช้หลักเปิดเสรีแบบ ASEAN-X ตามความพร้อมและให้สอดคล้องกับแผนของแต่ละประเทศ เช่น แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะ 2 (2010-2014) ของไทย โดยขณะนี้ ธปท.ได้ร่วมมือกับธนาคารกลางอื่นๆ ในอาเซียนหลายด้าน เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลการกำกับดูแลสถาบันการเงินข้ามชาติเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปิดเสรีระยะต่อไป

ในส่วนของ การเปิดเสรีด้านการไหลของเงินทุน จะเป็นไปตามความพร้อมของแต่ละประเทศ เช่นกันโดยไทยอยู่ระหว่างการจัดทำแผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศเพื่อเสริมสร้างให้เงินทุนเคลื่อนย้ายมีความสมดุลมากขึ้นเน้นผ่อนคลายการออกไปลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทย

ร่างเงื่อนไขสำคัญของ Qualified ASEAN Banks (QAB) พอสรุปได้ดังนี้⁶

- 1) ธนาคารพาณิชย์ที่ต้องการเป็น QAB จะต้องมีสำนักงานใหญ่ในประเทศสมาชิกของอาเซียน
- 2) ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งที่จะเปิดสำนักงานตาม QAB จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขสำคัญอย่างครบถ้วน ดังนี้
  - ก. ความเพียงพอของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง
  - ข. การจำกัดสถานะความเสี่ยงขนาดใหญ่ (Large Exposure)
  - ค. การใช้มาตรฐานทางบัญชีตามที่กำหนด
  - ง. การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสตามเกณฑ์
  - จ. ศักยภาพของการบริหารความเสี่ยง
  - ฉ. ความสามารถในการบริหารสภาพคล่อง

⁶ จากเว็บไซต์ bot.or.th ณ พฤษภาคม 2556

3) การอนุญาตให้ธนาคารของประเทศใดไปเปิดสำนักงานทางการเงิน หรือทำธุรกิจในประเทศสมาชิกอื่นได้ให้ใช้หลักผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างเจ้าของประเทศที่อนุญาตและประเทศแม่ของธนาคารแห่งนั้น หรืออยู่ในรูปของแลกเปลี่ยนธนาคารระหว่างกัน ซึ่งหากไม่เกิดความตกลงแลกเปลี่ยนกัน ธนาคารของประเทศใดประเทศหนึ่งก็ไม่อาจขยายธุรกิจไปยังประเทศเป้าหมายได้ประเด็นการรวมตัวทางการเงินที่ยังคงต้องถกเถียงกันระหว่างธนาคารกลางของประเทศสมาชิกในรายละเอียดอย่างมาก คือ กรอบแนวทางของการรวมตัวกันของภาคธนาคารแห่งอาเซียน (The ASEAN Banking Integration Framework) โดยเฉพาะในประเด็นต่อไปนี้

- ประการที่ 1 หลักการผลประโยชน์ต่างตอบแทน (Reciprocal principle) มีความพร้อมมากน้อยเพียงใดที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศจะรับผิดชอบต่อการแก้ไขสถานการณ์ของธนาคารต่างประเทศในช่วงที่เกิดวิกฤติ ซึ่งยังไม่ได้ข้อยุติที่ชัดเจน
- ประการที่ 2 ธนาคารกลางของแต่ละประเทศจะเป็นผู้คัดเลือกกว่าธนาคารใดในประเทศของตนเป็น Qualified ASEAN Bank : QAB ที่จะสามารถขยายกิจการและออกไปดำเนินงานในประเทศสมาชิกอื่นได้ ซึ่งจำนวนธนาคารพาณิชย์ที่จะผ่านเกณฑ์คัดเลือก QAB จะมีจำนวนเท่าใดในแต่ละประเทศยังเป็นเรื่องที่แต่ละประเทศต้องทำความตกลงร่วมกันต่อไป
- ประการที่ 3 สมาชิกอาเซียนสามารถมีแนวคิดที่จะออกกรอบแนวทางที่เรียกว่า The ASEAN Banking Integration Framework โดยยึดหลักของความเสมอภาคกันหรือผลประโยชน์ต่างตอบแทนเป็นแนวในการปฏิบัติต่อกัน การที่ประเทศสมาชิกยอมรับหลักการของผลประโยชน์ต่างตอบแทน ในการเปิดให้ธนาคารขยายกิจการในต่างประเทศได้ จำเป็นต้องทบทวนด้วยความรอบคอบและระมัดระวังในการวางมาตรฐานเรื่องคุณภาพให้ชัดเจน (Quality of Prudent Banks) เพราะมาตรฐานที่ใช้ในแต่ละประเทศไม่ควรเท่าเทียมกัน เพราะธนาคารที่มีคุณภาพในลาว พม่า และกัมพูชา อาจจะได้มีคุณสมบัติตามคุณภาพของธนาคารที่มีคุณภาพในสิงคโปร์ด้วยเกณฑ์ QAB จึงต้องรองรับสถานะของแต่ละประเทศสมาชิกอย่างเหมาะสม เช่น ลดระดับความเพียงพอของเงินกองทุนให้ต่ำลงบ้าง โดยกำหนดเป็นช่วงสูงสุดและต่ำสุดให้กว้างเพียงพอ ที่จะทำให้ธนาคารท้องถิ่นในแต่ละประเทศสามารถแข่งขันได้ในตลาดเดียวกันนอกจากนั้น จำนวนของ QAB ที่ออกให้กับธนาคารพาณิชย์ของแต่ละประเทศจึงควรจะมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามความตกลงระหว่างประเทศสมาชิกและตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นกรอบแนวทาง The ASEAN Banking Integration Framework จึงออกมาเพื่อวางแนวทางในการช่วยให้ธนาคารของแต่ละประเทศสมาชิกขยายกิจการในประเทศอื่นได้อย่างมั่นคง

เนื่องจากในปัจจุบันยังเป็นการยุ่งยากที่ธนาคารใดๆจะขยายธุรกิจออกไปสู่ประเทศอื่น จากข้อจำกัดที่เข้มงวด และใช้เวลาในการพิจารณาคำขอล่าช้ามาก

- ประการที่ 4 นอกเหนือจากการใช้เกณฑ์ QAB ในการคัดเลือกธนาคารพาณิชย์ในแต่ละประเทศ ให้ยกกระดับเป็นธนาคารแห่งอาเซียนแล้ว ยังจะทำให้ผู้ถือหุ้นของธนาคาร QAB กลายเป็นประชากรของสมาคมอาเซียนแทนพลเมืองของประเทศแม่เป็นหลัก
- ประการที่ 5 ปัจจุบันระดับความพอเพียงของเงินกองทุนของธนาคารในอาเซียนอยู่ในระดับเฉลี่ยทั้งภูมิภาคสูงกว่า 15% และสัดส่วนของหนี้ด้อยคุณภาพ (NPL Ratio) โดยเฉลี่ยก็อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า 5% โดยเฉลี่ย ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่มั่นคงและมีความปลอดภัยตามมาตรฐาน BIS อยู่แล้ว

2.5 ความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคาร

2.5.1 แนวคิดและหลักการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคาร

งานวิจัยในอดีต เช่น Levine (1999), Papaioannou (2007) และ Zhuang et al (2007) ได้ชี้ให้เห็นว่า ระดับความสามารถในการแข่งขันทางการเงินมีความสำคัญต่ออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศที่ภาคการเงินการธนาคารได้รับการพัฒนาถึงขั้นที่ประชาชนทั่วไปได้รับความสะดวกในการใช้บริการทางการเงิน และนักธุรกิจสามารถเข้าถึงแหล่งเงินได้ง่าย ธนาคารของประเทศนั้นย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันเหนือกว่าประเทศที่มีพัฒนาการทางการเงินด้อยกว่า

ในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารประเทศต่าง ๆ นั้นในช่วงที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยที่พยายามศึกษาหาปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันอยู่หลายท่าน เช่น Bikker and Spierdijk (2008) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านการแข่งขันของธนาคารต่างๆทั่วโลก ปัจจัยที่กระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นคือ ระดับการกระจุกตัวของธนาคาร ขนาดของธนาคาร และ รายการนอกบัญชีงบดุล (off-balance sheet activities) ในขณะที่ Claessens and Laeven (2004, 2005) และ Rajan and Zingales (1998) พบว่าธนาคารภายในประเทศจะมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้นหากมีการเปิดเสรีให้ธนาคารต่างประเทศเข้ามาดำเนินการธนาคาร และการลดข้อจำกัดการเปิดธนาคารของรายใหม่

2.5.2 การวัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในเชิงปริมาณ

งานวิจัยที่ผ่านมายังไม่อาจให้ผลสรุปที่ชัดเจนว่า ปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ควรเป็นปัจจัยใดบ้าง เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการวัดด้านการเงินในแต่ละประเทศมีค่อนข้างจำกัด และไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตัวแปรที่ใช้วัดด้านการเงินมักเป็นเพียงบ่งชี้ถึงขนาดของระบบการเงินของประเทศ ทำให้ขาดภาพของสถาบันการเงินที่สะท้อนด้านอื่นๆ เช่น การเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้ใช้บริการเชิงพาณิชย์และรายย่อย ความสามารถในการทำกำไร ความมั่นคงของสถาบันการเงิน ในขณะที่ภาคการเงินได้กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของทุกประเทศเป็นอย่างมาก ส่งผลให้องค์กรต่างๆ พยายามสร้างตัวบ่งชี้ (indicators) ออกมาประเมินธนาคารในด้านต่างๆ องค์กรที่มีการสร้างตัวบ่งชี้ทางการเงินในระดับมีหลายแห่ง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) การใช้ CAMELS ในการจัดทำระบบการจัดอันดับธนาคาร

แนวคิด CAMELS พัฒนาขึ้นโดยหน่วยงานกำกับภาคการธนาคารของสหรัฐฯ เพื่อใช้ในการประเมินผลแบบลับกับภาคการธนาคารในระหว่างการออกปฏิบัติการด้านภาคสนาม และได้รับความนิยมนำไปใช้ในหน่วยงานกำกับภาคการธนาคารของประเทศอื่น และนักวิเคราะห์ทางการเงินในเวลาต่อมา โดยจุดอ่อนที่สำคัญของแนวคิดนี้คือ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับมูลค่าในส่วนของผู้ถือหุ้น

CAMELS มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่

C = Capital Adequacy หรือความเพียงพอของเงินกองทุน

A = Asset Quality คุณภาพของสินทรัพย์

M = Management Quality คุณภาพการบริหารจัดการ

E = Earnings ระดับรายได้จากการดำเนินงาน

L = Liquidity สภาพคล่อง

S = Sensitivity to Market Risk ความอ่อนไหวหรือความไวต่อความเสี่ยงด้านตลาด

2) การจัดอันดับตามวิธีการของ The Bankers

The Bankers เป็นนิตยสารทางการเงินชั้นนำในอังกฤษเริ่มตีพิมพ์อันดับของภาคการธนาคารมาตั้งแต่ทศวรรษ 1970 โดยในระยะแรกจัดอันดับเฉพาะธนาคารขนาดใหญ่ 300 ธนาคารทั่วโลก แต่ปัจจุบันได้ขยายออกไปเป็น 1,000 อันดับของโลกแล้ว

แนวคิดหลักของ The Bankers ในการจัดอันดับอยู่ที่ระดับของเงินกองทุนชั้นที่ 1 เป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังจัดอันดับตามขนาดของสินทรัพย์ อัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ อัตราการเติบโตของ

กำไรที่แท้จริง และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ซึ่งมีการวิจารณ์กันว่าตัวแปรที่ใช้ในการจัดอันดับยังไม่ครอบคลุมตัวแปรที่สะท้อนความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารอีกหลายตัวแปร

3) การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการศึกษาในจีน

นิตยสาร The Bankers ในจีนได้ทำความตกลงเพื่อร่วมมือกับสถาบันการศึกษาด้านการเงิน และการธนาคารในจีน ตีพิมพ์รายงานผลการจัดอันดับธนาคารพาณิชย์ในจีนด้านความสามารถในการแข่งขันมาตั้งแต่ปี 2004 ตามรายงานดังกล่าวได้นิยามความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารว่าเป็นความสามารถในการตอบโต้ต่อสถานการณ์ทางการตลาดเฉพาะเจาะจงตามสถานการณ์ได้ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทาน และความสามารถในการแข่งขันภายใต้กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และกฎหมายที่กำกับภาคการธนาคารอยู่ ความสามารถในการออกแบบและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และการสร้างความมั่งคั่งแก่กิจการได้ดีกว่าคู่แข่ง ตลอดจนความสามารถในการนำเอาสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปให้บริการและสร้างรายได้ที่ประสบความสำเร็จ

นักวิเคราะห์ได้แบ่งกลุ่มของดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- ก. ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันในปัจจุบัน ได้แก่ ขนาดของกิจการ ความเพียงพอของเงินกองทุน คุณภาพของสินทรัพย์ ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สภาพคล่อง และบทบาทในตลาดระหว่างประเทศ
- ข. ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันที่เป็นไปได้ในอนาคต ได้แก่ ความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมทางการเงิน การส่งมอบบริการแก่ลูกค้า การกำกับดูแลที่ดี และความสามารถในการวางระบบการควบคุมภายใน

ในการทำการศึกษาและจัดอันดับความสามารถด้านการแข่งขันของภาคการธนาคารโดยขยายขอบเขตจากการจำกัดเฉพาะธนาคารในจีนเป็นธนาคารในเอเชียเมื่อปี 2006 ด้วยปัจจัยที่หลากหลาย โดยวางกรอบของการศึกษาว่าความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคาร หมายถึง ธนาคารที่สามารถสร้างผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นในอัตราสูงอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน หรือใช้คุณค่าของผู้ถือหุ้นเป็นเป้าหมายสำคัญ ซึ่งประเด็นเป้าประสงค์ของการวัดความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารดังกล่าว อาจจะแตกต่างจากเป้าประสงค์ของหน่วยงานกำกับดูแลภาคการธนาคาร ที่สนใจความมั่งคั่งและเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน ประสิทธิภาพของการจัดสรรและกำกับความเสี่ยงด้านเครดิต และการตอบโต้กับนโยบายการเงินและการคลังของภาครัฐเป็นสำคัญ ในขณะที่ลูกค้าธนาคาร อาจจะนิยมธนาคารที่มีความสามารถในการแข่งขันว่าเป็นธนาคารที่จ่ายผลตอบแทนเงินฝากแก่ตนในอัตราที่ดีที่สุด หรือคิดดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมในอัตราที่ต่ำที่สุด ส่วนผู้บริหารในธนาคาร อาจจะเห็นว่าธนาคารที่มีความสามารถในการแข่งขันควรจะเป็นธนาคารที่

จ่ายผลตอบแทนแก่พนักงานสูงสุด และมีโอกาสในการสร้างความก้าวหน้าด้านการงานที่ดีที่สุดแต่แบบจำลองนี้ ได้ให้ความสำคัญกับมูลค่าของผู้ถือหุ้นเป็นเป้าประสงค์หลัก โดยใช้ข้อมูลการจัดอันดับจาก Bankscope database ข้อมูลจากเว็บไซต์ของ IMF ส่วนที่เป็น International Financial Statistic และเว็บไซต์ของแต่ละธนาคารเอง

4) ธนาคารโลก

ธนาคารโลก (2006) ได้สร้างตัวบ่งชี้ชื่อ “Financial Sector Development Indicators” เพื่อเป็นแนวทางให้นักวิจัยใช้วัดระดับการพัฒนาทางการเงินของประเทศต่างๆทั้งในระดับประเทศ และทั้งเพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ ตัวบ่งชี้ดังกล่าวได้แก่ ตัวบ่งชี้สำหรับกลุ่มการธนาคาร (Banking) และตัวบ่งชี้สำหรับตลาดทุน (Capital Markets)

ในส่วนของกลุ่มการธนาคารนั้น ธนาคารโลกได้กำหนดตัวบ่งชี้สำหรับชี้วัดระดับการพัฒนาทางการเงินของประเทศต่างๆ ไว้ 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วยดัชนี 55 ตัว แบ่งเป็นดัชนีที่เก็บจากข้อมูลจริง 41 ตัว และดัชนีที่ใช้วิธีการคำนวณทางเศรษฐมิติ 9 ตัว ดังแสดงในตารางที่ 2.1 ตัวบ่งชี้ของทั้ง 4 มิติ ได้แก่

- ขนาดของการให้บริการทางการเงิน (size) ซึ่งบางทีก็เรียกกันว่า “ความลึกทางการเงิน (Financial Dept)”
- การเข้าถึงบริการทางการเงิน (Financial Access)
- ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)
- ความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งวัดด้วยความพอเพียงของเงินทุน (Capital adequacy)

ในแต่ละมิติจะประกอบด้วยดัชนีต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้เปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศต่างๆโดยเปรียบเทียบได้ผลที่ได้จากการประเมินตัวบ่งชี้จะช่วยให้ผู้วางนโยบายของประเทศได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและปัญหาของภาคการเงินในประเทศ และหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงประเด็น ช่วยให้สามารถระบุโอกาสและปัจจัยเสี่ยงของการขยายตัวของภาคการเงินในเวทีโลก นอกจากนี้ ยังช่วยให้เห็นทางเลือกในการพัฒนาภาคการเงินให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศของตนได้อีกด้วย

ถึงแม้ว่าตัวบ่งชี้ที่กำหนดโดยธนาคารโลกดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงตัวบ่งชี้ที่บอกให้ทราบถึงระดับการพัฒนาทางการเงินของแต่ละประเทศ และไม่ได้มีเป้าหมายในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงินโดยตรง แต่ค่าตัวบ่งชี้ที่ได้ก็สามารถนำไปจัดอันดับในเชิงเปรียบเทียบได้ว่า ประเทศใดมีสถานะของการพัฒนาภาคการเงินดีกว่ากัน และในด้านใด ผลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาภาคการเงินให้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นได้ตัวอย่างของงานวิจัยที่ใช้ตัวบ่งชี้ของธนาคารโลกในการประเมินความพร้อมของการรวมตัวทางการเงินของกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ Yung Chul Park และคณะ (2554) ผลงานวิจัยของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2554 เรื่องแผนยุทธศาสตร์ในการเข้าสู่ตลาดสาขาบริการการเงินในประเทศลาวและกัมพูชาภายใต้แผนการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (2554) และรายงาน

วิชาการนำเสนอในงานสัมมนาวิชาการประจำปี 2511 ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเรื่อง “ภาคการเงินไทยพร้อมก้าวไกลในอาเซียน” โดย ภัทริสา บุญเสริม อุษาลักษณ์ เจษฎาถาวรวงศ์ และ พรวิสา ศิริบุษงค์ (2554) ซึ่งได้ผลสรุปว่า สาขานาการพาณิชย์นั้นมีการเตรียมความพร้อมด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของระบบสถาบันการเงินในประเทศไว้พร้อมแล้วการเปิดเสรีในสาขานาการพาณิชย์ก็เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ประกอบกับธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ที่เป็นของชาติอาเซียนส่วนใหญ่ได้เข้ามามีบทบาทในภาคการเงินของไทยแล้วดังนั้น ภายหลังจากเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 แล้วทิศทางของภาคการเงินไทยน่าจะไม่มีเปลี่ยนแปลงมาก

ตารางที่ 2.1 ตัวบ่งชี้ระดับการพัฒนาของภาคการเงินกำหนดโดยธนาคารโลก

Size (7 indicators)	Broad access (9 indicators)	Profitability (11 indicators)	Capital adequacy (15 indicators)
Deposit money banks assets to GDP	Branch (ATM) density	Return on assets (equity)	Regulatory capital to risk-weighted assets
Central Bank assets to GDP	Average loan (deposit) size/GDP per	Net interest margin to gross income	Distribution of capital adequacy
M2 to GDP	Number of loans (deposits) per capita	Ratio of trading and FX gains/losses to	
Deposits to GDP	Distribution of loans (deposits) vs. income	Ratio of trading and FX gains/losses to tota	
<i>Intermediation</i>	<i>Household access</i>	<i>Efficiency</i>	<i>Asset quality</i>
Private credit to GDP	with bank account	operating income	<i>(a) Lenders</i>
Private credit to total credit	Cost of opening an account	Lending-Deposit Spread	Non-performing loans (including net of
Private credit to	<i>Firm access</i>	Number of days to	Real credit growth (de-
	Requirements for	<i>Competitiveness</i>	Loan concentration
	Value of collateral needed for a loan	3-bank concentration ratio (assets/deposits)	Large loan exposures to capital
	Percent of firms reporting financing	Percent state ownership	Share of total credit to related parties
		Percent foreign	<i>(b) Borrowers</i>
		H-statistic	Corporate debt to
			Interest coverage ratio
			Corporate net foreign currency exposure
			Household debt to
			<i>Liquidity</i>
			Liquid assets-to-total
			Liquid assets-to-short
			<i>Sensitivity to market risk and default</i>
			Default probability of top-10 listed banks

ที่มา : World Bank (2006), Financial Sector Development Indicators, Comprehensive assessment through enhanced information capacity

5) Institute for Management Development: IMD

สถาบัน IMD ได้ใช้เกณฑ์พิจารณาการจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ โดยใช้เกณฑ์ในการชี้วัด 4 มิติ ได้แก่ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) และโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

การจัดอันดับดังกล่าวมีการจัดอันดับดัชนีที่เกี่ยวข้องกับภาคการเงิน 2 ตัวบ่งชี้ ซึ่งปรากฏอยู่ในมิติของประสิทธิภาพของภาคธุรกิจภายใต้หมวด Finance หัวข้อ Bank Efficiency และ Finance Management ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตัวบ่งชี้ที่ IMD จัดเก็บไว้จะมีตั้งแต่ 1995 – 2013

Finance	
Bank Efficiency	Finance Management
Banking sector assets (%)	Credit
Financial cards in circulations	Venture capital
Financial cards in transactions	M & A activity
Investment risk	Coperate debt
Banking and financial services	
Finance and banking regulation	
Financial risk factor	

ที่มา: IMD World Competitiveness Online 1995 - 2013

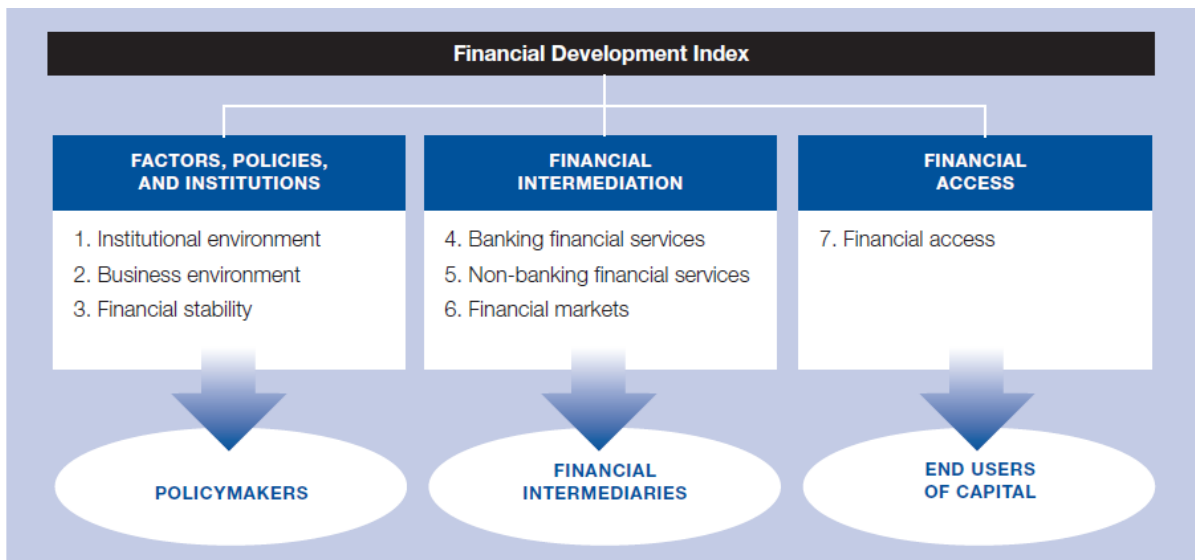
ถึงแม้ว่า ข้อมูลของตัวบ่งชี้ที่ IMD จัดเก็บไว้จะมีตั้งแต่ 1995 – 2013 แต่ก็มีปัญหาที่มีข้อมูลของกลุ่มประเทศในอาเซียนเพียง 5 ประเทศคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มประเทศที่ยังขาดข้อมูลอีก 5 ประเทศได้ นอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ที่ IMD จัดทำขึ้นสำหรับภาคการเงินนั้นมีจำนวนน้อย เพราะ IMD มีเป้าหมายเพียงเพื่อให้เป็นตัวแปรสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศ จึงไม่มากพอที่จะนำมาใช้วัดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเงินระหว่างประเทศในเชิงเปรียบเทียบได้

6) สถาบัน World Economic Forum (WEF)

สถาบัน World Economic Forum (WEF) มีรายงานที่ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ทางการเงินของประเทศต่างๆ ที่ละเอียดกว่าสถาบัน IMD ชื่อ The Financial Development Report รายงานนี้เริ่มมีตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 (2551) ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นมาเรียกว่า “ the Financial Development Index (FDI) ” ซึ่งจำแนกออกตามลักษณะของตัวแปรได้เป็น 3 หมวด (pillar) ใหญ่ๆ คือ (1) Factors, policies, and institutions

(2) Financial Intermediation และ (3) Financial access ดังแสดงในภาพที่ 2.1 โดย FDI ประกอบด้วย 7 หมวด ดัชนีที่สร้างขึ้นใน 7 หมวด นี้ประกอบด้วยแปดซึ่งใช้เป็นดัชนีในการชี้วัดระดับการพัฒนาทางการเงินของประเทศในด้านต่างๆ 121 ตัว โดยตัวดัชนีในแต่ละ pillar ได้แสดงถึงความกว้าง ความลึก และประสิทธิภาพของภาคการเงินใน 62 ประเทศทั่วโลก WEF ได้นำเสนอค่าดัชนีในรูปของคะแนน (score) และลำดับที่ (rank) โดย WEF ได้พยายามหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมาเป็นตัวดัชนี กล่าวคือ ค่าดัชนีจะบอกได้ว่า แต่ละประเทศมีจุดอ่อนจุดแข็งในด้านการพัฒนาระบบการเงินของตนด้านใดมาก เมื่อทราบจุดอ่อนและนำไปปรับปรุง ระบบการเงินในประเทศนั้นย่อมหนุนนำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นด้วย ประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูง ย่อมสะท้อนถึงศักยภาพของประเทศหรือความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ภาพที่ 2.1 การแบ่งหมวดหมู่ตัวดัชนีตาม WEF

ที่มา : World Economic Forum. The Financial Development Report 2012. Figure 1: Composition of the Financial Development Index, p. 5

ตัวบ่งชี้ทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น จำแนกออกเป็น 7 หมวดดังนี้

ตัวบ่งชี้กลุ่มที่ 1 : Factors, policies, and institutions

ตัวดัชนีที่กำหนดขึ้นในหมวดนี้ก็เพื่อใช้ตรวจสอบดูว่าปัจจัยพื้นฐานของแต่ละประเทศที่มีไว้สนับสนุนตัวกลางทางการเงินและตลาดการเงินให้มีความพร้อมในการให้บริการทางการเงินทางในแนวกว้างและในแนวลึก มีมากน้อยเพียงใดจากคะแนนที่กำหนดไว้ 1-7 โดยประเทศที่ได้คะแนนเท่ากับ 1 ถือว่ามีความพร้อมในการแข่งขันในหมวดนี้ต่ำสุด และประเทศที่ได้คะแนนเท่ากับ 7 จัดว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมใน

การแข่งขันในหมวดนี้สูงสุด ความพร้อมในการแข่งขันในหมวดนี้จะเกิดจากสาเหตุใดบ้าง ก็ให้ดูที่ค่า index ใน 3 หมวด (Pillar) คือ สภาพแวดล้อมด้านสถาบัน (Institutional environment) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business environment) และ เสถียรภาพทางการเงิน (Financial stability)

ตัวบ่งชี้กลุ่มที่ 2 : ตัวกลางทางการเงิน (Financial Intermediation)

ตัวบ่งชี้ในกลุ่มนี้ได้กำหนดขึ้นเพื่อวัดระดับการพัฒนาของตัวกลางทางการเงิน 3 ประเภท โดยแบ่งดัชนีออกเป็น 3 หมวดได้แก่ บริการทางการเงินของธนาคาร (Banking financial services) บริการทางการเงินของสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-banking financial services) และ ตลาดการเงิน (Financial markets)

ตัวบ่งชี้หมวดที่ 3 : Financial Access

ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในหมวด ที่ 7 การเข้าถึงบริการทางการเงิน (Financial access) ประกอบด้วยดัชนี 2 หมวดย่อย ซึ่งประกอบด้วยดัชนีที่สะท้อนถึงการเข้าถึงทางการเงินในเชิงพาณิชย์ (Commercial access) และ ดัชนีที่บ่งบอกการเข้าถึงทางการเงินสำหรับผู้ใช้บริการธนาคารรายย่อย (Retail access)

สรุป

จากการศึกษาเปรียบเทียบสถาบันที่จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันต่างๆ ข้างต้น พบว่าตัวบ่งชี้ที่ถูกนำมาใช้วัดกันแพร่หลายมี 3 องค์คร ได้แก่ ธนาคารโลกสถาบัน Institute for Management Development (IMD) และสถาบัน World Economic Forum (WEF) โดย Financial Development Index (FDI) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ WEF จะสะท้อนความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินได้ดีที่สุดในปัจจุบัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จะใช้ค่าดัชนี FDI ของ WEF เป็นตัววัดขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ใน AEC ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา ยังไม่มีงานวิจัยใดมาใช้วัดความพร้อมของภาคการธนาคารโดยใช้ FDI

2.6 สถานการณ์รวมตัวทางการเงินของประเทศใน AEC

จากรายงานการศึกษาของ ADB (2513) พบว่าขณะนี้ตลาดการธนาคารของอาเซียนยังแทบไม่ได้รวมตัวกัน แม้ว่าสมาชิกที่เรียกว่าเสือ 5 ตัวของอาเซียนที่มีประเทศไทยรวมกลุ่มอยู่ด้วยจะแสดงให้เห็นชัดเจนว่ากำลังดำเนินการเพื่อเพิ่มการรวมตัวของอุตสาหกรรมธนาคาร การเปิดให้มีการตั้งสำนักงานข้ามประเทศก็ตามแต่ความเคลื่อนไหวของธนาคารพาณิชย์ในการขยายฐานธุรกิจในประเทศสมาชิกอื่นของอาเซียนไม่ได้คึกคักเท่าที่ควรจนถึงปี 2012 แทบจะไม่ปรากฏว่ามีธนาคารพาณิชย์รายใดในอาเซียนที่เปิดสาขาหรือกิจการย่อยในเครือในประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นโดยปัจจุบันธนาคารของอาเซียนที่ถือว่ามียุทธศาสตร์กว้างขวางในภูมิภาคมี

เพียง 3 ธนาคารได้แก่ May bank จากมาเลเซีย United Overseas Bank of Singapore และธนาคารกรุงเทพ โดย 3 ธนาคารดังกล่าว มีสาขาและเครือข่ายใน 7 ประเทศสมาชิกของอาเซียนในทางตรงกันข้ามธนาคารพาณิชย์จากนอกภูมิภาคและเป็นธนาคารชั้นนำของโลกกลับพยายามขยายบทบาทในอาเซียนเพิ่มขึ้น โดย Standard Chartered Bank ได้เปิดกิจการเครือข่ายใน 7 ประเทศและสำนักผู้แทนอีก 3 ประเทศ ในขณะที่ City Bank และ HSBC ก็มีกิจการเครือข่ายใน 7 ประเทศ

1) ความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ไทย

ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีรายงานผลการศึกษเกี่ยวกับความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ โดยเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆใน AEC และประเทศอื่นในเอเชียหลายแหล่ง ซึ่งพอประมวลจากผลการศึกษานี้ได้ว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยมีความมั่นคงสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในเอเชีย ดังนี้

- จากการจัดลำดับความน่าเชื่อถือของเงินฝากภายในประเทศ (Local Currency Deposit rating) ของ Moody ในปีพ.ศ. 2550 พบว่าไทยได้อันดับความน่าเชื่อถือเท่ากับ Aa2 ซึ่งด้อยกว่าสิงคโปร์ซึ่งมีอันดับความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูงสุด คือ Aaa แต่ก็เท่ากับมาเลเซียและสูงกว่าไต้หวัน จีน และเวียดนาม

- จากรายงานการศึกษาของ TDRI (2551) พบว่า การที่เงินฝากธนาคารพาณิชย์ไทยได้ระดับความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับค่อนข้างสูงเพราะคนไทยได้ให้การสนับสนุนและให้ความเชื่อถือธนาคารในประเทศเป็นอย่างมากเนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้ค้ำประกันเงินฝากกอบกับข้อบังคับที่จำกัดจำนวนสำนักงานสาขาของธนาคารต่างประเทศทำให้ธนาคารในประเทศสามารถรักษาระดับความนิยมในการฝากเงินได้อย่างต่อเนื่องซึ่งไทยได้รับอันดับที่ดีกว่าไต้หวัน (Aa3) อินเดีย (A1) จีน (A2) และเวียดนาม (Ba1) การที่เวียดนามมีอันดับความน่าเชื่อถือค่อนข้างต่ำ (Ba1) หรือได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือเพียงครั้งหนึ่งเท่านั้นอาจจะเป็นเพราะเวียดนามเพิ่งจะเป็นประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาซึ่งแตกต่างจากไทย มาเลเซียหรือไต้หวันที่มีการอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมาระยะหนึ่งแล้วทำให้ระบบการเงินและการธนาคารของเวียดนามยังมีความน่าเชื่อถือไม่สูงมากเท่าใดนัก

- ธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกของไทย (2555) ได้มีการศึกษาสถานะของธนาคารพาณิชย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งได้ผลสรุปว่าธนาคารพาณิชย์ของอาเซียนโดยรวมมีความมั่นคงสูง โดยทุกประเทศมีสัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Capital Adequacy Ratio : CAR) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 สูงกว่ามาตรฐานของ BIS ซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 ขณะที่สัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเงินให้สินเชื่อรวมทั้งระบบ (Gross Non-performing Loans per Gross Loans : NPLs Ratio) โดยเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 5 ในด้านการให้สินเชื่อ พบว่าธนาคารพาณิชย์ของบางประเทศเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากอาทิมาเลเซียสิงคโปร์ไทย และเวียดนามมียอดปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคเอกชนต่อ GDP (Ratio of Private Credit to GDP) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ในขณะที่ประเทศอื่นๆ อาทิ กัมพูชาอินโดนีเซียสปป.ลาวและฟิลิปปินส์มีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 40

2) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์อาจวัดจากต้นทุนในการดำเนินงาน (Cost efficiency) Mohd Zaini Abd Karim (2001) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียน 4 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ โดยใช้ Stochastic frontier approach ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ต้นทุนการให้บริการของธนาคารแตกต่างกันใน 4 ประเทศนี้ เกิดจากการประหยัดจากขนาด (Economy of scale) โดยพบว่าประเทศไทยมีประสิทธิภาพของต้นทุนมากที่สุด ตามมาด้วยมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ภัทริสา บุญเสริม อุษาลักษณ์ เจษฎาถาวรวงศ์ และ พรวิสา ศิริบุษย์ (2554) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์อาเซียน โดยแสดงให้เห็นว่าธนาคารของ 4 ประเทศได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนามมีการขยายสินเชื่อให้แก่ภาคเอกชนในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับ GDP โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยและเวียดนามซึ่งมีสัดส่วนนี้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลาง-สูงและรายได้ปานกลาง-ต่ำ ในทางกลับกันสัดส่วนนี้ของประเทศสมาชิกอาเซียนที่เหลือ 4 ประเทศได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว และฟิลิปปินส์จะต่ำกว่า

2.7 สรุป

1) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ ASEAN นั้น ในเบื้องต้นเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะทางภาษีศุลกากร (Custom Union) และมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้เป็นตลาดร่วม (Common Market) ภายในปี 2558 โดยอาเซียนจะมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน มีการเปิดเสรีทั้งการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานที่มีทักษะรวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีขึ้น

2) ในส่วนของสาขาการบริการด้านการเงิน ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าบริการ พบว่าในปัจจุบันประเทศใน AEC ที่มีความพร้อมในการเปิดเสรีสาขาการบริการด้านการเงินมีเพียงไม่กี่ประเทศ ส่งผลให้ที่ประชุม AEC สาขาการบริการด้านการเงินมีมติให้ทยอยเปิดเสรีตามลำดับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางการเงิน เศรษฐกิจและสังคม โดยประเทศที่มีความพร้อมสามารถเริ่มดำเนินการเปิดเสรีภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) ในสาขาที่ระบุไว้ก่อน และประเทศสมาชิกที่เหลือสามารถเข้าร่วมในภายหลัง โดยมีเป้าหมายให้สมบูรณ์ในปี 2563

3) ในทางทฤษฎี การรวมกลุ่มทางการเงินย่อมมีทั้งผลดีและผลเสียต่อประเทศสมาชิก ผลดีคือการรวมกลุ่มทางการเงินจะช่วยให้ต้นทุนของเงินถูกลง เครื่องมือทางการเงินเพื่อการระดมทุนจะมีมากและหลากหลาย ช่วยให้หน่วยธุรกิจที่ต้องการระดมเงินทุนและผู้ต้องการลงทุนทางการเงินมีทางเลือกมากขึ้น การตรวจสอบระหว่างประเทศสมาชิกจะช่วยให้ระดับธรรมาภิบาลในการดำเนินการทางการเงินดีขึ้น ส่งผลธนาคารพาณิชย์มีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อลดลง เพราะมีโอกาสเลือกผู้กู้ได้หลากหลายขึ้น ในด้านผลเสีย

ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ คือ การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำกับดูแลธุรกิจการธนาคารใหม่เป็นการสร้างความเสี่ยงแก่ธุรกิจการธนาคารเพิ่มขึ้นธนาคารท้องถิ่นอาจเสียเปรียบด้านเทคโนโลยีของธนาคารต่างประเทศและอาจมีการถ่ายเทปัญหาทางการเงินของประเทศหนึ่งไปสู่ประเทศสมาชิกอื่น ดังเช่นตัวอย่างในสหภาพยุโรป นอกจากนั้นเงินทุนอาจไหลจากประเทศที่มีสถาบันการเงินและนโยบายการเงินที่อ่อนแอไปสู่ประเทศที่มีสถาบันการเงินและนโยบายการเงินที่เข้มแข็งกว่า เพราะความเสี่ยงในการลงทุนทางการเงินต่ำกว่า

4) ในการเตรียมความพร้อมในส่วนของธนาคารพาณิชย์ไทยเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการเงินนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้จัดทำแผนพัฒนาระบบการเงินไทย 2 ฉบับได้แก่ฉบับที่ 1 (ปี 2547-2552) และฉบับที่ 2 (ปี 2553-2557) เพื่อเป็นนโยบายสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานรวมถึงความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงินภายใต้การกำกับดูแลของธปท. โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้เตรียมแนวทางในการเจรจาเพื่อเปิดเสรีทางการเงินและปรับปรุงระบบการเงินให้ เป็นมาตรฐานเดียวกันไว้ 4 ด้าน คือ ด้านระบบชำระเงินที่เชื่อมต่อกัน ด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ด้านการให้บริการทางการเงิน และ ด้านการเปิดเสรีของตลาดทุน โดย ธปท.ดูแลเฉพาะในส่วนของ 3 ประเด็นแรก

5) ในช่วงที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยที่พยายามศึกษาหาปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันอยู่หลายวิธี แต่ยังไม่งานวิจัยใดที่ใช้ตัวบ่งชี้ FDI ของ WEF มาใช้วัดความสามารถในการแข่งขันและความเสี่ยงด้านการเงินของประเทศใน AEC แล้วนำผลที่ได้มาประเมินว่าภาคธนาคารของประเทศใดมีความพร้อมต่อการที่จะเปิดเสรีทางการเงินมากกว่ากัน เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้

บทที่ 3

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างเศรษฐกิจและการเงินใน AEC

3.1 ความนำ

การดำเนินธุรกิจภาคการธนาคารในอาเซียน มีลักษณะที่พิเศษกว่าธุรกิจอื่น ประการหนึ่งคือ เป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นประเทศใดก็ตามความเสี่ยงของธุรกิจมักจะเป็นความเสี่ยงเชิงระบบ (Systematic Risk) ที่กระทบต่อผู้ประกอบการหลายรายพร้อมกันยากจะหลีกเลี่ยง และยังได้รับผลกระทบจากภาวะตลาดทุนด้วยเนื่องจากธนาคารพาณิชย์เกือบทั้งหมดเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

นอกจากนั้น ความมั่นคง และความแข็งแกร่งของธุรกิจธนาคารยังมีความสำคัญต่อการเติบโตของภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Sector) ของประเทศจากบทบาทในการเป็นฟันเฟืองของการดำเนินธุรกรรมหลักแทบจะทุกจุดหน่วยเศรษฐกิจของประเทศทั้งภาครัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ และภาครัฐบาล โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ที่มีความสำคัญต่อการเป็นแหล่งเงินให้แก่ภาครัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ และกิจการ SMEs

ดังนั้น หากภาคการธนาคารไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ ก็ย่อมส่งผลให้การเติบโตของเศรษฐกิจสะดุด หยุดลงหรือชะลอตัวลงไปด้วยซึ่งทำให้รัฐบาลและธนาคารกลางของประเทศต้องวางกรอบทางกฎหมายในการกำกับดูแลและต้องคอยสอดส่องธุรกิจการธนาคารให้ทำหน้าที่ได้อย่างราบรื่น และตอบโต้ทันทีหากมีข้อบ่งชี้ว่าภาคการธนาคารอาจจะเกิดวิกฤตการณ์หรือปัญหาที่รุนแรงบางประการ

คำกล่าวที่ว่าธุรกิจการธนาคารไม่ใช่ธุรกิจที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ อาจพิจารณาได้จากการที่ลูกค้าที่ใช้บริการจากธนาคารใดธนาคารหนึ่งไม่อาจจะโยกย้ายไปสู่ธนาคารอื่นได้ทันที ซึ่งอาจเกิดจากการมีต้นทุนของการโยกย้ายการใช้บริการระหว่างธนาคารสูง โดยเฉพาะลูกค้าสินเชื่อที่มีเงื่อนไขการใช้งเงินสินเชื่อแบบมีระยะเวลาจึงไม่อาจจะย้ายไปใช้งเงินสินเชื่อจากธนาคารอื่นได้โดยง่าย การย้ายธนาคาร (Re-finance) จึงเกิดในสัดส่วนที่ต่ำทั้งการย้ายบริการทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งถือเป็นอุปสรรคของการพัฒนาสภาพการแข่งขันทางการตลาดที่สำคัญประการหนึ่ง

ภาวะตลาดที่ไม่ใช่การแข่งขันที่สมบูรณ์ดังกล่าว สะท้อนว่า หากปราศจากการกำกับดูแลของหน่วยงานกำกับอย่างมีประสิทธิภาพ ภาคการธนาคารพาณิชย์อาจจะดำเนินธุรกิจในลักษณะที่เอาเปรียบผู้บริโภคได้และยากที่ธนาคารพาณิชย์อื่นจะเข้ามาแข่งขันในด้านราคาและไม่ใช่ราคา

นอกจากนั้น การที่ภาคการธนาคารมีลักษณะคล้ายหน่วยเศรษฐกิจพิเศษในระบบเศรษฐกิจเช่นนี้ ย่อมทำให้ความมั่นคงและเสถียรภาพของภาคการธนาคารมีความอ่อนไหวในลักษณะที่อาจจะมีผลกระทบหรือ อาจจะได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวม เนื่องจากตลาดการธนาคารมีความเชื่อมโยงกันระหว่าง ธนาคารและระบบการชำระเงินของประเทศ ซึ่งเป็นโครงสร้างสำคัญของตลาดการเงินของประเทศ ผลกระทบ ในลักษณะ Domino effect จึงเป็นผลกระทบที่มีโอกาสเกิดขึ้นหากภาคเศรษฐกิจสูญเสียความเชื่อมั่นใน ระบบการเงินทั้งระบบ

ในการวิเคราะห์ความพร้อมทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศ ต่างๆที่เป็นสมาชิกภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 10 ประเทศนั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ประเทศต่างๆที่จะนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบโดยสังเขป ข้อมูลพื้นฐานที่มีความสำคัญแก่การใช้วิเคราะห์ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ โครงสร้างทางการเงิน การนำเสนอในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ในส่วนแรกเป็นการเปรียบเทียบ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโครงสร้างทางการเงินของ AEC ในภาพรวม ส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานรายประเทศ และส่วนที่ 3 เป็นการสรุปศักยภาพด้านต่างๆของประเทศ ใน AEC ในเชิงเปรียบเทียบ

3.2 ภาพรวมสภาพแวดล้อมของประเทศต่างๆใน AEC

3.2.1 โครงสร้างประชากร พื้นที่ และผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่างๆในอาเซียน 2012

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา เมื่อปีพ.ศ.2555 อาเซียนมีประชากรรวมกัน ประมาณ 615.60 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ของประชากรโลก ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 4.4.4 ล้านตาราง กิโลเมตรเทียบเท่าร้อยละ 3 ของพื้นที่โลกและมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รวมกัน 10 ประเทศ ราว 3.60 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน จะช่วยให้อาเซียนมีขนาดทาง เศรษฐกิจมากเป็นอันดับ 8 ของโลก

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน พบว่า เมื่อปีพ.ศ. 2555 สิงคโปร์ เป็นประเทศที่มี พื้นที่น้อยที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคน (Per capita GDP) สูงสุดในกลุ่มประเทศ อาเซียน ไทยเป็นประเทศที่มีพื้นที่และประชากรเพียงร้อยละ 10 ของกลุ่มประเทศอาเซียน แต่ทางด้าน เศรษฐกิจ พบว่า ไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP : PPP) 6.51 แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ คิดเป็น ร้อยละ 18.10 ของ GDP ใน ASEAN มากเป็นอันดับ 2 รองจากอินโดนีเซีย ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 โครงสร้างประชากร พื้นที่ และผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่างๆ ในอาเซียน

ประเทศใน อาเซียน	ประชากร		พื้นที่		ผลิตภัณฑ์มวลรวม		ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคน	
	พันคน	ร้อยละ	ตาราง กิโลเมตร	ร้อยละ	ล้านเหรียญ สหรัฐ	ร้อยละ	เหรียญสหรัฐ	อันดับ ที่
บรูไน	422.7	0.07	5,765	0.13	16,968	0.73	50,953	2
กัมพูชา	14,521.3	2.40	181,035	4.08	14,411	0.62	2,426	9
อินโดนีเซีย	237,670.7	39.30	1,860,360	41.94	878,223	37.97	4,866	5
ลาว	6,385.1	1.06	236,800	5.34	9,412	0.41	3,051	8
มาเลเซีย	28,964.3	4.79	330,252	7.45	305,154	13.19	16,828	3
พม่า	60,384.0	9.98	676,577	15.25	53,999	2.33	1,400	10
ฟิลิปปินส์	95,834.4	15.85	300,000	6.76	250,620	10.83	4,434	6
สิงคโปร์	5,183.7	0.86	714.3	0.02	276,610	11.96	62,829	1
ไทย	67,597.0	11.18	513,120	11.57	366,076	15.83	9,731	4
เวียดนาม	87,840.0	14.52	331,051	7.46	141,669	6.12	3,648	7
อาเซียน	604,803.1	100	4,435,674	100	2,313,143	100	5,790	

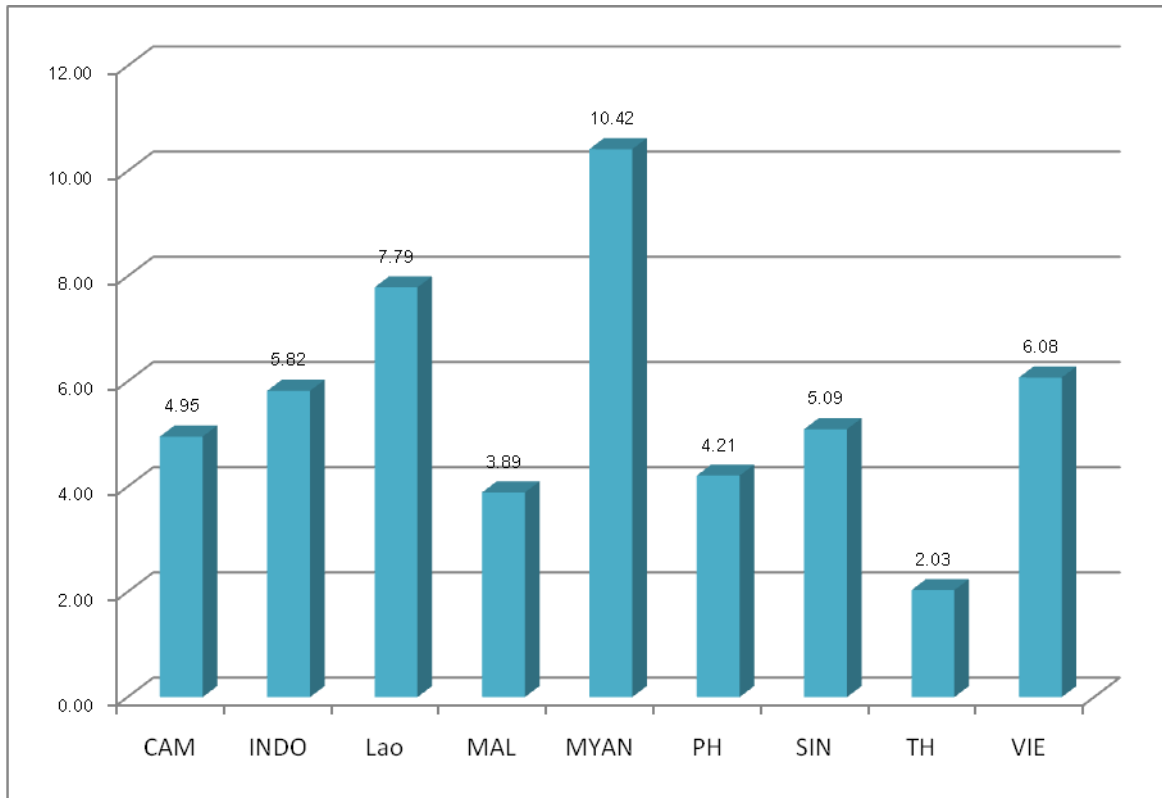
ที่มา : Table 1, ASEAN Finance and Macro-economic Surveillance Unit Database, จากเว็บไซต์

<http://www.docstoc.com/docs/133123424/Sources-ASEAN-Finance-and-Macro-economic-Surveillance-Unit-Database>

3.2.2 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ย (2551-2554)

ประเทศต่างๆในกลุ่มอาเซียน ถึงแม้ว่าจะมีขนาดทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมาก แต่ก็จัดว่าเป็นกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพในการเติบโตสูง โดยประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจเล็ก เช่น พม่า สปป.ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ต่างก็มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วงปีพ.ศ. 2550-2554 ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนามาก่อนเช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ (ภาพที่ 3.1)

ภาพที่ 3.1 อัตราการขยายตัวทางผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาคงที่เฉลี่ยในช่วง 2550-2554 (ร้อยละ)

ที่มา: Asian Development Bank (ADB), Key Indicators for Asia and the Pacific 2012,
จากเว็บไซต์ www.adb.org/statistics ค้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2556

3.2.3 สัดส่วนสาขาการเงินใน GDP

ประเทศต่างๆ ใน AEC มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตและการจำหน่ายสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3.2 เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของสาขาการเงินในผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่างๆ ใน AEC จะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ ใน AEC ส่วนใหญ่ยังมีสาขาการเงินที่เล็กเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่นใน GDP มีเพียง 3 ประเทศที่มีสาขาการเงินมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของ GDP คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศ CMLV คือ กัมพูชา พม่า สปป.ลาว และเวียดนาม จะเห็นว่าประเทศทั้งสี่มีสาขาการเงินที่เล็กมาก

ตารางที่ 3.2 สัดส่วนของสาขาการเงินใน GDP ของประเทศใน AEC (ค่าเฉลี่ย 2552-2554)

GDP ณ ราคาคงที่	บรูไน	สิงคโปร์	กัมพูชา	อินโดนีเซีย	ลาว	มาเลเซีย	พม่า	ฟิลิปปินส์	ไทย	เวียดนาม
เกษตร	1.2	0.0	27.1	13.1	30.2	7.7	38.8	11.9	7.5	16.5
เหมืองแร่	34.2	a	0.6	8.0	7.0	9.7	0.7	1.2	2.6	4.0
อุตสาหกรรม	13.3	25.8	19.9	25.9	9.5	24.9	18.1	22.0	30.8	25.3
สาธารณูปโภค	0.8	1.4	0.6	0.8	3.4	2.6	0.2	3.5	3.3	3.3
ก่อสร้าง	4.1	3.9	5.5	6.5	5.0	3.0	4.5	5.4	2.8	9.2
การค้า	5.2	17.7	13.7	17.3	19.4	16.6	21.3	16.6	15.0	17.1
การคมนาคมและการสื่อสาร	5.0	12.3	6.4	9.4	4.8	7.3	13.7	7.7	9.0	4.5
การเงิน	4.2	23.2	1.8	9.6	3.4	14.5	0.1	6.6	12.9	2.3
การบริหารจัดการภาครัฐ	20.2	11.8	1.3	4.0	4.6	10.1	0.8	4.4	5.7	8.8
อื่นๆ	11.9	4.0	22.9	5.4	12.7	3.6	1.7	20.8	10.4	9.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: Asian Development Bank (ADB), Key Indicators for Asia and the Pacific 2012 ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2556 จาก www.adb.org/statistics

3.2.4 โครงสร้างระบบการเงินอาเซียน

ระบบธนาคารพาณิชย์ของทุกประเทศใน AEC เป็นแบบสาขา (Branch banking system) โดยประเทศที่มีจำนวนธนาคารพาณิชย์มากที่สุดคือ สิงคโปร์และอินโดนีเซียเนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่เปิดเสรีทางการเงิน จึงมีธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศเข้าไปดำเนินการธนาคารในรูปแบบต่างๆจำนวนมาก โดยมีธนาคารท้องถิ่นเพียง 3 ธนาคาร ส่วนอินโดนีเซียมีภูมิประเทศที่เป็นเกาะมากถึง 17,508 เกาะ ประกอบกับรัฐบาลอินโดนีเซียเคยอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเข้าไปถือหุ้นธนาคารในอินโดนีเซียได้ถึงร้อยละ 99 ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 2541 จึงทำให้มีธนาคารพาณิชย์ต่างชาติจำนวนมากในประเทศ

จำนวนธนาคารพาณิชย์ใน AEC มีทั้งหมด 436 ธนาคารในปีพ.ศ. 2555/2556 โดยมากกว่าครึ่งตั้งอยู่ใน 3 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย (ร้อยละ 24.5) เวียดนาม (ร้อยละ 12.2) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 27.5) ส่วนไทยนั้นจำนวนธนาคารพาณิชย์มีเพียง 37 แห่ง มากเป็นอันดับ 5 ใน AEC

ธนาคารต่างชาติเข้ามาร่วมถือหุ้นหรือถือหุ้นทั้งหมดส่วนใหญ่อยู่ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เพราะประเทศทั้งสองมีระบบการเงินที่เปิดเสรีมากที่สุดใน AEC สำหรับประเทศไทยนั้น ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นของคนไทยทั้งหมดเป็นธนาคารที่กระทรวงการคลังถือหุ้นใหญ่ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ ส่วนธนาคารพาณิชย์ที่เคยเป็นของเอกชนนั้น ล้วนเป็นธนาคารที่ต่างชาติเข้ามาร่วมถือหุ้นด้วย ดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 จำนวนสถาบันการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC

ประเภทของธนาคาร	บรูไน	กัมพูชา	อินโดนีเซีย	ลาว	มาเลเซีย	พม่า	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม	รวม	
											จำนวน	ร้อยละ
รวมธนาคารพาณิชย์(จำนวน)	9	23	107	14	31	22	20	120	37	53	436	100
รวมธนาคารพาณิชย์(ร้อยละ)	2.06	5.28	24.54	3.21	7.11	5.05	4.59	27.52	8.5	12.2	100	
ธนาคารของรัฐ		1	4	4	8	5	3		7	6	38	8.72
ธนาคารเอกชน	3	22	56	8		17	17	3		37	163	37.39
ธนาคารที่ต่างชาติร่วมถือหุ้นหรือถือทั้งหมด	6	0	47	2	23			117	30	10	235	53.90
Quasi-banks		11	23	11	50	26			15	96	232	100.00
ธนาคารในเครือต่างประเทศ (Subsidiaries)			13	1			2		1	48	65	28.02
สาขานานาชาติต่างประเทศ/ตัวแทนสำนักงาน		11	10	10		26	14		14	48	133	57.33

หมายเหตุ : ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นปี 2555/2556 ยกเว้น กัมพูชาและเวียดนามซึ่งเป็นปี 2554

ที่มา : รายงานประจำปีของ Central Bank ต่างๆ ใน ASEAN, กระทรวงการคลัง, หน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินชนิดต่างๆ และ เว็บไซต์ของสถาบันการเงินในอาเซียน

เมื่อนำมูลค่าสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน 10 ประเทศในอาเซียนมารวมกัน พบว่าสถาบันการเงินในอาเซียนมีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น 2,245 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ตารางที่ 3.4) โดยธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญที่สุดในทุกประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยมูลค่าสินทรัพย์รวมกันกว่าร้อยละ 77 ของสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมดในปี.ศ. 2553 ทุกประเทศในอาเซียนจะมีธนาคารกลางทำหน้าที่กำกับและดูแลการดำเนินงานของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ขณะที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจและสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารอาจมีหน่วยงานกำกับที่แยกออกไปในบางประเทศ

ถึงแม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุดในอาเซียนแต่สัดส่วนการถือครองสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์เมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินต่างๆ ในระหว่างประเทศ AEC ด้วยกันจะมีความแตกต่างต่างกันอยู่มาก โดยกลุ่มประเทศที่มีตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรที่พัฒนาแล้วเช่น สิงคโปร์ มาเลเซียและไทย สัดส่วนสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์จะอยู่ระหว่าง 69.6-77.3 แต่สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีรายได้ต่ำ เช่น พม่า สปป.ลาว กัมพูชา จะพบว่าสัดส่วนดังกล่าวของธนาคารพาณิชย์สูงมากกว่าร้อยละ 90 เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรยังไม่พัฒนา

มูลค่าของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนยังคงน้อยกว่าธนาคารชั้นนำของโลก กล่าวคือ ขนาดเฉลี่ยของสินทรัพย์อยู่ที่ 1,721.50 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2009 ซึ่งต่ำกว่าขนาดเฉลี่ยที่ 14,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ของธนาคารพาณิชย์ 500 อันดับแรกของโลก

นอกจากนั้น ขนาดของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนยังมีความแตกต่างกันในสินทรัพย์อย่างมาก ด้วย กล่าวคือ ขนาดเฉลี่ยของสินทรัพย์ของธนาคารในสิงคโปร์อยู่ที่ 502.90 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ไทยและมาเลเซียมีสินทรัพย์เพียง 311.30 และ 331.80 ล้านเหรียญสหรัฐตามลำดับในปีพ.ศ. 2552 เทียบกับหลายประเทศที่มีมูลค่าสินทรัพย์นสถาบันการเงินน้อยกว่า 5.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ เช่น กัมพูชา ลาว พม่า

ตารางที่ 3.4 มูลค่าสินทรัพย์ของสถาบันการเงินต่างๆในอาเซียน

	Banks (1+2)	Commercial banks (1)	Other banks (2)	Non-bank financial institutions	Insurance companies	Other institutions	Total
พันล้านเหรียญสหรัฐ							
ASEAN	1,959.40	1,721.50	237.7	285.7	197.2	886	2,245.30
บรูไน	14.2	12.7	1.5	2.7	0.7	2	16.9
กัมพูชา	5.4	4.9	0.4	0.1	0.1		5.4
อินโดนีเซีย	288.7	269.6	19.1	37.2	18.6	18.6	325.9
ลาว	2.2	2.2					2.3
มาเลเซีย	435.2	331.8	103.3	41.3	39.8	1.5	476.5
เมียนมาร์	2.5	2.5					2.6
ฟิลิปปินส์	135.4	118.3	17.1	12.5	11.4	1.1	147.9
สิงคโปร์	504.1	502.9	1.2	146	83.3	62.7	650.10
ไทย	400	311.3	88.7	40	39	1	440
เวียดนาม	171.7	165.3	6.4	5.9	4.3	1.7	177.7
ร้อยละ							
ASEAN	87.3	76.7	10.6	12.7	8.8	3.9	100
บรูไน	84	75.1	8.9	16	4.1	11.9	100
กัมพูชา	98.6	90.6	8	1.4	1.4	0	100
อินโดนีเซีย	88.6	82.7	5.9	11.4	5.7	5.7	100
ลาว	98.2	98.1	0.1	1.8	1.8	0	100
มาเลเซีย	91.3	69.6	21.7	8.7	8.4	0.3	100
เมียนมาร์	98.9	98.9	0	1.1	1.1	0	100
ฟิลิปปินส์	91.5	80	11.6	8.5	7.7	0.8	100
สิงคโปร์	77.5	77.3	0.1	22.5	12.8	9.7	100
ไทย	90.9	70.7	20.2	9.1	8.9	0.2	100
เวียดนาม	96.7	93	3.6	3.3	2.4	0.9	100

หมายเหตุ : ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นปี 2553 ยกเว้นบรูไนที่เป็นปี 2554

ที่มา : Official Websites and Annual Reports Of ASEAN Central Banks And Financial Supervisory Agencies,.

3.2.5 การเติบโตและบทบาทของภาคการธนาคารในเอเชีย

ในการจัดลำดับมูลค่าสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในเอเชียในปีพ.ศ.2555 พบว่ามีเพียง 10 ธนาคารในเอเชียที่อยู่ในกลุ่ม 10 อันดับแรกโดยทั้ง 10 ธนาคารเป็นธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ในสิงคโปร์ ไทย และมาเลเซีย ดังแสดงในตารางที่ 3.5 จากข้อมูลดังกล่าวชี้ว่าธนาคารพาณิชย์ในเอเชียจำเป็นต้องปรับตัวอีก หากต้องการเป็นธนาคารที่มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก และการรวมตัวของภาคการเงินระหว่างธนาคารในเอเชียมากขึ้น

ในด้านผลดำเนินงานวัดด้วยรายได้จากการดำเนินงานของธนาคารในเอเชียเปรียบเทียบกับธนาคารในเอเชีย ดังแสดงในตารางที่ 3.6 พบว่า ธนาคารในเอเชียหลายประเทศ (เช่น เวียดนาม และไทย) มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยของรายได้และ ROE ระหว่างปี 2550-2552 ไม่น้อยกว่าประเทศอื่นในเอเชีย ในภาพรวมแล้วธนาคารในเอเชียยังมีอัตราผลกำไรที่น่าพอใจ โดยอัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (ROE : Return on Equity) อยู่ในอัตราสูงมาก ระหว่างร้อยละ 10-20 โดยเฉพาะในตลาดอินโดนีเซีย ที่เป็นตลาดเกิดใหม่

ตารางที่ 3.5 ธนาคารพาณิชย์ที่ติดอันดับ 10 อันดับแรกในเอเชียในด้านขนาดสินทรัพย์

ลำดับที่ในเอเชีย	ชื่อธนาคาร	ประเทศ	สินทรัพย์	Market Cap
			(พันล้านเหรียญสหรัฐ)	
21	DBS Group	Singapore	184.12	23.01
27	OCBC Bank	Singapore	138.35	19.59
28	United Overseas Bank	Singapore	132.10	19.92
39	Maybank	Malaysia	87.98	14.70
52	CIMB Group Holdings	Malaysia	70.14	14.05
55	Public Bank	Malaysia	63.27	11.52
67	Bangkok Bank	Thailand	53.15	6.73
77	Krung Thai Bank	Thailand	46.31	3.38
90	Kasikornbank	Thailand	40.75	6.26
92	Siam Commercial Bank	Thailand	38.81	8.62

ที่มา : Top Bank in Asiahttp ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2556 จาก www.relbanks.com/rankings/top-banks-in-asia

ตารางที่ 3.6 การขยายตัวของภาคการธนาคารใน AEC เปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชีย

ประเทศ	อัตราเติบโตรายได้โดยเฉลี่ยของภาคธนาคาร (%)	รายได้ภาคการธนาคาร ปี 2009 (พันล้านดอลลาร์)	อัตราการเติบโตจาก ROE (%)
สิงคโปร์	0-10%	18	10-15%
มาเลเซีย	0-10%	11	15-20%
เวียดนาม	20-30%	3	15-20%
ไทย	20-30%	20	10-15%
ฟิลิปปินส์	10-20%	7	10-15%
อินโดนีเซีย	10-20%	11	15-20%
ญี่ปุ่น	10-20%	201	5-10%
อินเดีย	10-20%	53	15-20%
ออสเตรเลีย	10-20%	49	15-20%
จีน	10-20%	275	20-25%
ไต้หวัน	-10	29	4-5%
ฮ่องกง	-10	29	10-20%
เกาหลีใต้	-10%	65	10-15%

ที่มา : - Bankscope , World Banking information source, 2012

นอกจากนั้น ศูนย์กลางทางการเงินในอาเซียนก็มีบทบาทในตลาดการเงินโลกเพิ่มขึ้น กล่าวคือ สิงคโปร์มีปริมาณธุรกิจเพิ่มขึ้น ทำให้ช่องว่างเทียบกับตลาดลอนดอนและนิวยอร์กลดลง โดยสิงคโปร์เพิ่มบทบาทของการเป็นศูนย์กลาง (Hub) ด้านการบริหารสินทรัพย์ ธุรกิจประกันและการประกันภัยต่อ และเป็นศูนย์กลางที่ตั้งสำนักงานของธนาคารชั้นนำระหว่างประเทศที่ครอบคลุมตลาดในเอเชียด้วย⁷

3.2.6 ความมั่นคงทางการเงินของภาคการธนาคารใน AEC

ในปัจจุบัน ภาคการธนาคารในกลุ่มประเทศอาเซียนมีอัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่มั่นคงตามเกณฑ์ของ Basel และอัตราส่วนของ NPLs ไม่สูงมาก แม้ว่าขนาดของการประกอบธุรกิจการธนาคารในอาเซียนจะแตกต่างกันมากก็ตาม

ในการศึกษาเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินที่แสดงถึงความมั่นคงทางการเงินของภาคการธนาคารใน AEC 5 ประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 3.7 พบว่า

⁷Oliver Wyman . The Future of Asian Banking –Volume 2 : Couching Tigers- The Rise of Asian Regional Banks, 2012

- 1) อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง พบว่าแต่ละประเทศไม่ได้แตกต่างกันมากนัก โดยอัตราส่วนนี้อยู่ระหว่าง 15-17%
- 2) อัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวม พบว่า สิงคโปร์มีอัตราส่วนนี้ต่ำที่สุด รองลงมาคือ มาเลเซีย ขณะที่ฟิลิปปินส์มีอัตราส่วนสูงสุด
- 3) อัตราส่วนของ NPLs ต่อสินเชื่อรวม แต่ละประเทศไม่ได้แตกต่างกันมาก และมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ
- 4) อัตราส่วนของการกันสำรองเพื่อหนี้สงสัยต่อ NPLs พบว่าไทยมีการดำรงในอัตราสูงที่สุด ขณะที่สิงคโปร์มีอัตราส่วนนี้ต่ำที่สุด

ตารางที่ 3.7 ความมั่นคงของสถาบันการเงินจากอัตราส่วนทางการเงินสำคัญเปรียบเทียบ 5 ประเทศ

(Bank Regulatory Capital to Risk-Weighted Assets)

(In percent)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Latest
Singapore	13.5	14.6	17.3	18.6	16.0	15.8	June
Indonesia ^{1,18}	20.2	17.5	17.8	16.2	16.1	17.5	June
Malaysia ^{4,19}	14.8	16.1	18.2	17.5	17.7	17.2	June
Philippines	15.7	14.6	15.5	16.7	17.1	17.1	June
Thailand	14.8	13.9	15.8	16.0	14.8	15.0	June

Bank Capital to Assets

(In percent)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Latest
Singapore	9.2	7.2	9.2	9.0	8.3	8.5	June
Indonesia	9.2	9.1	10.1	10.7	11.0	11.9	June
Malaysia	7.4	8.1	9.0	9.4	8.9	9.0	June
Philippines	11.7	10.6	9.5	10.2	11.1	13.1	June
Thailand	9.8	10.1	11.0	11.3	9.4	10.5	June

Bank Nonperforming Loans to Total Loans

(In percent)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Latest
Singapore ¹⁶	1.5	1.4	2.0	1.4	1.1	1.0	June
Indonesia	4.0	3.2	3.3	2.5	2.1	2.1	June
Malaysia ³⁵	6.5	4.8	3.6	3.4	2.7	2.2	June
Philippines ^{36,37}	5.8	4.5	3.5	3.4	2.6	2.4	June
Thailand	7.9	5.7	5.3	3.9	2.9	2.7	June

ตารางที่ 3.7 ความมั่นคงของสถาบันการเงินจากอัตราส่วนทางการเงินสำคัญเปรียบเทียบ 5 ประเทศ
(ต่อ)

Bank Provisions to Nonperforming Loans

(In percent)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Latest
Singapore	39.3	42.9	39.1	40.0	38.8	38.5	March
Indonesia	59.8	58.8	62.3	57.1	60.7	55.7	March
Malaysia	63.2	74.7	82.5	88.4	99.4	98.6	June
Philippines	81.5	86.0	68.7	71.7	68.1	77.6	June
Thailand ¹	86.5	97.9	99.4	117.0	141.2	...	December

ที่มา : National authorities and IMF staff estimates, 2007

3.2.7 ประสบการณ์การขยายธุรกิจต่างประเทศของภาคการธนาคารอาเซียน

จากรายงานการศึกษาของ Oliver Wyman (2012) ทำให้ทราบว่า โดยภาพรวมแล้วประเทศต่างๆในภูมิภาคอาเซียนยังไม่ชัดเจนว่าธนาคารส่วนใหญ่ในอาเซียนสามารถสร้างผลตอบแทนจากการดำเนินงานและผลตอบแทนสู่ผู้ถือหุ้นที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าปัจจัยพื้นฐานจะเพิ่มโอกาสให้กับธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนในการแสวงหากำไรและมีการควมรวมกิจการธนาคารข้ามประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ ธนาคารในอาเซียนที่มีปริมาณธุรกรรมระหว่างประเทศเป็นหลักยังมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าธนาคารที่เน้นปริมาณธุรกรรมที่มาจากตลาดภายในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจาก

1) ความสามารถในการบริหารจัดการความหลากหลายและความซับซ้อนของแต่ละ

ประเทศ

ตลาดการธนาคารในอาเซียนมีความแตกต่างกันมากในด้านพฤติกรรมและความต้องการใช้บริการทางการเงินของลูกค้า ผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการ ช่องทางการให้บริการ กฎหมายและข้อบังคับที่กำกับการค้าเงินกิจการธนาคาร บทบาทของหน่วยกำกับดูแล และรูปแบบของการแข่งขัน

กิจการธนาคารที่จะดำเนินกิจการในภูมิภาคอาเซียนได้จะต้องมีศักยภาพ ความพร้อม และความสามารถในการปรับรูปแบบธุรกิจให้สอดคล้องกับสภาพตลาดแต่ละประเทศได้ โดยไม่อาจจะถ่ายโอนศักยภาพที่มีอยู่แล้วไปใช้กับหลายประเทศได้เหมือนกับที่อุตสาหกรรมอื่นๆ ทำกันอยู่

นอกจากนั้น ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของแบรนด์ของธนาคารในระดับท้องถิ่นมาจากความต่อเนื่องของการดำเนินงานที่ยาวนานในตลาดท้องถิ่นนั้น จึงไม่ต้องลงทุนในด้านนี้เพิ่มขึ้นมากนัก เทียบกับการออกไปตั้งดำเนินธุรกิจการธนาคารในต่างประเทศ ซึ่งต้องการการลงทุนมหาศาลในการสร้างการรับรู้และการยอมรับในแบรนด์ของธนาคารจากตลาดท้องถิ่นในประเทศอื่น

2) โครงสร้างการกำกับดูแลธุรกิจข้ามพรมแดน

การที่ธุรกิจการธนาคารพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากแหล่งเงินภายนอกและฐานเงินฝาก และการลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงเป็นหลัก ทำให้การดำเนินงานในประเทศอื่นในอาเซียนต้องการความพร้อมของโครงสร้างการกำกับดูแล และการบริหารความเสี่ยงมากกว่าการเป็นธนาคารที่ทำธุรกิจเฉพาะตลาดภายในประเทศเอง

3) การส่งเสริมบุคลากรที่มีความสามารถในธุรกิจระหว่างประเทศ

ในการขยายธุรกิจออกสู่ตลาดอาเซียน ธนาคารที่มีเป้าหมายดังกล่าวจะต้องส่งเสริมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในธุรกิจระหว่างประเทศอย่างดี และต้องปรับโครงสร้างธุรกิจให้สอดคล้องกับมาตรฐานการกำกับธุรกิจการธนาคารที่เป็นมาตรฐานสากลเพิ่มเติมจากเงื่อนไขขั้นต่ำที่ธนาคารกลางในประเทศแม่เคยใช้ในการกำกับกิจการธนาคาร

4) การรักษาความมั่นคงสัญญาและพันธะต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

ธนาคารชั้นนำระดับโลกที่มีบทบาทในฐานะผู้นำตลาดในภาคการธนาคารในอาเซียน โดยเฉพาะธนาคารซีทีแบงก์ HSBC และธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ล้วนแต่ใช้เวลานานหลายสิบปีในการวางตำแหน่งทางการตลาดในแต่ละประเทศ บริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าเป้าหมายอย่างดี สร้างความกลมกลืนด้านวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยการส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นและการพัฒนาธุรกิจของผู้นำของธนาคารหลายคนต่อเนื่องกัน เพื่อให้สามารถดำรงสถานะและดำเนินธุรกิจในตลาดต่างประเทศอยู่ได้ แม้แต่ในภาวะที่เกิดความผันผวนและวิกฤตการณ์ในตลาดการเงิน และที่สำคัญธนาคารชั้นนำเหล่านี้ต้องใช้ความพยายามมากกว่าธนาคารท้องถิ่น เพื่อให้ผลประกอบการของดีกว่าธนาคารท้องถิ่น

3.3 ข้อมูลพื้นฐานรายประเทศ

1) ประเทศบรูไน (Brunei)

1.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

บรูไน เป็นประเทศที่ตั้งอยู่บนเกาะบอร์เนียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ชายฝั่งทางด้านเหนือจรดทะเลจีนใต้ พรมแดนทางบกที่เหลือจากนั้นถูกล้อมรอบด้วยรัฐซาราวัก มาเลเซียตะวันออก เคยอยู่ภายใต้อารักขาของอังกฤษมาถึง 95 ปี และได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2527 จัดเป็นประเทศที่มีประชากรน้อยที่สุดในกลุ่ม AEC คือประมาณ 4.23 แสนคน และมีพื้นที่ของประเทศในส่วนใหญ่เป็นแผ่นดินเพียง 5,765 ตารางกิโลเมตร น้อยเป็นอันดับสองในกลุ่ม AEC รองจากสิงคโปร์ (ตารางที่ 3.1)

ลักษณะทางภูมิประเทศบรูไนประกอบด้วย 2 ส่วนที่ไม่ติดกันคือด้านตะวันตกและตะวันออก โดยที่ประชากรร้อยละ 97 อาศัยอยู่ในส่วนด้านตะวันตก และมีประชากรเพียงประมาณ 10,000 คนที่อาศัยอยู่

ในด้านตะวันออก ซึ่งมีภูเขาเป็นจำนวนมาก และเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาลเมืองหลักๆ ของบรูไน คือ เมืองหลวง บันดาร์เสรีเบกาวัน เมืองท่ามูอารา และเซรีอา

ภาษาทางการคือภาษามาเลย์ ประชาชนส่วนใหญ่คือร้อยละ 67 นับถือศาสนาอิสลาม นิกายซุนนี รองลงมาเป็นศาสนาพุทธ นิกายมหายาน ร้อยละ 13 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 10 ที่เหลือนับถือศาสนา ฮินดู และ ความเชื่อพื้นเมือง

ในด้านการปกครอง บรูไนมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยมีสุลต่านทรงเป็น อธิปัตย์ คือเป็นทั้งประมุขนายกรัฐมนตรีนครี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมบรูไนไม่มีสภาที่ได้รับเลือกจาก ประชาชน เขตการปกครองของบรูไนแบ่งเป็น 4 เขต (districts-daerah) คือบรูไนและมูอาราเบอเลตตูดง และ เติมบูรง

1.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของบรูไน

บรูไนจัดเป็นประเทศที่มีขนาดเล็กแต่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 บรูไน มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 20,198 พันล้านเหรียญ สากล (International Dollar) น้อยกว่าไทยประมาณ 30 เท่า แต่มี GDP per capita PPP จำนวน 48,724 เหรียญสากลต่อปี (ADB, 2012) มากเป็นที่ 2 ในกลุ่ม AEC รองจากสิงคโปร์

ในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขา การผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของบรูไนคือสาขาเหมืองแร่ เพราะบรูไนมีบ่อน้ำมัน และเป็นผู้ผลิตน้ำมันได้มาก เป็นอันดับ 4 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สาขาสำคัญรองลงมาคือการบริหารจัดการภาครัฐ และอุตสาหกรรม ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 20 และ 14 ตามลำดับ ส่วนสาขาการเงินมีสัดส่วนร้อยละ 4.2 ของ GDP

1.3) ระบบการเงินของบรูไน

ถึงแม้ว่าสาขาการเงินจะมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 4.2 ใน GDP ของบรูไนในช่วงปีพ.ศ.2552-2554 แต่เป็นสาขาที่มีอัตราการเติบโตสูงอย่างเห็นได้ชัดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาในรูปของการเพิ่มขึ้นของสถาบัน การเงิน ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการทางการเงิน

ธนาคารกลางของบรูไนชื่อ Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) เพิ่งก่อตั้งเมื่อ วันที่ 1 มกราคม 2554 บรูไนจัดเป็นประเทศที่เปิดเสรีทางการเงินสูงประเทศหนึ่ง เพราะไม่มีการควบคุมการ ไหลเข้าออกของเงินตราต่างประเทศ และไม่มีข้อจำกัดในการรับฝากและให้สินเชื่อแก่ non-residents account มีระบบการเงินสองระบบ (Dual system) คือ มีระบบธนาคารทั่วไป (Conventional) ควบคู่ไปกับ ผลิตภัณฑ์และการให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลาม (Islamic financial products) โดยทั้ง 2 ระบบจะ อยู่ภายใต้กฎหมาย Banking Act Cap. 95 และ Emergency (Islamic Bank) Order, 1992

ระบบการเงินภายในประเทศของบรูไน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

ก. ระบบธนาคาร (Banking system) ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ที่เป็นระบบสาขา (branch banking) ซึ่งเมื่อปีพ.ศ. 2555 มีธนาคารที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินกิจการธนาคารได้เต็มรูปแบบจำนวน 9 ธนาคาร มีเพียง 3 ธนาคารที่เป็นธนาคารของเอกชนชาวบรูไน แบ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ 2 ธนาคารและธนาคารเพื่อการพัฒนา 1 ธนาคาร ที่เหลือเป็นธนาคารที่ถือหุ้นโดยชาวต่างประเทศ และในจำนวนนี้มีอยู่เพียง 1 ธนาคารที่เป็นธนาคารอิสลาม บรูไนไม่มีธนาคารของรัฐ

รายชื่อธนาคารท้องถิ่นได้แก่ Baiduri Bank Berhad (Commercial Bank), Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (BIBD) และ Perbadanan Tabung Amanah Islam Brunei (TAIB)

สำหรับรายชื่อธนาคารต่างประเทศในบรูไน ซึ่งมี 6 แห่งได้แก่ Citibank N.A, HSBC, Maybank, RHB Bank, UOB Bank, และ Standard Chartered Bank (Autoriti Monetari Brunei Darussalam, 2013)

ข. ระบบสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-banking Financial Institutions) ได้แก่ สถาบันการเงิน บริษัทประกัน Money-Changer and Remittances Business, Employee's Trust Fund (TAP) และ Islamic Trust Fund of Brunei (TAIB)

นอกจากนี้ สถาบันการเงินต่างประเทศสามารถติดต่อขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการผ่าน Brunei International Financial Centre (BIFC)

ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดของบรูไน ธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุด โดยมีสินทรัพย์ที่บริหารอยู่ในปีพ.ศ. 2553 เป็นมูลค่าประมาณ 12.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 75.10 ของสินทรัพย์ที่ถือโดยสถาบันการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 3.4

2) ราชอาณาจักรกัมพูชา

2.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

กัมพูชา ตั้งอยู่ในส่วนใต้ของคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ 181,035 ตารางกิโลเมตร โดยไทยมีพื้นที่ใหญ่กว่าประมาณ 2.8 เท่า มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย ลาว ทิศตะวันออกเฉียง และเวียดนาม มีเมืองหลวงชื่อ “กรุงพนมเปญ” เมื่อปีพ.ศ. 2555

กัมพูชา ถูกปกครองเป็นเมืองขึ้นของประเทศเพื่อนบ้านจนกระทั่งถูกฝรั่งเศสยึดเป็นอาณานิคมในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 และได้รับเอกราชในพ.ศ.2496 ราชอาณาจักรกัมพูชาปกครองแบบราชาธิปไตย

ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ แบ่งเขตการปกครองเป็น 24 จังหวัด (รวมเมืองหลวง) 159 ตำบล

เมื่อปีพ.ศ. 2554 กัมพูชามีจำนวนประชากร 14.52 ล้านคน แบ่งเป็นชาวเขมรร้อยละ 85 ชาวจีนร้อยละ 5 ชาวเวียดนามร้อยละ 5 และที่เหลือเป็นชาวพื้นเมือง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติ ส่วนศาสนาอื่นที่นับถือได้แก่ศาสนาอิสลามศาสนาคริสต์ และ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ภาษาที่ใช้เป็นทางการคือภาษาเขมร แต่ภาษาที่ใช้โดยทั่วไป ได้แก่ ภาษาอังกฤษภาษาฝรั่งเศส ภาษาเวียดนาม ภาษาไทย และภาษาจีน

2.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของกัมพูชา

ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 กัมพูชา มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เฉลี่ย ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 36.64 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) น้อยกว่าไทยประมาณครึ่งหนึ่ง แต่มี GDP per capita PPP จำนวน 2,402 เหรียญสากลต่อปี (ADB,2012) ซึ่งน้อยกว่าไทยประมาณ 4 เท่า

กัมพูชาได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและปรับปรุงโครงสร้างมาใช้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 ภายใต้ชื่อว่า Financial Sector Blueprint for 2001–2010 ซึ่งแผนดังกล่าวเป็นการวางกรอบนโยบายทางเศรษฐกิจ และการเงิน ตลอดจนแผนการก่อตั้งตลาดหลักทรัพย์ในปีพ.ศ. 2550 การร่างกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเอื้อต่อการวางโครงสร้างตลาดที่จำเป็น นอกจากนี้ แผนดังกล่าวยังรวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงิน อาทิเช่น ตราสารตลาดเงิน พันธบัตร รวมทั้งการก่อตั้งตลาดตราสารหนี้

ในช่วง 2544-2554 กัมพูชาจัดเป็นหนึ่งใน 10 ประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยมากที่สุดในโลก คือร้อยละ 7.7 ส่งผลให้กัมพูชาเป็นที่สนใจในหมู่นักลงทุนต่างชาติ

ในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของกัมพูชาคือสาขาเกษตร และอุตสาหกรรม ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 34 และ 15 ตามลำดับ สาขาท่องเที่ยวซึ่งรวมอยู่ใน “อื่นๆ” จัดเป็นสาขาที่มีบทบาทต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจกัมพูชาเช่นกัน ส่วนสาขาการเงินนั้นบ่งชี้ว่ายังมีสัดส่วนใน GDP น้อยมากนอกจากนั้น เมื่อปีพ.ศ. 2548 มีการพบแหล่งน้ำมันและแก๊สธรรมชาติใต้น้ำอาณาเขตของกัมพูชา และเมื่อการขุดเจาะเชิงพาณิชย์เริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2556 รายได้จากน้ำมันย่อมเป็นอีกปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของกัมพูชา

2.3) ระบบการเงินของกัมพูชา

ธนาคารกลางของกัมพูชาหรือ The National Bank of Cambodia (NBC) มีหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแลการดำเนินกิจการของธนาคาร ในปัจจุบันมาตรฐานและกฎเกณฑ์ส่วนใหญ่ยังแตกต่างไปจากมาตรฐานสากล ส่งผลให้การควบคุมภายในและธรรมาภิบาลอยู่ในระดับต่ำ เป็นระบบเศรษฐกิจที่อาศัยเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์และธุรกรรมส่วนใหญ่ของธนาคารอยู่ในรูปดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นหลัก

ถึงแม้ว่าสาขาการเงินของกัมพูชามีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1 ใน GDP ในช่วงที่ผ่านมา แต่เป็นสาขาที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 15.6 ต่อปีในช่วงปี พ.ศ. 2550-2554 ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดของกัมพูชา ธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุด โดยมีสินทรัพย์ที่บริหารอยู่ในปีพ.ศ. 2553 เป็นมูลค่าประมาณ 5.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 90.60 ของสินทรัพย์ที่ถือโดยสถาบันการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 3.4 ส่วนธนาคารอื่นในกัมพูชาประกอบด้วย ธนาคารเฉพาะกิจ (Specialized banks) microfinance และ ธนาคารเล็กๆ ในชนบท

อุตสาหกรรมการเงินของกัมพูชาโดยเฉพาะธนาคาร (Banking sector) นับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่ง ที่ต่างชาติให้ความสนใจเข้ามาลงทุน จากรายงานของ World Bank ในปีพ.ศ. 2555 ระบุว่า อุตสาหกรรมธนาคารของกัมพูชาอยู่ในสถานะคงที่ (Stable) แม้ว่าจะมีความกังวลเกี่ยวกับอัตราหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs rate) ในระดับที่สูง หากแต่ความเสี่ยงดังกล่าวถูกจำกัดเนื่องจากธนาคารมีสินทรัพย์ที่เป็นเงินตราต่างประเทศที่สูงกว่าหนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ กัมพูชายังมีปัญหากับการกำกับดูแลของธนาคารที่ไม่เข้มงวดและไม่ทั่วถึง ส่งผลให้มีการให้สินเชื่อกระจุกตัวอยู่กับผู้กู้บางราย ดังตารางที่ 3.8 ได้แสดงให้เห็นว่า ภาคการธนาคารในกัมพูชามีอัตราการกระจุกตัวของสินทรัพย์อยู่ที่ 5 ธนาคารใหญ่ของประเทศมากกว่าถึงร้อยละ 90

ตารางที่ 3.8 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศกัมพูชา

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	100.00	94.39	89.85	90.02	92.40
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	7.40
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	2.82
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	9.01
Average Consumer Price Index (2005=100)	110.01	143.63	131.73	132.91	146.47

ตารางที่ 3.8 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศกัมพูชา (ต่อ)

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
Average consumer price Index (annual % change)	8.48	30.55	-8.28	0.89	10.20
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank capital to total assets (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank concentration (%)	96.81	71.72	69.86	67.76	76.58
Bank credit to bank deposits (%)	59.41	60.27	56.99	61.69	26.14
Bank deposits to GDP (%)	8.73	11.99	13.11	15.08	15.75
Bank non-performing loans to gross loans (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank private credit to GDP (%)	4.96	7.180	7.64	8.96	6.76

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

3) สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republik Indonesia)

3.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

อินโดนีเซีย เป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบผสม โดยทั้งภาครัฐและเอกชนมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศ เป็นประเทศที่มีขนาดทางเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นประเทศสมาชิกในกลุ่มประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (G-20)⁸ จัดเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และแร่ธาตุต่างๆ

อินโดนีเซียนั้นเป็นประเทศผู้ร่วมก่อตั้งอาเซียน และเป็นศูนย์กลางการทำงานของกลุ่มประเทศสมาชิกของอาเซียนอินโดนีเซียมีพื้นที่ประมาณ 1.86 ล้านตารางกิโลเมตรมีพื้นน้ำใหญ่เป็นสี่เท่าของพื้นที่แผ่นดิน จัดเป็นประเทศที่มีหมู่เกาะมากที่สุดและใหญ่ที่สุดของโลก คือ 17,508 เกาะตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิกจึงเป็นเสมือนทางเชื่อมระหว่างสองมหาสมุทร และสะพานเชื่อมระหว่างสองทวีปคือทวีปเอเชีย และทวีปออสเตรเลียมีพรมแดนติดกับ 3 ประเทศ คือ มาเลเซียบนเกาะ

⁸ กลุ่มประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ G20 มีขนาดเศรษฐกิจรวมกันเท่ากับ 90 เปอร์เซ็นต์ของเศรษฐกิจโลก และมีประชากรรวมกันประมาณ 2 ใน 3 ของโลก จี 20 เป็นกลุ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และผู้บริหารธนาคารกลางจากประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ 19 ประเทศ รวมกับสหภาพยุโรป (อียู)

บอร์เนียวปาปัวนิวกินีบนเกาะนิวกินี และติมอร์ตะวันออกบนเกาะติมอร์ เคยอยู่ภายใต้การปกครองของเนเธอร์แลนด์อยู่ประมาณ 301 ปีและได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2492 หมู่เกาะอินโดนีเซีย แบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ออกได้เป็นส่วนคือ

- หมู่เกาะซุนดาใหญ่ประกอบด้วย เกาะสุมาตรา เกาะชวา กาสิมันตัน และสุลาเวสี
- หมู่เกาะซุนดาน้อยรวมเกาะต่างๆ จากบาหลีไปทางตะวันออกถึงติมอร์
- หมู่เกาะโมลุกกะ (มาลุก) ประกอบด้วย หมู่เกาะที่อยู่ระหว่างเกาะอิเรียนจายาถึงเกาะสุลาเวสี
- หมู่เกาะอิเรียนจายา

เกาะที่สำคัญมี 5 เกาะโดย 4 เกาะอยู่ใน หมู่เกาะซุนดาใหญ่ และหมู่เกาะอิเรียนจายา

อินโดนีเซียมีประชากร 237.67 ล้านคน มากที่สุดในอาเซียน (ตารางที่ 3.1) และเป็นอันดับ 4 ของโลกรองจากจีน อินเดียและสหรัฐฯ และมากที่สุดในกลุ่มอาเซียน ประชากรส่วนใหญ่คือประมาณร้อยละ 95 เป็นเชื้อสายมาเลย์ ที่เหลือเป็นอินเดีย อาหรับ จีน และชาวยุโรป

การปกครองของอินโดนีเซียเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและทำหน้าที่ปกครองประเทศปัจจุบันแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 31 จังหวัด (provinces - propinsi-propinsi) 2 เขตปกครองพิเศษ (special regions-daerah-daerahistimewa) และ 1 เขตนครหลวงพิเศษ (special capital city district-daerahkhususibukota) เมืองหลวงคือจาการ์ตา และมีเมืองสำคัญคือ สุราบายา บันดุง เมดาน และบาหลี

ภาษาประจำชาติของอินโดนีเซีย ได้แก่ ภาษาอินโดนีเซีย นอกจากนี้ยังมีภาษามลายู โปสิเนียน และภาษาท้องถิ่นอีกประมาณ 250 ภาษา ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญรองลงมาจากภาษาประจำชาติ และถือเป็นภาษาบังคับในโรงเรียนมัธยมนอกจากนี้ยังใช้กันอย่างแพร่หลายในวงราชการและธุรกิจ สำหรับภาษาที่ใช้พูดกันในหมู่ผู้สูงอายุภาษาบาฮาซาอินโดนีเซียได้โครงสร้างและคำส่วนใหญ่มาจากภาษามาเลย์ ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่จะรู้สองภาษา

อินโดนีเซียเป็นรัฐอิสลามใหญ่ที่สุดในโลก มีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 88 ของประชากรทั้งประเทศศาสนาอิสลามในอินโดนีเซียไม่เหมือนกับอิสลามทั่วไปที่พบอยู่ในประเทศอาหรับหรืออินเดีย ความแตกต่างที่เห็นชัดคือ สตรีมุสลิมในอินโดนีเซียไม่ต้องแต่งกายหรือคลุมร่างกายทุกส่วนเหมือนสตรีอาหรับ

3.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย

ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 อินโดนีเซียมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาคงที่ (Current GDP at PPP) 1,042,781.19 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) มากกว่าไทยประมาณ

1.69 เท่า แต่มี GDP per capita PPP จำนวน 4,398.66 เหรียญสากล ซึ่งต่ำกว่าไทยประมาณ 2.1 เท่า สาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของอินโดนีเซียคือสาขาอุตสาหกรรม และการค้าซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 26 และ 17 ตามลำดับ ส่วนสาขาการเงินของอินโดนีเซียมีส่วนเพียงร้อยละ 10 (ADB, 2012)

3.3) ระบบการเงินของอินโดนีเซีย

ธนาคารกลางคือ Bank Indonesia ระบบธนาคารและสถาบันการเงินของอินโดนีเซียถูกจัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายสำคัญ ได้แก่ กฎหมายเลขที่ 7/1992 แต่รัฐบาลได้มีการแก้ไขกฎหมายการเงินการธนาคารเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 1998 โดยใช้กฎหมายเลขที่ 10/1998 แทน เพื่อแก้ไขปัญหาในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ โดยอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นธนาคารในอินโดนีเซียได้ถึงร้อยละ 99 และอนุญาตให้สาขาธนาคารต่างประเทศสามารถเปิดที่ใดก็ได้ในอินโดนีเซียเพื่อให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาซื้อกิจการที่ประสบปัญหาไปแก้ไข

ต่อมาเมื่อระบบการธนาคารของอินโดนีเซียฟื้นช่วงวิกฤต รัฐบาลจึงได้ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบบางประการ เช่น จำกัดการเปิดสาขาของธนาคารต่างชาติไว้เฉพาะใน 10 เมืองใหญ่ และปัจจุบันไม่มีการออกใบอนุญาตให้เปิดสาขาของธนาคารต่างชาติเพิ่มอีก แต่สาขาของธนาคารต่างชาติที่มีอยู่แล้วยังสามารถดำเนินกิจการหรือขยายกิจการได้ เช่น ธนาคารกรุงเทพสามารถเปิดสาขา 2 ที่เมืองสุราบายาได้ เป็นต้น

ธนาคารกลางได้ปรับกฎระเบียบสัดส่วนการถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ใหม่จากเดิมที่เคยอนุญาตให้ถือได้ถึงร้อยละ 99 ตั้งแต่ปี 1999 เป็นไม่เกินร้อยละ 40 สำหรับสถาบันการเงิน ไม่เกินร้อยละ 30 สำหรับบริษัทแต่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ไม่เกิน ร้อยละ 20 สำหรับบุคคลธรรมดา และสำหรับธนาคารอิสลามให้ถือได้ไม่เกินร้อยละ 25

สาเหตุที่ต้องมีการปรับแก้ไขกฎระเบียบดังกล่าวก็เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบธนาคารของอินโดนีเซีย เพราะปัจจุบันในอินโดนีเซียมีธนาคารมากถึง 120 ธนาคาร แต่มีเงินกองทุนในขนาดที่แตกต่างกัน บางรายประกอบธุรกิจเกินวงเงินทุนที่มีอยู่ และมีเพียงเจ้าของเดียว ซึ่งหากประสบปัญหา ก็จะแก้ไขได้ยาก เพราะมีฐานะการเงินไม่เข้มแข็งพอ อย่างไรก็ตามธนาคารที่มีสัดส่วนการถือหุ้นที่แตกต่างไปจากกฎระเบียบปัจจุบันจะยังคงสามารถรักษาโครงสร้างการถือหุ้นเดิมไว้ได้ หากยังคงผ่านการทดสอบ financial healthy and good corporate governance test ซึ่งจัดทุก 6 เดือน แต่หากไม่ผ่านการทดสอบติดต่อกัน 3 รอบติดต่อกันก็จะถูกบังคับให้ปรับสัดส่วนโครงสร้างหุ้นให้เป็นตามกฎดังกล่าว ทั้งนี้ กฎระเบียบดังกล่าวไม่ได้จำกัดการเข้าซื้อกิจการธนาคารในอินโดนีเซียและประสงค์จะถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 40 ที่กฎหมายกำหนด หากผู้เข้าซื้อกิจการเป็นสถาบันการเงินที่มีสถานะการเงินที่เข้มแข็ง ก็สามารถยื่นขอให้ธนาคารกลางพิจารณาอนุมัติเป็นกรณีๆ ไป แต่ทั้งนี้ การนำกฎระเบียบดังกล่าวมาใช้ทำให้ธนาคารกลางจะต้องปรับแก้ไขกฎเกณฑ์เดิมเรื่อง single presence ที่กำหนดว่า ผู้ถือหุ้นจะไม่สามารถเป็นเจ้าของกิจการธนาคารเกินกว่า 1 รายในเวลาเดียวกันได้ โดยหากถือหุ้นธนาคารเกินกว่าร้อยละ 25 ในธนาคารมากกว่า 1 แห่ง กฎเดิมจะต้องบังคับให้

จำหน่ายหุ้นให้กับผู้ถือหุ้นรายอื่นจนอยู่ในสัดส่วนที่กฎหมายกำหนด หรือ ควบรวมธนาคารดังกล่าวเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ธนาคารกลางจะปรับแก้ไขให้สามารถตั้ง holding company ขึ้นมารองรับได้

ผลการสำรวจภาคการธนาคารอินโดนีเซียของ PWC⁹ ระบุว่าภาคการธนาคารของอินโดนีเซียมีการปรับตัวขึ้นตามลำดับจากการที่ธนาคารกลางของอินโดนีเซียได้กำกับดูแลความเพียงพอของเงินกองทุนของภาคการธนาคารที่อิงตามมาตรฐาน Basel เพื่อปูทางให้ธนาคารอินโดนีเซียสามารถเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันในส่วนของความมั่นคงของเงินกองทุนตามฐานของของสินทรัพย์เสี่ยงและศักยภาพด้านการควบคุมสินทรัพย์เสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง ซึ่งต่อยอดจากปีพ.ศ. 2555 ซึ่งภาคการธนาคารให้ความสำคัญกับการเน้นการเติบโตของเครือข่ายสาขา และการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารต้นทุน

การปรับแนวทางทางการกำกับดูแลของธนาคารกลางอินโดนีเซีย ทำให้สภาพแวดล้อมของระบบการเงินและการพัฒนาทางการเงินเปลี่ยนแปลงไป และทำให้ภาคการธนาคารในอินโดนีเซียหันมาสู่กลยุทธ์การพัฒนา ส่งเสริม และธำรงรักษา การกำกับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และการบริหารความเสี่ยงที่เข้มงวดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาของธนาคารโลกชี้ว่า การพัฒนาทางการเงินของอินโดนีเซียยังคงมีปัญหาจากการที่ประชากรมากกว่าร้อยละ 50 ยังไม่สามารถเข้าถึงช่องทางบริการทางการเงินในระบบได้ ขณะที่การเติบโตของประชากรกลุ่มรายได้ปานกลางอยู่ในเกณฑ์สูงคาดว่าจะเพิ่มเป็น 2 เท่าในปี 2020 และเป็นกลุ่มที่ไม่มีบัตรประชาชนหรือบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี โดยอินโดนีเซียมีส่วนของสินเชื่อต่อ GDP ประมาณ 31% ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนค่อนข้างต่ำเทียบกับประเทศอื่นในเอเชีย

ภาคการธนาคารอินโดนีเซียยังคงมีความจำเป็นต้องพัฒนายกระดับความเข้มแข็งและความสามารถในการยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ภาคการธนาคารเติบโตไปในทิศทางที่สอดคล้องกับการเติบโตและขยายตัวทางเศรษฐกิจและพื้นที่เขตตัวเมือง ขณะที่สภาพการแข่งขันกันเองระหว่างสถาบันการเงินก็ยังคงมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น เพราะมีธนาคารต่างประเทศที่จดทะเบียนในอินโดนีเซียจากการซื้อกิจการราว 20 แห่งและได้รับอนุญาตให้เปิดสาขาได้ทุกแห่ง ส่วนธนาคารพาณิชย์ในอินโดนีเซียมีจำนวนถึง 120 แห่ง ในช่วงที่เปิดให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นตั้งธนาคารได้ ขณะที่การแข่งขันของ Internet Banking และ ATM มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น

3.4) ธนาคารพาณิชย์ในอินโดนีเซีย

สถาบันการเงินในอินโดนีเซียอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ "Bank Indonesia (BI)" ซึ่งเป็นธนาคารกลางที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการเงินของประเทศ รวมถึงดูแล กำกับ และเป็นแหล่งเงินกู้แก่สถาบันการเงินอื่นๆ ในประเทศ สถาบันการเงินในอินโดนีเซียแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กิจการธนาคาร และกิจการที่มีใช้ธนาคาร

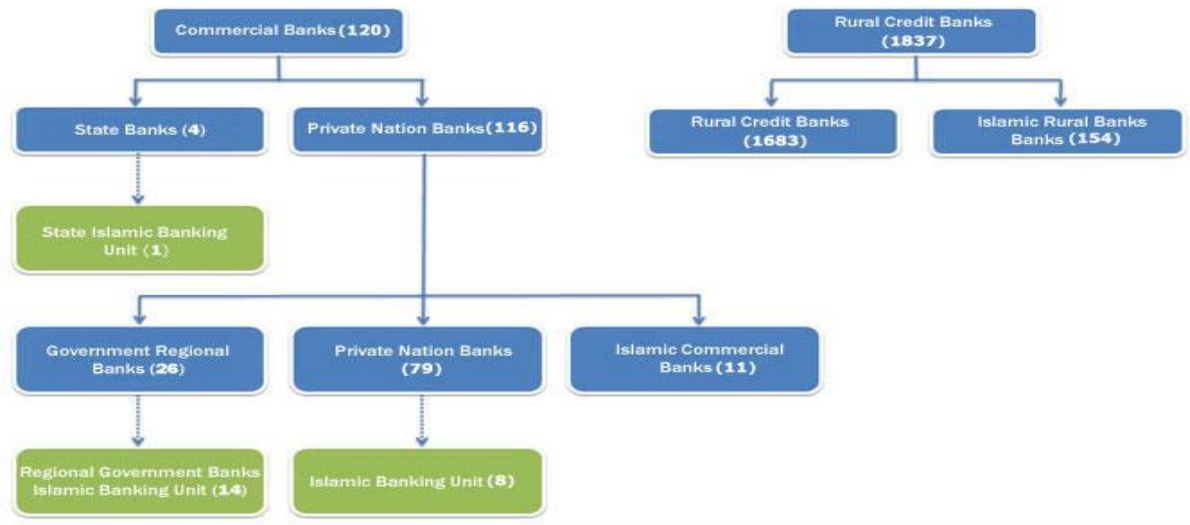
⁹ที่มา Indonesian Banking Survey 2013 -PWC

ธนาคารในอินโดนีเซียแบ่งเป็นธนาคารเพื่อการพาณิชย์และธนาคารท้องถิ่น หากแบ่งประเภทของธนาคารตามคำจำกัดความเรื่องการค้าเงินงานธนาคารในอินโดนีเซียจะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือธนาคารที่ดำเนินการเพื่อการแสวงหากำไรหรือดอกเบี้ยและธนาคารที่ไม่ได้ดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรหรือดอกเบี้ย หลักการดำเนินการธนาคารโดยไม่ได้แสวงหากำไรหรือดอกเบี้ยนั้นเป็นไปตามกฎหมายอิสลามว่าด้วยการดำเนินธุรกรรมต่างๆของธนาคารซึ่งสอดคล้องกับหลักการของพระผู้เป็นเจ้าของ Fatwa ขององค์กรอิสลามซึ่งธนาคารที่ดำเนินการโดยไม่ได้แสวงหากำไรหรือดอกเบี้ยนั้นมีทั้งที่เป็นธนาคารเพื่อการพาณิชย์และธนาคารท้องถิ่น (Thai Business in Indonesia, 2012)

ระบบการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์อินโดนีเซียเป็นระบบธนาคารแบบสาขา (branch banking system) บริษัทที่ประกอบกิจการธนาคารสามารถมีสำนักงานมากกว่าหนึ่งแห่งขึ้นไป โดยมีสำนักงานใหญ่แห่งหนึ่ง และมีสาขากระจายทั่วประเทศ และอาจมีสาขาดำเนินกิจการในต่างประเทศด้วย ระบบธนาคารประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banks) ในปีพ.ศ. 2554 มีอยู่ 120 ธนาคาร และธนาคารท้องถิ่น (Rural Credit Banks) 1,837 ธนาคาร ดังแสดงในภาพที่ 3.1 โดยธนาคารพาณิชย์ต้องถือหุ้นโดยคนอินโดนีเซีย นิติบุคคลอินโดนีเซีย หรือกิจการร่วมค้า (JV) ระหว่างคนอินโดนีเซียกับคนต่างชาติ ในขณะที่ ธนาคารท้องถิ่นต้องถือหุ้นโดยคนอินโดนีเซียหรือรัฐบาลท้องถิ่นเท่านั้น ผู้ประสงค์จะประกอบกิจการธนาคารต้องเป็นนิติบุคคลในรูปแบบ บริษัทจำกัด /สหกรณ์ /วิสาหกิจท้องถิ่น (regional development enterprise) ความแตกต่างของธนาคารพาณิชย์กับธนาคารท้องถิ่น คือ ธนาคารพาณิชย์สามารถทำธุรกรรมการเงินได้ทุกรูปแบบขึ้นอยู่กับ profile ของเงินกองทุนของตนเอง แต่ธนาคารท้องถิ่นจะถูกจำกัดการทำธุรกรรมในบางรายการ เช่น ทำธุรกรรมด้านเงินฝากกระแสรายวัน / รับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ / ธุรกิจประกันภัย / เข้าถือหุ้นในบริษัท ไม่ได้เป็นต้น และหากธนาคารพาณิชย์ หรือธนาคารท้องถิ่นจะเปิดสาขาสาย่อย สาขาในต่างประเทศ สำนักงานตัวแทน ฯลฯ จะต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารกลางก่อน เช่นเดียวกับธนาคารต่างประเทศหากจะเปิดสาขาในอินโดนีเซียต้องได้รับอนุญาตก่อนเช่นกัน

ธนาคารพาณิชย์ของอินโดนีเซียประกอบด้วยธนาคารของรัฐ 4 ธนาคาร (ในจำนวนนี้เป็นธนาคารอิสลาม 1 ธนาคาร) และธนาคารเอกชน (Private Nation Banks) 116 ธนาคาร ซึ่งประกอบด้วย Government Regional Banks 26 ธนาคาร Islamic Commercial 11 ธนาคาร และ Private Nation Banks 79 ธนาคาร (ภาพที่ 3.2) ในส่วนของ Private Nation Banks จำแนกออกได้เป็นธนาคารของเอกชน 56 ธนาคาร ธนาคารลูกของธนาคารต่างชาติ (subsidiary/joint venture) 13 ธนาคาร สาขาของธนาคารต่างชาติ 10 ธนาคาร

ภาพที่ 3.2 โครงสร้างสถาบันการเงินของประเทศอินโดนีเซีย (ต.ค. 2554)

ที่มา : Bank Indonesia. Banking Overview ค้นเมื่อ 12 กันยายน 2556

จาก <http://www.bi.go.id/web/en/Perbankan/lkhtisar+Perbankan/Lembaga+Perbankan/>

ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดของอินโดนีเซียธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 82.7 ของสินทรัพย์ในธุรกิจสถาบันการเงินทั้งหมดในปี พ.ศ. 2554 ดังแสดงในตารางที่ 3.4

รัฐบาลกลางของอินโดนีเซีย อนุญาตให้ธนาคารต่างชาติเปิดดำเนินการในประเทศได้ในรูปแบบของการเป็นสาขาในต่างประเทศ หรือสำนักงานตัวแทนในต่างแดน ธนาคารต่างชาติที่เปิดในลักษณะของการเป็นธนาคารสาขาในต่างประเทศนั้น สามารถดำเนินการเต็มรูปแบบเหมือนกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ในขณะที่ธนาคารต่างชาติในรูปแบบของสำนักงานตัวแทนในต่างแดนนั้นจะดำเนินการเสมือนการเป็นตัวกลางในการติดต่อระหว่างธนาคารในสำนักงานใหญ่ และลูกค้าในประเทศอินโดนีเซีย หรือการเป็นตัวแทนในการส่งเสริมหรือสนับสนุนธนาคารต่างชาตินั้นๆ เท่านั้นธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีสาขาที่อินโดนีเซียในปัจจุบันมีเพียง 1 ธนาคารคือ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ดังแสดงในตารางที่ 3.9 แต่ไทยยังไม่มีธนาคารพาณิชย์ใดที่ไปร่วมทุนกับชาวอินโดนีเซีย ประเทศใน AEC ที่มีธนาคารร่วมทุนกับชาวอินโดนีเซียคือ มาเลเซีย (Bank Maybank Indocorp) และสิงคโปร์ (Bank UOB Indonesia, Bank DBS Indonesia, Bank OCBC Indonesia)

ปัจจุบัน ระบบธนาคารอินโดนีเซีย ยังใช้ระบบ single licensing กล่าวคือ ได้รับใบอนุญาตใบเดียวสามารถดำเนินกิจการธนาคารได้ทั้งหมด ไม่ต้องกลับมาขอใบอนุญาตอีก แต่ธนาคารกลางอยู่ระหว่างการพิจารณาเปลี่ยนไปใช้ระบบ multiple licensing เช่นเดียวกับ สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย เพราะการใช้ระบบ single licensing มีข้อจำกัดเฉพาะสัดส่วนการถือหุ้น แต่ยังไม่มียกข้อจำกัดอื่นในการประกอบธุรกิจ แต่ในมาเลเซีย สิงคโปร์และไทยมีข้อจำกัดในการขอเปิดสาขาและการให้บริการ ATM ด้วยหากไม่เปลี่ยนอินโดนีเซียจะเสียเปรียบตารางที่ 3.10 ได้แสดงให้เห็นว่า ภาคการธนาคารในกัมพูชามีอัตราการกระจุกตัวของสินทรัพย์อยู่ที่ 5 ธนาคารใหญ่ของประเทศไม่ถึงร้อยละ 60

ตารางที่ 3.9 รายชื่อธนาคารต่างชาติในอินโดนีเซีย

ธนาคารร่วมทุนกับต่างชาติ	สาขานาครต่างชาติ
1. Bank Sumitomo Mitsui Indonesia	1. Bangkok Bank
2. Bank Mizuho Indonesia	2. Bank of China
3. Bank Chinatrust Indonesia	3. Bank of America
4. Bank UOB Indonesia	4. Bank of Tokyo-Mitsubishi
5. ANZ Panin Bank	5. Citibank
6. Rabobank International Indonesia	6. Deutsche Bank
7. Bank DBS Indonesia	7. Hongkong& Shanghai Bank
8. Bank Commonwealth	8. ABN-AMRO Bank
9. Bank OCBC Indonesia	9. Standard Chartered Bank
10. Bank Multicor	10. JP Morgan Chase Bank
11. Bank Finconesia	11. American Express Bank
12. Bank BNP Paribas Indonesia	
13. Bank MaybankIndocorp	
14. Bank Woori Indonesia	
15. Bank ResonaPerdania	
16. Bank KEB Indonesia	
17. Bank Capital Indonesia	

ที่มา : Bank Indonesia ค้นเมื่อ 12 กันยายน 2556 จาก

<http://www.bi.go.id/web/en/Perbankan/Ikhtisar+Perbankan/Lembaga+Perbankan/>

ตารางที่ 3.10 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศอินโดนีเซีย

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	58.31	60.25	60.60	60.07	59.55
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	8.54
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	15.28
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	19.58
Average Consumer Price Index (2005=100)	120.35	132.12	138.48	145.59	153.39
Average consumer price Index (annual % change)	6.40	9.77	4.81	5.13	5.35
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	5.86	6.47	7.51	7.97	8.52
Bank capital to total assets (%)	10.20	9.70	10.70	11.40	11.20
Bank concentration (%)	42.24	44.04	45.09	44.83	44.37
Bank credit to bank deposits (%)	67.96	77.36	73.02	75.94	82.39
Bank deposits to GDP (%)	34.11	32.20	31.89	31.85	31.95
Bank non-performing loans to gross loans (%)	4.10	3.20	3.30	2.60	2.20
Bank private credit to GDP (%)	22.68	23.41	23.93	23.74	25.35

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

ธนาคารในอินโดนีเซียมีความกระตือรือร้นในการขยายฐานทางธุรกิจในต่างประเทศ เพียงแต่ขนาดของสินทรัพย์อาจจะต่ำกว่าธนาคารในหลายประเทศในอาเซียน โดยธนาคารขนาดใหญ่ 3 แห่ง ได้แก่ Bank Mandiri ที่เป็นรัฐวิสาหกิจ ธนาคาร Rakyat Indonesia และ ธนาคาร Negara Indonesia ได้ยื่นคำขอเปิดสาขาเต็มรูปแบบในสิงคโปร์ แต่ยังไม่ตัดสินใจขยายกิจการในมาเลเซีย เนื่องจากเห็นว่าเงื่อนไขของมาเลเซียเกี่ยวกับ (ก) ระดับความเพียงพอของเงินกองทุน (ข) การเปิดบริการ ATM มีความเข้มงวดเกินกว่ายอมรับได้ (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11 ขนาดสินทรัพย์ของธนาคารขนาดใหญ่ในอินโดนีเซีย

Bank Mandiri	66,000 ล้านดอลลาร์	อันดับ 11 ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
Bank Rakyat Indonesia	57,000 ล้านดอลลาร์	อันดับ 13 ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
Bank Negara Indonesia	35,000 ล้านดอลลาร์	อันดับ 19 ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
Bank Central Asia	46,000 ล้านดอลลาร์	

ด้วยเหตุนี้ธนาคารของอินโดนีเซียจึงเกรงว่า ธนาคารที่ผ่าน Q&A จากประเทศสมาชิกอื่น โดยเฉพาะสิงคโปร์ และมาเลเซีย จะเข้ามาครอบงำและมีอำนาจเหนือตลาด เนื่องจากขนาดสินทรัพย์ที่ใหญ่กว่าและมีความได้เปรียบในตลาดมากกว่า

4) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (The Lao People's Democratic Republic)

4.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

สปป.ลาว เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล มีพื้นที่ 230,800 ตารางกิโลเมตร เล็กกว่าไทยประมาณ 2 เท่า มีพรมแดนติดต่อกับ 5 ประเทศ คือ จีน พม่า เวียดนาม กัมพูชา และประเทศไทย มีระบบการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (ทางการลาวใช้คำว่า ระบอบประชาธิปไตยประชาชน) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศ ซึ่งพรรคนี้เริ่มมีอำนาจสูงสุดตั้งแต่ลาวเริ่มปกครองในระบอบสังคมนิยมเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี

สปป.ลาว มีประชากรเพียง 6.39 ล้านคน เป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ ส่วนที่เหลือเป็นพวกไทขาว ไทดำ และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณภูเขา ได้แก่ ม้ง เย้าและข่า ประชากรของประเทศลาว ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา แต่มีบางส่วนที่นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมชาติ ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาลาว เมืองหลวงชื่อเวียงจันทน์ (Vientiane) ปกครองในระบบสังคมนิยม

สปป.ลาว แบ่งเป็น 16 แขวง และ 1 เขตปกครองพิเศษเรียก “จังหวัดเวียงเทียน” ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง ชื่อ “นครหลวงเวียงจันทน์” กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ ส่วนที่เหลือ

เป็นพวกไทขาว ไทดำ และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณภูเขา ได้แก่ ม้ง เย้า และ ข่า ประชากรของประเทศลาว ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา แต่มีบางส่วนที่นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมชาติ ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาลาว

4.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของสปป.ลาว

ในช่วงปีพ.ศ. 2552 - 2554 สปป.ลาว มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 19.20 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) แต่มี GDP per capita PPP จำนวน 3,011 เหรียญสากลต่อปี¹⁰ ซึ่งน้อยกว่าไทยประมาณ 3.36 เท่า

ภาวะเศรษฐกิจของ สปป.ลาว มีพัฒนาการที่ดีตามลำดับ โดยในช่วง 20 ปีนับตั้งแต่ปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีการตลาดเมื่อปีพ.ศ. 2529 สปป.ลาวมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.2 ต่อปี ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากประมาณ 200 ดอลลาร์สหรัฐเมื่อปีพ.ศ. 2529 เป็น 491 ดอลลาร์สหรัฐในปีพ.ศ. 2548 ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี โดยอุตสาหกรรมพลังงานไฟฟ้าเป็นสาขาหลักที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศ อย่างไรก็ตาม ลาวยังคงประสบปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาการขาดดุลการค้าในอัตราสูง ค่าเงินกีบไม่มีเสถียรภาพ การจัดเก็บรายได้ต่ำกว่าเป้าหมาย และปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ทรัพยากรสำคัญของลาว ได้แก่ ไม้ ดีบุก ยิบซั่ม ตะกั่ว หินเกลือ เหล็ก ถ่านหินลิกไนต์ สังกะสี ทองคำ อัญมณี หินอ่อน น้ำมัน และแหล่งน้ำผลิตไฟฟ้า

ในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของสปป.ลาวคือสาขาเกษตรและการค้า ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 30 และ 19 ตามลำดับ สาขาการเงินนับว่ายังมีบทบาทน้อยมากในเศรษฐกิจของสปป.ลาว

4.3) ระบบการเงินของสปป.ลาว

ระบบธนาคารของลาวมีการดำเนินการปรับโครงสร้างครั้งใหญ่ในช่วงปี พ.ศ. 2539-2540 โดยได้รับการสนับสนุนจาก Asian Development Bank (ADB) ซึ่งการปรับโครงสร้างระบบธนาคารดังกล่าวส่งผลให้ระบบการธนาคารพัฒนาเทียบเท่าสากลมากขึ้น

ระบบการเงินในปัจจุบันของสปป.ลาวประกอบด้วย ธนาคารกลาง ชื่อ Bank of the Lao PDR ธนาคารพาณิชย์ของภาครัฐ (SOCBs) 4 ธนาคาร, Private banks 10 ธนาคาร Joint venture banks 2 ธนาคาร สาขาธนาคารต่างประเทศ 15 ธนาคาร และสาขาตัวแทน 1 สาขา โดยธนาคารพาณิชย์ทั้ง 28 แห่งมี

¹⁰Asian Development Bank (ADB), Key Indicators for Asia and the Pacific 2012, ค้นจาก www.adb.org/statistics

สาขารวม 82 สาขา มีหน่วยบริการ (Service unit) 301 หน่วยและตู้บริการ ATM 539 แห่งทั่วประเทศดัง แสดงในตารางที่ 3.12

ระบบการเงินของ สปป.ลาว มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศอื่นใน AEC คือ ระบบธนาคาร พาณิชยมีบทบาทสำคัญที่สุดในระบบการเงิน กล่าวคือ กว่าร้อยละ 80 ของสินทรัพย์และหนี้สินในระบบ การเงินเป็นของระบบธนาคาร (ตารางที่ 3.11) ซึ่งส่วนใหญ่ถือครองโดยภาครัฐทั้ง เงินฝาก เงินกู้ และสาขา ต่างๆ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสปป.ลาว จะมีการปฏิรูประบบการเงินการธนาคาร หากแต่ระบบธนาคาร พาณิชยส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์เนื่องจากเริ่มมีการดำเนินธุรกิจในช่วงปลายปี 1980s ส่งผลให้การ ดำเนินงานส่วนใหญ่ยังไม่ทันสมัย โดยมีการให้บริการเพียงผลิตภัณฑ์พื้นฐานเช่น รับฝากเงิน ปล่อยสินเชื่อ รับ ชำระเงิน จ่ายและเคลียร์เช็ค และแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ที่ซับซ้อนเช่น บัตร เครดิต การซื้อขายทองคำ เพิ่งเริ่มมีการให้บริการในบางธนาคาร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอุปสรรคหลักในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์และการเติบโตของอุตสาหกรรมมาจากการขาดบุคลากรที่มีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญ (Lack of expertise) และข้อจำกัดด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน (Financial sector infrastructure) อาทิ ระบบการ จ่ายเงินสมัยใหม่ เป็นต้นตารางที่ 3.13 แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของธนาคารใน สปป.ลาว

ตารางที่ 3.12 รายชื่อและประเภทบริการของธนาคารพาณิชย์ใน สปป.ลาว

	ชื่อธนาคาร	BRANCHES	SERVICE UNITS	MONEY CHANGER	ATM	
	ธนาคารพาณิชย์ของรัฐ	State-owned commercial banks and Specialized banks	60	224	33	328
1	ธนาคารการค้าต่างประเทศลาว	Banque pour le Commerce Extrieur Lao	18	42	10	190
2	ธนาคารพัฒนาลาว	Lao Development Bank	18	56	22	130
3	ธนาคารส่งเสริมกสิกรรม	Agricultural Promotion Bank	17	77	1	8
4	ธนาคารนโยบาย	Nayoby Bank	7	49	0	0
	ธนาคารพาณิชย์ร่วมทุนกับเอกชน	Joint venture Bank	6	10	1	28
1	ธนาคารลาว-เวียดนาม	Lao - Viet Bank	6	2	0	15
2	ธนาคารลาว-ฝรั่งเศส	Banque Franco - Lao	0	8	1	13
	ธนาคารเอกชน	Private Bank	16	67	0	176
1	ธนาคารร่วมพัฒนา	Joint Development Bank	0	4	0	31
2	ธนาคารพงสะหวัน	Phongsavanh Bank	4	16	0	51
3	ธนาคาร ST	ST Bank	3	16	0	29
4	ธนาคารอินโดไชน่า	Indochina Bank	1	5	0	19
5	ธนาคารบูหยง	Booyong Lao Bank	0	0	0	0
6	ธนาคาร ANZ เวียดนามพาณิชย์	NAZV Bank	0	2	0	14
7	ธนาคารเอซีดีต้าลาว	Acleda Bank	6	23	0	29
8	ธนาคารการค้าสากล	International Commercial Bank	2	0	0	3
9	ธนาคารเพื่ออุตสาหกรรมและการพาณิชย์จีน	Industrial and Commercial Bank of China	0	0	0	0
10	ธนาคารชาคอม	Sacom Bank	0	1	0	2
	สาขาธนาคารต่างประเทศ	Foreign Bank Branches	15	0	0	5
1	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขานครหลวงเวียงจันทน์	Siam Commercial Bank	1	0	0	0
2	ธนาคารทหารไทย จำกัด(มหาชน) สาขานครหลวงเวียงจันทน์	Thai Military Bank	1	0	0	0
3	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขานครหลวงเวียงจันทน์	Bangkok Bank	1	0	0	0
4	ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) สาขานครหลวงเวียงจันทน์	Krung Thai Bank	1	0	0	0
5	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขานครหลวงเวียงจันทน์	Ayudhya Bank	1	0	0	0
6	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาสะหวันนะเขต	Ayudhya Bank Savanakheth Branch	1	0	0	0
7	ธนาคารพับบลิก สาขานครหลวงเวียงจันทน์	Public Bank	1	0	0	1
8	ธนาคารพับบลิก สาขาสิไซ	Public Bank Sikhai Branch	1	0	0	1
9	ธนาคารพับบลิก สาขาสะหวันนะเขต	Public Bank Savanakheth Branch	1	0	0	1
10	ธนาคารพับบลิก สาขาปากเซ	Public Bank Pakse Branch	1	0	0	0
11	สาขาของธนาคารหุ้นส่วนการค้าไซ่ง่อน-ฮานอย	Saigon-Hanoi Commercial Joint Stock Bank	1	0	0	0
12	ธนาคารร่วมทุนทหารไทย	Military Commercial Joint Stock Bank	1	0	0	0
13	ธนาคารก่อสร้างหริมาตรพ์ลาว	Lao Construction Bank	1	0	0	0
14	สาขาของธนาคารเวียดนามลาว	Vietin Bank Lao Branch	1	0	0	2
15	ธนาคารเมย์	May Bank	1	0	0	0
	Representative Office		1	0	0	0
1	ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด	Standard chartered bank	1	0	0	0
	รวม		98	301	34	537

ที่มา : Bank of the Lao PDR., Monetary Policy Department, Monetary Statistic Q3-Q4, 2012, table 16

ตารางที่ 3.13 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศไทย

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	N/A.	98.62	N/A.	N/A.	N/A.
Adults borrowing from a form financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	18.13
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	19.36
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	26.77
Average Consumer Price Index (2005=100)	111.63	120.14	120.19	127.38	137.03
Average consumer price Index (annual % change)	4.522	7.62	0.03	5.98	7.57
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	N/A.	N/A.	N/A.	43.052	N/A.
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	2.07	2.13	2.30	2.48	N/A.
Bank capital to total assets (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank concentration (%)	100.00	88.28	96.35		N/A.
Bank credit to bank deposits (%)	33.43	48.75	70.83	71.10	N/A.
Bank deposits to GDP (%)	17.53653	19.63638	22.89536	28.02259	N/A.
Bank non-performing loans to gross loans (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank private credit to GDP (%)	5.918972	8.160133	13.95732	19.87433	N/A.

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

5) ประเทศมาเลเซีย (มาเลย์ : Malaysia)

5.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

ประเทศมาเลเซีย ได้รับเอกราชคืนจากอังกฤษเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ปีพ.ศ. 2500 ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตรบนคาบสมุทรมาเลย์ มีพื้นที่ 3.29 แสนตารางกิโลเมตร เล็กกว่าไทยประมาณ 1.5 เท่า ประกอบด้วยดินแดนสองส่วน คือ มาเลเซียตะวันตก และมาเลเซียตะวันออก โดยมีทะเลจีนใต้กั้นโดยมาเลเซียตะวันตกมีพรมแดนติดต่อกับ 2 ประเทศคือประเทศไทย สิงคโปร์ และมาเลเซียตะวันออก มีพรมแดนติดต่อกับ 2 ประเทศคืออินโดนีเซีย และบรูไนดารุสซาลาม

ในปีพ.ศ. 2555 มาเลเซียมีประชากร 29.2 ล้านคน ประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งชนกลุ่มใหญ่จะมีอยู่ 4 กลุ่ม คือ ชาวมลายูซึ่งมีร้อยละ 50.4 จีนประมาณร้อยละ 23.7 และอินเดียร้อยละ 7.1 และที่เหลือเป็นเชื้อชาติอื่นๆ โดยประมาณร้อยละ 10 เป็นแรงงานอพยพจากพม่า ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซียซึ่งมีเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย มาเลเซียมีปัญหาเรื่องการกีดกันทางเชื้อชาติบ้างเป็นครั้งคราว ประมาณร้อยละ 70 ของประชากรอาศัยอยู่ในมาเลเซียตะวันตก ภาษาราชการที่ใช้คือภาษามลายู ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 60) รองลงมา คือ ศาสนาพุทธ (ร้อยละ 19) และคริสต์ (ร้อยละ 12)

มาเลเซียแบ่งเขตการปกครองเป็น 13 รัฐ ได้แก่ ปะหัง สลังงอร์ เนกรีเซมบิลัน มะละกา ยะโฮร์ เประ กลันตัน ตรังกานู ปีนัง เกดะห์ ปะลิส ซาบาห์ และซาราวัก และ 3 ดินแดนสหพันธ์ ได้แก่ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (เมืองหลวง) เมืองปุตราจายา (เมืองราชการ) และเกะลาบวน

มาเลเซียเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งของกลุ่มประเทศอาเซียน การปกครองเป็นระบอบสหพันธรัฐ มีสมเด็จพระราชาธิบดี (Yang di-Pertuan Agong) เป็นประมุขซึ่งมาจากการเลือกตั้งเจ้าผู้ปกครองรัฐ 9 แห่ง (ยะโฮร์ ตรังกานู ปะหัง สลังงอร์ เกดะห์ กลันตัน เนกรีเซมบิลัน เประและปะลิส) และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นดำรงตำแหน่งวาระละ 5 ปี โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาลสหพันธรัฐ และมุขมนตรีแห่งรัฐ (Menteri Besar) ในกรณีที่มีเจ้าผู้ปกครองรัฐ และเป็น Chief Minister ในกรณีที่ไม่มีเจ้าผู้ปกครองรัฐทำหน้าที่เป็นหัวหน้ารัฐบาลแห่งรัฐ

5.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของมาเลเซีย

ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 มาเลเซียมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) เฉลี่ย 433.30 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) มากเป็นอันดับ 3 ในอาเซียนรองจากอินโดนีเซียและไทยตามลำดับ แต่มี GDP per capita PPP เฉลี่ย 15,166 เหรียญสากล (ADB, 2012) ซึ่งสูงกว่าไทยประมาณ 1.7 เท่าจัดเป็นประเทศที่มีรายได้สูงระดับ upper middle income ตามค่านิยมของธนาคารโลก

ในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่สำคัญของมาเลเซียคือสาขาอุตสาหกรรมและการค้า โดยสาขาการเงิน (การเงิน ประกัน อสังหาริมทรัพย์ และบริการทางธุรกิจ) มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 15 ของ GDP ในช่วงปีพ.ศ. 2552 - 2554 มากเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ

มาเลเซียเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่แข็งแกร่งธุรกิจหลักๆ จะถูกควบคุมโดยรัฐบาลหรือรัฐบาลมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่มาก แต่ก็มีความโน้มของการเปิดเสรีมากขึ้น โดยรัฐบาลได้ผ่อนผันกฎหมายว่าด้วยการเป็นเจ้าของกิจการของชาวต่างชาติในภาคการผลิตและสร้างแรงจูงใจต่างๆ เพื่อดึงดูดการลงทุนในส่วนที่มีความสำคัญเช่น ศูนย์กลางการกระจายสินค้าระดับภูมิภาคและศูนย์กลางการจัดซื้อระหว่างประเทศ

ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา มาเลเซียได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเปลี่ยนจากประเทศที่ผลิตและส่งออกพืชผลเกษตรและสินค้าขั้นปฐมมาเป็นการผลิตและส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทั้งนี้เนื่องจากมาเลเซียมีแรงงานที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ทันสมัยและรัฐบาลส่งเสริมบรรยากาศในการลงทุนปัจจุบันมาเลเซียเป็นแหล่งผลิตให้กับบริษัทข้ามชาติทั้งจากสหรัฐฯ ญี่ปุ่น ยุโรป ไต้หวัน และเกาหลีรวมถึงผู้ประกอบการในประเทศต่างก็เร่งยกระดับการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่สำคัญของมาเลเซียคือสาขาอุตสาหกรรมและการค้า โดยสาขาการเงิน (การเงิน ประกัน อสังหาริมทรัพย์ และบริการทางธุรกิจ) มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 15 ของ GDP ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 มากเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ

มาเลเซียนับเป็นประเทศหนึ่งที่มีระบบสาธารณูปโภคดีที่สุดในเอเชีย และมีผลอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาและเป็นประเทศที่จัดว่ามีการพัฒนาโครงสร้างด้านคมนาคมได้ก้าวหน้าในอาเซียนมากเป็นที่ 2 รองจากสิงคโปร์

เป้าหมายการพัฒนาประเทศของมาเลเซียในปัจจุบัน คือ การมุ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปีพ.ศ. 2563 หรือ (Vision 2020) และมีแผนพัฒนาต่อเนื่อง (Mission 2057) เป็นแนวทางพัฒนาประเทศจนถึงปี 2600 มีบทบาทสำคัญในองค์การการประชุมอิสลาม (OIC) และต้องการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจการค้าของ OIC ภายในปีพ.ศ. 2552 โดยใช้ศักยภาพด้านการบริหารธนาคารอิสลาม และอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ในปีพ.ศ. 2550 นักท่องเที่ยวมาเลเซียมาไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง และเป็นคู่ค้าสำคัญของไทยในอาเซียน (BOI, 2013)

5.3) ระบบการเงินของมาเลเซีย

ผลการประเมินเสถียรภาพของระบบการเงินในมาเลเซียของ IMF เมื่อเดือน มกราคม 2013 (ที่มา Malaysia : Financial Sector Stability Assessment, IMF Country Report No.10/90) มาเลเซียเป็นหนึ่งในประเทศในเอเชียที่ผ่านประสบการณ์วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 1997 เช่นเดียวกับไทยจนภาวะเศรษฐกิจได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง แต่การใช้นโยบายภาครัฐที่ออกมาตอบโต้เกิดประสิทธิผลเป็นส่วนใหญ่ จนทำให้สถานการณ์ดีขึ้น และเกิดการปฏิรูประบบการเงินครั้งใหญ่ ด้วยแผนแม่บทภาคการเงินระยะ 10 ปี (ระหว่าง 2001-2010) ควบคู่กับแผนแม่บทตลาดทุน และการกำกับดูแลสถาบันในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ควบคู่กับการพัฒนาทางการเงิน และการควบคุมค่าเงินอย่างใกล้ชิด

สถาบันการเงินในมาเลเซียส่วนหนึ่งได้ควรวรรวมกิจการกัน เป็นสถาบันการเงินที่เข้มแข็งและสามารถขยายบริการทางการเงินออกไปในภูมิภาคเอเชียได้ มีฐานเงินกองทุนที่แข็งแกร่งควบคู่กับการให้ความสำคัญกับคุณภาพสินทรัพย์ จนสถาบันการเงินมีผลประกอบการที่ดี ผลการทดสอบสถานะวิกฤติ (Stress Test) ของสถาบันการเงินในมาเลเซียชี้ว่า ระบบธนาคารของมาเลเซียมีความยืดหยุ่นต่อภาวะวิกฤติทาง

การตลาดและทางเศรษฐกิจได้ดี แม้ว่าธนาคารขนาดเล็กบางแห่งจะยังคงมีฐานะอ่อนแอ และสภาพคล่องของภาคการธนาคารยังคงพึ่งพาเงินฝากเป็นหลัก

IMF วิเคราะห์ไว้ว่า การเติบโตของการให้สินเชื่อในอัตราสูงจะเพิ่มความเสี่ยงของภาคการธนาคาร แม้ว่าธนาคารกลางจะเข้ามากำกับและติดตามความเสี่ยงมากขึ้น ขณะที่ภาระหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นจนอยู่ในสัดส่วนที่สูงสุดประเทศหนึ่งในภูมิภาค ราคาที่อยู่อาศัยในเขตเมืองก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ธนาคารกลางมีแนวโน้มจะเพิ่มระดับความเข้มงวดการกำกับภาคการธนาคารและหนี้สินของภาคครัวเรือน สถาบันการเงินทุกแห่งทั้งที่เป็นรัฐวิสาหกิจและเอกชนต้องปฏิบัติตามกฎหมายและการกำกับดูแลฉบับเดียวกัน

โครงสร้างของภาคการธนาคารของมาเลเซียมีการกระจายตัวสูงโดยธนาคารเป็นสถาบันการเงินที่เป็นธุรกิจหลัก มีสัดส่วนราว 50% ของส่วนแบ่งตลาดวัดจากมูลค่าสินทรัพย์ทั้งระบบ

นอกจากนั้น ระบบการเงินของมาเลเซีย มีลักษณะของความสัมพันธ์กัน (Inter-connection) สูงทั้งในด้านแหล่งที่ใช้ดำเนินงานและความเป็นเจ้าของ กล่าวคือ ธนาคารที่ทำธุรกิจอิสลามเป็นกลุ่มเดียวกับธนาคารที่ทำธุรกิจธนาคารพาณิชย์ด้วย และธนาคารชั้นนำยังเป็นเจ้าของกิจการประกันชีวิต ธุรกิจบริหารกองทุน และธุรกิจหลักทรัพย์ด้วย

มาเลเซียมีนโยบายที่จะส่งเสริมธุรกิจการธนาคารอิสลามอย่างชัดเจน เพื่อให้ก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางการเงินแบบอิสลาม โดยใช้มาตรการจูงใจในการส่งเสริมการลงทุน พร้อมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายและแบ่งปันความเสี่ยงได้ดีขึ้น โดยผ่าน (1) Financial Sector Blueprint 2011-2020 (2) Capital Market Masterplan 2 (2011-2020X) (3) Corporate Governance Blueprint (2011-2015)

มาเลเซียมีระบบการเงิน 2 ระบบ คือระบบการเงินแบบตะวันตก และระบบการเงินอิสลาม ในระบบการเงินแบบตะวันตกสถาบันการเงินในมาเลเซียอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ “Bank Negara Malaysia” ซึ่งเป็นธนาคารชาติ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2502 ดำเนินการภายใต้ภายใต้กฎหมาย The Central Bank of Malaysia Act 1958 (Revised-1994) โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงการคลัง ระบบการเงินของมาเลเซียมีการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่มีการใช้ The Financial Sector Masterplan in 2001 ซึ่งมีการปรับลดข้อจำกัด (Deregulation) และเปิดเสรีทางการเงินมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง Financial landscape อันเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการดำเนินการ โดยการลดข้อจำกัดและการเปิดเสรีได้กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในอุตสาหกรรมมากขึ้น นอกจากนี้ แผนดังกล่าวยังได้มุ่งเน้นการพัฒนาธนาคารอิสลาม (Islamic banking) ส่งผลให้มาเลเซียสามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นศูนย์กลางการเงินอิสลามในภูมิภาคเอเชีย

สถาบันการเงินในมาเลเซียมีความหลากหลายและจัดกลุ่มไม่เหมือนประเทศไทย โดยอาจแบ่งออกได้ ดังนี้

- CommercialBanks
- Development Banks
- IslamicBanks
- MerchantBanks
- DiscountHouses
- FinanceCompanies
- MoneyBrokers
- Insurance Companies

สถาบันการเงินที่มีบทบาทในการระดมเงินออมไปยังผู้ต้องการเงินทุนมี 3 สถาบันหลัก คือ ธนาคารพาณิชย์ 25 ธนาคาร โดยมีธนาคารพาณิชย์ที่แบ่งตนเองออกไปเป็นธนาคารอิสลาม 16 ธนาคาร นอกจากนี้ยังมีธนาคารเพื่อการลงทุนที่มีลักษณะคล้ายบริษัทหลักทรัพย์ของไทย 30 ธนาคาร ดังแสดงในตารางที่ 3.14 ธนาคารเหล่านี้มีสาขากระจายอยู่ทั่วประเทศมากกว่า 2,000 สาขาจะเห็นได้ว่าธนาคารพาณิชย์ของมาเลเซีย (ไม่รวมธนาคารอิสลาม) ส่วนใหญ่เป็นธนาคารที่ต่างชาติเป็นเจ้าของ โดยธนาคารท้องถิ่นซึ่งมักมีรัฐบาลรวมถือหุ้นด้วยมีอยู่เพียง 8 ธนาคาร และธนาคารที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของชาวต่างชาติ 17 ธนาคาร โดยมีธนาคารจากประเทศไทยเพียงแห่งเดียวคือ Bangkok Bank Bhd. แต่มีหลายสาขา นอกจากนี้ยังมีสำนักงานที่เป็นตัวแทนของธนาคารต่างประเทศตั้งอยู่ 14 แห่ง ตัวแทนเหล่านี้ไม่ได้ประกอบธุรกิจด้านการธนาคาร แต่ทำวิจัย ติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล

ส่วนระบบการเงินแบบอิสลามนั้น จะจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ Islamic banking, takaful and retakaful, Islamic interbank money market และ Islamic capital market เมื่อปีพ.ศ. 2554 มาเลเซีย มีสถาบันการเงินที่ทำธุรกรรมทางการเงินของอิสลามรวมทั้งสิ้น 56 แห่ง ในทั้ง 4 กลุ่มนี้ Islamic banking จัดว่า มีส่วนแบ่งของสินทรัพย์และอัตราการขยายตัวสูงสุด โดยมีส่วนแบ่งในสินทรัพย์ของระบบธนาคารประมาณร้อยละ 22.4 ในปีพ.ศ. 2554 และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.07 ในช่วง 2002-2011

ตารางที่ 3.14 จำนวนสถาบันการเงินในมาเลเซีย

สถาบันการเงินในมาเลเซีย	สถาบันการเงินที่ดำเนินการ โดยมาเลเซีย	สถาบันการเงินที่ดำเนินการ โดยต่างชาติ	รวม
Commercial Banks	8	17	25
Islamic Banks	10	6	16
International Islamic Banks	0	5	5
Investment Banks	15	15	30
Insurers	19	17	36
Takaful Operators (Islamic Insurers)	9	3	12
International Takaful Operators	0	1	1
Reinsurers	3	4	7
Retakaful Operators (Islamic Reinsurers)	1	3	4
Development Financial Institutions	6	0	6

ที่มา : Malaysian Investment Development Authority,

ค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2556 จาก <http://www.mida.gov.my/env3/index.php?page=banking-system>

สำหรับในด้านการไปจัดตั้งสาขาหรือสำนักงานตัวแทนในต่างประเทศ มาเลเซียมีอยู่ 6 ธนาคารที่ไปจัดตั้งสาขาหรือสำนักงานตัวแทนในต่างประเทศทั้งเพื่อการธนาคารและการลงทุนถึง 19 ประเทศ

ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดที่เป็นธนาคารของมาเลเซีย ธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุด คือมีสินทรัพย์ที่บริหารอยู่เป็นมูลค่าเฉลี่ยประมาณ 331.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 69.6 ของสินทรัพย์ที่ถือโดยสถาบันการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ถ้าแบ่งระบบธนาคารเป็นธนาคารอิสลาม ธนาคารพาณิชย์และธนาคารเพื่อการลงทุน ดังแสดงในตารางที่ 3.10 จะเห็นได้ว่าธนาคารพาณิชย์ถือสินทรัพย์มากถึงร้อยละ 78.01 ของสินทรัพย์ทั้งหมดในระบบ ธนาคารอิสลามมีสัดส่วนในสินทรัพย์ไม่ถึงร้อยละ 20

ตารางที่ 3.15 สินทรัพย์ในระบบธนาคารจำแนกตามประเภทธนาคาร

RM million

ปี พ.ศ.	Islamic banks	Commercial Banks	Investment Banks	Total
2551	185,912.8	1,093,401.5	58,663.9	1,337,978.2
2552	224,938.0	1,139,726.2	61,542.2	1,426,206.4
2553	258,725.2	1,227,607.8	63,446.3	1,549,779.3
2554	326,841.4	1,386,979.8	68,041.9	1,781,863.1
2555	373,271.3	1,473,871.7	62,320.6	1,909,463.7
เฉลี่ย 2551-2555	319,612.6	1,362,819.8	64,602.9	1,747,035.4
ร้อยละ	18.29	78.01	3.70	100.00

ที่มา : The Central Bank of Malaysia, monthly statistical bulletin, June 2013

ตารางที่ 3.16 ธนาคารที่สำคัญ 10 อันดับแรกของมาเลเซียเมื่อปีพ.ศ. 2552 จำแนกตามสินทรัพย์ และ มูลค่าหุ้นตามราคาตลาด

Rank	Bank	Assets (RM, bn)	Market Capitalization (RM, bn)
1	Maybank	317.04	47.99
2	CIMB Group	228.89	46.64
3	Public Bank	209.04	38.71
4	RHB Capital	110.49	11.46
5	AMMB Holding	92.45	14.79
6	Hong Leong	77.02	13.11
7	EON Capital	44.39	4.56
8	Affin Holdings	38.75	3.79
9	Alliance Financial Group	30.28	4.19
10	Bank Islam	7.1	1.29

ที่มา : Banks Around the World, Banks in Malaysia, ค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2556 จาก

<http://www.relbanks.com/asia/Malaysia>

ตารางที่ 3.17 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศมาเลเซีย

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	66.49	66.87	67.09	66.34	63.68
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	11.19655
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	35.40
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	66.17
Average Consumer Price Index (2005=100)	105.70	111.46	112.11	114.02	117.64
Average consumer price Index (annual % change)	2.02	5.44	0.58	1.70	3.17
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	10.74	10.56	10.44	10.25	10.48
Bank capital to total assets (%)	7.40	8.10	9.00	9.10	8.90
Bank concentration (%)	54.60	54.51	55.28	54.19	48.84
Bank credit to bank deposits (%)	90.64	89.58	86.76	89.11	86.96
Bank deposits to GDP (%)	105.69	104.04	122.08	119.41	120.92
Bank non-performing loans to gross loans (%)	6.50	4.80	3.60	3.40	2.70
Bank private credit to GDP (%)	96.97	93.76	107.58	105.05	106.39

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

6) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า/เมียนมา (Republic of the Union of Myanmar)

6.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

พม่า เป็นรัฐเอกราชในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอังกฤษได้มอบเอกราชให้แก่พม่าอย่างสมบูรณ์เมื่อ 4 มกราคม พ.ศ. 2491 มีพื้นที่ 6.77 แสนตารางกิโลเมตร มากกว่าไทย 1.32 เท่าไทยเป็นประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดกับ 4 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย บังกลาเทศ จีน สปป.ลาว และ ไทย เมื่อปีพ.ศ. 2555 พม่า มีประชากรกว่า 63.67 ล้านคน ร้อยละ 68 เป็นชาติพันธุ์พม่า

ส่วนที่เหลือเป็นชนเผ่าเล็กเผ่าน้อย เช่น ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง ยะไข่ จีน มอญ คะฉิ่น อินเดีย ชินคะยา และอื่นๆ ประชาชนร้อยละ 96 นับถือศาสนาพุทธ ภาษาทางการคือภาษาพม่า นอกจากนี้ยังมีภาษาท้องถิ่นอีก 18 ภาษา

ประเทศพม่า อยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการทหารมานาน จนกระทั่งคณะผู้ยึดอำนาจการปกครอง ถูกยุบอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2554 และมีการตั้งรัฐบาลพลเรือนในนามแทน เป็นการปกครองโดยรัฐบาลทหารภายใต้สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development Council-SPDC) โดยมีประธาน SPDC เป็นประมุขประเทศ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยทหาร รัฐบาลทหารได้นำพม่าไปสู่ระบบเศรษฐกิจเสรี และแม้ต่อมาจะได้จัดตั้งสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (SPDC) ก็ยังคงยึดนโยบายเช่นเดิม คือ อนุญาตให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการผลิต และการจัดการ รวมทั้งได้เปิดประเทศให้มีการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวขึ้น แต่มีอัตราการขยายตัวไม่แน่นอน เพราะเศรษฐกิจของพม่าต้องพึ่งพาสินค้าเกษตรเพียงไม่กี่ชนิด หากประสบปัญหาภัยธรรมชาติ หรือสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวน ก็จะส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำ นอกจากนี้ อุปสรรคที่ทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่แน่นอน ยังเกิดจากการขาดแคลนไฟฟ้าและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาอัตราแลกเปลี่ยนทั้งในระบบและนอกระบบ เป็นต้น

ประเทศพม่าแบ่งเป็น 7 เขต (divisions) และ 7 รัฐ (states) สำหรับเขตที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย และ 7 ภาค (division) สำหรับเขตที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายพม่า เมืองหลวงคือนครย่างกุ้ง ซึ่งปัจจุบันได้ย้ายไปนครเนปิดอ

6.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของพม่า

พม่า เคยเป็นประเทศที่มีความเข้มแข็งสูงสุดทางเศรษฐกิจในเอเชียอาคเนย์ในยุค 1950 และเริ่มตกต่ำลงภายหลังการปฏิวัติในปี พ.ศ. 2505 เมื่อรัฐบาลเผด็จการทหารนำระบอบสังคมนิยมมาใช้ในการปกครองประเทศ ได้ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2530 พม่ากลายเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาที่สุดในโลก ตามมาตรฐานของสหประชาชาติ ซึ่งคำนวณจากดัชนีการพัฒนาด้านสังคม-เศรษฐกิจและจัดเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเศรษฐกิจชะงักงันมาเป็นเวลานานสิบปี จากการคว่ำบาตรของประชาคมโลก และการควบคุมการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศอย่างเข้มงวดของรัฐบาลเผด็จการทหาร

ในปัจจุบันพม่าได้วางรากฐานเส้นทางการพัฒนาเพื่อที่จะใช้ในการดำเนินการเปลี่ยนผ่านจากรบอบเผด็จการไปสู่ประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี ส่งผลให้พม่าเป็นที่สนใจของนักลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งสหรัฐฯ ยุโรป จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี รวมทั้งบรรดาประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนเอง

สถาบันแม็คเคนซีประมาณการว่า พม่าจะมีความเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเป็น 2 แสนล้านดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 2030 หรือกว่า 4 เท่า ของ 4.5 หมื่นล้านดอลลาร์ ในปี 2012 ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของพม่า ได้แก่ที่ดิน แรงงาน และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ซึ่งพม่ามีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์

โดยพม่ามีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำเพียง 2.5 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน หรือประมาณวันละ 75 บาท นอกจากนั้นพม่ายังมีอนาคตที่สดใสสำหรับการลงทุนในด้านเหมืองแร่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และสาธารณูปโภค โดย พม่า มีกระแสไฟฟ้าพลังน้ำอย่างล้นเหลือ และหากมีการลงทุนจากต่างประเทศเพียงพอแล้ว ก็จะสามารถตอบสนองความต้องการในการใช้งานของตนได้โดยง่ายและส่งออกกระแสไฟฟ้าส่วนเกินไปยังเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระจายพลังงานที่อยู่รายล้อมพม่า ประเทศนี้ยังมีเส้นทางซึ่งมีศักยภาพสำหรับการวางท่อลำเลียงข้ามแดนเพื่อเลี้ยงพื้นที่คอคอดที่ช่องแคบมะละกาอีกด้วย

ทั้งนี้ อุตสาหกรรมเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจที่สุด เพราะเชื่อว่านักลงทุนจะย้ายฐานการผลิตจากจีนและประเทศอื่นๆ ในเอเชียไปยังพม่า เพราะรัฐบาลพม่ามีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ โดยในร่างกฎหมายที่ปรากฏเมื่อปี 2555 พบว่า รัฐบาลพม่าจะอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเข้าไปทำธุรกิจในประเทศได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องหาผู้ร่วมทุนชาวพม่าเหมือนในช่วงที่ผ่านมา แต่มีเงื่อนไขว่า ชาวต่างชาติไม่สามารถซื้อที่ดินในพม่าแต่สามารถเช่าได้ การจ้างงานแต่ละบริษัทต้องจ้างแรงงานฝีมือชาวพม่าอย่างน้อยร้อยละ 25 และต้องจัดให้มีการฝึกฝนทักษะแก่แรงงานทั่วไปด้วยร้อยละ 50-70 (Asia Pacific Defence Forum, 2013)

ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 พม่ามีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเฉลี่ย ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 89.46 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) แต่มี GDP per capita PPP จำนวน 1,405 เหรียญสากลต่อปี (ADB, 2012) ซึ่งจัดว่าต่ำสุดใน AEC องค์การอนามัยโลกได้จัดอันดับระบบสาธารณสุขของพม่าไว้อันดับที่ 190 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของพม่าคือสาขาเกษตรกรรม และการค้า ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 39 และ 21 ตามลำดับ โดยสาขาการเงินแทบไม่มีบทบาทในเศรษฐกิจพม่า

6.3) ระบบการเงินของพม่า

ในปัจจุบันระบบการธนาคารของพม่า ประกอบด้วย ธนาคารกลาง ซึ่งเป็นสถาบันการเงินของรัฐ อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงการคลังและรายได้ (The Minister of Finance and Revenue) ตามกฎหมายธนาคารกลางของพม่าปี 2533 (The Central Bank of Myanmar Law 1990) ส่วนสถาบันการเงินอื่นของพม่าประกอบธนาคารเฉพาะกิจ 5 ธนาคาร ธุรกิจประกันภัยซึ่งเป็นของรัฐ (state Insurance Institution) 1 แห่ง และธนาคารเอกชนชาวพม่า (Private banks) ที่อยู่ภายใต้ new banking law licenses 17 ธนาคาร และสำนักงานตัวแทนธนาคารต่างประเทศ 32 ธนาคารดังแสดงในตารางที่ 3.10

ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดที่ของพม่า ธนาคารจัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุดคือมีสินทรัพย์ที่บริหารอยู่เป็นมูลค่าเฉลี่ยประมาณ 5 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 98.9 ของสินทรัพย์ที่ถือโดยสถาบันการเงิน โดยธนาคารพาณิชย์จะมีสัดส่วนของสินทรัพย์ประมาณครึ่งหนึ่ง ดังแสดงในตารางที่ 3.18

ตารางที่ 3.18 ธนาคารในเมียนมาร์

Government bank		Private Banks		Overseas Banks	
1	Myanma Economic Bank	1	AGD Bank	1	Arab, Bangladesh Bank (Bangladesh)
2	Myanma Foreign Trade Bank	2	United Amara Bank	2	Bangkok Bank Public (Thailand)
3	Myanma Inv. & Com. Bank	3	Ayeyarwady Bank	3	Banque Indosuez (France)
4	Sibin Tharyar Yay Bank Ltd.	4	Co-operative Bank Ltd. (CB Bank)	4	Banque National De Paris (France)
5	Myanma Agriculture & Dvpt. Bank	5	First Commercial Bank	5	Brunei Investment & Commercial Bank
		6	First Private Bank Ltd. (HQ)	6	Bumiputra Commerce Bank Berhad
		7	Innwa Bank Ltd.	7	Credit Agricole Indosuez (Commercial Office)
		8	Kanbawza Bank Ltd. (KBZ Bank)	8	Dai-Ichi Kangyo Bank
		9	Myanma Livestock & Fisheries Development Bank Ltd.	9	First Overseas Bank Ltd.
		10	Myanmar Citizen Bank Ltd.	10	Hanna Bank
		11	Myanmar Industrial Development Bank Ltd.	11	Keppel Tatlee Bank Ltd.
		12	Myanmar Universal Bank Ltd. (MUB)	12	Korea First Bank
		13	Myawaddy Bank Limited.	13	Korer Exchange Bank
		14	Tun Foundation Bank Ltd.	14	Krung Thai Bank Public (Thailand)
				15	Lazard Asia Ltd.
				16	Malayan Banking Berhad (Malaysia)
				17	MBF Bank Ltd.
				18	Mizuho Corporate Bank Ltd.
				19	Natexis Banque (BFCE)
				20	National Bank (Bangladesh)
				21	Oversea-Chinese Banking Corporation (OCBC Bank)
				22	Standard Chartered Bank (UK)
				23	Sumitomo Mitsui Bank Corporation
				24	The Bank of Tokyo Mitsubishi
				25	The Sumitomo Bank Ltd.
				26	UFJ Bank

ที่มา : List of banks คั่นเมื่อ 12 กันยายน 2556 จาก

<http://www.myanmars.net/myanmar-business/myanmar-banks.htm>

พัฒนาการของระบบสถาบันการเงินของพม่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงหลักๆ คือ ช่วงก่อนเปิดเสรีทางการเงินในปีพ.ศ. 2531 และช่วงหลังเปิดเสรีทางการเงินก่อนเปิดเสรีทางการเงินในปี 2531 ระบบสถาบันทางการเงินของพม่าอยู่ภายใต้แนวคิดของ “Burmese way to Socialism” โดยมีระบบธนาคารแบบเดี่ยว (Monobank) ซึ่งภายใต้ระบบการเงินแบบเดี่ยว สถาบันการเงินเอกชนไม่ได้รับอนุญาตในการประกอบกิจการและระบบสถาบันการเงินทั้งหมดอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของภาครัฐเท่านั้น

การเปิดเสรีทางการเงินในปี 2531 พร้อมกับการบัญญัติกฎหมายการประกอบกิจการของบริษัทต่างชาติ (Foreign Company Law) ส่งผลให้มีการเริ่มดำเนินการของธนาคารเอกชนจำนวน 20 แห่งในช่วงปี 2535 – 2540 โดย Central Bank of Myanmar (CBM) ซึ่งเป็นธนาคารกลางมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลอัตราแลกเปลี่ยนภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนี้ CBM ยังมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการเงินอีกด้วย ในแง่การกำกับดูแลสถาบันการเงินนั้น CBM ได้เปลี่ยนจากการควบคุมดูแลโดยตรงจากรัฐบาล (Direct state control) เป็นการควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการคลัง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบสถาบันการเงินจากระบบเดี่ยว (Monobank) เป็นระบบ Two-tier banking system ที่ประกอบด้วยธนาคารกลางและธนาคารพาณิชย์

สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศประกอบกับปัญหาวิกฤตทางการเงินเอเชียในปี 2540 ทำให้รัฐบาลทหารต้องหันกลับมาใช้ระบบเดี่ยวอีกครั้ง นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจที่เผชิญกับอัตราเงินเฟ้อที่สูงและสถาบันการเงินที่ไม่มีการวางโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Financial infrastructure) เพื่อรองรับการขยายตัวและการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการชะงักงันในการระบบการเงินของพม่า และเกิดการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด (Policy reversal) และการบริหารธนาคารที่ไม่เหมาะสม (Mismanagement) จนท้ายที่สุดในปี 2546 ได้เกิดเหตุการณ์ Bank run ขึ้นในพม่า

ปัจจุบัน เพื่อมุ่งเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีนั้น (Free flow of capital) พม่าได้เริ่มเปิดเสรีทางเศรษฐกิจและอนุญาตให้ธนาคารต่างชาติกลับมาดำเนินกิจการได้อีกครั้ง โดยเฉพาะการดำเนินธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยน โดยระบบการเงินส่วนใหญ่ยังอยู่ในขั้นด้อยพัฒนาและไม่ได้รับการดูแลควบคุมที่เหมาะสม ส่วนหนึ่งมาจากเหตุการณ์ Bank run ในปี 2546 หากแต่ปัจจัยบวกได้แก่ การที่รัฐบาลให้การสนับสนุนที่จะปรับปรุงระบบการเงิน (Banking reform) และได้จัดเป็นกิจกรรมสำคัญอันดับต้นๆ ของปี 2556 โดยการปรับปรุงขั้นแรกเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน 2555 ที่รัฐบาลตัดสินใจปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวอยู่ที่ระดับ 800 Kyat ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (เดิมกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนทางการที่ 6 Kyat ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ) ส่งผลให้ธนาคารมีความเป็นอิสระในการควบคุมดูแลอัตราแลกเปลี่ยนและนโยบายการเงิน หลังจากนั้นในเดือน พฤศจิกายน 2555 ได้มีการบังคับใช้กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Investment Law) ขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ธนาคารต่างประเทศเข้ามาร่วมทุน (Joint venture) กับธนาคารในประเทศเพื่อเปิด representative office เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่อนุญาตให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาดำเนินกิจการโดยตรงในประเทศ ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการอนุญาตดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในพม่า ซึ่งธนาคารพาณิชย์ของไทยได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกสิกร ธนาคารกรุงเทพและธนาคารกรุงไทย ได้เข้ามาเปิด representative office ที่พม่าแล้ว นอกจากนี้ พม่า ได้กลับมาให้บริการ ATM ในย่างกุ้งในเดือนพฤศจิกายน 2555 นอกจากนี้ ในเดือน มกราคม 2556 Western Union ร่วมกับธนาคารในประเทศอีก 7 แห่งเพื่อเปิด

ให้บริการโอนเงินระหว่างบุคคลจากทั่วทุกมุมโลกเพื่ออำนวยความสะดวกแรงงานชาวพม่าในการส่งเงินกลับเข้าประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน พม่ายังไม่มีระบบการขึ้นเงินสดจากเช็คต่างธนาคาร (Interbank cheque clearing system) ส่งผลให้ธุรกรรมส่วนใหญ่ยังนิยมทำเป็นระบบเงินสดเป็นหลักซึ่งรัฐบาลวางแผนที่พัฒนาตลาดการเงินให้แล้วเสร็จในปี 2558 เพื่อกระตุ้นการระดมทุนสำหรับธุรกิจในประเทศและสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ และในปัจจุบัน IMF ได้เข้ามาช่วยกำหนดโครงสร้างและวางแผนแนวทางปรับปรุงตลาดการเงินของพม่า (South East Asian Central Banks Research and Training Centre, 2005)

ตารางที่ 3.19 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศเมียนมาร์

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	N/A.	N/A.	N/A.	100	N/A.
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Average Consumer Price Index (2005=100)	162.02	205.44	208.47	224.56	235.83
Average consumer price Index (annual % change)	35.02	26.79	1.47	7.71	5.02
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	120.22	123.64	125.58	128.93	122.99
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	1.44	1.46	1.48	1.52	1.68
Bank capital to total assets (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank concentration (%)	100.00	100.00	100.00	96.67	98.12
Bank credit to bank deposits (%)	47.35	43.15	39.08	37.19	44.01
Bank deposits to GDP (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank non-performing loans to gross loans (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank private credit to GDP (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

7) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines)

7.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เป็นประเทศที่ประกอบด้วยเกาะจำนวน 7,107 เกาะ มีพื้นที่ 3.0 แสนตารางกิโลเมตร ประมาณครึ่งหนึ่งของไทย เคยเป็นอาณานิคมของสเปนใหม่ (New Spain) ในช่วง พ.ศ. 2064-2441 และสหรัฐอเมริกาในช่วง พ.ศ. 2441-2489 ส่งผลให้ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุดใเอเชียัน ฟิลิปปินส์ มีภาษาประจำชาติคือ ภาษาตากาล็อก และภาษาทางราชการ คือ ภาษาฟิลิปปิโน และภาษาอังกฤษ ในด้านศาสนา ส่วนใหญ่คือร้อยละ 92.5 ของชาวฟิลิปปินส์นับถือศาสนาคริสต์ โดยร้อยละ 83 นับถือนิกายโรมันคาทอลิก และร้อยละ 9 เป็นนิกายโปรเตสแตนต์

การปกครองเป็นระบบสาธารณรัฐเดี่ยว โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข มีเมืองหลวงชื่อ “กรุงมะนิลา” เมื่อปี พ.ศ.2555 มีประชากร 103 ล้านคน แบ่งพื้นที่การปกครองเป็น 17 เขต 80 จังหวัด ในแต่ละจังหวัดแบ่งออกเป็น นคร (cities) และ เทศบาล (municipalities) ซึ่งหน่วยการปกครองทั้งสองยังประกอบไปด้วย **บารังไกย์ (barangay)** อีกทอดหนึ่ง ถือเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่นที่เล็กที่สุดหน่วยงานของรัฐบาลส่วนใหญ่จะตั้งสำนักงานในแต่ละภูมิภาค เพื่อรับใช้ประชาชนในจังหวัดที่อยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ ภูมิภาคไม่มีรัฐบาลท้องถิ่นแยกต่างหาก ยกเว้นเขตปกครองตนเองในมินดานามุสลิมและเขตบริหารคอรัลเดเลราซึ่งปกครองตนเองไม่ได้ให้ผู้อื่นปกครอง

7.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์ เป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรมากเป็นอันดับ 5 ของโลก เนื่องจากตั้งอยู่ในบริเวณเขตภูเขาไฟจึงมีแร่ธาตุจำนวนมาก ทั้งทองคำ ทองแดง นิกเกิล โครเมียม โดยฟิลิปปินส์ติด 1 ใน 10 ผู้ผลิตทองคำรายใหญ่ที่สุดของโลก และเป็นผู้ผลิตทองแดงรายใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงยังมีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในฟิลิปปินส์ยังคงค่อนข้างช้า และนำทรัพยากรแร่ธาตุมาใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ ซึ่งมีการประเมินว่าแร่ธาตุที่ยังไม่ได้ขุดขึ้นมาจากใต้ดินมีมูลค่าสูงถึง 8.4 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ในฟิลิปปินส์จึงยังต้องการการพัฒนาอย่างมาก เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง ผู้ประกอบการขาดแคลนเงินทุน และโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ดีพอ รัฐบาลจึงแก้ปัญหาโดยเปิดเสรีให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในกิจการเหมืองแร่ตลอดสายการผลิตได้ แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัดโดยฟิลิปปินส์ถูกจัดอันดับ Ease of doing business ปี 2013 ที่ 138 จาก 145 ประเทศ จึงไม่น่าแปลกใจที่การไหลเข้าของ FDI มายังฟิลิปปินส์ได้ลดลงอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2006 ทั้งนี้ ฟิลิปปินส์ มีการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในปี 2554 จำนวน 2.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ถือได้ว่าค่อนข้างน้อย หรือคิดเป็น 20% ของ FDI ในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งการเริ่มต้นทำธุรกิจ การจดทะเบียนทรัพย์สิน การจ่ายภาษี มีขั้นตอนยุ่งยากและใช้เวลานาน นับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ ฟิลิปปินส์ ยังมีปัญหาคอร์รัปชัน และระบบราชการไม่มีประสิทธิภาพ

ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 ฟิลิปปินส์ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 366.58 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) น้อยกว่าไทยประมาณ 1.68 เท่า และมี GDP per capita PPP จำนวน 3,958 เหรียญสากลต่อปี (ADB, 2012) ซึ่งน้อยกว่าไทยประมาณ 2.31 เท่าจัดเป็นประเทศอยู่ในระดับรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำตามเกณฑ์ของธนาคารโลก สาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของฟิลิปปินส์คือสาขาอุตสาหกรรม และการค้า ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 22 และ 17 ตามลำดับ สาขาการเงินของฟิลิปปินส์มีส่วนใน GDP เพียงร้อยละ 7

ปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจฟิลิปปินส์ คือ การเติบโตของภาคบริการ และการบริโภคในประเทศ หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน การเติบโตทางเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ที่ระดับ 4-5% ในช่วงที่ผ่านมาถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี โดยได้ปัจจัยหนุนของการเติบโตในภาคบริการที่มีสัดส่วนเกือบ 60% ของ GDP ซึ่งสามารถดูดซับแรงงานได้กว่า 50% ทั้งนี้ ธุรกิจบริการที่เป็นดาวเด่นของฟิลิปปินส์ คือกิจการรับจ้างบริหารระบบธุรกิจ หรือ Business Process Outsourcing (BPO) โดยเฉพาะธุรกิจ call center ที่มีการเติบโตของรายได้ 15% ต่อปี ซึ่งข้อได้เปรียบของคนฟิลิปปินส์ด้านภาษาอังกฤษ ทำให้แรงงานฟิลิปปินส์เป็นที่ต้องการของตลาด จึงมีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในต่างประเทศจำนวนมาก เช่น พยาบาล ครูสอนภาษา เป็นต้น ปัจจุบันมีแรงงานฟิลิปปินส์ที่ทำงานในต่างประเทศราว 10 ล้านคน หรือคิดเป็น 25% ของกำลังแรงงานรวมในประเทศ และสามารถส่งเงินกลับมาเกือบ 2 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2555

ในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันรายงาน Global Competitiveness ปี 2012-2013 โดย World Economic Forum ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของฟิลิปปินส์ไว้ที่ 65 จาก 144 ประเทศ (ไทยอยู่ที่อันดับ 38) ซึ่งปัญหาที่สำคัญ คือ โครงสร้างพื้นฐานที่ยังมีไม่เพียงพอ และไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร โดยรายจ่ายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของฟิลิปปินส์เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 1.8% ของ GDP เท่านั้น ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภูมิภาคที่ระดับ 5% จากจุดอ่อนดังกล่าวทำให้รัฐบาลจัดตั้งโครงการลงทุนภาครัฐร่วมกับเอกชน (Public Private Partnership : PPP) ในแผนพัฒนาปี 2011-2016 เพื่อเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ทัดเทียมกับประเทศในอาเซียน และเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ปัจจุบันโครงการ PPP ที่อยู่ในแผนมีจำนวน 22 โครงการ ซึ่งจะมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งเป็นหลัก ในปี 2012 รัฐบาลได้จัดงบประมาณลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานไว้ที่ 4.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ 10% ของงบประมาณทั้งหมด และจะเพิ่มเป็น 1 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2013 (EIC, 2013)

7.3) ระบบการเงินของฟิลิปปินส์

ระบบสถาบันการเงินในฟิลิปปินส์อาจแบ่งออกได้ 3 กลุ่มหลักคือ ธนาคาร สถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร แต่ให้บริการคล้ายธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ ทั้งนี้ ธนาคารชาติของฟิลิปปินส์ คือ Bangko Sentralng Pilipinas (BSP) กำกับดูแลใน 2 ส่วนแรก

ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2013 ฟิลิปปินส์ มีธนาคารที่ดำเนินธุรกิจครบวงจร (Universal Banks) จำนวน 20 ธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banks) 16 ธนาคาร สถาบันรับฝากเงิน (Thrift Banks) 70 ธนาคาร ธนาคารชนบทและสหกรณ์ (Rural and Cooperative Banks) 581 ธนาคารและสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร 6,408 แห่ง ซึ่งทั้งหมดได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการจากธนาคารกลางของฟิลิปปินส์ (Bangko Sentralng Philipinas : BSP) โดยมีรายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ 3.20 ดังนี้

- (1) ธนาคารที่ดำเนินธุรกิจครบวงจร (Universal banks) จำนวน 20 ธนาคารแบ่งเป็น ธนาคารของรัฐ 3 ธนาคาร ได้แก่ Al-Amanah Islamic Investment Bank of the Philippines, Development Bank of the Philippines และ Land Bank of the Philippines และธนาคารเอกชนที่ชาวฟิลิปปินส์เป็นเจ้าของ 11 ธนาคาร สาขาธนาคารต่างประเทศ 6 แห่ง ธนาคารที่ครบวงจรเหล่านี้มีสิทธิพิเศษตามกฎหมายเหนือกว่าธนาคารพาณิชย์คือสามารถเป็น underwriter ประกอบกิจกรรมเพื่อการลงทุนได้ และลงทุนด้วยการซื้อหุ้นนอกพันธมิตรได้ (non-allied undertakings)
- (2) ธนาคารพาณิชย์รวมทั้งสิ้น 16 ธนาคาร แบ่งเป็น Private Domestic Banks 6 ธนาคาร ธนาคารที่เป็นในเครือธนาคารต่างประเทศ (Subsidiaries of Foreign Banks) 2 ธนาคาร และสาขาของธนาคารต่างประเทศ 6 สาขา
- (3) ธนาคารเพื่อการออม 70 ธนาคาร ประกอบด้วย savings and mortgage banks, private development banks, stock savings and loan associations and microfinance thrift banks.
- (4) Rural and cooperative banks ประกอบด้วยธนาคารเพื่อชนบทจำนวน 544 ธนาคาร และธนาคารในรูปของสหกรณ์ 37 ธนาคาร
- (5) Non-banks ซึ่งทำหน้าที่ทั้งธนาคาร สถาบันการเงินประเภทนี้ใช้วิธีกู้ยืมเงินมาให้สินเชื่อ

ตารางที่ 3.20 จำนวนธนาคารของฟิลิปปินส์ ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2556

ประเภทของธนาคารในฟิลิปปินส์		จำนวน
I.	Banks	<u>687</u>
a.	Universal Banks	20
	Private Domestic Banks	11
	Government Banks	3
	Branches of Foreign Banks	6
b.	Commercial Banks	16
	Private Domestic Banks	6
	Subsidiaries of Foreign Banks	2
	Branches of Foreign Banks	8
c.	Thrift Banks	<u>70</u>
d.	Rural and Cooperative Banks	<u>581</u>
	Rural Banks	544
	Cooperative Banks	37
II.	Non-Bank Financial Institutions	<u>6,408</u>

ที่มา : Banko sentral ng Philipinea : BSP, ค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2556, จาก <http://www.bsp.gov.ph>.

ถึงแม้ว่าสาขาการเงินของฟิลิปปินส์จะมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 7 ใน GDP ในช่วงที่ผ่านมา แต่เป็นสาขาที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 7.1 ต่อปีในช่วงปีพ.ศ. 2550-2554 ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดของฟิลิปปินส์ ธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุด โดยมีสินทรัพย์ที่บริหารอยู่ในปีพ.ศ. 2553 เป็นมูลค่าประมาณ 135.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 91.50 ของสินทรัพย์ที่ถือโดยสถาบันการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ผลการประเมินเสถียรภาพของระบบการเงินในฟิลิปปินส์ของ IMF เมื่อเดือนมกราคม 2010 (ที่มา Philippines : Financial System Stability Assessment Update IMF Country Report No.13/52) ระบุว่าภาคการธนาคารเป็นธุรกิจหลักของระบบการเงินฟิลิปปินส์โดยมีส่วนแบ่งการตลาดราว 2 ใน 3 ของสินทรัพย์รวมทั้งระบบ

นับตั้งแต่ เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชียเมื่อปี 1997 ได้เกิดการปรับตัวเชิงโครงสร้างของภาคการธนาคารและการควบรวมกิจการเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่ง รวมทั้งจัดการกับหนี้ด้อยคุณภาพ เพื่อให้ภาคการธนาคารกลับสู่สถานะที่มั่นคงทางการเงินอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้ฟิลิปปินส์ไม่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในสหรัฐอเมริกาและยุโรป ที่เพิ่งเกิดขึ้นในปี 2008 และ 2012 มากนัก

แม้ว่าภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของฟิลิปปินส์จะยังคงมีปัญหาจากการเกิดภัยพิบัติร้ายแรงที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่ระบบการธนาคารของฟิลิปปินส์ยังคงมีระดับของเงินกองทุนที่เพียงพอตามเกณฑ์ Basel และมีสภาพคล่องในตลาดที่ดี คุณภาพสินทรัพย์ของภาคการธนาคารก็อยู่ในเกณฑ์ดี

ผลการทดสอบ Stress Test ของฟิลิปปินส์แสดงว่า ธนาคารชั้นนำ 10 ธนาคารของฟิลิปปินส์ ยังคงมีความยืดหยุ่นต่อภาวะกดดันทางเครดิต ตลาดและสภาพคล่อง

ธนาคารกลางฟิลิปปินส์ ได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มความเข้มแข็งของกรอบแนวทางด้านกฎหมายและศักยภาพการกำกับดูแลสถาบันการเงิน พร้อมทั้งการพัฒนาตลาดทุน โดยสถาบันการเงินหลักของระบบธนาคารฟิลิปปินส์ คือ ธนาคารในรูปแบบ Universal และธนาคารที่ประกอบธุรกิจ Commercial Bank ส่วนใหญ่เป็นธนาคารเอกชนที่ดำเนินธุรกิจภายในประเทศ และเป็นธนาคารแบบกลุ่ม คือประกอบธุรกิจทางการเงินหลายประเภท ทั้งธุรกิจการธนาคารและไม่ใช่ธนาคาร

ตารางที่ 3.21 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศฟิลิปปินส์

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	68.60	65.04	64.44	64.99	71.04
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	10.51
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	14.71
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	26.55
Average Consumer Price Index (2005=100)	108.58	117.46	122.40	127.05	133.05
Average consumer price Index (annual % change)	2.94	8.17	4.20	3.79	4.718
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	391.83	373.43	373.595	388.096	458.745
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	7.66	7.72	7.679	7.775	8.067
Bank capital to total assets (%)	11.70	10.60	11.10	11.70	12.00
Bank concentration (%)	49.96	47.49	46.67	47.56	51.54
Bank credit to bank deposits (%)	50.88	55.71	53.47	55.32	60.85
Bank deposits to GDP (%)	44.48	47.05	52.49	51.05	51.26
Bank non-performing loans to gross loans (%)	5.80	4.50	4.10	3.90	3.30
Bank private credit to GDP (%)	22.43	25.21	28.64	27.78	29.78

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

8) สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore)

8.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

สาธารณรัฐสิงคโปร์ เป็นประเทศเล็กที่สุดในอาเซียนโดยมีพื้นที่เพียง 697.1 ตารางกิโลเมตรเล็กกว่าประเทศไทย 284 เท่า มีเมืองหลวงชื่อ “สิงคโปร์” เมื่อปีพ.ศ. 2555 สิงคโปร์ มีประชากร 4.2 ล้านคน (ชาวจีน 76% ชาวมาเลย์ 13.7% ชาวอินเดีย 8.4% และอื่นๆ 1.9%) ซึ่งอยู่กันโดยไม่มีปัญหาความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ

ภาษาทางราชการ คือ ภาษามาเลย์ จีนกลาง ทมิฬ และอังกฤษ โดยรัฐบาลสิงคโปร์ ส่งเสริมให้ประชาชนพูด 2 ภาษา โดยเฉพาะจีนกลาง ในขณะที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่องาน และในชีวิตประจำวัน

ในด้านศาสนา ส่วนใหญ่คือร้อยละ 51 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมา คือ ลัทธิเต๋า และขงจื้อ (ร้อยละ15) ฮินดู (ร้อยละ 15) อิสลาม (ร้อยละ 4) และอื่นๆ (ร้อยละ 15)

การปกครองเป็นระบบสาธารณรัฐ โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาลรัฐสภา มีวาระคราวละ 5 ปี นโยบายต่างประเทศสิงคโปร์เน้นด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการลงทุนจากต่างประเทศ

8.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์

ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 สิงคโปร์มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 295.12 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) น้อยกว่าไทยประมาณครึ่งหนึ่ง แต่มี GDP per capita PPP จำนวน 58,026 เหรียญสากลต่อปี (ADB, 2012) ซึ่งสูงกว่าไทยประมาณ 6.3 เท่า ส่งผลให้สิงคโปร์มีฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินที่มั่งคั่งที่สุดประเทศหนึ่งในโลกและเป็นประเทศที่ประชาชนมีฐานะร่ำรวยที่สุดในอาเซียน ถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติน้อย แต่มีข้อได้เปรียบในด้านการค้า เพราะสิงคโปร์เป็นเมืองท่าปลอดภาษีที่มีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ และทันสมัยที่สุดในโลกประเทศหนึ่งทำให้สินค้าที่ผ่านทางสิงคโปร์มีราคาถูกกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน ในปัจจุบันสาธารณรัฐสิงคโปร์จัดเป็นประเทศชั้นนำในระดับโลก และเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียนในหลายๆ ด้าน เช่น มีโครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพสิงคโปร์นับเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการขนส่งทางน้ำระหว่างประเทศมากที่สุดในโลกเป็นผู้นำด้านการต่อและซ่อมแซมเรือ ขณะที่ย่านบินชางอีของสิงคโปร์ (Changi Airport) ได้รับการยอมรับให้เป็นหนึ่งในศูนย์กลางการบินสำคัญในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รัฐบาลสิงคโปร์ดำเนินนโยบายเปิดเสรีการค้าทั้งสินค้าและบริการ จนได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่เปิดเสรีมากเป็นที่สองรองจากฮ่องกง นอกจากนั้นยังได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีปัญหาคอร์รัปชันน้อยที่สุดในกลุ่มประเทศ

อาเซียน และติดระดับ 1 ใน 10 ของโลก สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีแรงงานน้อย ร้อยละ 45 ของคนงานในสิงคโปร์เป็นแรงงานต่างด้าวเป็นศูนย์กลางการกลั่นน้ำมันที่มากติดอันดับหนึ่งในสามของโลก

ในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของสิงคโปร์คือสาขาอุตสาหกรรม และการเงิน (การเงินและบริการทางธุรกิจ) ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 26 และ 23 ตามลำดับ

8.3) ระบบการเงินของสิงคโปร์

ในด้านการเงิน สิงคโปร์ เป็นศูนย์กลางด้านการเงินแห่งหนึ่งของโลกการค้าเงินในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศของสิงคโปร์ มีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 4 ของโลก รองจากลอนดอน นิวยอร์ก และโตเกียว ปัจจุบัน บริษัทธุรกิจข้ามชาติต่างๆ ไม่น้อยกว่า 7,000 แห่งมีสำนักงานในสิงคโปร์

สถาบันการเงินในสิงคโปร์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ The Monetary Authority of Singapore (MAS) โดยมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายการเงินของสิงคโปร์กำกับดูแลสถาบันการเงินให้อยู่ในกรอบของธรรมาภิบาล และให้ความรู้แก่นักลงทุนรายย่อย โดยมีเป้าหมายให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทางการเงินในระดับภูมิภาคและระดับโลก สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ MAS ได้แก่ ธนาคารธุรกิจประกัน ตัวกลางทางการเงินในตลาดทุน ที่ปรึกษาทางการเงิน และตลาดหลักทรัพย์

ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดของสิงคโปร์ ธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุด ในปี พ.ศ. 2554 ธนาคารสิงคโปร์มีสินทรัพย์ที่บริหารอยู่เป็นมูลค่าประมาณ 502.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 77.3 ของสินทรัพย์ที่ถือโดยสถาบันการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ธนาคารในสิงคโปร์แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ธนาคารพาณิชย์ (Commercial banks) ธนาคารเพื่อธุรกิจขนาดใหญ่ (Merchant bank) สำนักงานตัวแทนของธนาคารต่างประเทศ (Representative offices of banks) ธนาคารพาณิชย์ของสิงคโปร์มีลักษณะเป็น branch banking

เมื่อปีพ.ศ. 2555 สิงคโปร์ มีธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น 120 ธนาคาร แบ่งเป็นธนาคารท้องถิ่น 3 ธนาคารธนาคารต่างประเทศ 117 ธนาคาร (Monetary Authority of Singapore, 2013) นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2544 ธนาคารพาณิชย์ในสิงคโปร์ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการธนาคารภายใต้ the Banking Act ใน section 30 โดยสามารถทำธุรกรรมด้านธนาคารแบบครบวงจร (Full Financial Service) ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “Universal Banking” คือมีการให้บริการทั้งด้านการรับฝากเงินการโอนเงิน การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน การประกัน และบริการด้านตลาดทุน

ธนาคารท้องถิ่น ภายใต้ the Banking Act ใน section 30 รัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายส่งเสริมให้ธนาคารท้องถิ่นมีการรวมตัวกันเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับธนาคารต่างชาติทั้งภายในประเทศและในระดับภูมิภาค ด้วยการเปิดเสรีให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการในสิงคโปร์เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2544

ส่งผลให้ธนาคารท้องถิ่นต้องยกเลิกกิจการไปกว่าครึ่ง ธนาคารที่เหลือได้มีการรวมตัวกันเองจนเหลือเพียง 3 ธนาคารในปี พ.ศ. 2555 ธนาคารทั้ง 3 ได้แก่ ได้แก่ DBS, OCBC และ UOB ธนาคารกลางสิงคโปร์เชื่อว่า การรวมตัวกันดังกล่าว จะช่วยให้ธนาคารมีคณะผู้บริหารที่เข้มแข็งขึ้น และบริหารงานธนาคารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถขยายขอบเขตการให้บริการได้กว้างขวางขึ้นและลดความเสี่ยงลงในปัจจุบัน ธนาคารท้องถิ่นของสิงคโปร์ จัดเป็นธนาคารเต็มรูปแบบสามารถทำธุรกรรมด้านธนาคารแบบครบวงจร (Full Financial Service) หรือ “Universal Banking” คือมีการให้บริการทั้งด้านการรับฝากเงินการโอนเงิน การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน การประกัน และบริการด้านตลาดทุน ส่งผลให้ธนาคารท้องถิ่นของสิงคโปร์มีขนาดของสินทรัพย์ที่ใหญ่ขึ้นและมีอำนาจในการกำหนดราคาสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตนเองให้บริการได้ เช่น มีอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างตามความต้องการลงทุนของลูกค้า นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือกันทางด้านระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับบัญชีธนาคาร (NETS) ของธนาคารท้องถิ่นกับธนาคารต่างประเทศ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการชำระเงินมากขึ้น อีกทั้งมีการขยายขอบเขตธุรกิจไปยังต่างประเทศเพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางหนึ่งในการเพิ่มกำไร ทำให้ธนาคารท้องถิ่นสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ผู้ฝากเกิดความเชื่อมั่นในธุรกิจของธนาคาร จึงเกิดความไว้วางใจในการฝากเงินกับธนาคารท้องถิ่นนั้น แม้จะมีธนาคารจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินกิจการมากขึ้นเมื่อมีการเปิดเสรีทางการธนาคารในปี 2542 ก็ตาม

ธนาคารต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2555 สิงคโปร์ มีธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 117 แห่ง แบ่งเป็นธนาคารเต็มรูปแบบ (Full banks) 27 แห่ง ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายใหญ่ (Wholesale Bank) 52 แห่ง และธนาคารที่ตั้งอยู่นอกประเทศ (Offshore banks) 37 แห่ง (Monetary Authority of Singapore, 2013) การเปิดเสรีทางการธนาคารซึ่งอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศเข้ามาดำเนินกิจการธุรกิจธนาคารในประเทศแบบ Full Bank ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศสามารถประกอบธุรกิจต่างๆได้เหมือนกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศได้ ส่งผลให้มีธนาคารต่างประเทศที่เป็น full bank เพิ่มจำนวนขึ้นจาก 22 ธนาคารในช่วงก่อนปี 2542 มาเป็น 26 ธนาคารในปี 2555 เท่ากับทำให้อุตสาหกรรมธนาคารของสิงคโปร์มีการแข่งขันมากขึ้น กลายเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ธนาคารท้องถิ่นมีความแข็งแกร่งในการสร้างสินค้าทางการเงินได้เทียบเท่าประเทศที่มีการพัฒนาทางการเงินสูงระดับโลก

ธนาคารกลางสิงคโปร์ยอมให้สิทธิพิเศษแบบธนาคารเต็มรูปแบบแก่ธนาคารต่างประเทศ 27 ธนาคารภายใต้ The Banking Act ในจำนวนนี้มีอยู่ 6 ธนาคารที่ได้สิทธิพิเศษเป็น Qualifying Full Bank (QFB) ธนาคารเหล่านี้ได้แก่ HSBC, Citibank, StandardChartered, Maybank, ABN AMRO and BNP Paribas โดย MAS จะเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพว่า ธนาคารใดสมควรจะได้รับใบอนุญาตให้เป็น QFB ธนาคารต่างประเทศที่ต้องการได้ QFB ต้องมีความสามารถและมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกับ MAS ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินในสิงคโปร์และร่วมพัฒนาตลาดการเงินในสิงคโปร์ และเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ฝากเงินภายในประเทศ ธนาคารต่างประเทศทั้งที่ได้สิทธิ์ QFB แล้วและที่กำลังจะได้ตาม

ความตกลงการค้าเสรี (FTAs) จะถูกลดบทบาทในการทำ Retail Banking โดยกำหนดข้อจำกัดด้านจำนวนสาขาธนาคารและจำนวนเครื่อง ATM

ธนาคารพาณิชย์ของประเทศในอาเซียนที่ได้ใบอนุญาตในการทำธนาคารเต็มรูปแบบในสิงคโปร์ มี 4 ธนาคาร เป็นธนาคารของไทย 1 ธนาคารคือ ธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน) และเป็นธนาคารพาณิชย์ของมาเลเซีย 3 ธนาคาร ดังแสดงในตารางที่ 3.22

ตารางที่ 3.22 รายชื่อ Foreign Full Bank

	Incorporated in	Foreign full Bank
	France	Calyon
	Hong Kong SAR	Bank of East Asia Limited, The
	India	Bank of India, Indian Bank, Indian Overseas Bank, UCO Bank
	Indonesia	PT Bank Negara Indonesia (Persero) Tbk.
	Japan	The Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Limited, Sumitomo Mitsui Banking Corporation
	Malaysia	Hong Leong Bank Berhad, RHB Bank Berhad, CIMB Bank
	People's Republic of China	Bank of China Limited
	Thailand	Bangkok Bank Public Company Limited
	United States	Standard Chartered Bank, Bank of America, Citibank, JPMorgan Chase Bank

ที่มา : Monetary Authority of Singapore, 2013 Mas Annual Report 2012/2013

ประโยชน์จากการที่ได้ QFB license คือ ธนาคารจะได้รับอนุญาตให้เพิ่มสาขาในย่านธุรกิจของสิงคโปร์ และสามารถมีเครือข่าย ATM เชื่อมโยงระหว่าง QFB ด้วยกันได้ โดยเมื่อปีพ.ศ. 2555 MAS ได้เพิ่มสิทธิประโยชน์ให้แก่ QFBs ที่มีบทบาทสูงในตลาดสิงคโปร์สามารถให้บริการในระดับ retail banking ได้ และ QFBs ที่มาจากประเทศที่มีความตกลงทางการค้าเสรีกับสิงคโปร์ ซึ่งรวมถึงประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วย QFBs จากประเทศดังกล่าวสามารถเปิดสาขาธนาคารในย่านธุรกิจสิงคโปร์ได้มากกว่า 50 แห่ง

ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายใหญ่ (Wholesale Bank: WB)

รูปแบบ เดิมเรียกว่า Restricted Bank และเปลี่ยนชื่อเรียกเป็น Wholesale Bank เมื่อปีพ.ศ. 2544 WB เป็นธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้บริการคล้ายกับ Full Bank ประกอบกิจการธนาคารเหมือนเป็นสาขาต่างประเทศที่ตั้งในสิงคโปร์ ไม่ทำธุรกรรมที่เป็นเงินสกุลสิงคโปร์ดอลลาร์ตัวอย่างของ WB ในสิงคโปร์ ได้แก่ Korea Development Bank, Bank of Taiwan, Bank of New Zealand, Canadian Imperial Bank of Commerce เป็นต้น

ธนาคาร Offshore

ธนาคาร Offshore ประกอบกิจการธนาคารแบบเดียวกับ full bank และ WB ประกอบกิจการธนาคารเหมือนเป็นสาขาต่างประเทศที่ตั้งในสิงคโปร์ แต่ทำเฉพาะธุรกรรมที่เป็นเงินในสกุล Asian Currency Units ตัวอย่างของธนาคาร Offshore ในสิงคโปร์ได้แก่ ING bank, National Australia Bank, Barclays Bank, Deutsche Bank เป็นต้น

สิงคโปร์มีธนาคารที่เป็นชั้นนำของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และภาคการธนาคารสิงคโปร์เป็นกิจการหลักของตลาดการเงินของประเทศที่กำลังจะก้าวไปเป็นกลุ่มธนาคารที่แข็งแกร่งที่สุดในโลกด้วย โดยมีปัจจัยสนับสนุนมาจากการเติบโตอย่างต่อเนื่องของภาวะเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีเสถียรภาพ นโยบายภาษี และการควบคุมทางกฎหมายที่เหมาะสม ชื่อเสียงด้านความโปร่งใส การกำกับดูแลที่ดีที่เป็นที่ยอมรับในระดับต้นๆของโลก และการใช้การบังคับใช้ทางกฎหมายที่เข้มงวดกับการก่ออาชญากรรมและการฟอกเงิน ทำให้สิงคโปร์ก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลก ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดอันดับ 3 ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่นและฮ่องกงปัจจุบัน สิงคโปร์มีธนาคารต่างประเทศ 117 ธนาคาร และธนาคารท้องถิ่น 6 ธนาคาร ที่มีบทบาทเป็นผู้นำในภาคการธนาคาร

ปัจจัยที่มีส่วนขับเคลื่อนความสำเร็จของภาคการธนาคารในสิงคโปร์ ได้แก่

- (1) การเปิดเสรีภาคการธนาคารในประเทศ
- (2) การขยายธุรกิจของธนาคารท้องถิ่นออกไปสู่ระดับภูมิภาคเอเชียผ่านการควบรวมกิจการ
- (3) การเพิ่มขึ้นของธนาคารต่างประเทศในสิงคโปร์ ทำให้เกิดการปรับตัวการพัฒนาและศักยภาพด้านการแข่งขันของธนาคารทั้งหมดในสิงคโปร์
- (4) สภาพการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่มีนวัตกรรม และโมเดลการกำหนดราคาค่าบริการที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแข่งขัน
- (5) มีการพัฒนาการให้บริการทางการเงินที่ทันสมัย โดยเฉพาะการธนาคารเพื่อภาคธุรกิจและการธนาคารด้านการลงทุน ทำให้ธนาคารในสิงคโปร์พัฒนาจากการให้บริการดั้งเดิม ในด้านการรับฝากเงินและให้สินเชื่อพื้นฐาน
- (6) กฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาความลับของข้อมูลของลูกค้าด้านนโยบายด้านภาษีที่ส่งเสริมธุรกิจ และบทบาทของการบริหารความมั่งคั่งและเงินออมทำให้ธุรกิจการธนาคารเพื่อบุคคลหรือธนบดีธนกิจทำกำไรได้แก่กิจการอย่างต่อเนื่อง (Private banking) เติบโตอย่างรวดเร็ว แม้แต่ธนาคารชั้นนำของสวิสชื่อ Credit Suisse Group และ UBS AG ก็ยังเข้าไปตั้งดำเนินธุรกิจการธนาคารเพื่อบุคคลหรือธนบดีธนกิจในสิงคโปร์ เพื่อรองรับความต้องการการบริการด้านการบริหารเงินของทั้งเศรษฐกิจในเอเชียและในยุโรป

- (7) การให้ความสำคัญและการส่งเสริมการประกอบการ SMEs ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้ SMEs เป็นกลุ่มลูกค้าสำคัญของธนาคารในสิงคโปร์ที่ทำรายได้แก่กิจการอย่างต่อเนื่อง

ผลการประเมินเสถียรภาพของระบบการเงินในสิงคโปร์ของ IMF เมื่อเดือน ตุลาคม 2013 (ที่มา IMF-Singapore Financial System Stability Assessment) ระบุว่าสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทางการเงินใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ที่ประกอบด้วยธนาคารท้องถิ่นเองที่มีขนาดใหญ่ และธนาคารต่างประเทศที่เข้าไปตั้งดำเนินธุรกิจ จากการที่สิงคโปร์

มีองค์ประกอบของโครงสร้างพื้นฐานทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และมีชื่อเสียงที่ดีในด้านการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพและกฎหมายควบคุมที่ชัดเจน

ณ สิ้นปี 2012 สิงคโปร์ เป็นตลาดการเงินใหญ่อันดับ 3 ของโลก และตลาดค่าตราสารอนุพันธ์ในตลาด OTC ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย มีระบบการชำระเงิน ระบบเคลียร์ริง และสิ่งอำนวยความสะดวกในการหักบัญชีที่ดีที่สุดประเทศหนึ่งของโลก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารของสิงคโปร์อย่างมาก

ภาคการเงินของสิงคโปร์ยังคงมีธุรกิจธนาคารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ด้วยจำนวนธนาคารมากถึง 122 แห่ง ณ มิถุนายน 2013 เป็นธนาคารท้องถิ่นเอง 5 ธนาคาร ธนาคารย่อยของธนาคารต่างประเทศ 1 ธนาคาร และที่เหลือเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศแม้ว่าธนาคารท้องถิ่นจะมีเพียง 5 แห่ง แต่ 3 แห่งใน 5 แห่งมีสัดส่วนของสินทรัพย์ราว 30%ของสินทรัพย์รวมทั้งระบบ มีความแข็งแกร่งด้านการให้สินเชื่อในสิงคโปร์และในประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียผ่านธุรกิจเครือข่าย

ธนาคารต่างประเทศมีธุรกิจคิดเป็นสัดส่วนราว 65% ของสินทรัพย์รวมทั้งระบบ โดยส่วนใหญ่มาจากสหรัฐและยุโรป และธนาคารในภูมิภาคเอเชียบ้าง โดยสาขาของธนาคารต่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการให้สินเชื่อรายย่อยและสินเชื่อธุรกิจ ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นธนาคารที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและดำเนินธุรกิจเต็มรูปแบบ Qualified Full Bank : QFBs ขณะที่ธนาคารที่ไม่ผ่านการรับรองคุณสมบัติ QFBs จะดำเนินธุรกรรมและให้บริการได้อย่างจำกัด หรือให้บริการธนาคารออนไลน์เป็นสำคัญ

ธนาคารท้องถิ่นเป็นระบบธนาคารสาขาที่สามารถดำเนินธุรกิจแบบ Universal ให้บริการทางการเงินได้ครบวงจร และอยู่ภายใต้การกำกับของ MAS

ตารางที่ 3.23 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศสิงคโปร์

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	96.35	97.98	96.47	96.57	99.85
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	9.99
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	58.40
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	98.22
Average Consumer Price Index (2005=100)	103.12	109.86	110.49	113.61	119.57
Average consumer price Index (annual % change)	2.09	6.53	0.57	2.82	5.24
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	10.78	10.373	10.255	10.23	10.23
Bank capital to total assets (%)	9.20	8.30	9.90	9.50	8.60
Bank concentration (%)	84.94	94.09	88.78	89.68	96.27
Bank credit to bank deposits (%)	82.86	85.26	77.93	81.45	87.87
Bank deposits to GDP (%)	97.77	112.03	123.01	118.54	123.01
Bank non-performing loans to gross loans (%)	1.50	1.70	2.40	1.60	1.20
Bank private credit to GDP (%)	79.97	94.25	100.19	94.55	104.22

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

8.4) ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารสิงคโปร์ และไทย

ณ ปีพ.ศ. 2555 ธนาคารของสิงคโปร์ได้ขยายสาขามาดำเนินธุรกิจการเงินในไทย 4 ธนาคาร ได้แก่ธนาคาร Development Bank of Singapore (DBS), Overseas Chinese Banking Corporation (OCBC), United Overseas Bank (UOB) และ Overseas Union Bank (OUB) โดยดำเนินการภายใต้กรอบกิจการวิเทศธนกิจ (BIBF) โดย 2 ธนาคารหลังได้รับใบอนุญาตตามความตกลงพิเศษในการแลกเปลี่ยนสาขาธนาคารเพิ่มเติมระหว่างกระทรวงการคลังของสองประเทศนอกจากนี้ในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจธนาคาร UOB ได้ซื้อหุ้นธนาคารรัตนสินเป็นจำนวนร้อยละ 75 และเข้ามาบริหารงานอย่างเป็นทางการรวมทั้งเปลี่ยนชื่อธนาคารเป็นธนาคาร UOB รัตนสินจำกัด

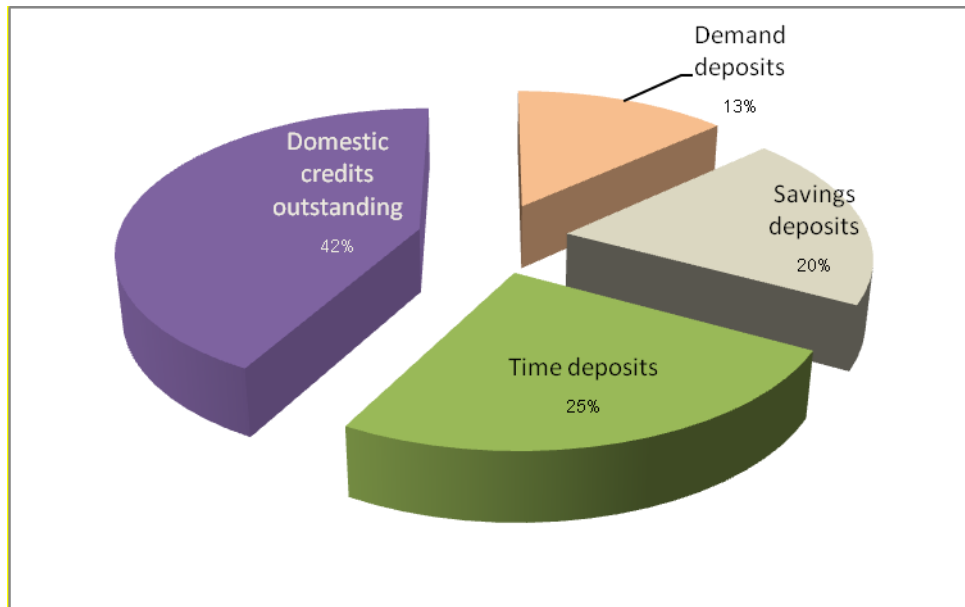
สำหรับประเทศไทย ธนาคารของไทย 3 แห่งได้ขยายสาขาและเปิดบริการที่สิงคโปร์คือธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน) อย่างไรก็ตาม

มีเพียงธนาคารกรุงเทพเพียงธนาคารเดียวที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินกิจการธนาคารอย่างเต็มรูปแบบ ส่วนธนาคารไทยอีก 2 แห่งมีขอบเขตการประกอบกิจการเพียงการให้บริการกู้ยืมระหว่างประเทศในลักษณะของ off-shore Banking

8.5) บริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในสิงคโปร์

ระบบธนาคารมีการให้บริการตั้งแต่รับฝากเงินและปล่อยสินเชื่อไปถึงการให้คำปรึกษาและให้บริการแก่ภาคธุรกิจเกี่ยวกับการเงินและการลงทุนเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป โครงสร้างเงินฝากของสิงคโปร์ส่วนใหญ่จะเป็นการซื้อตัวเงินต่างๆมากกว่าการฝากประจำแบบคนไทย ธนาคารท้องถิ่นในสิงคโปร์กำลังพัฒนาสู่การให้บริการทางอินเทอร์เน็ตโดยทิศทางของธุรกิจเงินฝากจะเปลี่ยนไปเป็นการบริหารสินทรัพย์ที่อิงระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อธนาคารมีรายได้เพิ่มขึ้นจากค่าธรรมเนียมค่าบริการการกู้/การจำนองการบริหารสินทรัพย์และการปล่อยสินเชื่อลูกค้ารายย่อยโดยธนาคาร The Overseas Union Bank (OUB) ซึ่งอยู่ภายใต้ United Overseas Bank (UOB) ได้แยกธุรกิจด้านอินเทอร์เน็ตเป็นหน่วยอิสระและอัดฉีดเงิน 300 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ (175 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) เพื่อพัฒนาระบบให้บริการใหม่ๆเช่นการโอนเงินผ่านธนาคารทางอินเทอร์เน็ตและการซื้อขายหุ้นออนไลน์นอกจากนี้ยังมีข่าวว่า Development Bank of Singapore (DBS) ได้ลงทุนในการพัฒนาศักยภาพของธนาคารด้านอินเทอร์เน็ต เพื่อเตรียมรับมือกับคู่แข่งอย่าง Citi Bank และ Standard Chartered Bank ที่ดำเนินกิจการในสิงคโปร์

ภาพที่ 3.3 โครงสร้างของบริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในสิงคโปร์

ที่มา : Asian Development Bank (ADB), Key Indicators for Asia and the Pacific 2012, www.adb.org/statistics

8.6) ขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์สิงคโปร์

ธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์มีขนาดของสินทรัพย์รวมใหญ่เป็น 3 อันดับแรกของกลุ่มประเทศอาเซียนได้แก่ DBS, OCBC และ UOB ตามลำดับซึ่ง 3 อันดับต่อมาก็คือ

ธนาคารของประเทศมาเลเซียได้แก่ Maybank, CIMB Bank, Public Bank ส่วนธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยอยู่อันดับ 7 ถึง 10 ซึ่งได้แก่ Bangkok Bank, Krung Thai Bank, Kasikorn bank, Siam Commercial Bank ขนาดของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์อันดับหนึ่งของประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 28.45 ของขนาดสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์อันดับหนึ่งของประเทศสิงคโปร์ในระดับเอเซียนั้น DBS Group ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์อันดับหนึ่งของสิงคโปร์มีขนาดของสินทรัพย์รวมเป็นอันดับที่ 20 และอันดับที่ 85 ของโลก OCBC Bank อันดับที่ 26 และ United Overseas Bank อันดับที่ 27 ของเอเชียส่วนธนาคารพาณิชย์อันดับหนึ่งของประเทศไทยคือ Bangkok Bank อยู่อันดับที่ 66 Krung Thai Bank อยู่อันดับที่ 76 Kasikornbank อยู่อันดับที่ 89 Siam Commercial Bank อยู่อันดับที่ 91 และ Bank of Ayudhya อยู่อันดับที่ 142 ของเอเชียจะเห็นได้ว่าขนาดสินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์มีขนาดใหญ่กว่าธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยมากซึ่งมีความได้เปรียบทางด้านความแข็งแกร่งของสินทรัพย์มากกว่า

ธนาคารสิงคโปร์กำลังมุ่งหน้าสู่การบริการทางอินเทอร์เน็ตธนาคารสำคัญคือ (1) The Overseas Union Bank (OUB) ซึ่งอยู่ภายใต้ United Overseas Bank (UOB) ได้แยกธุรกิจด้านอินเทอร์เน็ตเป็นหน่วยอิสระและอัดฉีดเงิน 300 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ (175 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) เพื่อพัฒนาระบบให้บริการใหม่ ๆ เช่น การโอนเงินผ่านธนาคารทางอินเทอร์เน็ตและการซื้อขายหุ้นออนไลน์ (2) Development Bank of Singapore (DBS) ทุ่มเงินก้อนโตเช่นกันในการพัฒนาศักยภาพของธนาคารโดยเตรียมรับมือกับคู่แข่งอย่าง Citi Bank และ Standard Chartered Bank ดำเนินกิจการในสิงคโปร์ (ตารางที่ 3.24)

ตารางที่ 3.24 การเปรียบเทียบขนาดของธนาคารพาณิชย์ใน สิงคโปร์ และอาเซียน

อันดับในเอเชีย	ชื่อธนาคาร	ประเทศ	สินทรัพย์	Market Cap
			(พันล้านเหรียญสหรัฐ)	
21	DBS Group	Singapore	184.12	23.01
27	OCBC Bank	Singapore	138.35	19.59
28	United Overseas Bank	Singapore	132.1	19.92
39	Maybank	Malaysia	87.98	14.7
52	CIMB Group Holdings	Malaysia	70.14	14.05
55	Public Bank	Malaysia	63.27	11.52
67	Bangkok Bank	Thailand	53.15	6.73
77	Krung Thai Bank	Thailand	46.31	3.38
90	Kasikornbank	Thailand	40.75	6.26
92	Siam Commercial Bank	Thailand	38.81	8.62
107	RHB Capital	Malaysia	33.49	3.49
132	AMMB Holdings	Malaysia	24.56	4.42
133	Hong Leong Financial Group	Malaysia	24.54	2.39
143	Bank of Ayudhya	Thailand	23.18	3.77
164	BDO Unibank	Philippines	18.56	-
165	Metrobank	Philippines	18.51	-
170	Bank of The Philippine Islands	Philippines	15.7	-

ที่มา : Banks Around the World, 2009 ค้นจาก <http://www.relbanks.com/> เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2513

9) ประเทศไทย (Thailand)

9.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

ประเทศไทย ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดกับลาวกัมพูชา มาเลเซีย และพม่า มีพื้นที่ 510.89 พันตารางกิโลเมตร มากเป็นอันดับ 3 ในอาเซียนรองจากอินโดนีเซียและพม่า มีเมืองหลวงชื่อ “กรุงเทพมหานคร” เมื่อปีพ.ศ. 2555 ไทยมีประชากร 64.38 ล้านคนมากเป็นอันดับ 4 ในอาเซียนรองจากอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม แบ่งเป็นชาวไทย 75% ชาวไทยเชื้อสายจีน 14% และอื่นๆ 11% ประมาณร้อยละ 95 ของประชากรไทยนับถือศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาประจำชาตินิกายเถรวาท ศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 4 (ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยทางภาคใต้ตอนล่าง) ศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นประมาณร้อยละ 1 ภาษาราชการคือภาษาไทย ส่วนภาษาอื่นที่มีการใช้อยู่บ้าง เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น การปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประเทศไทยแบ่งเขตการบริหารออกเป็น (1) ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง, ทบวง และ กรม (2) ราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย 76 จังหวัด 878 อำเภอ 7,255 ตำบล และ (3) ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด, เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา สำหรับสุขาภิบาลนั้นถูกยกฐานะไปเป็นเทศบาลทั้งหมดใน พ.ศ. 2542

9.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของไทย

ไทย เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ มีเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากประเทศอินโดนีเซีย ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 ไทยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศณราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 651.8 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) มากเป็นอันดับ 2 ในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่มี GDP per capita PPP จำนวน 10,126 เหรียญสากลต่อปี มากเป็นอันดับ 4 ในอาเซียนรองจากสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซียตามลำดับ (ADB, 2012) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆใน AEC จัดได้ว่าไทยมีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง โดยถือครองทุนสำรองระหว่างประเทศ 171,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีปริมาณการค้าต่างประเทศ (พ.ศ.2555) มากเป็นอันดับสองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รองจากประเทศสิงคโปร์

ธนาคารโลกได้เลื่อนสถานะประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับล่างเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูงในเดือน กรกฎาคม 2554 โดยจัดได้ว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่องและสามารถลดปัญหาความยากจนได้อย่างน่าประทับใจโดยในช่วง 2545-2555 เศรษฐกิจไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.2 ถึงแม้ว่าจะได้มีปัญหาค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลงซึ่งทำให้เศรษฐกิจของไทยต้องชะลอตัวในบางปี เช่น สถานะเศรษฐกิจโลกซบเซาในปี พ.ศ. 2551 การเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพและปัญหาอุทกภัยในปี 2554

ในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของไทยคือสาขาอุตสาหกรรม การค้าและการเงิน (การเงินและบริการทางธุรกิจ) ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ 31, 15 และ 13 ตามลำดับ

9.3) ระบบการเงินของไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย คือ ธนาคารกลางของไทย อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 เป้าหมายของการกำกับดูแลสถาบันการเงินก็เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน โดยการกำกับการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และส่งเสริมให้สถาบันการเงินมีธรรมาภิบาลและบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธ.ท. ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์สาขาธนาคารต่างประเทศ (Full Branch) สำนักงานวิเทศธนกิจ (BIBF) สำนักงานวิเทศธนกิจต่างจังหวัด (PIBF) บริษัทเงินทุนบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

ผู้ให้บริการทางการเงินมีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทจะมีบทบาทหน้าที่ในระบบการเงินหรือการให้บริการทางการเงินที่แตกต่างกันไปโดยละเอียดตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด และมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะเจาะจงโดยสรุป ดังนี้

ผู้ประกอบการในระบบการเงินไทย	หน่วยงานที่กำกับดูแล
1. ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และเครดิตฟองซิเอิน	ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)
2. สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ	กระทรวงการคลัง ธปท.ตรวจสอบตามที่ได้รับมอบหมายจาก กระทรวงการคลัง
3. ผู้ประกอบธุรกิจการเงินที่ไม่มีสถาบันการเงิน (Non-Bank)	กระทรวงการคลัง ธปท.ตรวจสอบตามที่ได้รับมอบหมายจาก กระทรวงการคลัง
4. บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์
5. บริษัทประกันภัย	คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ประกันภัย
6. ผู้ประกอบการอื่น ๆ เช่น สหกรณ์โรงรับจำนำ บริษัท เช่าซื้อ บริษัทลีสซิ่งบริษัทแฟ็กเตอร์ริง และกลุ่มการเงิน ระดับฐานราก เป็นต้น	หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
7. สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน	หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ธนาคารพาณิชย์ จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์สูงสุด (ตารางที่ 3.4) ณ ปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีธนาคารพาณิชย์ 19 แห่ง แบ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ทั่วไป 15 แห่ง และธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย 4 แห่ง โดยทั้ง 19 แห่งรวมกัน ณ สิ้นปี 2555 มีสาขานาคารรวมทั้งหมด 6,394 สาขา นอกจากนั้น ยังมีธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสาขานาคารต่างประเทศอีก 19 สาขา

สำหรับการสำรวจการเตรียมความพร้อมธนาคารพาณิชย์ได้ตื่นตัวรับมือกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยรูปแบบการสร้างเครือข่ายให้บริการลูกค้ามีความแตกต่างกันประมาณ 4 แบบ

แบบแรก การเปิดเครือข่ายสาขาและธนาคารท้องถิ่น เช่น กรณีของธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงศรีอยุธยาและธนาคารกรุงไทยโดยล่าสุดธนาคารกรุงเทพได้รับอนุมัติจากธนาคารกลางอินโดนีเซียเปิดสาขาย่อยสุราบายาต่อจากสาขาจาการ์ตาและมีเครือข่ายต่างประเทศมากถึง 26 แห่งใน 13 เขตเศรษฐกิจสำคัญทั่วโลกโดยในอาเซียนมีเครือข่ายสาขา 13 แห่งใน มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม สปป.ลาว

และในย่างกุ้ง ขณะที่ธนาคารกรุงไทยมีสาขา 4 แห่งในสิงคโปร์ กัมพูชา สปป.ลาว และธนาคารกรุงศรีอยุธยา มีสาขาที่ลาว 2 แห่ง

แบบที่ 2 การจับมือเป็นพันธมิตรกับธนาคารในท้องถิ่น เช่น กรณีของธนาคารกสิกรไทย จับมือเป็นพันธมิตรทางธุรกิจกับ อกริแบงก์ (AGRIBANK) ธนาคารเวียดนามชั้นนำ ที่มีสาขามากที่สุดเข้าเป็นพันธมิตรเพิ่มเติมหลังจากปี 2554 และเป็นพันธมิตรกับเวียดตินแบงก์เป็นแห่งแรกในเวียดนาม และยังเป็นพันธมิตรกับธนาคารท้องถิ่นในอาเซียน 7 แห่งใน 4 ประเทศได้แก่อินโดนีเซีย สิงคโปร์ สปป.ลาว เวียดนาม นอกจากนี้ ยังมีการตั้งเป้าหมายจะมีพันธมิตรกับธนาคารท้องถิ่นให้ครบทั้ง 9 ประเทศภายในปี 2555

แบบที่ 3 การเข้าไปซื้อกิจการ ในปัจจุบันยังไม่มีกรณีที่ธนาคารไทยไปซื้อกิจการในต่างประเทศ แต่มีธนาคารมาเลเซียที่ซื้อกิจการในอาเซียน เช่น ธนาคารซีไอเอ็มบีมาเลเซีย ซื้อกิจการธนาคารท้องถิ่น ในอินโดนีเซีย และในประเทศไทย โดยได้เข้ามาเทกออเวอร์ธนาคารไทยธนาคาร แล้วเปลี่ยนชื่อใหม่ เป็นธนาคารซีไอเอ็มบีไทย เพื่อใช้เป็นฐานเชื่อมโยงธุรกิจ ในอาเซียน

แบบที่ 4 การรวมทุกแบบเข้าด้วยกัน เช่นธนาคารไทยพาณิชย์ ที่มีการตั้งเครือข่ายสาขาใน สิงคโปร์ สปป.ลาว และกัมพูชา รวม 6 สาขา และมีการจับมือเป็นพันธมิตรกับธนาคารท้องถิ่นในเวียดนาม

อย่างไรก็ตามในส่วนของการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศนั้น ในขณะนี้ได้มีการขอความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ ในการได้ราคาซื้อขายเงินโดยตรงระหว่างสกุลท้องถิ่นให้ชัดเจนขึ้น เช่นสกุลเงินบาทกับสกุลเงินริงกิตของมาเลเซียหรือล่าสุดสกุลเงินบาทกับสกุลเงินจ๊าดของพม่า โดยธปท.ต้องการให้การแลกเปลี่ยนสกุลเงินโดยตรงระหว่างกัน ในอาเซียนมีต้นทุนที่ถูกลงกว่าในปัจจุบัน เพราะในขณะนี้การแลกเงินโดยตรง มีค่าใช้จ่ายมากกว่าการแลกเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐฯ

ตารางที่ 3.25 จำนวนสาขาของธนาคารชั้นนำของไทยเปรียบเทียบกับธนาคารชั้นนำ 2 แห่งของมาเลเซีย

ชื่อธนาคาร	จำนวนเครือข่าย สาขาในประเทศอาเซียน
ธนาคารกสิกรไทย	4
ธนาคารกรุงไทย	5
ธนาคารไทยพาณิชย์	7
ธนาคารกรุงเทพ	18
ธนาคาร CIMB (มาเลเซีย)	504
ธนาคาร May Bank (มาเลเซีย)	624

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ ธพท. เปิดให้สาขารณการพาณิชย์ต่างประเทศเปิดกิจการบริษัท ลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทยได้ตั้งแต่ปี 2554 ดังกล่าว หากนำเอาประเด็นสำคัญมาทำการ วิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อสะท้อนศักยภาพและความพร้อมในการแข่งขันในตลาด AEC การศึกษาครั้งนี้จะแยก พิจารณาเปรียบเทียบสถานะของธนาคารพาณิชย์ไทยในประเด็นต่อไปนี้

1. ความสามารถสูงสุดในการปล่อยสินเชื่อต่อราย และต่อกลุ่ม โดยพิจารณาจากฐานเงินกองทุน รายธนาคาร ที่อัตรา 10% และ 25% ของเงินกองทุน และนำไปเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศ ASEAN 5 เนื่องจากข้อสมมติฐานว่าลูกค้าในตลาดอาเซียนจะเป็นกิจการขนาดใหญ่ที่ต้องการเงินกู้ยืมจำนวนมาก หากธนาคารพาณิชย์ไทยไม่อาจจะรองรับขนาดของความต้องการนี้ได้ อาจจะมีผลเสียเปรียบด้านการ แข่งขันและทำให้ลูกค้าหันไปหารณการพาณิชย์ประเทศอื่นในอาเซียนแทน

2. อัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง อัตราส่วนของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ และการกั้น เงินสำรองตามหลักเกณฑ์ของ ธพท.

3. อันดับความน่าเชื่อถือด้านเครดิตที่วัดระดับองค์กรของธนาคารพาณิชย์ไทยเทียบกับธนาคาร พณิชย์ของประเทศ ASEAN 5 และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนอกกลุ่มที่เข้ามาดำเนินธุรกิจแล้ว หรือที่มี นโยบายเชิงรุกประกาศอย่างชัดเจน

ตารางที่ 3.26 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศไทย

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	65.17	66.23	67.51	68.98	69.09
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	19.40
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	42.80
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	72.67
Average Consumer Price Index (2005=100)	106.98	112.83	111.88	115.54	119.94
Average consumer price Index (annual % change)	2.24	5.47	-0.85	3.27	3.81
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	9.63	10.22	10.68	10.88	11.29

ตารางที่ 3.26 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศไทย (ต่อ)

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
Bank capital to total assets (%)	9.80	10.10	11.00	11.30	10.50
Bank concentration (%)	45.83	45.11	46.73	47.78	48.24
Bank credit to bank deposits (%)	99.58	99.44	96.37	99.54	104.78
Bank deposits to GDP (%)	91.17	93.59	98.00	94.05	99.67
Bank non-performing loans to gross loans (%)	7.90	5.70	5.30	3.90	2.90
Bank private credit to GDP (%)	89.55	93.14	95.91	92.17	101.91

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

หมายเหตุ : ความหมายของ Indicator name ได้แสดงไว้ในภาคผนวกท้ายบทที่ 3

10) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam)

10.1) สภาพทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จัดเป็นประเทศเล็กในเอเชีย มีพื้นที่เพียง 331.0 แสนตารางกิโลเมตรเล็กกว่าประเทศไทย 1.6 เท่า มีเมืองหลวงชื่อ “ฮานอย” เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีพรมแดนติดกับ จีน สปป.ลาว และ กัมพูชา เมื่อปีพ.ศ. 2555 เวียดนาม มีประชากร 90.4 ล้านคน (ชาวเวียดนาม ร้อยละ 80 เขมร ร้อยละ 10 และอื่นๆ ประมาณร้อยละ 10) ถือเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับ 13 ของโลก จากที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์จีน และเป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศส ทำให้เวียดนาม มีวัฒนธรรมที่คล้ายไปตาม 2 ประเทศนี้

ส่วนใหญ่ชาวเวียดนาม นับถือศาสนาพุทธ นิกายมหายานสูงถึงร้อยละ 70 ของจำนวนประชากร ร้อยละ 15 นับถือศาสนาคริสต์ ที่เหลือนับถือลัทธิขงจื้อ มุสลิม

ภาษาเวียดนาม (Vietnamese) เป็นภาษาราชการ ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2463 วงการวิชาการเวียดนาม ได้ลงประชามติที่จะใช้ตัวอักษรโรมัน (quocngü) แทนตัวอักษรจีน (Chu Nom) ในการเขียนภาษาเวียดนาม

การเมืองของเวียดนามมีเสถียรภาพ เนื่องจากมีพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เป็นองค์กรที่มีอำนาจ สูงสุดเพียงพรรคการเมืองเดียว ผู้กษัตริ์การขึ้นนำภายใต้ระบบผู้นำร่วม (collective leadership) ที่คานอำนาจระหว่างกลุ่มผู้นำ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปฏิรูป กลุ่มอนุรักษ์นิยม และกลุ่มที่เป็นกลาง โดยประเทศเวียดนาม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 58 จังหวัด (*tin*) และ 5 เทศบาลนคร (*thü dö*)

10.2) ภาพรวมทางเศรษฐกิจของเวียดนาม

ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 เวียดนามมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน (Current GDP at PPP) 320.68 พันล้านเหรียญสากล (International Dollar) น้อยกว่าไทยประมาณ 2 เท่า และมี GDP per capita PPP จำนวน 3,548 เหรียญสากลต่อปี (ADB,2012) ซึ่งน้อยกว่าไทย 2.85 เท่า

รัฐบาลยุคปัจจุบันยังคงรักษาทิศทางเดิม กล่าวคือ เน้นการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคมตามนโยบาย “โดยเหมย” (DoiMoi) ซึ่งเข้าสู่ปีที่ 20 และขณะนี้มีการดำเนินการเร่งปรับตัวเข้ากับกระแสเศรษฐกิจและสังคมของโลก ซึ่งในภาพรวมถือว่าเป็นไปได้ด้วยดี ทำให้ปัจจุบันเวียดนามมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจในเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 7.16 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2545-2555) ซึ่งถือว่าสูงเป็นอันดับที่ 2 ในเอเชียรองจากจีน พลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือการเติบโตของการลงทุนจากต่างประเทศ การส่งออกวัตถุดิบ (น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ) สิ่งทอ เครื่องหนังและสินค้าเกษตร ขณะที่การท่องเที่ยวและภาคบริการก็พัฒนาไปมากจากความสนใจของต่างประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลได้พยายามปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของ WTO (เวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2549) มีการปฏิรูปและการปรับปรุงกลไกภาครัฐ อย่างเร่งรีบ พร้อมทั้งได้พยายามศึกษา และเรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากหลายประเทศ

เวียดนามเป็นประเทศที่ไทยให้ความร่วมมือด้วยหลายด้าน ทั้งด้านการค้าและการลงทุน โดยไทยลงทุนในเวียดนามสูงเป็นอันดับที่ 12 จากนักลงทุนต่างชาติทั้งหมดในเวียดนาม มีโครงการต่างๆ รวม 153 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 1.54 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (กรกฎาคม 2550) แหล่งใหญ่ที่สุดที่เอกชนไทยไปลงทุนคือที่นครโฮจิมินห์ และจังหวัดข้างเคียง สาขาสำคัญที่มีการลงทุน ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมการเกษตร อาหารสัตว์ อุตสาหกรรมพลาสติก ชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้สาขาการลงทุนที่มีความน่าสนใจได้แก่ ภาคบริการ ซึ่งไทยมีประสบการณ์ และ เวียดนาม ความต้องการด้านนี้เพิ่มขึ้นอีกมากเมื่อเข้า WTO และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

ในระดับท้องถิ่นก็มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนซึ่งขณะนี้เครือข่ายเส้นทางคมนาคมสายต่างๆ ที่เชื่อมโยงไทย - เวียดนามได้รับการพัฒนาไปมาก เช่น เส้นทางหมายเลข 9 ตามโครงการ EWEC จากมุกดาหารไปสะพานนะเขตถึงเมืองเวินในเวียดนาม (สะพานมิตรภาพ 2 เปิดใช้งานเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2549) เส้นทางหมายเลข 8 จากจังหวัดนครพนม ผ่านแขวงคำม่วนไปยังเมืองวิงห์ ในเวียดนาม และเส้นทางด่านใต้ เริ่มจากกรุงเทพฯ - อยุธยา - เสียมราฐ - พนมเปญ - โฮจิมินห์ ซึ่งเส้นทางหลักทั้ง 3 จะยังประโยชน์ให้แก่ประชาชนของไทย - ลาว - กัมพูชา - เวียดนาม ในการติดต่อไปมาหาสู่และค้าขายกัน

ในผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติจำแนกตามสาขา ดังแสดงในตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดใน GDP ของเวียดนามคือสาขาอุตสาหกรรม การค้า และเกษตรกรรม ซึ่งมีส่วนแบ่งร้อยละ

ละ 25, 17 และ 17 ตามลำดับสาขาการเงินยังมีบทบาทน้อยมากต่อเศรษฐกิจในเวียดนามเวียดนามเป็นประเทศคู่แข่งสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญของไทยหลายสินค้า เช่น ข้าว อาหารทะเล โดย เวียดนามจับปลาได้เป็นอันดับ 4 ของสินค้าส่งออก เช่น ปลาหมึกกุ้ง ในด้านอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ อุตสาหกรรมทอผ้า ศูนย์กลางอยู่ที่โฮจิมินห์ซิตี และนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตีเบียนโฮ การทำเหมืองแร่ที่สำคัญ คือ ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม และแก๊สธรรมชาติ เวียดนามเป็นประเทศส่งออกน้ำมันดิบรายใหญ่อันดับ 3 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากอินโดนีเซีย และมาเลเซีย

10.3) ระบบการเงินของเวียดนาม

สถาบันการเงินต่างๆ ในเวียดนามอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ State Bank of Vietnam หรือ SBV ซึ่งเป็นธนาคารกลางของเวียดนามทำหน้าที่ในการออกใช้ธนบัตรกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนนโยบายการเงิน รวมถึงการจัดหาเงินทุนให้รัฐบาล และเป็นแหล่งเงินทุนให้แก่สถาบันการเงินในเวียดนาม SBV ได้ออกกฤษฎีกากำหนดเงินทุนของสถาบันการเงินในเวียดนามโดยกำหนดให้ภายในสิ้นปี 2554 ธนาคารพาณิชย์ต้องมีเงินทุนอย่างน้อย 3 ล้านล้านดอง (ประมาณ 145 ล้านดอลลาร์สรอ.)

นับตั้งแต่ปี 2552 การแข่งขันของสถาบันการเงินในเวียดนามมีความรุนแรงมากขึ้นจากการเปิดเสรีทางการเงินตามพันธสัญญาองค์การการค้าโลกทำให้ธนาคารต่างประเทศได้รับอนุญาตให้มาลงทุนในเวียดนามมากขึ้นและไม่จำกัดจำนวนการเปิดสาขาสถาบันการเงินในเวียดนามสามารถแบ่งได้ดังนี้ (ข้อมูล ณ 30 มิถุนายน 2554)¹¹

ก. State-owned Credit Institutions มีจำนวน 6 ธนาคารเป็นธนาคารของรัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งผ่านมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ นอกเหนือไปจากการดำเนินธุรกรรมทั่วไปของธนาคารพาณิชย์ของรัฐ แล้วธนาคารแต่ละแห่งยังเน้นการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกันและกลุ่มนี้เป็น

กลุ่มที่มีส่วนครองตลาดมากที่สุดในระบบธนาคารของเวียดนามรายชื่อธนาคารทั้ง 6 ได้แก่

- Vietnam Bank for Social Policies
- Vietnam Bank for Industry and Trade
- Vietnam Bank for Agricultural & Rural
- Development Mekong Delta Housing
- Vietnam Development Bank
- Bank for Investment & Development of Vietnam

¹¹ รายชื่อสถาบันการเงินของเวียดนามสืบค้นได้จาก

1) Joint-stock Commercial Banks เป็นธนาคารท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายของเวียดนามสามารถเปิดสาขาได้ทั่วไปและดำเนินธุรกรรมด้านการธนาคารได้ทุกประเภทมีจำนวน 37 ธนาคารที่สำคัญ ได้แก่

- Sacombank
- Asia Commercial Joint Stock Bank- ACB
- Bank for Foreign Trade of Vietnam
- Vietnam International Commercial Joint Stock Bank- VIB
- Techcombank
- Vietnam Commercial Joint Stock Export-Import Bank- Eximbank
- Military Commercial Joint Stock Bank
- Vietnam Commercial Joint Stock Bank for private Enterprise

2) Joint Venture Banks เป็นธนาคารที่จัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนในเวียดนาม โดยการร่วมทุนระหว่างนักลงทุนท้องถิ่นกับต่างชาติ สามารถดำเนินธุรกรรมรับฝากเงินให้กู้ยืมเงินออกตัวเงินรับซื้อลดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และธุรกรรมอื่นๆ ตามที่ได้รับอนุญาตจาก State Bank of Vietnam ปัจจุบันมีจำนวน 5 ธนาคาร ได้แก่ Indovina Bank, Shinhanvina Bank, Vid Public Bank, Vinasiam (Vietnam-Thailand), และ Vietnam-Russia

3) Wholly Foreign-owned Banks เป็นธนาคารพาณิชย์ต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในเวียดนาม 100% สามารถดำเนินธุรกรรมด้านการธนาคารได้อย่างเต็มรูปแบบเทียบเท่ากับธนาคารท้องถิ่นมีจำนวน 5 ธนาคาร ได้แก่ HSBC, Standard Chartered, Shinhan, ANZ, และ Hong Leong

4) Foreign Banks' Branches เป็นธนาคารที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศและเข้ามาเปิดสาขาในเวียดนาม สามารถดำเนินธุรกรรมรับฝากเงินให้กู้ยืมเงินรับซื้อลดตัวเงินแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมอื่นๆภายใต้กฎหมายของเวียดนาม ปัจจุบันมีธนาคารต่างประเทศที่เปิดสาขารวม 48 แห่งเช่น Bank Of Tokyo Misubishi UFJ (Japan), Chinfon Com.Bank (Taiwan), City Bank (America), Anz (Australia & New Zealand Banking Group) (Australia), Calyon (France), Bangkok Bank (Thailand), Standard Chartered Bank (England), Woori Bank (Korea), etc.

5) Representative Offices of Foreign Banks เป็นสำนักงานตัวแทนของธนาคารต่างประเทศที่เข้ามาเปิดดำเนินการในประเทศเวียดนามและดำเนินธุรกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับอนุญาตจาก State Bank of Vietnam มีจำนวน 48 แห่งเช่น AbnAmro (Netherland), Anz Bank (Australia), American Express Bank (America), Acom Co., Ltd (Japan), Cathay United Bank (Taiwan),

Deutsche Bank (German), Hongkong & Shanghai Banking Corporation (Hsbc) (England), The Sumitomo Bank, Ltd. (Japan), etc.

6) Finance Companies บริษัทเงินทุนในเวียดนาม สามารถดำเนินการรับฝากเงินในระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปออกตั๋วเงินพันธบัตรให้กู้ยืมรับซื้อตั๋วแลกเงินและอื่นๆ ตามที่ SBV กำหนดมีจำนวน 17 แห่ง

7) Leasing Companies สามารถดำเนินการรับฝากเงินในระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปออกตั๋วเงินระยะยาวและดำเนินธุรกรรมเช่าซื้อตามที่ SBV กำหนดปัจจุบันมีจำนวน 13 แห่ง

ในจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมดของเวียดนาม ธนาคารพาณิชย์จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 96.7 ของสินทรัพย์ในธุรกิจสถาบันการเงินทั้งหมดในปี พ.ศ. 2554 ดังแสดงในตารางที่ 3.27

ตารางที่ 3.27 ตัวเลขสำคัญของภาคการธนาคารของประเทศเวียดนาม

Indicator Name	2007	2008	2009	2010	2011
5-bank asset concentration (%)	60.31	57.36	56.13	56.61	64.37
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	16.17
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey)(%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	7.74
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	21.36
Average Consumer Price Index (2005=100)	116.3	143.18	153.16	166.87	198.04
Average consumer price Index (annual % change)	8.3	23.11	6.96	8.95	18.67
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)		3.307	3.317	3.249	3.627
Bank capital to total assets (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank concentration (%)	49.02	44.34	43.63	43.2	49.83
Bank credit to bank deposits (%)	49.70	68.10	68.72	86.10	89.80
Bank deposits to GDP (%)	15.05	14.71	14.05	14.11	12.24
Bank non-performing loans to gross loans (%)	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.	N/A.
Bank private credit to GDP (%)	76.37	84.99	96.29	109.09	107.68

ที่มา : ข้อมูลจาก GFDD - IMF (ล่าสุดถึงปี 2011)

3.4 สรุป

- เมื่อปีพ.ศ. 2555 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีประชากรรวมกันประมาณ 615.60 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ของประชากรโลก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รวมกัน 10 ประเทศ ราว 3.60 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน จะช่วยให้อาเซียนมีขนาดทางเศรษฐกิจมากเป็นอันดับ 8 ของโลก สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีพื้นที่น้อยที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคน (Per capita GDP) สูงสุด ส่วนไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP : PPP) มากเป็นอันดับ 2 รองจากอินโดนีเซีย

- ประเทศต่างๆใน AEC ส่วนใหญ่ยังมีสาขาการเงินที่เล็กเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่นใน GDP มีเพียง 3 ประเทศที่มีสาขาการเงินมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของ GDP คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย ระบบธนาคารพาณิชย์ของทุกประเทศใน AEC เป็นแบบสาขา (Branch banking system) กลุ่มประเทศที่มีตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรที่พัฒนาแล้วเช่น สิงคโปร์ มาเลเซียและไทย สัดส่วนสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์จะอยู่ระหว่าง 69.6- 77.3 แต่สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีรายได้ได้น้อย เช่น พม่า สปป.ลาว กัมพูชา จะพบว่าสัดส่วนดังกล่าวของธนาคารพาณิชย์สูงมากกว่าร้อยละ 90 เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตรยังไม่พัฒนา

- ขนาดของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนยังมีความแตกต่างกันในสินทรัพย์อย่างมากด้วย กล่าวคือ ขนาดเฉลี่ยของสินทรัพย์ของธนาคารในสิงคโปร์อยู่ที่ 502.90 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ไทยและมาเลเซียมีสินทรัพย์เพียง 311.30 และ 331.80 ล้านเหรียญสหรัฐฯตามลำดับในปีพ.ศ. 2552 เทียบกับหลายประเทศที่มีมูลค่าสินทรัพย์นสถาบันการเงินน้อยกว่า 5.0 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เช่น กัมพูชา สปป.ลาว พม่า

- ธนาคารพาณิชย์ในสิงคโปร์มีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่การเปิดเสรีภาคการเงินของอาเซียนมากที่สุดเพราะมีบริการทางการเงินและผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ก้าวหน้าที่สุดในอาเซียน ทำให้เอื้อต่อการให้บริการข้ามไปยังประเทศที่มีผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่น้อยกว่าอยู่แล้ว และเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนข้ามประเทศได้เช่นกัน (cross border investment) ธนาคารพาณิชย์ที่ชาวสิงคโปร์เป็นผู้ถือหุ้นทั้ง 3 ธนาคาร (DBS, OCBC, และ UOB) ต่างเป็นธนาคารพาณิชย์ชั้นนำระดับโลกที่ติดอันดับใน 100 ธนาคารทั่วโลก ดังนั้นในการพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเงิน สิงคโปร์จัดว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมและจะได้รับประโยชน์มากที่สุดต่อความพร้อมในการก้าวเข้าสู่การเปิดเสรีภาคการเงินของอาเซียนและมีความก้าวหน้าทางการธนาคารที่มากกว่าประเทศไทยซึ่งประเทศไทยยังต้องมีการพัฒนาอีกมากจึงจะแข่งขันกับประเทศสิงคโปร์ได้

ตารางที่ 3.28 สรุปนิยามของตารางข้อมูลรายประเทศ

Indicator Name	Short definition
5-bank asset concentration (%)	Assets of five largest banks as a share of total commercial banking assets. Total assets include total earning assets, cash and due from banks, foreclosed real estate, fixed assets, goodwill, other intangibles, current tax assets, deferred tax, discontinued operations and other assets. (Bankscope)
Adults borrowing from a formal financial institutions in the past year to total adults (HH survey) (%)	Percentage of adults who report borrowing any money from a bank, credit union, microfinance institution, or another financial institution such as a cooperative in the past 12 months. The data is from world-wide household survey.(AsliDemirgüç-Kunt and LeoraKlapper, 2012. “Measuring Financial Inclusion: The Global Findex,” World Bank Policy Research Working Paper 6025).
Adults saving at a financial institutions in the past year to total adults (Household survey) (%)	Percentage of adults who report saving or setting aside any money using an account at a formal financial institution such as a bank, credit union, microfinance institution, or cooperative in the past 12 months. The data is from world-wide household survey.(AsliDemirgüç-Kunt and LeoraKlapper, 2012. “Measuring Financial Inclusion: The Global Findex,” World Bank Policy Research Working Paper 6025)
Adults with an account at a formal financial institutions to total adults (%)	Percentage of adults with an account (self or together with someone else) at a bank, credit union, another financial institution (e.g., cooperative, microfinance institution), or the post office (if applicable) including adults who reported having a debit card to total adults. The data is from world-wide household survey. (AsliDemirgüç-Kunt and LeoraKlapper, 2012. “Measuring Financial Inclusion: The Global Findex,” World Bank Policy Research Working Paper 6025)

ตารางที่ 3.28 สรุปนิยามของตารางข้อมูลรายประเทศ (ต่อ)

Indicator Name	Short definition
Average Consumer Price Index (2005=100)	Consumer price index reflects changes in the cost to the average consumer of acquiring a basket of goods and services that may be fixed or changed at specified intervals, such as yearly. The Laspeyres formula is generally used.
Average consumer price Index (annual % change)	Consumer price index reflects changes in the cost to the average consumer of acquiring a basket of goods and services that may be fixed or changed at specified intervals, such as yearly. The Laspeyres formula is generally used.
Bank accounts per 1000 adults (commercial banks-bank survey)	Number of depositors with commercial banks per 1,000 adults. The data is from commercial banks-bank survey. (International Monetary Fund, Financial Access Survey)
Bank branches per 100,000 adults (commercial banks)	Number of commercial bank branches per 100,000 adults. The data is from commercial banks-bank survey.(International Monetary Fund, Financial Access Survey)
Bank capital to total assets (%)	Ratio of bank capital and reserves to total assets. Capital and reserves include funds contributed by owners, retained earnings, general and special reserves, provisions, and valuation adjustments. Capital includes tier 1 capital (paid-up shares and common stock), which is a common feature in all countries' banking systems, and total regulatory capital, which includes several specified types of subordinated debt instruments that need not be repaid if the funds are required to maintain minimum capital levels (these comprise tier 2 and tier 3 capital). Total assets include all nonfinancial and financial assets. (International Monetary Fund, Global Financial Stability Report)

ตารางที่ 3.28 สรุปนิยามของตารางข้อมูลรายประเทศ (ต่อ)

Indicator Name	Short definition
Bank concentration (%)	Assets of three largest commercial banks as a share of total commercial banking assets. Total assets include total earning assets, cash and due from banks, foreclosed real estate, fixed assets, goodwill, other intangibles, current tax assets, deferred tax assets, discontinued operations and other assets.
Bank credit to bank deposits (%)	The financial resources provided to the private sector by domestic money banks as a share of GDP. Domestic money banks comprise commercial banks and other financial institutions that accept transferable deposits, such as demand deposits. (International Monetary Fund, International Financial Statistics, and World Bank GDP estimates)
Bank deposits to GDP (%)	The total value of demand, time and saving deposits at domestic deposit money banks as a share of GDP. Deposit money banks comprise commercial banks and other financial institutions that accept transferable deposits, such as demand deposits. (International Monetary Fund, International Financial Statistics, and World Bank GDP estimates)
Bank non-performing loans to gross loans (%)	Ratio of defaulting loans (payments of interest and principal past due by 90 days or more) to total gross loans (total value of loan portfolio). The loan amount recorded as nonperforming includes the gross value of the loan as recorded on the balance sheet, not just the amount that is overdue. (International Monetary Fund, Global Financial Stability Report)
Bank private credit to GDP (%)	The financial resources provided to the private sector by domestic money banks as a share of GDP. Domestic money banks comprise commercial banks and other financial institutions that accept transferable deposits, such as demand deposits. (International Monetary Fund, International Financial Statistics, and World Bank GDP estimates)

บทที่ 4

การวัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์

4.1 ความนำ

ธนาคารพาณิชย์ทุกประเทศใน AEC รวมทั้งประเทศไทย จัดเป็นตัวกลางทางการเงินที่มีสินทรัพย์มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินประเภทอื่น (ตารางที่ 3.4 ในบทที่ 3) บทบาทเด่นของธนาคารในฐานะตัวกลางทางการเงินคือ การรับฝากเงินจากประชาชน และการนำเงินนั้นมาให้สินเชื่อ โดยเหตุที่ธุรกรรมทางการเงินของธนาคารเกี่ยวเนื่องกับประชาชนทั้งผู้ฝากเงินและผู้ต้องการเงินลงทุนจำนวนมาก ทำให้สถานะทางการเงินของธนาคารมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างแยกกันไม่ออก การเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินของระบบธนาคารและลามมาเป็นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจระดับประเทศมีตัวอย่างให้เห็นอยู่เรื่อยๆ เช่น ในช่วงกลางถึงปลายศตวรรษ 1990 ระบบธนาคารของญี่ปุ่นได้เกิดปัญหาวิกฤตการณ์ในภาคธนาคาร โดยมีสาเหตุจากการบริหารจัดการที่ผิดพลาดจนเกิดหนี้เสียมากมายในสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ ซึ่งปัญหานี้ก็เป็นปัญหาเดียวกับที่เคยทำให้ไทยเกิดวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งเมื่อปีพ.ศ. 2540 และสหรัฐอเมริกาเกิดวิกฤตการณ์ซับไพร์มเมื่อปี พ.ศ. 2551 โดยเหตุที่ปัญหาวิกฤตการณ์ในภาคธนาคาร (Banking Crisis) มักส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับประเทศด้วย ทำให้นักเศรษฐศาสตร์และนักการเงินต้องหันมาศึกษาหลักการบริหารธนาคารพาณิชย์เพื่อหาสาเหตุของการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินที่มาจากภาคธนาคาร โดยเชื่อว่าเป็นปัญหาจากการบริหารจัดการการธนาคารที่ผิดพลาด

ในบทนี้จะเป็นการประเมินคุณสมบัติของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ของประเทศที่เหลือใน AEC เพื่อดูการธนาคารของไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านใดบ้าง โดยจะพิจารณาทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนในบริการด้านการเงินเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน เพื่อจะได้สามารถเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนได้ก่อนเปิดเสรีทางการเงินรายงานในหัวข้อถัดไปจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยในหัวข้อ 4.2 จะกล่าวถึงกรอบแนวคิดและเกณฑ์การวัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารรายประเทศตามที่สถาบัน WEF ได้มีการกำหนดไว้เนื่องจากงานวิจัยนี้ได้คัดเลือกเกณฑ์ที่กำหนดโดยสถาบัน WEF เป็นกรอบในการประเมินความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในไทย หัวข้อ 4.3 เป็นการประมวลผลเพื่อหาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วง เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งของธนาคารไทยเทียบกับประเทศอื่นใน AEC และหัวข้อ 4.4 เป็นการสรุปความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นใน AEC

4.2 การวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของสาขาการธนาคาร

4.2.1 กรอบการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของสาขาการธนาคาร

ในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ นั้น สถาบันที่จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของนานาประเทศมีหลายแห่ง ที่สำคัญได้แก่ The World Bank, Institute of Management Development (IMD) และ World Economic Forum (WEF) จากการทบทวนตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจากทั้ง 3 สถาบันดังกล่าว พบว่า Financial Development Index (FDI) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ WEF จะสะท้อนความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินได้ดีที่สุดในปัจจุบัน งานวิจัยนี้จะใช้ FDI เป็นตัววัดขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเงินของ WEF แต่การใช้ FDI ของ WEF ในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC จะมีข้อจำกัดที่สามารถเปรียบเทียบได้เพียง 6 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย ส่วนประเทศที่เหลืออีก 4 ประเทศนั้น คือ บรูไน พม่า กัมพูชา และสปป.ลาว นั้นจัดเป็นประเทศที่ตลาดการเงินยังมีขนาดเล็กมาก และไม่ได้เป็นคู่แข่งในการแข่งขันกับตลาดการเงินไทย งานวิจัยนี้จึงจะละเว้นในการศึกษา 4 ประเทศนี้

ถึงแม้ว่าจำนวนข้อมูลของ FDI จะมีเพียง 5 ปี (2008-2012) ซึ่งไม่มากพอแก่การนำไปใช้คำนวณด้วยแบบจำลองสมการถดถอย แต่ก็สามารถใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบ descriptive statistics ได้ โดยผลที่ได้จะทำให้ทราบว่าสถานะของประเทศไทยด้านการธนาคารจัดเป็นอันดับที่เท่าไรในกลุ่มประเทศอาเซียน ตัวบ่งชี้ใดที่เป็นข้อได้เปรียบของไทย และตัวบ่งชี้ใดที่เป็นข้อเสียเปรียบ

1) องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ FDI

WEF ได้กำหนดตัวบ่งชี้ไว้ทั้งหมด 7 หมวด (pillars) ในจำนวนนี้มีเพียง 5 หมวดที่เกี่ยวข้องกับการเงินและการธนาคาร หมวดทั้ง 5 ประกอบด้วยค่าดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคาร 90 รายการดังแสดงในตารางที่ 4.2 ถึงแม้ว่าตัวบ่งชี้ที่อยู่ในหมวด 1 – 3 จะมีได้เกี่ยวข้องกับการธนาคารโดยตรง แต่ก็เป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมและเสถียรภาพทางการเงินของประเทศอันเป็นปัจจัยบ่งชี้ถึงระดับความพร้อมของภาคการเงินที่จะแข่งขันกับต่างประเทศนอกจากนั้นสาขาการธนาคารจัดว่าเป็นสาขาใหญ่และมีบทบาทสูงของทุกประเทศใน AEC สภาพแวดล้อมและเสถียรภาพทางการเงินที่เข้มแข็งย่อมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สาขาการธนาคารของประเทศ มีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้นด้วยในทางตรงข้าม สภาพแวดล้อมและเสถียรภาพทางการเงินที่อ่อนแอก็ย่อมเป็นปัจจัยลดความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารได้เช่นกัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จะใช้ตัวบ่งชี้ทุกตัวใน 3 หมวดนี้ในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารประกอบการวิเคราะห์ด้วย ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่

Pillar 1 - Institutional environment ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 หมวดย่อย 26 ดัชนี ดังนี้

- Financial sector liberalization จำนวน 3 ดัชนี
- Corporate governance จำนวน 7 ดัชนี
- Legal and regulatory issues จำนวน 9 ดัชนี
- Contract enforcement จำนวน 7 ดัชนี

Pillar 2 - Business environment ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 หมวดย่อยซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่เป็นดัชนีชี้วัดระดับความพร้อมของประเทศในภาคการเงินที่จะแข่งขันกับต่างประเทศ 22 ตัว

- Human capital
- Taxes
- Infrastructure
- Cost of doing business

Pillar 3 - Financial stability ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 หมวดย่อย 15 ดัชนี ได้แก่

- Currency Stability จำนวน 6 ดัชนี โดยมีอยู่ 1 ดัชนีที่ตัวบ่งชี้ในการวัดแตกต่างกันระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนา
- Banking system stability จำนวน 5 ดัชนี
- Risk of sovereign debt crisis จำนวน 5 ดัชนี

Pillar 4 - Banking financial services ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 หมวดย่อย 14 ดัชนี ได้แก่

- Size index จำนวน 7 ดัชนี
- Efficiency index จำนวน 5 ดัชนี
- Financial information disclosure จำนวน 2 ดัชนี

Pillar 7 - Financial access ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 2 หมวดย่อยจำนวน 12 ดัชนี ได้แก่

- Commercial access จำนวน 6 ดัชนี
- Retail access จำนวน 6 ดัชนี

ตารางที่ 4.1 ดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคารของ WEF

1st Pillar: Institutional environment		3rd Pillar: Financial Stability	
A	Financial sector liberalization	A	Currency Stability
	Capital account liberalization		Change in real effective exchange rate
	Commitments to WTO agreement on trade in services		External vulnerability indicator
	Domestic financial sector liberalization		Current account balance to GDP
B	Corporate governance		Dollarization vulnerability indicator
	Extent of incentive-based compensation		External debt to GDP (developing economies)
	Efficacy of corporate boards	B	Banking system stability
	Reliance on professional management		Frequency of banking crises
	Willingness to delegate		Financial strengths indicator
	Strength of auditing and reporting standards		Aggregate measure of real estate bubbles
	Ethical behavior of firms		<i>Tier 1 capital ratio</i>
	Protection of minority shareholders' interests		<i>Output loss during banking crises</i>
C	Legal and regulatory issues	C	Risk of sovereign debt crisis
	Burden of government regulation		Local currency sovereign rating
	Regulation of securities exchanges		Foreign currency sovereign rating
	Property rights		Aggregate macroprudential indicator
	Intellectual property protection		Manageability of public debt
	Diversion of public funds		Credit default swap spreads
	Public trust of politicians	4th Pillar: Banking financial services	
	Corruption perceptions index	A	Size index
	Strength of legal rights index		Deposit money bank assets to GDP
	<i>Central bank transparency</i>		Central bank assets to GDP
D	Contract enforcement		Financial system deposits to GDP
	Effectiveness of law-making bodies		M2 to GDP
	Judicial independence		Private credit to GDP
	Irregular payments in judicial decisions		Bank deposits to GDP
	Time to enforce a contract		Money market instruments to GDP
	Number of procedures to enforce a contract	B	Efficiency index
	Strength of investor protection		Aggregate profitability indicator
	Cost of enforcing contracts		Bank overhead costs
2nd Pillar: Business environment			Public ownership of banks
A	Human capital		Bank operating costs to assets
	Quality of management schools		Non-performing bank loans to total loans
	Quality of math and science education	C	Financial information disclosure
	Extent of staff training		Private credit bureau coverage
	Local availability of specialized research and training services		Public credit registry coverage
	Brain drain and ease of hiring foreign labor	7th Pillar: Financial access	
	Tertiary enrollment	A	Commercial access
B	Taxes		Financial market sophistication
	Irregular payments in tax collection		Venture capital availability
	Distortive effect of taxes and subsidies on competition		Ease of access to credit
	Marginal tax variation		Financing through local equity market
	Time to pay taxes		Ease of access to loans
C	Infrastructure		Foreign direct investment to GDP
	Quality of overall infrastructure	B	Retail access
	Quality of telephone infrastructure		Market penetration of bank accounts
	Internet users		Commercial bank branches
	Broadband Internet subscriptions		Total number of ATMs
	Telephone lines		Total number of point of sale (POS) devices
	Mobile telephone subscriptions		Microfinance institution (MFI) borrowers' penetration rate
D	Cost of doing business		<i>Loan from a financial institution</i>
	Cost of starting a business		
	Cost of registering property		
	Cost of closing a business		
	Time to start a business		
	Time to register property		
	Time to close a business		

ที่มา : World Economic Forum (2012), The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc. New York, USA

4.2.2 เกณฑ์การวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์

ถึงแม้ว่าตัวบ่งชี้ที่กำหนดใน FDI ดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงตัวบ่งชี้ที่บอกให้ทราบถึงระดับการพัฒนาทางการเงินของแต่ละประเทศ โดยไม่ได้ระบุว่าจะใช้เพื่อวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงินโดยตรง แต่ค่าตัวบ่งชี้ที่ได้ก็สามารถนำไปจัดอันดับในเชิงเปรียบเทียบได้ว่า ประเทศใดมีสถานะของการพัฒนาภาคการเงินดีกว่ากัน และในด้านใด เพราะ WEF ได้กำหนดตัวบ่งชี้โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย จึงเป็นนัยว่าประเทศที่ได้คะแนนสูงย่อมมีโอกาสขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง และเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วย ดังนั้น ในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในแต่ละประเทศที่ศึกษา งานวิจัยนี้จะใช้เกณฑ์การวัดเดียวกับ WEF ซึ่งได้กำหนดคะแนนให้ตัวบ่งชี้ทุกรายการ และจัดอันดับที่ให้แต่ละรายการโดยเปรียบเทียบกับประเทศที่ศึกษา ในการพิจารณาว่าตัวบ่งชี้ใดให้ผลด้านบวกต่อการพัฒนาการเงินหรือให้ผลด้านลบต่อการพัฒนาการเงินของประเทศ WEF ได้ใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

ก. ประเทศที่ได้คะแนนติดอันดับ 1 ใน 10 จาก 62 ประเทศที่ WEF ทำการศึกษา ตัวแปรใดที่ได้คะแนนติดอันดับ 1 ถึง 10 ย่อมถือว่าตัวแปรนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศนั้นมีข้อได้เปรียบ (advantage) ในการแข่งขันด้านการเงิน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือจุดแข็งของระบบธนาคารในประเทศนั้น และตัวแปรที่ได้คะแนนในอันดับที่ต่ำกว่า 10 ก็ให้ถือว่าตัวแปรนั้นเป็นปัจจัยที่เป็นข้อเสียเปรียบ (disadvantage) ในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศนั้นซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยถ่วง/ปัจจัยจุดหรือจุดอ่อนของระบบธนาคารในประเทศนั้น ประเทศใน AEC ที่อยู่ในข่ายใช้เกณฑ์นี้คือสิงคโปร์ประเทศเดียว

ข. ประเทศที่ได้คะแนนติดอันดับตั้งแต่ที่ 11 จนถึงที่ 31 ตัวแปรใดที่ได้คะแนนติดอันดับที่สูงกว่าอันดับที่ระดับประเทศ ย่อมถือว่าตัวแปรนั้นเป็นปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันด้านการเงิน และตัวแปรที่ได้คะแนนในอันดับที่เท่ากับหรือต่ำกว่าระดับที่ของประเทศ ก็ให้ถือว่าตัวแปรนั้นเป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศนั้นประเทศใน AEC ที่อยู่ในข่ายใช้เกณฑ์นี้มีมาเลเซียประเทศเดียวซึ่งได้รับการจัดอันดับที่ 18 จึงหมายความว่าตัวแปรที่ได้คะแนนติดอันดับ 1 ถึง 17 ย่อมถือว่าตัวแปรนั้นเป็นจุดแข็งที่ทำให้ประเทศนั้นมีข้อได้เปรียบในการแข่งขันด้านการเงิน และตัวแปรที่ได้คะแนนในอันดับที่ตั้งแต่ 18 ขึ้นไป ก็ให้ถือว่าตัวแปรนั้นเป็นจุดอ่อนที่ทำให้เสียเปรียบในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศมาเลเซีย

ค. สำหรับประเทศที่ได้คะแนนติดอันดับตั้งแต่ที่ 31 ลงไป ตัวแปรใดที่ได้คะแนนติดอันดับที่สูงกว่าหรือเท่ากับที่ 31 ย่อมถือว่าตัวแปรนั้นเป็นปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันด้านการเงิน ทำให้ประเทศนั้นมีข้อได้เปรียบในการแข่งขันด้านการเงิน และตัวแปรที่ได้คะแนนในอันดับที่ต่ำกว่า 31 ก็ให้ถือว่าตัวแปรนั้นเป็นปัจจัยถ่วงต่อความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศนั้นประเทศใน AEC ที่อยู่ในข่ายใช้เกณฑ์นี้ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

WEF ได้กำหนดตัวบ่งชี้ไว้ทั้งหมด 7 หมวดในจำนวนนี้มีเพียง 5 หมวดที่เกี่ยวข้องกับสาขาการธนาคารซึ่งประกอบด้วยค่าดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคาร 89 รายการผลที่ได้จากการประเมินตัวบ่งชี้สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ได้โดยตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนจะถือว่าเป็นจุดแข็งของภาคการธนาคารในประเทศนั้น และตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยลดจะถือว่าเป็นจุดอ่อนของภาคการธนาคารในประเทศนั้น

4.2.3 การวัดความสามารถในการแข่งขันของสาขาธนาคารใน AEC

WEF ได้กำหนดค่าตัวบ่งชี้ของ FDI ไว้ 2 ประเภทคือ อันดับที่ (Rank) และคะแนน (Score) ในการวัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ใน FDI นั้น ในขั้นนี้จะพิจารณาจาก “อันดับที่” จาก 62 ประเทศที่ WEF ศึกษาไว้ โดยประเทศ/รายการที่ได้รับการจัดอันดับสูง แสดงว่าเป็นประเทศ/รายการที่ได้รับคะแนนสูง ดังนั้น ในการวัดขีดความสามารถด้านการเงินและการธนาคารของประเทศต่างๆ ในงานวิจัยนี้ จะถือว่าประเทศที่ได้อันดับที่ 1 ย่อมมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าประเทศที่ได้ตั้งแต่อันดับ 2 เป็นต้นไป และในทำนองเดียวกัน ประเทศที่มีรายการตัวชี้วัดในอันดับที่ต่ำย่อมแสดงว่าเป็นรายการที่มีขีดความสามารถต่ำกว่าประเทศที่มีอันดับที่สูงกว่ารายการตัวชี้วัดเดียวกัน

ในการจัดอันดับว่าประเทศใดมีระดับการพัฒนาทางการเงินที่สูงกว่ากันโดยใช้ The Financial Development Index จำนวน 5 หมวด (pillars) โดยเปรียบเทียบกับ 6 ประเทศใน AEC ซึ่งได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนามนั้น ผลการศึกษาพบว่ามีเพียง 2 ประเทศในกลุ่ม AEC ที่มีระดับการพัฒนาทางการเงินติด 20 อันดับแรกของโลก คือสิงคโปร์และมาเลเซีย แสดงว่า ประเทศทั้งสองมีความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินและการธนาคารสูงในระดับโลก และสูงกว่าประเทศอื่นใน AEC รวมทั้งไทย โดยสิงคโปร์มีระดับความสามารถในการแข่งขันอยู่อันดับ 4 และมาเลเซียอยู่ในอันดับที่ 18 ของโลก จัดได้ว่าประเทศทั้งสองมีข้อได้เปรียบที่เหนือกว่าไทยและประเทศอื่นที่เหลือในด้านการเงิน สำหรับประเทศไทยนั้น ประเทศไทยมีการพัฒนาทางการเงินในอันดับที่ 34 นับเป็นอันดับ 3 ในกลุ่ม AEC ซึ่งมีข้อได้เปรียบที่เหนือกว่าฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนามตามลำดับทั้ง 5 หมวดที่ศึกษา (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.2 อันดับที่แสดงระดับการพัฒนาทางการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC ในภาพรวมปี 2012

ประเทศใน AEC	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
Rank of FDI 2012 Index	50	18	49	4	34	52

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันโดยพิจารณาอันดับที่ของตัวบ่งชี้ทั้ง 5 หมวดใน 6 ประเทศที่ศึกษาพบว่า ไทยมีข้อได้เปรียบในหมวดที่ 7-- ด้านการเข้าถึงทางการเงิน (Financial access) มาก

ที่สุด 5 หมวดที่ศึกษาโดยไทยได้รับการจัดอันดับไว้ที่ 25 เป็นที่ 2 รองจากสิงคโปร์ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 14 สำหรับหมวดอื่นที่เหลืออีก 4 หมวดไทยจะอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ส่งผลให้ธนาคารของไทยในภาพรวมมีความสามารถในการแข่งขันสูงเป็นอันดับ 3 ใน AEC (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.3 อันดับและคะแนนแสดงระดับการพัฒนาทางการเงินของกลุ่มประเทศใน AEC จำแนกตามหมวด

ASEAN	Overall Index 2012		Pillar 1		Pillar 2		Pillar 3		Pillar 4		Pillar 7	
			Institutional environment		Business environment		Financial stability		Banking financial services		Financial access	
	RANK	SCORE	RANK	SCORE	RANK	SCORE	RANK	SCORE	RANK	SCORE	RANK	SCORE
Indonesia	50	2.96	51	3.46	53	3.49	35	4.4	53	2.82	54	2.69
Malaysia	18	4.24	21	5.12	25	4.86	10	5.24	11	4.71	28	3.79
Philippines	49	3.12	39	3.94	54	3.44	47	3.87	49	3.02	53	2.74
Singapore	4	5.1	1	6.24	1	6.03	3	5.67	10	4.78	14	4.45
Thailand	34	3.55	33	4.22	45	4.14	34	4.4	28	4.08	25	3.94
Vietnam	52	2.92	53	3.44	56	3.32	56	3.26	32	3.87	43	3.06

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA.

4.3 การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม

4.3.1 ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคารในภาพรวม

เนื่องจากธนาคารต่างๆภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน เช่น บางธนาคารมีความชำนาญในการให้สินเชื่อด้านโครงสร้างพื้นฐาน บางธนาคารมีความชำนาญในการให้สินเชื่อ SME บางธนาคารมีความชำนาญด้าน internet banking ในการศึกษาหาจุดอ่อน- จุดแข็งของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นใน AEC ในส่วนนี้จะศึกษาว่าแต่ละประเทศใน AEC มีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของภาคการเงินและการธนาคาร และมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวถ่วงหรือตัวลดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเงินและการธนาคารการระบุปัจจัยใดเป็นปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคารนั้น งานวิจัยนี้จะใช้แนวทางการประเมินจากเกณฑ์ที่ WEF ได้กำหนดไว้ เพื่อให้เป็นไปในทางเดียวกันกับนานาประเทศ ตารางที่ 4.4 ได้แสดงถึงภาพรวมว่า หมวดใดจัดเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันและหมวดใดเป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของ 6 ประเทศใน AEC โดยใช้เกณฑ์การจัดอันดับที่ของ WEF ซึ่งระบุไว้เป็นรายหมวดในการระบุปัจจัยทั้งสองกลุ่ม

ซึ่งพอสรุปได้ว่า ในภาพรวม ไทยมีจุดแข็งอยู่ 2 หมวดจาก 5 หมวด ซึ่งเท่ากับ เวียดนาม และมาเลเซีย สิงคโปร์ มีจุดแข็งมากที่สุดคือมีถึง 4 หมวดในขณะที่ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียจัดว่าเป็นประเทศที่ระบบธนาคารมีจุดอ่อนมากที่สุดใน AEC 6 ประเทศที่ศึกษา

ตารางที่ 4.4 จุดแข็งและจุดอ่อนของ 6 ประเทศใน AEC จำแนกตามหมวด (หมวด)

	Pillar 1	Pillar 2	Pillar 3	Pillar 4	Pillar 7
	Institutional environment	Business environment	Financial stability	Banking financial services	Financial Access
Indonesia	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง
Malaysia	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยสนับสนุน	☒ ปัจจัยสนับสนุน	☒ ปัจจัยถ่วง
Philippines	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง
Singapore	☒ ปัจจัยสนับสนุน	☒ ปัจจัยสนับสนุน	☒ ปัจจัยสนับสนุน	☒ ปัจจัยสนับสนุน	☒ ปัจจัยถ่วง
Thailand	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยสนับสนุน	☒ ปัจจัยสนับสนุน
Vietnam	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง	☒ ปัจจัยถ่วง

จากตารางจะพบว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่ม AEC ยกเว้นสิงคโปร์มีจุดอ่อนในหมวดที่ 1-- Institutional environment และหมวดที่ 2-- Business environment ส่วนหมวดที่เป็นจุดแข็งของประเทศส่วนใหญ่ใน AEC คือหมวดที่ 4 -- Banking financial services ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความได้เปรียบของธนาคารใน 3 ประเทศคือ สิงคโปร์ มาเลเซีย และ ไทย สำหรับหมวดที่ 3 --Financial stability นั้นจัดว่าเป็นปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง 2 ประเทศ คือ สิงคโปร์ และมาเลเซียแต่เป็นหมวดที่เป็นจุดอ่อนของไทย สำหรับประเทศไทยนั้น ในภาพรวมแล้วมีจุดแข็งอยู่ 2 หมวดคือหมวดที่ 4 - Banking financial services และ หมวดที่ 7 - Financial Access ซึ่งเป็นประเทศที่มีจุดแข็งมากที่สุดใน AEC

โครงสร้างของการพัฒนาทางการเงินระหว่างไทยและเวียดนามมีจุดแข็งที่ใกล้เคียงกันมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ คือต่างมีจุดแข็งในด้านการให้บริการทางการเงินของธนาคาร (หมวด 4) และ การเข้าถึงบริการธนาคาร (หมวด 7) ซึ่งได้เปรียบอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ที่มีปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันให้เพิ่มขึ้นจากสถานะปัจจุบันน้อยกว่า

4.3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคาร รายหมวด

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถาบันการเงินตามหมวดที่ 1

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าประเทศที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงิน จะช่วยให้ต้นทุนของข้อมูลและค่าใช้จ่ายด้านการเงินลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนการพัฒนาในระบบ

การเงินและเศรษฐกิจของประเทศตามมา (Levine, R., 2004) WEF ได้กำหนดปัจจัยที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมด้านสถาบันการเงินไว้ 26 รายการ แบ่งออกตามดัชนีชี้วัดเป็น 4 หมวดย่อย คือ Financial sector liberalization, Corporate governance, Legal and regulatory issues และ Contract enforcement สิงคโปร์ได้คะแนนในหมวดนี้สูงสุดในเวทีโลกและเวทีอาเซียน โดยมีปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้สภาพแวดล้อมทางการเงินแข็งแกร่งมากถึง 21 รายการจาก 26 รายการเนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่เปิดเสรีด้านการเงินมากที่สุดในกลุ่ม AEC โดยเปิดเสรีให้เงินทุนจากภายนอกเข้าประเทศ และธุรกิจการเงินจากต่างประเทศสามารถเข้าไปเปิดให้บริการที่เสรีกว่าประเทศอื่นๆในโลก (Domestic financial sector liberalization) จนได้รับการจัดอันดับให้เป็นที่ 1

ปัจจัยที่วัดความสามารถในการแข่งขันของสิงคโปร์และประเทศอื่นใน AEC ด้วยคือ “Commitments to WTO agreement on trade in services” ซึ่งอยู่ในหมวดย่อย “Financial sector liberalization” โดยเป็นรายการที่ได้คะแนนน้อยทั้งกลุ่มเมื่อเปรียบเทียบกับซีกโลกอื่น

หากเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศใน AEC ด้วยกัน มาเลเซียจัดเป็นประเทศที่มีจุดแข็งในด้านสภาพแวดล้อมทางการเงินมากเป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ ซึ่งมีรายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุน 12 รายการ และปัจจัยถ่วง 14 รายการ โดยมาเลเซียได้รับการจัดอันดับให้เป็นที่ 1 อยู่ 2 รายการ คือ รายการ “Domestic financial sector liberalization” ซึ่งอยู่ในหมวด “Financial sector liberalization” เช่นเดียวกับสิงคโปร์ และรายการ “ Strength of legal rights index” ในหมวด “Legal and regulatory issues” ดังแสดงในตารางที่ 4.5 นอกเหนือจาก 2 รายการข้างต้นแล้ว ปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันอื่นจะกระจุกตัวอยู่ในหมวดย่อย “Contract enforcement” ซึ่งมีอยู่ 3 รายการที่เข้มแข็งติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในส่วนนี้ คือ Effectiveness of law-making bodies, Number of procedures to enforce a contract และ Strength of investor protection ความจริงแล้วในหมวดย่อยอื่นก็มีปัจจัยที่ได้รับการจัดอันดับให้ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกอยู่หลายรายการ แต่ปัจจัยอื่นในหมวดย่อยที่วัดความสามารถในการแข่งขันมีมากกว่า ทำให้ได้คะแนนรวมในหมวดย่อยต่ำไปด้วย

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงินใน AEC ใน หมวด 1

	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
Rank of FDI 2012 Index	50	18	49	4	34	52
1st pillar: Institutional environment	51	21	39	1	33	53
Score (1-7 Scale)	3.5	5.1	3.9	6.2	4.2	3.4
Financial sector liberalization	54	29	30	19	33	51
Capital account liberalization	40	44	52	1	53	46
Commitments to WTO agreement on trade in services	49	23	24	21	29	37
Domestic financial sector liberalization	53	1	28	1	29	52
Corporate governance	51	21	39	1	33	53
Extent of incentive-based compensation	29	5	27	2	34	44
Efficacy of corporate boards	31	11	28	2	35	48
Reliance on professional management	35	18	25	10	42	55
Willingness to delegate	26	11	22	17	39	55
Strength of auditing and reporting standards	49	19	26	3	34	62
Ethical behavior of firms	47	24	43	2	36	44
Protection of minority shareholders' interests	37	11	33	5	32	53
Legal and regulatory issues	41	19	48	1	39	52
Burden of government regulation	16	6	39	1	29	41
Regulation of securities exchanges	36	15	33	3	30	60
Property rights	45	20	41	3	52	56
Intellectual property protection	35	23	46	2	52	57
Diversion of public funds	34	24	47	3	41	35
Public trust of politicians	31	10	42	1	49	21
Corruption perceptions index	48	32	56	4	45	52
Strength of legal rights index	55	1	46	1	42	17
Central bank transparency	32	41	24	39	24	n/a
Contract enforcement	54	13	57	1	23	42
Effectiveness of law-making bodies	39	8	43	1	48	24
Judicial independence	43	26	53	15	33	48
Irregular payments in judicial decisions	49	31	55	3	37	58
Time to enforce a contract	42	23	55	1	28	6
Number of procedures to enforce a contract	48	10	41	1	33	26
Strength of investor protection	24	3	57	1	12	60
Cost of enforcing contracts	62	39	35	34	5	42
รายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนทางการเงิน	6	12	8	21	8	5
รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงทางการเงิน	20	14	18	5	18	21

หมายเหตุ : รายการที่ตัวเลขมีเงาสีเข้มแสดงว่าเป็นปัจจัยถ่วง และรายการที่ไม่มีเงา แสดงว่าเป็นปัจจัยสนับสนุน

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA

สำหรับในหมวดนี้ ไทยจัดอยู่ในอันดับ 3 รองจากสิงคโปร์และมาเลเซียตามลำดับ แต่เป็นหมวดที่ไทยอ่อนแอ โดยไทยมีรายการที่เป็นจุดอ่อนมากถึง 18 รายการ และมีจุดแข็งเพียง 8 รายการ ดังแสดงในตารางที่ 4.5 ในภาพรวม ปัจจัยในหมวดนี้ถือว่าไม่มีส่วนช่วยส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย เพราะอยู่ในอันดับโดยรวมที่ 33 จาก 62 ประเทศของโลก

รายการในหมวดย่อยที่เป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของไทยคือ Contract enforcement มี 3 รายการ คือ ระยะเวลาการใช้ข้อบังคับตามสัญญา (Time to enforce a contract) ความเข้มแข็งในการปกป้องผลประโยชน์ของนักลงทุน (Strength of investor protection) และค่าใช้จ่ายในการใช้ข้อบังคับตามสัญญา (Cost of enforcing contracts)

สำหรับหมวดอื่นนั้น รายการส่วนใหญ่เป็นปัจจัยจุด มีรายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ดีพอที่จะทำให้หมวดย่อยเหล่านี้ได้อันดับที่ดีกว่า 32 ตามเกณฑ์ของ WEF ได้โดยในด้านการเปิดเสรีทางการเงิน ไทยมีจุดอ่อนด้านการควบคุมเงินทุนไหลเข้าออกจากต่างประเทศ ซึ่งถือว่ามีความมาตรการที่เข้มงวดที่สุดใน AEC และหมวดย่อยที่เป็นจุดอ่อนของไทยมากที่สุดหมวดที่ 1 นี้คือ “Corporate governance” ซึ่งทุกรายการในหมวดย่อยนี้บ่งบอกว่ากลไกการกระจายเงินออมไปสู่การลงทุนของไทยยังขาดหลักบรรษัทภิบาลอยู่มากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในโลก ถึงแม้ว่าไทยจะเป็นอันดับ 3 ในกลุ่ม AEC ก็ตาม

ถ้าเปรียบเทียบกับอินโดนีเซียแล้ว นับว่าไทยมีข้อได้เปรียบในหมวดย่อยทั้ง 4 หมวด จะมีรายการในหมวดย่อยที่แตกต่างกันบ้าง แต่ก็ไม่มาก ส่วนฟิลิปปินส์นั้น ถึงแม้ว่า จะได้คะแนนในหมวดนี้น้อยกว่าไทย แต่ก็มีจุดแข็งมากกว่าไทยในหมวด “Financial sector liberalization” และมีรายการในหมวดย่อย “Corporate governance” ส่วนใหญ่ดีกว่าไทย

2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจการเงินในหมวด 2

สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ดีจะส่งผลให้ธุรกิจการเงินดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวแปรในกลุ่มนี้ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 หมวดย่อย ได้แก่ Human capital, Taxes, Infrastructure และ Cost of doing business ค่าดัชนีที่กำหนดขึ้นใน 4 กลุ่มนี้มีทั้งหมด 22 ตัว ซึ่งล้วนเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาคการเงินของประเทศ เช่น ตัวแปรในกลุ่ม Human capital ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มแรงงานที่มีความรู้ในระดับที่สามารถทำงานในภาคการเงินได้ ประเทศที่มีประชากรกลุ่มนี้มาก ย่อมสามารถช่วยให้ภาคการเงินมีประสิทธิภาพได้ งานวิจัยของ Levine, R. (1997) พบว่าการเอื้ออำนวยให้สร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในสาขาการเงินจะสามารถช่วยพัฒนาภาคการเงินและเสริมสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในทำนองเดียวกัน ค่าดัชนีในหมวด Taxes, Infrastructure และ Cost of doing business ต่างก็ล้วนมีส่วนช่วยพัฒนาภาคการเงิน และเสริมสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั้งสิ้น จากรายงานการศึกษาของ Beck, T. (2006) พบว่าต้นทุนการทำธุรกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่แสดงถึงสภาพแวดล้อมในการทำธุรกิจและข้อจำกัดใน

การทำธุรกิจของแต่ละประเทศ โดยสภาพแวดล้อมในการทำธุรกิจที่ดีย่อมทำให้สถาบันการเงินดำเนินธุรกิจได้ราบรื่นและส่งผลต่อการพัฒนาภาคการเงินของประเทศ

ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 4.6 พบว่าประเทศส่วนใหญ่ใน AEC ยังมีการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจการเงินน้อย โดยเกือบทุกประเทศใน AEC ที่ศึกษายกเว้นสิงคโปร์ยังมีปัจจัยที่ลดให้ภาคการเงินของประเทศพัฒนาได้ช้าค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยสนับสนุน สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีจุดแข็งมากในหมวดนี้ โดยมีปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้สภาพแวดล้อมทางการเงินแข็งแกร่งมากถึง 15 รายการ จาก 26 รายการ

จุดแข็งของสิงคโปร์คือรายการที่เกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล (Human capital) และต้นทุนการทำธุรกิจ (Cost of doing business) ในด้านทรัพยากรบุคคลนั้น สิงคโปร์ได้รับการจัดอันดับเป็นที่ 3 ของโลก และเป็นอันดับ 1 ใน AEC อยู่เกือบทุกรายการที่ WEF นำไปคำนวณจะได้คะแนนสูงติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกและเป็นอันดับ 1 ใน AEC ในทำนองเดียวกัน ในส่วนของต้นทุนการทำธุรกิจนั้น สิงคโปร์ก็ได้รับการจัดอันดับเป็นที่ 1 ของโลก และเกือบทุกรายการจะได้คะแนนสูงติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกและเป็นอันดับ 1 ใน AEC ยกเว้นรายการ “Cost of registering property” ซึ่งสิงคโปร์ได้คะแนนค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นประเทศที่มีผืนแผ่นดินเล็กทำให้ที่ดินราคาแพง สำหรับนักลงทุนต่างชาติ สิงคโปร์ไม่มีข้อห้ามในการให้ชาวต่างชาติซื้ออสังหาริมทรัพย์ แต่ผู้ซื้อต้องได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้อยู่อาศัยถาวร และได้รับความเห็นชอบจาก Land Development Authority โดยผู้ซื้อต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดต้นทุนการขอจดทะเบียนในการถือครองอสังหาริมทรัพย์ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในซีกโลกอื่น แต่ก็ยังนับว่าถูกที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 5 ประเทศใน AEC รวมทั้งไทย

มาเลเซียจัดเป็นประเทศที่มีจุดอ่อนในหมวดสภาพแวดล้อมของธุรกิจภาคการเงินเช่นกัน โดยมีรายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนเพียง 7 รายการจาก 22 รายการในหมวดนี้ แต่ก็ยังนับว่ามากกว่าอีก 4 ประเทศรวมทั้งไทย โดยรายการที่นับว่าเป็นจุดแข็งของมาเลเซียจะมีรายการเดียวกับสิงคโปร์เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น 2 รายการคือ “Time to pay taxes” และ “Time to register property” ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่มาเลเซียควรปรับปรุง

สำหรับประเทศไทยนั้น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้อต่อภาคการธนาคารของไทยค่อนข้างอ่อนแอ ถึงแม้ว่าไทยจะได้รับการจัดอันดับให้เป็นที่ 3 ใน AEC แต่เป็นหมวดที่ไทยมีรายการที่จัดเป็นจุดแข็งเพียง 3 ใน 22 รายการของหมวดนี้ จัดว่าน้อยกว่าอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ซึ่งถึงแม้ว่าจะได้คะแนนในหมวดนี้น้อยกว่าไทย แต่ก็มีรายการที่จะช่วยสนับสนุนให้พัฒนาต่อไปได้มากกว่าไทย จุดแข็งทั้ง 3 รายการของไทยในหมวดนี้ ได้แก่ Brain drain and ease of hiring foreign labor, Marginal tax variation และ Time to register property ซึ่งทั้ง 3 รายการก็เป็นจุดแข็งของอินโดนีเซียด้วย ถึงแม้ว่าไทยจะได้คะแนนใน 3 รายการนี้เหนือกว่าอินโดนีเซีย จึงนับว่าเป็นรายการที่ไทยควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทุกรายการในหมวดนี้

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้อการภาคการเงินของ AEC ใน หมวด 2

	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
Rank of FDI 2012 Index	50	18	49	4	34	52
2nd pillar: Business environment	53	25	54	1	45	56
Human capital	40	18	42	3	32	59
Quality of management schools	40	20	27	6	37	61
Quality of math and science education	26	10	48	1	36	34
Extent of staff training	27	6	23	3	33	59
Local availability of specialized research and training services	38	16	42	15	44	61
Brain drain and ease of hiring foreign labor	30	17	43	2	26	51
Tertiary enrollment	49	40	45	13	35	51
Taxes	37	25	41	7	29	56
Irregular payments in tax collection	57	30	55	3	43	51
Distortive effect of taxes and subsidies on competition	44	14	24	3	38	42
Marginal tax variation	12	36	37	42	10	35
Time to pay taxes	40	18	27	7	39	61
Infrastructure	53	35	55	13	46	50
Quality of overall infrastructure	49	23	50	2	32	58
Quality of telephone infrastructure	50	26	52	5	32	56
Internet users	57	28	52	19	55	49
Broadband Internet subscriptions	54	41	50	17	45	46
Telephone lines	44	47	55	22	52	48
Mobile telephone subscriptions	50	20	51	9	36	11
Cost of doing business	61	30	60	1	50	52
Cost of starting a business	53	50	55	6	35	41
Cost of registering property	59	24	37	22	50	8
Cost of closing a business	42	34	60	1	59	34
Time to start a business	60	9	57	2	48	59
Time to register property	26	47	40	6	2	50
Time to close a business	60	16	61	3	37	58
รายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนทางการเงิน	5	7	4	15	3	2
รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงทางการเงิน	17	15	18	7	19	20

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA

หมายเหตุ : รายการที่ตัวเลขมีเงาสีเข้มแสดงว่าเป็นปัจจัยถ่วง และรายการที่ไม่มีเงาสีเข้มแสดงว่าเป็นปัจจัยสนับสนุน

3) การวิเคราะห์ความมีเสถียรภาพของระบบการเงินในหมวด 3

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของนานาประเทศได้สะท้อนให้เห็นว่าระบบการเงินที่ไม่มีเสถียรภาพจะส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้นักลงทุนประสบความเสียหายในธุรกิจ เมื่อธุรกิจไม่สามารถชำระหนี้ได้ก็จะส่งผลให้ภาคการธนาคารต้องพบกับปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และอาจเกิดวิกฤตการณ์เงินตราเมื่อเงินไหลออกนอกประเทศจำนวนมาก และเกิดปัญหาหนี้สาธารณะตามมา ดังนั้น WEF จึงได้กำหนดตัวบ่งชี้ถึงความมีเสถียรภาพของระบบการเงินในประเทศไว้ 3 หมวดย่อยได้แก่ Currency crises, Systemic banking crises และ Sovereign debt crises โดยค่าดัชนีที่กำหนดขึ้นใน 3 หมวดย่อยนี้มีทั้งหมด 15 รายการ

ในด้านเสถียรภาพของเงินตรา (Currency crises) WEF ได้ใช้ปัจจัย 5 รายการในการวัดความมีเสถียรภาพของเงินตราของประเทศต่างๆ โดยมีอยู่ 1 รายการที่ WEF ใช้ “Net international investment position to GDP” เป็นหนึ่งในรายการวัดเสถียรภาพของเงินตราสำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งใน AEC มีเพียงประเทศเดียวคือสิงคโปร์ และใช้ “External debt to GDP” สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งใน AEC คือ 5 ประเทศที่เหลือ ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ความมีเสถียรภาพของระบบธนาคารย่อมเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งต่อความมีเสถียรภาพของระบบการเงินในประเทศการศึกษาของ Aizenman and Pinto (2011) พบว่าปัญหาการเกิดฟองสบู่ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบธนาคารและต่อเสถียรภาพในระบบการเงินของประเทศ WEF จึงได้จัดให้รายการการเกิดฟองสบู่ในอสังหาริมทรัพย์เป็นปัจจัยหนึ่งในการชี้วัดเสถียรภาพของธนาคาร

ตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่าในกลุ่ม AEC 6 ประเทศ มีเพียงสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีความแข็งแกร่งในด้านเสถียรภาพในระบบการเงิน ส่วนไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่มีระบบการเงินที่อ่อนแอตามมาตรฐาน WEF ถึงแม้ว่าไทยจะมีปัจจัยสนับสนุนในหมวดนี้มากถึง 11 ใน 15 รายการ ระบบการเงินของไทยมีจุดอ่อนในหมวด “ความมีเสถียรภาพของระบบธนาคาร” จนได้รับการจัดอันดับให้อยู่ที่ 56 ซึ่งนับว่าได้คะแนนต่ำสุดใน AEC สาเหตุประการหนึ่งน่าจะเกิดจากผลของความเสียหายที่ไทยเคยเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินมาก่อนทำให้ธนาคารไทยทั้งระบบมีตัวเลขทางบัญชีที่น่าเชื่อถือน้อย เพราะยังมีธนาคารขนาดเล็กต้องปรับโครงสร้างทางการเงินตลอดมา ทำให้ได้คะแนนน้อยในกลุ่มนี้

ระบบการเงินของไทยมีจุดแข็งในหมวด “การรักษาเสถียรภาพของค่าเงิน--Currency Stability” เพราะเป็นปัจจัยสนับสนุนทุกรายการจนได้อยู่อันดับ 8 ของโลกแต่ก็ยังเป็นที่ 3 ใน AEC รองจากสิงคโปร์และมาเลเซียตามลำดับ

ในด้านความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตการณ์หนี้สาธารณะ (Risk of sovereign debt crisis) นั้นปรากฏว่า มีเพียงรายการเดียวที่เป็นตัวถ่วงเสถียรภาพในระบบการเงินของไทย รายการนั้นคือ “Aggregate

Macroprudential indicator” ซึ่งเป็นรายการที่ไทยได้คะแนนลดลงมากกว่า 6.6 ในปี 2554 เป็น 50 ในปี 2555 แสดงว่าความมั่นใจต่อบทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทยในการกำกับดูแลสถาบันการเงินแบบองค์รวมโดยคำนึงถึงการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศอย่างเชื่อมโยงและเป็นระบบ (system-wide approach) ได้ลดลง คือไม่สามารถสร้างความมั่นใจว่าจะสามารถรักษาความสมดุลระหว่างการดูแลเสถียรภาพนโยบายการเงิน (monetary stability) และเสถียรภาพนโยบายสถาบันการเงิน (financial stability) ได้ดีกว่าปี 2554

ตารางที่ 4.7 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านเสถียรภาพของระบบการเงินใน AEC ใน หมวด 3

Rank of FDI 2012 Index	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
	50	18	49	4	34	52
3rd pillar: Financial stability	35	10	47	1	34	56
Currency Stability	12	3	32	2	8	49
Change in real effective exchange rate	3	8	52	20	16	n/a
External vulnerability indicator	14	12	8	n/a	11	23
Current account balance to GDP	26	5	18	2	12	50
Dollarization vulnerability indicator	35	n/a	33	1	26	44
External debt to GDP (developing economies)	11	15	20	n/a	16	23
Banking system stability	48	29	54	8	56	46
Frequency of banking crises	28	28	50	1	50	28
Financial strengths indicator	39	17	39	1	30	51
Aggregate measure of real estate bubbles	17	12	43	45	24	n/a
Tier 1 capital ratio	27	39	23	16	40	56
Output loss during banking crises	56	38	44	1	61	1
Risk of sovereign debt crisis	37	22	39	21	35	51
Local currency sovereign rating	44	25	45	1	29	50
Foreign currency sovereign rating	43	26	44	1	28	50
Aggregate macroprudential indicator	28	5	24	16	38	61
Manageability of public debt	9	39	34	59	31	36
Credit default swap spreads	32	18	30	10	26	41
รายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนทางการเงิน	9	7	6	12	11	4
รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงทางการเงิน	6	7	9	3	4	11

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA

หมายเหตุ : (1) รายการที่ตัวเลขมีเงาสีเข้มแสดงว่าเป็นปัจจัยถ่วง และรายการที่ไม่มีเงาสี แสดงว่าเป็นปัจจัยสนับสนุน

(2) มาเลเซียมีเพียง 14 รายการ

4) การวิเคราะห์การให้บริการทางการเงินของธนาคารในหมวด 4

ดัชนีที่กำหนดไว้ในหมวด 4 นี้ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ที่ใช้วัดความลึกทางการเงิน ซึ่งในงานวิจัยที่ผ่านมามักจะวัดโดยพิจารณาจากสัดส่วนของสินทรัพย์ทางการเงินต่อ GDP โดยเชื่อว่าความลึกทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจากการศึกษาของ Goldsmith (1969) M. พบว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดย Chinn, M. D. และ H. Ito, (2007) ได้ให้คำอธิบายว่า ตลาดการเงินเป็นปัจจัยที่บ่งบอกระดับการออมและการลงทุนของประเทศ ประเทศที่มีระบบการเงินใหญ่ ระบบเศรษฐกิจจะได้ประโยชน์จากการประหยัดจากขนาด (Economies of scale) ส่งผลให้ข้อจำกัดของการให้สินเชื่ออ่อนคลายลง อย่างไรก็ตาม ระบบเศรษฐกิจจะได้ประโยชน์จากระบบการเงินก็ต่อเมื่อประเทศนั้นมีกระบวนการในการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากผู้ออมไปสู่ผู้ต้องการลงทุนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ หากกระบวนการเคลื่อนย้ายเงินทุนขาดประสิทธิภาพ ทำให้มีการเข้าถึงบริการทางการเงินหรือแหล่งเงินทุนโดยไม่กลั่นกรอง ประเทศนั้นอาจมีปัญหาด้านการเงินถึงขั้นส่งผลวิกฤติต่อระบบเศรษฐกิจได้

ดังนั้น WEF ได้จึงได้นำปัจจัยที่สะท้อนถึงความลึกทางการเงินมาเป็นตัวดัชนีเพื่อชี้วัดการให้บริการทางการเงินของธนาคาร ซึ่งประกอบด้วยดัชนี 3 หมวดย่อย ได้แก่ ขนาดของระบบธนาคาร (Size index) ประสิทธิภาพของการให้บริการของภาคธนาคาร (Efficiency index) และระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของธนาคาร (Financial information disclosure) โดยประเทศที่มีระบบการธนาคารที่ใหญ่เงินทุนของประเทศนั้นย่อมเคลื่อนย้ายจากผู้ออมไปสู่มีนักลงทุนได้มาก ส่งผลให้ประเทศเกิดการลงทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ WEF ได้กำหนดตัวแปรเพื่อให้เป็นดัชนีชี้วัดขนาดของระบบการธนาคารไว้ 7 รายการดังแสดงในตารางที่ 4.8

ดัชนีที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการดำเนินการธนาคารโดยตรง ประกอบด้วย Aggregate profitability indicator, Bank overhead costs, Bank operating costs to assets และ The ratio of non-performing loans to total loans ซึ่งสะท้อนว่าธนาคารที่จัดว่ามีประสิทธิภาพในการดำเนินการธนาคารต้องเป็นธนาคารที่มีความสามารถในการทำกำไรสูง มีสัดส่วนของต้นทุนการดำเนินงานต่อสินทรัพย์ต่ำ และมีสัดส่วนของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อทั้งหมดต่ำ การพิจารณาต้องพิจารณาพร้อมกันทั้ง 3 ดัชนี เพราะธนาคารที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงประการเดียว โดยที่มีสัดส่วนของหนี้เสียมากและต้นทุนการดำเนินงานสูง อาจสะท้อนถึงระดับการแข่งขันระหว่างธนาคารของประเทศต่ำก็ได้ ส่วนตัวดัชนีที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการดำเนินการธนาคารโดยอ้อม ได้แก่ Public ownership of banks โดย WEF มีความเห็นว่า ประเทศที่มีรัฐบาลเป็นเจ้าของธนาคารจำนวนมาก การเคลื่อนย้ายเงินทุนจะขาดประสิทธิภาพ และขาดนวัตกรรมทางการเงินที่ทันสมัย ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาตลาดการเงินของประเทศ (Xiao and Zhao, 2011.)

สำหรับตัวบ่งชี้ด้าน “การเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน” นั้น ประเทศที่รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง และมีหน่วยงานที่สามารถรับนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ย่อมเป็นผลบวก

ต่อการพัฒนาระบบธนาคารทั้งในด้านประสิทธิภาพและเสถียรภาพ (Barth, J.R., G. Caprio, and R. Levine, 1999) WEF ใช้ดัชนี 2 รายการสำหรับสะท้อนว่าประเทศใดมีลักษณะการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบธนาคาร ดัชนีทั้งสองได้แก่ Private credit bureau coverage และ Public credit registry coverage

หมวดการให้บริการทางการเงินของธนาคารนี้ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ 14 รายการ ถึงแม้ว่าไทยจะได้คะแนนในหมวดนี้มากเป็นอันดับ 3 ในกลุ่มประเทศ AEC รองมาจากสิงคโปร์และมาเลเซีย แต่ไทยก็มีปัจจัยสนับสนุนมากถึง 10 ใน 14 รายการซึ่งมากกว่ามาเลเซียซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนเพียง 6 รายการ จุดอ่อนที่ไทยควรปรับปรุงคือการพัฒนาตราสารในตลาดเงินให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคะแนนให้รายการ “Money market instruments to GDP” และลดค่าสูญหุ้ย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธนาคารเพื่อเพิ่มคะแนนให้รายการ “Bank overhead costs” และ “Bank operating costs to assets”

ตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านการให้บริการทางการเงินของธนาคารของ AEC ในหมวด 4

	Rank (Out of 62)					
	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
4th pillar: Banking financial services	53	11	49	10	28	32
Size index	50	18	44	9	24	33
Deposit money bank assets to GDP	54	19	49	20	24	21
Central bank assets to GDP	14	42	22	25	23	15
Financial system deposits to GDP	47	12	40	10	25	58
M2 to GDP	52	9	48	10	12	16
Private credit to GDP	53	22	52	26	20	21
Bank deposits to GDP	48	12	42	10	25	59
Money market instruments to GDP	33	33	33	9	33	33
Efficiency index	48	27	33	6	17	15
Aggregate profitability indicator	24	13	42	6	20	7
Bank overhead costs	50	21	47	15	34	24
Public ownership of banks	57	54	29	48	37	43
Bank operating costs to assets	51	23	43	11	33	21
Non-performing bank loans to total loans	15	22	29	7	27	n/a
Financial information disclosure	41	2	54	32	37	43
Private credit bureau coverage	53	17	48	25	30	53
Public credit registry coverage	10	5	26	26	26	11
รายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนทางการเงิน	4	6	4	8	10	8
รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงทางการเงิน	10	8	10	6	4	5

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA

หมายเหตุ : รายการที่ตัวเลขมีเงาสีเข้มแสดงว่าเป็นปัจจัยถ่วง และรายการที่ไม่มีเงาสี แสดงว่าเป็นปัจจัยสนับสนุน

5) การวิเคราะห์การเข้าถึงบริการทางการเงินในหมวดที่ 7

ตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดการเข้าถึงบริการทางการเงินนี้จัดอยู่ใน pillar ที่ 7 ดัชนีในหมวดนี้จะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการทางการเงินทั้งรายย่อยและรายใหญ่ของแต่ละประเทศมีช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนใดได้บ้าง และมากน้อยเพียงใด ประเทศที่ประชาชนมีช่องทางเข้าถึงบริการทางการเงินมาก ก็ถือได้ว่าประเทศนั้นมีพัฒนาการทางการเงินสูง ซึ่งจะเป็นผลดีต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ WEF ได้แบ่งช่องทางการเข้าถึงบริการทางการเงินไว้ 2 ช่องทางคือ ช่องทางเพื่อการพาณิชย์ (Commercial access) และช่องทางเพื่อรายย่อย (Retail access) โดยช่องทางเพื่อการพาณิชย์ จะประกอบด้วยดัชนีที่แสดงการเข้าถึงเงินทุนด้วยวิธี Venture capital, Commercial loans, และ Local equity markets ส่วนช่องทางเพื่อรายย่อยจะประกอบด้วยดัชนีที่แสดงการเข้าถึงเงินทุนของผู้ใช้บริการรายย่อยเช่น Access to microfinance, The penetration of bank accounts และ ATMs.

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบกลุ่มประเทศใน AEC ทุกประเทศในด้านการเข้าถึงทางการเงินสำหรับผู้ให้บริการธนาคารรายย่อยในเกือบทุกด้าน ยกเว้นรายการ “Market penetration of bank accounts” ซึ่งด้อยกว่าสิงคโปร์ ดังแสดงในตารางที่ 4.9 ซึ่งในปีก่อนๆ WEF จะวัดด้วยจำนวนบัญชีที่เปิดกับธนาคารต่อผู้ใหญ่ 1 แสนคน ทำให้ไทยได้คะแนนในรายการนี้น้อยกว่าสิงคโปร์และมาเลเซียมาโดยตลอด ในปี 2012 WEF ได้เปลี่ยนคำนิยามในรายการนี้ใหม่เป็นสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปและมีการเปิดบัญชีกับสถาบันการเงินที่เป็นทางการ (Formal financial institution) ทำให้ไทยได้คะแนนในรายการนี้มากเป็นอันดับสองรองจากสิงคโปร์ ในขณะที่มาเลเซียกลายเป็นอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน

สำหรับในด้านการเข้าถึงทางการเงินในเชิงพาณิชย์ (Commercial access) นับว่าไทยยังมีจุดอ่อนด้านนี้อยู่มาก เพราะได้รับการจัดอันดับให้อยู่ที่ 4 ใน AEC รองจากสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียตามลำดับ โดยจุดอ่อนที่ทำให้การเข้าถึงทางการเงินในเชิงพาณิชย์ไทยแพ้อินโดนีเซียมี 3 ด้านคือ Venture capital availability, Ease of access to credit และ Ease of access to loans

ตารางที่ 4.9 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยถ่วงด้านการเข้าถึงบริการทางการเงินของธนาคารของ AEC
ในหมวด 7

	Rank (Out of 62)					
	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
7th pillar: Financial access	54	28	53	14	25	43
Commercial access	23	6	38	2	24	43
Financial market sophistication*	45	22	36	6	30	61
Venture capital availability	17	9	39	3	33	51
Ease of access to credit	33	5	25	2	19	47
Financing through local equity market	23	6	29	3	21	47
Ease of access to loans	11	7	28	2	21	50
Foreign direct investment to GDP	33	17	56	2	27	8
Retail access	56	35	48	31	25	36
Market penetration of bank accounts	57	29	52	6	26	55
Commercial bank branches	42	37	43	38	35	50
Total number of ATMs	44	31	43	27	19	42
Total number of point of sale (POS) devices	55	42	50	39	26	48
Microfinance institution (MFI) borrowers' penetration rate	21	n/a	6	n/a	n/a	2
Loan from a financial institution	35	24	26	28	8	14
รายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนทางการเงิน	5	9	5	7	9	3
รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงทางการเงิน	7	2	7	4	2	8

หมายเหตุ :* ตัวบ่งชี้ของ Financial market sophistication ประกอบด้วย (a) Availability of financial services (b) Affordability of financial services (c) Financing through local equity market (d) Ease of access to loans (e) Venture capital availability (f) Restriction on capital flows (g) Soundness of banks (h) Regulation of securities exchanges and (i) Legal rights index. [en]

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA

4.4 สรุป

4.4.1 สรุปความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ AEC

ในการจัดอันดับว่าประเทศใดมีระดับการพัฒนาทางการเงินที่สูงกว่ากันด้วย The Financial Development Index ระหว่าง 6 ประเทศใน AEC ที่ศึกษา ซึ่งได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม นั้น ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาทางการเงินในอันดับที่ 34 ของโลก และนับเป็นอันดับ 3 ในกลุ่ม AEC รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย และมีข้อได้เปรียบที่เหนือกว่าฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม ตามลำดับในทั้ง 5 หมวดที่ศึกษา

ดัชนี FDI ใน WEF ในแต่ละประเทศสำหรับ 5 หมวดที่ศึกษามีอยู่ทั้งสิ้น 89 รายการ ในจำนวนนี้ บางรายการอาจไม่มีข้อมูล ทำให้จำนวนดัชนีของแต่ละประเทศไม่เท่ากันถ้าแบ่งดัชนีเหล่านี้ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้กลุ่มแรกประกอบด้วยรายการต่างๆที่เป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของธนาคาร ซึ่งจัดว่าเป็นจุดแข็งของประเทศ และกลุ่มที่สองประกอบด้วยรายการต่างๆที่เป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคาร ซึ่งจัดว่าเป็นจุดอ่อนของประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 4.10 โดยประเทศที่มีปัจจัยถ่วงมากที่สุดก็ย่อมเป็นจุดอ่อนที่เสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคธนาคารได้ง่ายกว่าประเทศที่มีปัจจัยถ่วงน้อยรายการตามข้อสมมุติฐานนี้ ปัจจัยถ่วงย่อมสามารถสะท้อนสถานะความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันได้ในภาวะปัจจุบัน หรือในระยะสั้น เพราะเป็นการใช้ข้อมูลในปีพ.ศ. 2555 เท่านั้น

ตาราง 4.10 จำนวนและร้อยละของปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของธนาคารใน AEC

FDI 2012	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
Rank of 2012 Index	50	18	49	4	34	52
จำนวนดัชนี						
ปัจจัยถ่วง/จุดอ่อน	59	48	60	26	47	59
ปัจจัยสนับสนุน/จุดแข็ง	29	37	26	56	38	21
รวมจำนวนดัชนีที่มีข้อมูล	88	85	86	82	85	80
ร้อยละ						
ปัจจัยถ่วง/จุดอ่อน	67.05	56.47	69.77	31.71	55.29	73.75
ปัจจัยสนับสนุน/จุดแข็ง	32.95	43.53	30.23	68.29	44.71	26.25
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ : รายละเอียดของปัจจัยที่พิจารณาได้นำเสนอไว้ในตารางภาคผนวก ก

ผลของการศึกษาพบสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันมากที่สุด ตามมาด้วยไทยและมาเลเซีย สะท้อนให้เห็นว่าในภาวะปัจจุบัน ธนาคารไทยยังมีปัจจัยที่เกื้อหนุนความสามารถในการแข่งขันอยู่มากเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 4 ประเทศใน AEC

ในการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันโดยพิจารณาจาก 5 หมวด (Pillar) ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจการเงิน ความมีเสถียรภาพของระบบการเงิน การให้บริการทางการเงินของธนาคาร การเข้าถึงบริการทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่า ไทยมีข้อได้เปรียบในหมวดที่ 7-- ด้านการเข้าถึงทางการเงิน (Financial access) มากที่สุดใน 5 หมวดที่ศึกษา เป็นที่ 2 รองจากสิงคโปร์ในกลุ่มประเทศ AEC สำหรับหมวดอื่นที่เหลืออีก 4 หมวด ไทยจะอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ส่งผลให้ธนาคารของไทยในภาพรวมมีความสามารถในการแข่งขันสูงเป็นอันดับ 3 ใน AEC

ในด้านจุดอ่อน-จุดแข็งของธนาคารพาณิชย์ใน AEC กับประเทศในระดับโลกพอสรุปได้ว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่ม AEC ยกเว้นสิงคโปร์มีจุดอ่อนในหมวดที่ 1-- Institutional environment และหมวดที่ 2 -- Business environment ส่วนหมวดที่เป็นจุดแข็งของประเทศส่วนใหญ่ใน AEC คือหมวดที่ 4 -- Banking financial services ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความได้เปรียบของธนาคารใน 4 ประเทศ (สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และเวียดนาม) สำหรับหมวดที่ 3 – Financial stability นั้นจัดว่าเป็นปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง 3 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มาเลเซียและ อินโดนีเซีย แต่เป็นหมวดที่เป็นจุดอ่อนของไทยส่วนในด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจการเงิน ผลการศึกษาพบว่าเกือบทุกประเทศใน AEC ที่ศึกษา ยกเว้นสิงคโปร์ยังมีการพัฒนาด้านนี้น้อย ซึ่งนับเป็นจุดอ่อนของกลุ่มประเทศในภูมิภาคนี้ (ตารางที่ 4.5)

ในการวิเคราะห์เป็นรายประเทศไทยมีจุดแข็งอยู่ 2 หมวดคือหมวดที่ 4-- Banking financial services และหมวดที่ 7-- Financial Access ในขณะที่สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีจุดแข็งด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินมากที่สุดใน AEC รองลงมาคือมาเลเซีย โดยทั้งสิงคโปร์และมาเลเซียจัดเป็นประเทศที่เปิดเสรีด้านการเงินมากที่สุดในระดับอาเซียนและระดับโลก เพราะประเทศทั้งสองได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับ 1 ของโลกในหมวดนี้ ถึงแม้ว่าไทยจัดอยู่ในอันดับ 3 แต่เป็นหมวดที่ไทยได้คะแนนน้อยที่สุดในจำนวน 5 หมวดที่ศึกษาโดยไทยมีรายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนเพียง 8 รายการ และมีปัจจัยถ่วงมากถึง 18 รายการ

4.4.2 สรุปความสามารถในการแข่งขันของสาขาการธนาคารสำหรับประเทศไทย

ธนาคารพาณิชย์ของไทยเป็นระบบสาขา จัดเป็นสถาบันการเงินที่มีสินทรัพย์สูงสุด (ตารางที่ 3.16) ในการวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของการธนาคารโดยใช้ Financial Development Index (FDI) ของ WEF เป็นตัวบ่งชี้ ผลจากการพิจารณาตัวบ่งชี้ใน FDI ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2555¹² พบว่า ระดับการพัฒนาทางการเงินของไทยอยู่ในอันดับที่ 34-35 ใน 62 ประเทศ ซึ่งค่อนข้างคงที่ แต่ค่าคะแนนในระดับประเทศตั้งแต่ปี 2553 จนถึงปี 2555 ได้ลดลงต่ำกว่าปี 2552 ดังแสดงในตารางที่ 4.11 สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่สนับสนุนความแข็งแกร่งของภาคการธนาคารของไทยได้อ่อนแอลง ในขณะที่มีปัจจัยที่เป็นตัวถ่วงความสามารถในการแข่งขันของไทยในภาคการเงินเพิ่มขึ้น

เมื่อปี 2555 WEF ได้จัดให้ไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินในอันดับที่ 34 พัฒนาดีขึ้นจากปี 2554 ซึ่งได้อันดับที่ 35 จาก 62 ประเทศทั่วโลก แต่ได้คะแนนลดลงจาก 3.37 ในปี 2554 เหลือเพียง 3.34 ในปี 2555 ถ้าใช้เกณฑ์การวัดเดียวกับสมมติฐานในการประเมินสถานะด้านการพัฒนาทางการเงินของประเทศต่าง ๆ ตาม WEF และอันดับที่ของไทยคือ 34 ก็ย่อมหมายความว่าปัจจัยใดที่บ่งชี้ว่าไทยมีระดับการพัฒนาไม่ดีกว่าอันดับที่ 32 ปัจจัยนั้นเป็นปัจจัยที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันของภาคการเงินไทย

¹² ข้อมูลปีพ.ศ. 2551 ตัวแปรใน FDI มีลักษณะที่แตกต่างจากปีหลังๆ ทำให้เปรียบเทียบได้ยาก จึงไม่นำมาศึกษาเปรียบเทียบในงานวิจัยนี้

จากเกณฑ์ดังกล่าวถ้าพิจารณาเฉพาะรายการที่เกี่ยวข้องกับการธนาคารซึ่งมีอยู่ 5 หมวดดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เป็นตัวถ่วงต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารไทยมีอยู่ทั้ง 5 หมวดที่ศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4.3 ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนถึงจุดอ่อนของธนาคารไทยที่ควรได้รับการพัฒนา

รายการที่เป็นปัญหามากที่สุดจนทำให้ไทยได้คะแนนที่ปรับลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2553 คือ ปัจจัยในหมวด 3 ซึ่งเป็นปัจจัยด้านเสถียรภาพทางการเงิน (Financial & stability) เพราะเป็นหมวดเดียวใน 5 หมวดที่ได้คะแนนในปี 2555 ลดลงจากปี 2554 โดยหมวดย่อยที่มีปัญหาคือหมวดที่เกี่ยวกับเสถียรภาพของระบบธนาคาร (Banking system stability) และความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตการณ์หนี้สาธารณะ (Risk of sovereign debt crisis) ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดในบทวิเคราะห์รายหมวดของบทนี้

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลด้านบวกต่อภาคธนาคารของไทยมี 3 หมวดได้แก่

1) รายการ “การบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบทางการเงิน (Contract enforcement)” ซึ่งอยู่ในแต่หมวด 1- สภาพแวดล้อมของสถาบันและได้รับการจัดอันดับที่ดีกว่าอันดับที่ระดับประเทศ และระดับ หมวด มาโดยตลอดในช่วงปี 2552-2555

2) รายการ “เสถียรภาพของค่าเงินบาท (Currency & stability)” ซึ่งอยู่ในหมวด 3- เสถียรภาพทางการเงิน และได้รับการจัดอันดับที่ดี 1 ใน 10 ของโลกมาโดยตลอดในช่วงปี 2552-2555

3) บทบาทของการเป็นตัวกลางทางการเงินใน หมวด 4 ซึ่งไทยมีพัฒนาการด้านความลึกทางการเงิน (size) และประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ดีกว่าปีพ.ศ. 2554 ในขณะที่การให้บริการด้านการเปิดเผยข้อมูลได้คะแนนเท่าเดิมถึงว่าจะถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ลดลง แสดงว่ามีบางประเทศมีการพัฒนาในด้านนี้เร็วกว่าไทย

4) บทบาทของการเข้าถึงบริการทางการเงินใน หมวด 7 ซึ่งไทยมีทั้งลำดับที่และคะแนนที่ดีขึ้นทั้งในด้านการเข้าถึงบริการเชิงพาณิชย์ และการเข้าถึงบริการสำหรับรายย่อย ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.11 การวัดความสามารถในการแข่งขันด้านการธนาคารของไทยด้วยดัชนีจาก WEF

Financial Development Index 2012		Rank				Score			
		2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Rank of country Index (Thailand)		35	34	35	34	3.55	3.33	3.37	3.34
1st pillar: Institutional environment		33	31	32	33	4.1	4.3	4.2	4.2
A.	Financial sector liberalization	36	29	34	33	3.6	4.6	4.1	4.3
B.	Corporate governance	29	34	35	33	4.6	4.3	4.3	4.3
C.	Legal and regulatory issues	39	41	41	39	3.4	3.4	3.4	3.5
D.	Contract enforcement	24	22	22	23	4.7	5	4.9	4.8
2nd pillar: Business environment		31	37	45	45	4.4	4.3	4.1	4.1
A.	Human capital	32	34	37	32	4.2	4.2	4.1	4.1
B.	Taxes	26	32	29	29	4.8	4.6	5	5
C	Infrastructure	32	38	49	46	3.7	3.6	3.2	3.3
D.	Cost of doing business	33	38	49	50	5.1	4.8	3.9	4.2
3rd Pillar Financial Stability		36	25	27	34	4.6	4.7	4.7	4.4
A.	Currency Stability	9	8	5	8	5.6	5.5	5.7	5.8
B.	Banking system stability	52	40	54	56	3.7	4	3.5	3.0
C.	Risk of sovereign debt crisis	33	32	25	35	4.7	4.9	5.3	4.8
4th pillar Banking financial services		34	33	31	28	3.5	3.5	3.7	4.1
A	Size index	22	22	25	24	3.4	3.1	3	3.3
B	Efficiency index	41	34	32	17	4.4	4.7	5.2	5.8
C	Financial information disclosure	36	37	35	37	2	2	2.3	2.3
7th pillar Financial access		29	36	38	25	3.3	3.1	3.1	3.9
A	Commercial access	31	23	25	24	3.8	3.7	3.6	3.8
B	Retail access	24	32	33	25	2.8	2.5	2.6	4.1

ที่มา : The Financial Development Report 2012, World Economic Forum USA Inc., New York, USA

หมายเหตุ : รายการที่ตัวเลขมีเงาสีเข้มในส่วนของ “Rank” แสดงว่าเป็นปัจจัยถ่วง และรายการที่ไม่มีเงา แสดงว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนและรายการที่ตัวเลขมีเงาสีเข้มในส่วนของ “Score” แสดงว่าเป็นรายการที่ได้คะแนนในปี 2555 ลดลงจากปี 2554

บทที่ 5

การประเมินความพร้อม ด้านการธนาคารของไทยภายใต้การแข่งขันใน AEC

5.1 ความนำ

ในบทที่ 4 งานวิจัยนี้ได้มีการประเมินคุณสมบัติของธนาคารพาณิชย์ เพื่อดูว่าภาคธนาคารของไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านใดบ้างเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน โดยได้กำหนดให้ปัจจัยสนับสนุนเป็นจุดแข็งและปัจจัยถ่วงเป็นจุดอ่อน ในบทนี้เป็นการประเมินว่าภาคการธนาคารของไทยมีสถานะความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านใดบ้างเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 5 ประเทศใน AEC คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม ในการวิเคราะห์จะใช้ผลการศึกษาด้านปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงที่ได้จากบทที่ 4 และข้อมูล FDI ทั้งในส่วนที่เป็นอันดับที่และคะแนนในช่วงปีพ.ศ. 2554-2555 เป็นแนวทางการพิจารณา ผลการจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารในบทที่ 4 และการระบุสถานะความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในบทนี้ จะสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของธนาคารในแต่ละประเทศโดยเปรียบเทียบ

รายงานการศึกษาในบทนี้จะแบ่งเป็น 3 ส่วน ในส่วนที่ 1 เป็นการกำหนดกรอบการประเมินสถานะความเสี่ยง (Risk Exposure) ของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งประกอบด้วยข้อสมมุติฐานและคำอธิบายเกณฑ์การประเมินสถานะความเสี่ยง (Risk Exposure) ด้านการเงินของธนาคารไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นใน AEC ส่วนที่ 2 เป็นการประเมินสถานะความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของธนาคารไทยในระยะยาวโดยพิจารณาที่ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงและตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันการศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับอีก 5 ประเทศใน AEC ผลการศึกษาในส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่า มีตัวแปรรายการใดบ้างที่ยังเป็นความเสี่ยงต่อการเตรียมความพร้อมและการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทยใน AEC ในอนาคต ส่วนที่ 3 เป็นการประเมินสถานะความเสี่ยงภาคการธนาคารของไทย และส่วนสุดท้ายเป็นการสรุปผลการศึกษาในบทนี้

5.2 กรอบการประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ไทยภายใต้ AEC

5.2.1 ข้อสมมุติฐาน

งานวิจัยนี้มีสมมุติฐานว่า ประเทศที่มี “ปัจจัยเสี่ยง” ในสาขาการธนาคารมากกว่าธนาคารของประเทศนั้นจะมีความพร้อมในการแข่งขันที่ต่ำกว่าประเทศอื่น โดย “ปัจจัยเสี่ยง” ในที่นี้หมายถึงปัจจัยที่จะส่งผลให้ประเทศมีสถานะความเสี่ยงสูงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินและการธนาคาร

การประเมินสถานะความเสี่ยง (Risk Exposure) ของธนาคารพาณิชย์ในส่วนนี้เป็นการประเมินความน่าจะเป็นที่ธนาคารพาณิชย์จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคตโดยพิจารณาจาก “ปัจจัยเสี่ยง”

5.2.2 การประเมินสถานะความเสี่ยง (Risk Exposure) ของธนาคารพาณิชย์

ในการประเมินว่าธนาคารพาณิชย์ประเทศใดมีความพร้อมในการแข่งขันมากกว่าเมื่อมีการเปิดเสรีด้านการเงินภายใต้ AEC จำเป็นต้องทราบสถานะความเสี่ยงทั้งในภาวะปัจจุบัน และแนวโน้มต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคต แล้วจึงนำผลที่ได้ไปประเมินความพร้อมในขั้นตอนถัดไป

ในการประเมินสถานะความเสี่ยงของภาคการธนาคารงานวิจัยนี้พิจารณาจากตัวบ่งชี้ของ FDI ว่ารายการใดเป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันในระยะสั้น รายการใดเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว รายการใดเป็นปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในระยะสั้น และรายการใดเป็นปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว โดยงานวิจัยนี้จะใช้เกณฑ์ของ WEF เช่นเดียวกับบทที่ 4 คือ พิจารณาจากปัจจัยตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการธนาคาร 5 หมวดจาก 7 หมวดใน FDI ซึ่งประกอบด้วย 16 หมวดย่อย และ 89 รายการ¹³ ขั้นตอนการศึกษาจะแบ่งออกดังนี้

1) การระบุปัจจัยเสี่ยงระยะสั้น

จำแนกตัวบ่งชี้จาก 5 หมวด 89 รายการใน FDI ออกเป็นปัจจัยถ่วงและปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและการธนาคารดังที่ได้ดำเนินการไปแล้วในบทที่ 4 โดยตารางที่ 5.1 ได้แสดงให้เห็นถึงเกณฑ์การจำแนกปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุนของ WEF ซึ่งขึ้นอยู่กับอันดับที่ (rank) ของแต่ละประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในระดับโลกจำนวน 62 ประเทศ ดังนี้

¹³ตัวบ่งชี้ FDI มี 90 รายการ แต่ในหมวดที่ 3 มีอยู่ 2 รายการคือ รายการเลขที่ 3.05- External debt to GDP (developing economies) และ 3.06 - Net international investment position to GDP (advanced economies) ซึ่งแต่ละประเทศจะใช้ทดแทนกันรายการใดรายการหนึ่ง จึงคงเหลือไว้เพียงประเทศละ 89 รายการ

- สำหรับประเทศซึ่งได้รับการจัดอันดับที่ตั้งแต่ 32-62 ตัวบ่งชี้ใดที่มีอันดับที่ (rank) แย่กว่าหรือเท่ากับ 32 แสดงว่าตัวบ่งชี้รายการนั้นเป็นปัจจัยที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันทางการเงินและการธนาคาร และตัวบ่งชี้ที่มีอันดับที่อยู่ระหว่าง 1-31 แสดงว่าตัวบ่งชี้รายการนั้นเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันฯของประเทศ ประเทศใน AEC ที่อยู่ในข่ายใช้เกณฑ์นี้คือ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม
- ประเทศมาเลเซียซึ่งได้รับการจัดอันดับให้อยู่ที่ 18 นั้น ตัวบ่งชี้ที่จัดว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันคือตัวบ่งชี้ที่มีอันดับที่อยู่ระหว่าง 1-17 และตัวบ่งชี้ที่จัดเป็นปัจจัยถ่วงคือตัวบ่งชี้ที่มีอันดับที่อยู่ระหว่าง 18-62
- สิงคโปร์ซึ่งได้รับการจัดอันดับให้อยู่ที่ 4 นั้นตัวบ่งชี้ที่จัดเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันคือรายการที่มีอันดับที่อยู่ระหว่าง 1-10 และตัวบ่งชี้ที่จัดเป็นปัจจัยถ่วงคือรายการที่มีอันดับที่อยู่ระหว่าง 11-62

เมื่อนำตัวดัชนีทั้ง 89 รายการใน FDI มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ WEF กำหนดไว้ จะได้จำนวนรายการที่เป็น “ปัจจัยถ่วง” และ “ปัจจัยสนับสนุน” ของประเทศใน AEC ดังแสดงในตารางที่ 5.1 ตัวบ่งชี้ต่างๆ ที่เป็น “ปัจจัยสนับสนุน” และ “ปัจจัยถ่วง” ความสามารถในการแข่งขันของธนาคารตามเกณฑ์ที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 5.1 นี้จะบอกให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละประเทศที่ศึกษาไว้ โดยปัจจัยถ่วงจะเป็นจุดอ่อนที่สะท้อนถึงที่ความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของธนาคารประเทศที่มีรายการที่เป็นปัจจัยถ่วงมากก็ย่อมมีจุดเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคการเงินและการธนาคารได้ง่ายกว่าประเทศที่มีปัจจัยถ่วงน้อยรายการ และประเทศที่มีปัจจัยสนับสนุนมากก็ย่อมเป็นจุดแข็งต่อการรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธนาคารได้ง่ายกว่าประเทศที่มีปัจจัยสนับสนุนน้อยรายการ

“ปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้น” สำหรับงานวิจัยนี้หมายถึงปัจจัยที่มีลักษณะจุดหรือถ่วงความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศในระยะสั้น ปัจจัยเหล่านี้ถึงแม้ว่าจะเป็นจุดอ่อนของไทยในปัจจุบัน ก็มิได้หมายความว่า จะเป็นจุดอ่อนในอนาคต เพราะอาจมีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้นจนสถานะความเสี่ยงลดลงได้ในระยะยาวในการคำนวณ งานวิจัยนี้ได้ใช้ “Rank” ที่มาจากการจัดอันดับที่ของ WEF ในปี พ.ศ. 2555 เป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานะความเสี่ยงของรายการต่างๆใน FDI ในระยะสั้น โดยกำหนดให้รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงเป็นรายการที่มีสถานะความเสี่ยงในระยะสั้น และรายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนเป็นรายการที่เสริมขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะสั้น เพราะเป็นสถานะเพียงปีเดียว

ตารางที่ 5.1 เกณฑ์จำแนกปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุนความสามารถทางการเงินของประเทศใน AEC

ประเทศใน AEC	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
เกณฑ์ของ FDI ใน WEF						
Rank ปี 2555	50	18	49	4	34	52
Rank ที่จัดว่าเป็นปัจจัยสนับสนุน	1-31	1-17	1-31	1-10	1-31	1-31
Rank ที่จัดว่าเป็นปัจจัยถ่วง	32-62	18-62	32-62	10-62	32-62	32-62
จำนวนรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะสั้น						
ปัจจัยสนับสนุน/ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง	29	37	27	58	41	22
ปัจจัยถ่วง/ปัจจัยเสี่ยง	60	50	62	29	47	63
รวมจำนวนดัชนีมีข้อมูล	89	87	89	87	88	85

หมายเหตุ : รายละเอียดเกณฑ์การชี้วัดได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 หัวเรื่อง 4.3

2) การระบุปัจจัยเสี่ยงระยะยาว

การพิจารณาสถานะความเสี่ยงของปัจจัยต่างๆในระยะยาวก็คือการพิจารณาถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งงานวิจัยนี้ได้กำหนดให้เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลง 2554-2555 ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงช่วงเวลาประเทศต่างๆเกือบทั่วโลกได้รับผลกระทบจากปัญหาวิกฤติซับไพร์มเมื่อปี 2551 ซึ่งอาจมีผลต่อตัวบ่งชี้ FDI ทั้งในด้านคะแนนและการจัดอันดับที่ โดยปัจจัยที่มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่แยลงย่อมถือได้ว่าปัจจัยนั้นเป็นตัวเร่งให้สถานะของธนาคารมีความเสี่ยงต่อการลดความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศในอนาคตหรือในระยะยาว

ดังนั้น “ปัจจัยเสี่ยงในระยะยาว” ในที่นี้จึงหมายถึงปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้สถานะของธนาคารมีความเสี่ยงต่อการลดความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินของประเทศในอนาคตหรือระยะยาว ปัจจัยเสี่ยงดังกล่าว งานวิจัยนี้เรียกว่า “ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง” ส่วนปัจจัยที่ไม่ได้แสดงทิศทางการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง ในที่นี้จะเรียกปัจจัยนั้นว่า “ปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน”ของธนาคาร

ทั้งปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยถ่วงต่างก็อาจเป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาวได้ทั้งคู่ โดยปัจจัยสนับสนุนถึงแม้ว่าไม่มีความเสี่ยงในระยะสั้น หากมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงในทางลบ ก็จะเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคธนาคาร ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาว และในทำนองเดียวกัน รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันซึ่งจัดเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้นก็อาจไม่มีสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวก็ได้หากเป็นปัจจัยที่แสดงถึงทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น ในการคำนวณหาตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงและตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของธนาคารแต่ละประเทศ งานวิจัยนี้จะ

พิจารณาจากอันดับที่ (rank) และคะแนน (score) ของตัวบ่งชี้ใน FDI โดยพิจารณาทิศทางการเปลี่ยนแปลงของดัชนีทั้ง 2 ประเภทในช่วงปีพ.ศ. 2554-2555 โดยเลือกเฉพาะรายการที่เกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีอยู่ 5 หมวด 89 รายการ ทั้งนี้จะเลือกเฉพาะรายการที่ข้อมูลครบทั้ง 2 ปีเท่านั้น ทำให้จำนวนรายการของค่าดัชนีในแต่ละประเทศไม่เท่ากันดังแสดงในตารางที่ 5.4 วิธีการคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง งานวิจัยนี้จะคัดเลือกจาก FDI โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ก. ในทุกรายการของ FDI แต่ละประเทศ หากดูว่า Rank และ Score ในปี พ.ศ. 2555 มีการเปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2554 มากน้อยเพียงใด โดยใช้สูตรดังนี้

$$X = (\text{Rank ปี 2555}) - (\text{Rank ปี 2554}) \text{ -----(1)}$$

$$Y = (\text{Score ปี 2555}) - (\text{Score ปี 2554}) \text{ -----(2)}$$

ค่า X ใช้แทนสถานะการเปลี่ยนแปลงของอันดับที่ของตัวบ่งชี้ แบ่งเป็น 3 สถานะ คือ ดีขึ้น แย่ลง และไม่เปลี่ยนแปลงเนื่องจากการจัดอันดับที่ใน FDI เป็นการกำหนดให้อันดับที่ 1 เป็นอันดับที่ดีที่สุด และอันดับที่ 2,3,4, จัดว่ารองลงมา ดังนั้น ค่า X ที่เป็นบวก แสดงว่ามีสถานะการเปลี่ยนแปลงที่เลวลง ค่า X ที่เป็นลบ แสดงว่ามีสถานะการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และค่า X ที่เป็นศูนย์ แสดงว่ามีสถานะที่ไม่เปลี่ยนแปลง

ค่า Y ใช้แทนสถานะการเปลี่ยนแปลงของคะแนนของตัวบ่งชี้ มี 3 สถานะ คือ เพิ่มขึ้น ลดลง และไม่เปลี่ยนแปลงรายการที่ได้ score ในปี 2555 มากกว่าปี 2554 (ค่า Y เป็นบวก) แสดงว่าได้คะแนนเพิ่มขึ้นสะท้อนว่ารายการนั้นมีสถานะความสามารถในการแข่งขันที่ดีขึ้น และรายการที่ได้ score ในปี 2555 น้อยกว่าปี 2554 (ค่า Y เป็นลบ) แสดงว่าได้คะแนนลดลงสะท้อนว่ารายการนั้นมีสถานะความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง และค่า Y ที่เป็นศูนย์ แสดงว่ามีสถานะที่ไม่เปลี่ยนแปลง

ข. นำผลข้างต้นมาจัดกลุ่มตามสถานะของอันดับที่และคะแนนเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในตารางที่ 5.2 ซึ่งทำให้สามารถสรุปสถานะความเสี่ยงในระยะยาว ดังนี้

- **กลุ่มตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงของธนาคาร** หมายถึง กลุ่มปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้สถานะของธนาคารมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นต่อการถูกลดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งในงานวิจัยนี้จะหมายถึงปัจจัยที่ได้คะแนนไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลง แม้ว่าจะได้อันดับที่ดีขึ้นก็ตาม เพราะอันดับที่ดีขึ้นไม่ได้สะท้อนถึงความสามารถของประเทศ สถานะความเสี่ยงในระยะยาวของกลุ่มนี้จะอยู่ระหว่างเสี่ยงน้อยถึงเสี่ยงมาก
- **กลุ่มตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของธนาคาร** หมายถึง กลุ่มปัจจัยที่ได้คะแนนเพิ่มขึ้น และได้รับการจัดอันดับใน rank ที่ดีขึ้นหรือเท่าเดิม เพราะแสดงว่าปัจจัย

ดังกล่าวได้รับการพัฒนาในระดับที่ไม่ทำให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันสถานะความเสี่ยงในระยะยาวของกลุ่มนี้คือ “ไม่เสี่ยง”

ตารางที่ 5.2 เกณฑ์ในการกำหนดตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงและตัวเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ปัจจัยเสี่ยง	คะแนน	อันดับที่	สรุปสถานะความเสี่ยงระยะยาว
ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง	ลดลง	แย่ลง	เสี่ยงมาก (****)
	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก (****)
	ลดลง	ดีขึ้น	เสี่ยงมาก (****)
	เพิ่มขึ้น	แย่ลง	เสี่ยงน้อย (**)
	ไม่เปลี่ยนแปลง	แย่ลง	เสี่ยงปานกลาง (***)
	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย (**)
	ไม่เปลี่ยนแปลง	ดีขึ้น	เสี่ยงน้อย (**)
ตัวเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน	เพิ่มขึ้น	ดีขึ้น	ไม่เสี่ยง (*)
	เพิ่มขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เสี่ยง (*)

ค. สรุปสถานะความเสี่ยงของปัจจัยเสี่ยงระยะยาวเป็น 4 สถานะ คือ ไม่เสี่ยง เสี่ยงน้อย เสี่ยงปานกลางและเสี่ยงมาก¹⁴

5.2.3 การประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ภายใต้ AEC

ในส่วนนี้จะเป็นการนำแนวคิดด้านปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุนซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันและ/หรือความเสี่ยงในระยะสั้นมาผนวกกับสถานะของการเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงซึ่งสะท้อนถึงสถานะความเสี่ยงในระยะยาว มาประเมินความพร้อมของภาคการธนาคารใน AEC โดยเริ่มจากการแบ่งปัจจัยบ่งชี้ FDI จำนวน 89 รายการออกเป็นปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยที่มีลักษณะจุดหรือถ่วงความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินจัดเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้น และตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงนั้นจัดว่าปัจจัยเสี่ยงในระยะยาว การสรุปสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันจะใช้เกณฑ์ที่สรุปไว้ดังนี้

¹⁴ การจัดระดับความเสี่ยงระยะยาวนี้ เป็นความเห็นของคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 5.3 เกณฑ์สำหรับสรุปสถานะความเสี่ยงและควมารถในการแข่งขันทางการเงินและการธนาคาร

ลักษณะตัวบ่งชี้		สถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขัน
ปัจจัยถ่วง	+ ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง	ก. เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
ปัจจัยถ่วง	+ ตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน	ข. เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น แต่มีโอกาสเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว
ปัจจัยสนับสนุน	+ ตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง	ค. เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
ปัจจัยสนับสนุน	+ ตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน	ง. เป็นปัจจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

หมายเหตุ : คำอธิบายสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันได้นำเสนอไว้แล้วในตารางที่ 1.3

ประเทศที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันน้อย ย่อมมีความพร้อมมากกว่ารายการที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าและมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าภายใต้ข้อสมมุตินี้ นำมาซึ่งผลสรุปด้านความพร้อมของธนาคารได้ดังนี้

- รายการในสถานะความเสี่ยง ก ย่อมสะท้อนถึงการมีความพร้อมน้อยที่สุดในการแข่งขันเมื่อเปิดเสรีทางการเงินใน AEC เพราะเป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- รายการในสถานะความเสี่ยง ข ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงระยะสั้น ย่อมสะท้อนถึงความพร้อมที่น้อยกว่ารายการในสถานะความเสี่ยง ค ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาว เพราะปัจจัยเสี่ยงระยะยาวน่าจะสามารถแก้ไขได้ หากทราบปัญหาท่อน ส่วนปัจจัยระยะสั้นคือปัจจัยที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันในปัจจุบัน
- รายการในสถานะความเสี่ยง ง ย่อมสะท้อนถึงความพร้อมในการแข่งขันได้ดีกว่าสถานะ ก - ค

ในการประเมินระดับความพร้อมข้างต้นต้องพิจารณาระดับความเสี่ยงของปัจจัยเสี่ยงระยะยาวควบคู่ไปด้วย โดยประเทศที่มีรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาวในระดับ “เสี่ยงมาก” จำนวนมากรายการ ประเทศนั้นย่อมมีความพร้อมน้อยกว่าประเทศที่มีรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาวในระดับ “เสี่ยงมาก” จำนวนน้อยรายการ ข้อสรุปสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันในส่วนนี้จะป็นแนวทางต่อการจัดทำข้อเสนอแนะต่อไปในบทที่ 6

5.3 การประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ในการแข่งขันภายใต้ AEC

5.3.1 การประเมินสถานะความเสี่ยงและความพร้อมในการแข่งขันในภาพรวม

ในจำนวน 6 ประเทศใน AEC ที่ศึกษา สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันของธนาคารสูงสุดใน AEC โดยสิงคโปร์มีปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้นซึ่งจัดว่าเป็นปัจจัยที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันน้อยรายการที่สุด คือมีเพียง 29 รายการใน 89 รายการรองลงมาคือประเทศไทย และมาเลเซีย ซึ่งมีปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขัน 47 และ 48 รายการตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่าประเทศอื่นที่เหลือ แสดงว่าในภาวะปัจจุบัน (ระยะสั้น) สิงคโปร์ ไทย และมาเลเซียมีความพร้อมสูงสุดในการแข่งขันภาคการธนาคาร เพราะมีปัจจัยสนับสนุนมากกว่าประเทศที่เหลือ (ตารางที่ 5.4) ส่วนอีก 3 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม เป็นประเทศที่มีจำนวนปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้นซึ่งจัดว่าเป็นปัจจัยที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันใกล้เคียงกัน

สำหรับในระยะยาว พบว่า ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ มี 54 รายการ ในขณะที่ไทยและสิงคโปร์มี 61 รายการเท่ากันจึงจัดว่าฟิลิปปินส์มีแนวโน้มที่จะเป็นประเทศที่มีความพร้อมต่อการเปิดเสรีสูงในระยะยาว แต่น่าจะเป็นรองสิงคโปร์ เพราะสิงคโปร์มีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันที่แข็งแกร่งติดอันดับโลก ถึงแม้ว่าจะมีปัจจัยที่ขับเคลื่อนความเสี่ยงมากกว่าฟิลิปปินส์ในระยะยาว คือ 61 รายการ แต่ปัจจัยเสี่ยงของสิงคโปร์ในระยะยาวส่วนใหญ่มีสถานะความเสี่ยงน้อยเพราะเป็นรายการที่ติดอันดับที่ 1-3 ของโลกอยู่แล้ว จึงไม่มีช่องทางให้พัฒนาอันดับที่ได้ดีขึ้นได้มากนัก

สำหรับประเทศไทย ไทยมีปัจจัยที่ขับเคลื่อนความเสี่ยงเท่ากับสิงคโปร์คือ 61 รายการแต่สิงคโปร์มีความพร้อมในระยะยาวมากกว่าไทยค่อนข้างมาก เพราะปัจจัยเสี่ยงของสิงคโปร์ในระยะยาวส่วนใหญ่มีสถานะความเสี่ยงน้อย และมีปัจจัยเสี่ยงในชั้นเสียงมาก-ปานกลางเพียง 27 รายการ ในขณะที่ปัจจัยเสี่ยงของไทยที่มีสถานะความเสี่ยงสูง-ปานกลางมีมากถึง 44 รายการ มากเป็นที่ 2 รองจากอินโดนีเซีย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในระยะยาว ความพร้อมของภาคการธนาคารไทยอยู่อันดับ 5 ใน AEC มีสถานะเหนืออินโดนีเซียเพียงประเทศเดียวในขณะที่ฟิลิปปินส์ถึงแม้ว่าจะมีหมวดที่เป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันเพียง 1 หมวด แต่ในอีก 4 หมวดที่เหลือกลับมีสถานะความเสี่ยงระดับเสียงน้อย-ปานกลาง ในขณะที่ไทยและมาเลเซียมีปัจจัยเสี่ยงที่กระจายอยู่ในสถานะ “เสียงมาก” ถึง 2 หมวด

ตารางที่ 5.4 สรุปจำนวนปัจจัยเสี่ยงและสถานะความเสี่ยงในระยะสั้นและระยะยาวของประเทศใน AEC

สถานะความเสี่ยง	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
ระยะสั้น	88	85	86	82	85	80
ปัจจัยถ่วง	59	48	60	26	47	59
ปัจจัยสนับสนุน	29	37	26	56	38	21
ระยะยาว	82	70	54	61	61	65
ปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน (ไม่เสี่ยง)	6	15	32	22	24	15
ปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยง	82	70	54	61	61	65
-- เสี่ยงน้อย	20	31	21	34	17	39
-- เสี่ยงปานกลาง	15	12	17	7	16	0
-- เสี่ยงมาก	47	27	16	20	28	26

หมายเหตุ : จำนวนดัชนีที่ใช้วัดใน FDI ทุกประเทศมี 89 รายการ แต่บางประเทศมีข้อมูลไม่ครบ ทำให้จำนวนรายการในแต่ละประเทศไม่เท่ากัน

5.3.2 การประเมินความพร้อมของสิงคโปร์

สิงคโปร์จัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมในการเปิดเสรีทางการเงินในภาคการธนาคารสูงสุดใน AEC เพราะมีธนาคารที่เป็นชั้นนำของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดอันดับ 3 ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่น และฮ่องกง ในปี 2555 สิงคโปร์มีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันจำนวน 56 รายการ (ตารางที่ 5.4) ซึ่งนับว่ามากที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยสนับสนุนที่แข็งแกร่งติดอันดับ 1-3 ของโลกมากถึง 3 หมวดคือ สภาพแวดล้อมในด้านสถาบันการเงิน (Pillar 1) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Pillar 2) และความมีเสถียรภาพทางการเงิน (Pillar 3)

แต่ในระยะยาวสิงคโปร์มีตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันเพียง 22 รายการ ซึ่งน้อยกว่าไทยที่มี 24 รายการ แต่โดยเหตุที่เป็นปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้รับการจัดอันดับที่ 1-3 ของโลก ทำให้ปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถของสิงคโปร์มีหน้าที่เพียงรักษาสถานะภาพอย่าให้อันดับที่ลดลงเท่านั้นแต่ถ้าพิจารณาปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงของสิงคโปร์ที่มี 61 รายการเท่ากับไทย จะพบว่ากรณีของสิงคโปร์เป็นระดับ “เสี่ยงน้อย” ถึง “เสี่ยงปานกลาง” เท่านั้น จึงไม่ได้ส่งผลต่อการลดลงของความพร้อมและความสามารถในการแข่งขันของสิงคโปร์อย่างมีนัยสำคัญเช่นกรณีของไทย

5.3.3 การประเมินความพร้อมของฟิลิปปินส์

ในปี 2555 ฟิลิปปินส์ได้รับการจัดอันดับที่ให้มีระดับการพัฒนาทางการเงินที่ 49 จาก 62 ประเทศ ตารางที่ 5.4 ได้แสดงให้เห็นว่าฟิลิปปินส์มีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันทางการเงินน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ มาเลเซียและไทย แต่เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในช่วง 2554-2555 พบว่าฟิลิปปินส์มีแนวโน้มของความพร้อมในการแข่งขันที่ดีเกินความคาดหมาย ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารกลางฟิลิปปินส์มีแนวโน้มที่จะเปิดเสรีภาคการธนาคาร เพื่อให้ธนาคารชั้นนำจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินธุรกิจธนาคารในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งจะทำให้ธนาคารกลางต้องเร่งอัตราการปรับตัวให้มั่นใจว่าภาคธนาคารของฟิลิปปินส์มีสถานะการแข่งขันเพิ่มขึ้น ก่อนที่จะเกิดการรวมตัวภาคธนาคารเป็น AEC ในปี 2020

ภาวการณ์ดังกล่าวคาดว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ

- ก. มีการเข้ามามีบทบาทในธุรกิจธนาคารมากขึ้นของธนาคารชั้นนำต่างประเทศ ในรูปของการถือหุ้นในธนาคารฟิลิปปินส์ที่มีเพดานสูงสุดถึง 60%
- ข. มีธนาคารชั้นนำต่างประเทศเข้ามาเปิดสาขาใหม่ในฟิลิปปินส์
- ค. มีการตั้งเป็นธนาคารในเครือ (Subsidiary) ของธนาคารชั้นนำต่างประเทศ

นอกจากนั้น เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงกฎหมายของธนาคารกลางฟิลิปปินส์ยังมุ่งให้เกิดความมั่นใจว่า ทรัพยากรด้านการธนาคารจะยังคงอยู่ในการชั้นนำในตลาดโดยธนาคารสัญชาติฟิลิปปินส์เอง โดยกำหนดให้ทรัพยากรขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 70% จะต้องเป็นของธนาคารสัญชาติฟิลิปปินส์เอง และมีคนฟิลิปปินส์เป็นเจ้าของธนาคารกลางฟิลิปปินส์ก็คงสงวนสิทธิและมีความระมัดระวังในการอนุญาตให้ธนาคารชั้นนำต่างประเทศเข้ามาดำเนินงานในประเทศได้ เมื่อมั่นใจว่าจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารในประเทศหรือเสียผลประโยชน์ของชาติ ธนาคารได้สิทธิและแต่ละแห่งมีได้เพียง 6 สาขา

อีกประการหนึ่ง ในส่วนของ QABs นั้น ที่ผ่านมายังไม่มีธนาคารฟิลิปปินส์รายใดมีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์ แต่ธนาคารกลางฟิลิปปินส์เชื่อว่า หากเร่งรัดให้ธนาคารใดธนาคารหนึ่งมีนโยบายที่จะขยายธุรกิจออกไปสู่อาเซียนได้ การปรับตัวให้ผ่านคุณสมบัติตาม QABs ไม่ใช่เรื่องยาก

ปัจจุบัน ธนาคารใหญ่ที่สุดของฟิลิปปินส์มีขนาดของสินทรัพย์ใกล้เคียงกับธนาคารใหญ่ที่สุดของไทย แต่ขนาดของสินทรัพย์คิดเป็นเพียง 50% ของขนาดสินทรัพย์ของ Maybank ของมาเลเซียและหากรวมสินทรัพย์ทั้งหมดของฟิลิปปินส์แล้ว คิดเป็นสัดส่วนเพียง 70% ของสินทรัพย์ของธนาคาร DBS ของสิงคโปร์เท่านั้น

ในด้านของเงินกองทุน ธนาคารฟิลิปปินส์ 3 อันดับแรกมีขนาดของเงินกองทุนใกล้เคียงกับของธนาคารกรุงเทพ และเมื่อรวมเงินกองทุนของธนาคารฟิลิปปินส์ที่เหลือ สูงกว่าเงินกองทุนของ DBS และ Maybank เล็กน้อย

5.3.4 การประเมินความพร้อมของมาเลเซีย

ในอันดับที่โลก มาเลเซียอยู่ในอันดับ 18 ของทั้งหมดแต่มีความสามารถด้านการแข่งขันในลำดับ 2 ของ AEC เมื่อปี 2555 มาเลเซียมีปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขัน 37 รายการใกล้เคียงกับไทย ซึ่งมี 38 รายการ

เมื่อพิจารณาทิศทางการเปลี่ยนแปลงของคะแนนและอันดับที่ในช่วง 2554-2555 พบว่า มาเลเซียมีปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันเพียง 14 รายการเท่ากับเวียดนาม และมีปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงส่วนใหญ่ 70 รายการซึ่งมากกว่าไทย แต่มาเลเซียน่าจะมีความพร้อมในการแข่งขันมากกว่าไทย เพราะปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวอยู่ในระดับ “เสียงน้อย” ถึง “เสียงปานกลาง” เท่านั้น ในขณะที่ปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวของไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับ “เสียงปานกลาง” ถึง “เสียงมาก”

มาเลเซียมีความพร้อมในหมวด 2 มาจากการที่ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมการทำธุรกิจอย่างชัดเจน ทำให้มีปัจจัยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการให้บริการทางการเงินของภาคการธนาคารโดยภาครัฐกิจการธนาคารของมาเลเซียเป็นธุรกิจที่ได้รับการดูแลและสอดส่องอย่างใกล้ชิดจากธนาคารกลางของมาเลเซียและรัฐบาลมาเลเซีย รวมทั้งการกำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่มีผลต่อสภาพการแข่งขันของธุรกิจการธนาคาร ที่ไม่ทำให้เกิดการเสียเปรียบแก่ภาคการธนาคารในมาเลเซียและผลประโยชน์ของประเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการธนาคารของมาเลเซีย ได้ข้อมูลว่าผู้ประกอบการธนาคารและธุรกิจที่ไม่ใช่การธนาคารในมาเลเซียให้ความสำคัญหรือมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิด AEC ต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในประเทศไม่มาก และไม่ได้กว้างขวางดังเช่นบรรยากาศที่มีอยู่ในประเทศไทย มาตรการที่สำคัญของทางการมาเลเซียที่เป็นที่รับรู้ของธุรกิจการธนาคารและธุรกิจไม่ใช่การธนาคารคือ การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งการลงทุนทางตรงและการลงทุนทางอ้อมผ่านตลาดทุนของมาเลเซีย

จากข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ทำให้เชื่อว่า ธนาคารกลางและรัฐบาลมาเลเซียจะผ่อนปรน หรือปรับปรุงเงื่อนไขการกำกับดูแลภาคการธนาคารก็ต่อเมื่อมั่นใจว่าเกิดผลประโยชน์สุทธิแก่ภาคการธนาคาร และภาคธุรกิจในมาเลเซียเท่านั้น ทำให้สภาพแวดล้อมด้านระเบียบ ข้อบังคับทางกฎหมายของมาเลเซียค่อนข้างมีความเข้มงวดโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น และไม่ได้มองว่าการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนสู่ AEC จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะธุรกิจการธนาคารในมาเลเซียมากนัก

การศึกษาตลาดการธนาคารในมาเลเซียทำให้เห็นชัดว่า ธนาคารพาณิชย์ชั้นนำของมาเลเซียได้ขยายธุรกิจออกสู่ประเทศในอาเซียนเพื่อให้ธนาคารของตนมีความพร้อมในการรองรับการเกิด AEC แล้วทำให้

ธนาคารมาเลเซียเป็นที่รู้จักในตลาดของอาเซียนแล้ว ซึ่งทำให้ธุรกิจธนาคารมาเลเซียที่มีเป้าหมายที่ตลาด AEC มีความมั่นใจว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมธนาคารของประเทศอื่นในอาเซียนและธนาคารชั้นนำนอกกลุ่มอาเซียน โดยเป้าหมายหลักอยู่ที่กลุ่มประชากรรายได้ระดับกลาง ที่อยู่ในวัยทำงานในกลุ่มอาเซียน ที่มีระดับการศึกษาและมีพฤติกรรมกระตือรือร้นที่เน้นเทคโนโลยี ที่ต้องการบริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ดี

ผลการสำรวจข้อมูลในมาเลเซียยังพบว่า ธนาคารมาเลเซียมีการแยกชัดเจนระหว่างธุรกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจการธนาคารอิสลาม แต่ผู้ประกอบการธุรกิจทั้ง 2 ประเภทที่เป็นกิจการชั้นนำมักจะเป็นรายเดียวกัน เพียงแต่มีการแยกองค์กรที่ดำเนินการออกจากกัน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลามเท่านั้น ทำให้มาเลเซียมีธุรกิจการธนาคารตามแนวทางอิสลามที่เข้มแข็งไม่แพ้ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์

5.3.5 การประเมินความพร้อมของอินโดนีเซีย

ในช่วงที่ผ่านมา อินโดนีเซียเป็นประเทศที่เคยมีปัญหาทางการเงิน ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในอินโดนีเซียมีพื้นฐานที่ใกล้เคียงกันกับไทย เคยประสบวิกฤตค่าเงินในช่วงปี 2540 เช่นเดียวกับไทย จึงต้องใช้เวลาในการปรับโครงสร้างพื้นฐานที่เน้นความมั่นคงของธุรกิจการธนาคารเป็นสำคัญจึงอยู่ในอันดับที่ 50 ซึ่งดีกว่าเวียดนามเพียงประเทศเดียวดังนั้น อินโดนีเซียจึงไม่ใช่คู่แข่งของไทยและมีระดับความพร้อมในด้านการแข่งขันอยู่ในลำดับที่ 5 และ 6 ในอาเซียน

เมื่อปี 2555 อินโดนีเซียมีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันเพียง 29 รายการ เหนือเวียดนามเพียงประเทศเดียว และคาดว่าจะจะเป็นประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันน้อยที่สุดใน 6 ประเทศที่ศึกษาเมื่อเปิดเสรีด้านการเงินในภูมิภาคอาเซียน เพราะมีปัจจัยที่จะช่วยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันเพียง 6 รายการ น้อยที่สุดเทียบกับทุกประเทศ และมีปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงสูงสุด คาดว่าในอนาคตอินโดนีเซียอาจจะมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าเวียดนามที่มีปัจจัยขีดความสามารถในการแข่งขัน 15 รายการ และปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงของอินโดนีเซียมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับ “เสี่ยงมาก” ขณะที่ปัจจัยส่วนใหญ่ของเวียดนามเป็นระดับ “เสี่ยงน้อย”

ผลการสำรวจตลาดธุรกิจการธนาคารในอินโดนีเซียพบว่า ธนาคารพาณิชย์ในอินโดนีเซีย ส่วนใหญ่ยังไม่มีนโยบายที่จะขยายออกมาสู่ตลาดในอาเซียนอย่างจริงจัง และเน้นการขยายตลาดในประเทศที่ยังคงมีความต้องการบริการภาคการธนาคารสูง และสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานของอินโดนีเซียก็สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน และยังเชื่อว่าภาคธุรกิจการธนาคารในอินโดนีเซียจะไม่สูญเสียโอกาสมากนักจากการเปิด AEC เพราะมีตลาดภายในประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูงรองรับอยู่แล้ว และบางธนาคารอาจจะมองว่า การเปิด AEC จะเป็นโอกาสในการทำให้ตลาดการธนาคารในอินโดนีเซียมีฐานลูกค้าจากประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นด้วย

แรงกดดันที่สำคัญของภาคการธนาคารในอินโดนีเซีย คือ แนวโน้มค่าเงินรูเปียที่อ่อนค่าลง จนมีการพิจารณาว่า จะมีการพิจารณาตัด 0 ออกจากสกุลเงินรูเปีย จาก 100 รูเปีย เป็น 1 รูเปียหรือไม่ ขณะเดียวกันภาวะเงินเฟ้อในประเทศก็มีแนวโน้มสูงขึ้น จนอาจจะทำให้เกิดภาวะการเงินตึงตัว และมีผลต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

อินโดนีเซียมีสถานะไม่แตกต่างจากหลายประเทศในอาเซียน คือ มีธนาคารชั้นนำจากต่างประเทศหลายแห่งเข้าไปทำธุรกิจในตลาดของอินโดนีเซีย รวมทั้งธนาคารจากประเทศพัฒนาแล้วในอาเซียนอย่างเช่น ธนาคารสิงคโปร์และธนาคารกรุงเทพของไทย

อย่างไรก็ตาม ธนาคารในอินโดนีเซียที่ใหญ่ที่สุดในอันดับต้นๆ เห็นว่า การขยายตลาดการธนาคารในประเทศอาเซียนเป็นทางเลือกหนึ่ง และการก่อตั้ง AEC เพื่อให้เกิดการรวมตัวของภาคการเงินเป็นโอกาสที่ธนาคารชั้นนำในอินโดนีเซียจะเตรียมความพร้อมด้านการแข่งขันในระดับประเทศและการยกระดับสู่ธุรกิจการธนาคารระหว่างประเทศ ทั้งธนาคารของรัฐและธนาคารเอกชน ซึ่งจะมีส่วนทำให้การดำเนินธุรกิจการธนาคารเน้นด้านประสิทธิภาพ การเพิ่มขนาดของสินทรัพย์ให้ทัดเทียมประเทศอื่น การปรับโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการใช้ดาวเทียมในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการและระบบการสื่อสาร

ตลาดสิงคโปร์เป็นตลาดการธนาคารที่ภาคการธนาคารในอินโดนีเซียให้ความสนใจมากที่สุด เพราะเป็นตลาดที่มีความเชื่อมโยงทางธุรกิจกับฐานลูกค้าปัจจุบันที่เป็นนักธุรกิจอินโดนีเซียมากที่สุด

การปรับตัวที่สำคัญของภาคการธนาคารในอินโดนีเซีย เพื่อเตรียมรองรับการเริ่มต้นของแผนการรวมตัวสู่ AEC คือ การปรับระบบการหักชำระหนี้สู่ระบบ Real Time Gross Settlement System (RTGS) และความเข้มงวดกวดขันหรือเกณฑ์การกำกับเพิ่มเติม หลังจากธนาคารกลางอินโดนีเซียแยกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับภาคการธนาคารออกจากตั้งแต่ปลายปี 2556 Financial Services Authority (OJK) ซึ่งจะเป็นแผนแม่บทภาคการธนาคารอินโดนีเซียประจำปี 2014 ในไม่ช้า เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าภาคการธนาคารอินโดนีเซียจะมีการเตรียมความพร้อมด้านการแข่งขันรองรับสภาพแวดล้อมหลังเกิด AEC

แม้ว่าขนาดการประกอบการของธนาคารยักษ์ใหญ่และชั้นนำในอินโดนีเซียจะไม่ได้ด้อยกว่าประเทศอื่นและก่อนหน้านี้ก็เคยมีข่าวว่า ธนาคารชั้นนำของอินโดนีเซีย สนใจจะแลกเปลี่ยนธนาคารกับสิงคโปร์

แต่ล่าสุดธนาคารกลางอินโดนีเซียได้แสดงให้เห็นว่าต้องการให้ธนาคารอินโดนีเซียขยายธุรกิจในตลาดในประเทศอินโดนีเซียเองมากกว่าเพราะ

- (1) ตลาดในประเทศมีอัตราการเติบโตสูง
- (2) ไม่มั่นใจว่าการดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพเพียงพอจะแข่งขันระดับภูมิภาคเพราะ Cost-to-Income Ratio สูงมากกว่าประเทศอื่น
- (3) มีปัญหาในการเพิ่มขนาดเงินกองทุนให้เพียงพอตามเกณฑ์

โดยเฉลี่ยแล้ว ธุรกิจธนาคารในกลุ่มอาเซียน มี Cost-to Income Ratio อยู่ระหว่าง 40-60% ซึ่งต่ำกว่าธุรกิจธนาคารในอินโดนีเซีย

เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2013 ธนาคารกลางอินโดนีเซียได้ออกประกาศกฎหมายการธนาคารใหม่ที่เป็นการแสดงให้เห็นชัดเจนว่าต้องปรับเพิ่มความแข็งแกร่งทั้งระบบธนาคารเพื่อเป็นอีกขั้นหนึ่งของการรวมตัวภาคการธนาคารของอาเซียนในอนาคต

ตามกฎหมายการธนาคารที่ออกใหม่ จะแบ่งใบอนุญาตธนาคารออกเป็น 4 กลุ่ม ขึ้นอยู่กับเงินกองทุนที่เป็น Core Capital และจะให้ธุรกิจธนาคารอินโดนีเซียนำธุรกิจออกไปในระดับภูมิภาคได้ต่อเมื่อสามารถผ่านเงื่อนไขใน Tier three (มีเงินกองทุนหลักระหว่าง 5-30 ล้านล้านรูเปีย) และธนาคารจะสามารถเกิดขึ้นในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศได้ เมื่อเป็น Tier Four (มีเงินกองทุนเกินกว่า 30 ล้านล้านรูเปีย) เท่านั้นเงื่อนไขที่ออกมาใหม่ของธนาคารกลางอินโดนีเซียต้องมีการรวมตัวกัน เพื่อให้ขนาดของการประกอบการตามฐานเงินกองทุนหลักเพิ่มขึ้น จากปีนี้ไปจนถึงปี 2020 ที่เป็นเส้นตายของการรวมตัวภาคการธนาคารอย่างสมบูรณ์

5.3.6 การประเมินความพร้อมของเวียดนาม

ในปี 2555 เวียดนามได้รับการจัดอันดับที่ให้มีระดับการพัฒนาทางการเงินที่ 52 จาก 62 ประเทศ ตารางที่ 5.4 ได้แสดงให้เห็นว่าเวียดนามมีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันทางการเงินมีเพียง 21 รายการ น้อยที่สุดใน 6 ประเทศที่ศึกษาแต่เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในช่วง 2554-2555 พบว่าเวียดนามมีแนวโน้มของความพร้อมในการแข่งขันที่ดีกว่าอินโดนีเซีย เพราะมีปัจจัยที่ขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน 15 รายการ ในขณะที่อินโดนีเซียมีเพียง 6 รายการ นอกจากนั้น ปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงของเวียดนามส่วนใหญ่มีสถานะเสี่ยงน้อย ในขณะที่อินโดนีเซียมีส่วนใหญ่อยู่ในสถานะเสี่ยงมาก จึงคาดว่าหากแนวโน้มการปรับตัวไม่เปลี่ยนแปลง เวียดนามจะมีความพร้อมในการแข่งขันเมื่อเปิดเสรีทางการเงินเป็นอันดับ 5 ในอาเซียนแซงอินโดนีเซียที่เป็นอันดับ 5 ในปัจจุบัน

ผลจากตารางที่ 5.5 เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งหกประเทศที่ศึกษาไม่ใช่คู่แข่งกันในด้านการเงินและการธนาคารอย่างสมบูรณ์ในอนาคต เพราะมีความเชี่ยวชาญที่ยังแตกต่างกันอยู่บ้างดังนี้

หมวด 1 ประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันใน AEC ได้แก่ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์

หมวด 2 ประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันใน AEC ได้แก่ มาเลเซีย

หมวด 3 ประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันใน AEC ได้แก่ สิงคโปร์

หมวด 4 ประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันใน AEC ได้แก่ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซียและ ไทย

หมวด 7 ประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันใน AEC ได้แก่ ไทยเพียงประเทศเดียว

ตารางที่ 5.5 สถานะความเสี่ยงระยะยาวของ FDI 2012 Index ในหมวดย่อย

		Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
	1st pillar: Institutional environment	****	****	*	*	***	**
A	Financial sector liberalization	**	****	**	****	*	**
B	Corporate governance	****	***	*	****	**	**
C	Legal and regulatory issues	****	**	*	*	*	**
D	Contract enforcement	****	**	**	****	****	**
	2nd pillar: Business environment	**	*	**	**	****	****
A.	Human capital	****	*	*	*	**	**
B.	Taxes	*	**	*	**	****	****
C.	Infrastructure	*	***	****	***	*	****
D.	Cost of doing business	***	*	*	*	**	**
	3rd Pillar Financial Stability	**	****	****	*	****	**
A.	Currency Stability	****	****	****	n/a	**	**
B.	Banking system stability	**	****	****	*	****	**
C.	Risk of sovereign debt crisis	**	**	**	****	****	*
	4th pillar Banking financial services	*	*	****	*	*	****
A.	Size index	****	*	****	*	*	****
B.	Efficiency index	**	*	****	*	*	****
C.	Financial information disclosure	**	****	***	***	***	****
	7th pillar Financial access	****	***	***	***	*	**
A.	Commercial access	****	**	**	*	*	**
B.	Retail access	****	****	**	****	*	n/a

หมายเหตุ : * ไม่เสี่ยง ** เสี่ยงน้อย *** เสี่ยงปานกลาง และ **** เสี่ยงมาก

ตารางที่ 5.6 แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการแข่งขันของรายการในรายหมวดย่อย ซึ่งแต่ละประเทศมีจุดแข็งและจุดอ่อนต่างกัน โดยรายการที่มีลักษณะของการเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงย่อมสะท้อนถึงจุดอ่อนในรูปของการมีความเสี่ยงระยะยาว และรายการที่มีลักษณะของการเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน ย่อมสะท้อนถึงจุดแข็งของรายการนั้นรายการที่มีสถานะ “ไม่เสี่ยง” ในระยะยาวย่อมแสดงว่ารายการนั้นมีความพร้อมในการแข่งขันสูง และรายการที่มีสถานะความเสี่ยงน้อย ย่อมแสดงว่ารายการนั้นมีความพร้อมในการแข่งขันสูงกว่ารายการที่มีสถานะความเสี่ยงมากกว่า

ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบสถานะความเสี่ยงระยะยาวของ FDI 2012 Index ของประเทศใน AEC

	Financial Development Index	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
	1st pillar: Institutional environment	****	****	*	*	***	**
A	Financial sector liberalization	**	****	**	****	*	**
1.01	Capital account liberalization	****	**	**	*	**	****
1.03	Domestic financial sector liberalization	***	*	*	*	**	**
B	Corporate governance	****	***	*	****	**	**
1.04	Extent of incentive-based compensation	****	*	*	**	***	*
1.05	Efficacy of corporate boards	****	***	****	**	****	*
1.06	Reliance on professional management	****	****	*	**	****	**
1.07	Willingness to delegate	****	*	*	**	*	**
1.08	Strength of auditing and reporting standards	****	****	*	****	**	**
1.09	Ethical behavior of firms	****	*	*	****	*	*
1.10	Protection of minority shareholders' interests	****	****	*	****	****	**
C	Legal and regulatory issues	****	**	*	*	*	**
1.11	Burden of government regulation	****	**	*	**	****	****
1.12	Regulation of securities exchanges	****	****	*	***	***	**
1.13	Property rights	**	*	*	**	*	**
1.14	Intellectual property protection	****	**	*	**	***	*
1.15	Diversion of public funds	****	****	*	****	****	****
1.16	Public trust of politicians	****	*	*	****	****	**
1.17	Corruption perceptions index	**	****	**	****	****	**
1.18	Strength of legal rights index	***	**	***	**	***	****
1.19	Central bank transparency	***	**	***	***	*	n/a

ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบสถานะความเสี่ยงระยะยาวของ FDI 2012 Index ของประเทศใน AEC
(ต่อ)

	Financial Development Index	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
D	Contract enforcement	****	**	**	****	****	**
1.20	Effectiveness of law-making bodies	****	**	*	****	****	*
1.21	Judicial independence	****	****	**	*	****	**
1.22	Irregular payments in judicial decisions	****	****	**	****	****	**
1.23	Time to enforce a contract	***	**	***	**	***	**
1.24	Number of procedures to enforce a contract	**	**	***	**	***	**
1.25	Strength of investor protection	**	**	***	**	****	****
1.26	Cost of enforcing contracts	***	***	***	***	****	**
	2nd pillar: Business environment	**	*	**	**	****	****
A.	Human capital	****	*	*	*	**	**
2.01	Quality of management schools	****	***	*	*	*	**
2.02	Quality of math and science education	****	**	*	****	****	**
2.03	Extent of staff training	****	**	*	****	*	**
2.04	Local avail. of specialized research and train.. Serv	****	*	*	*	*	**
2.05	Brain drain and ease of hiring foreign labor	****	*	*	*	*	**
2.06	Tertiary enrollment	*	*	*	*	**	****
B.	Taxes	*	**	*	**	****	****
2.07	Irregular payments in tax collection	****	****	*	****	*	****
2.08	Distortive effect of taxes and subsidies on competition	****	*	*	***	****	*
2.09	Marginal tax variation	****	***	***	***	****	****
2.10	Time to pay taxes	**	**	**	**	****	**
C.	Infrastructure	*	***	****	***	*	****
2.11	Quality of overall infrastructure	**	****	*	****	**	****
2.12	Quality of telephone infrastructure	*	****	****	****	****	****
2.13	Internet users	*	**	**	*	**	****
2.14	Broadband Internet subscriptions	*	**	**	*	*	****
2.15	Telephone lines	**	****	****	****	****	**
2.16	Mobile telephone subscriptions	**	*	**	*	*	****

ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบสถานะความเสี่ยงระยะยาวของ FDI 2012 Index ของประเทศใน AEC
(ต่อ)

	Financial Development Index	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
D.	Cost of doing business	***	*	*	*	**	**
2.17	Cost of starting a business	****	**	**	**	****	*
2.18	Cost of registering property	**	**	***	**	****	*
2.19	Cost of closing a business	***	***	***	**	***	**
2.20	Time to start a business	****	***	***	**	***	**
2.21	Time to register property	***	***	***	***	***	**
2.22	Time to close a business	***	**	***	**	***	**
	3rd Pillar Financial Stability	**	****	****	*	****	**
A.	Currency Stability	****	****	****	n/a	**	**
3.01	Change in real effective exchange rate	****	****	****	****	****	n/a
3.02	External vulnerability indicator	****	**	****	n/a	*	****
3.03	Current account balance to GDP	****	****	*	*	*	****
3.04	Dollarization vulnerability indicator	**	n/a	****	**	****	****
B.	Banking system stability	**	****	****	*	****	**
3.07	Frequency of banking crises	**	**	***	**	***	**
3.08	Financial strengths indicator	***	**	***	**	*	*
3.09	Aggregate measure of real estate bubbles	****	****	**	**	*	n/a
3.10	Tier 1 capital ratio	**	**	**	*	**	n/a
3.11	Output loss during banking crises	***	**	**	**	***	**
C.	Risk of sovereign debt crisis	**	**	**	****	****	*
3.12	Local currency sovereign rating	*	**	**	**	**	*
3.13	Foreign currency sovereign rating	*	**	*	**	**	*
3.14	Aggregate macro-prudential indicator	****	****	****	****	****	****
3.15	Manageability of public debt	****	**	****	**	**	****
3.16	Credit default swap spreads	****	*	*	*	**	****
	4th pillar Banking financial services	*	*	****	*	*	****
A.	Size index	****	*	****	*	*	****
4.01	Deposit money bank assets to GDP	****	*	*	*	*	****
4.02	Central bank assets to GDP	****	****	****	**	****	*
4.03	Financial system deposits to GDP	****	***	***	**	***	****
4.04	M2 to GDP	**	****	****	****	*	****
4.05	Private credit to GDP	**	*	**	**	*	****
4.06	Bank deposits to GDP	****	***	**	**	***	****
4.07	Money market instruments to GDP	***	***	***	*	***	**

ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบสถานะความเสี่ยงระยะยาวของ FDI 2012 Index ของประเทศใน AEC
(ต่อ)

	Financial Development Index	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
B.	Efficiency index	**	*	****	*	*	****
4.08	Aggregate profitability indicator	****	*	**	*	*	*
4.09	Bank overhead costs	****	****	**	**	**	**
4.10	Public ownership of banks	****	****	**	**	**	*
4.11	Bank operating costs to assets	**	****	****	****	****	**
4.12	Non-performing bank loans to total loans	****	****	****	****	****	n/a
C.	Financial information disclosure	**	****	***	***	***	****
	Financial Development Index	Indonesia	Malaysia	Philippines	Singapore	Thailand	Vietnam
4.13	Private credit bureau coverage	***	**	***	***	***	**
4.14	Public credit registry coverage	**	***	**	**	****	****
	7th pillar Financial access	****	***	***	***	*	**
A.	Commercial access	****	**	**	*	*	**
7.01	Financial market sophistication	****	****	**	**	****	**
7.02	Venture capital availability	****	****	*	**	**	**
7.03	Ease of access to credit	**	***	****	*	*	**
7.04	Financing through local equity market	****	**	*	*	*	**
7.05	Ease of access to loans	****	****	*	*	*	**
7.06	Foreign direct investment to GDP	**	**	****	*	*	**
B.	Retail access	****	****	**	****	*	n/a
7.08	Commercial bank branches	**	****	****	****	*	**
7.09	Total number of ATMs	**	**	*	*	**	n/a

หมายเหตุ : * ไม่เสี่ยง ** เสี่ยงน้อย *** เสี่ยงปานกลาง และ **** เสี่ยงมาก

5.4 การประเมินความพร้อมของธนาคารพาณิชย์ไทยในการแข่งขันภายใต้ AEC

5.4.1 ภาพรวมสถานะความเสี่ยงและความสามารถในการแข่งขันของธนาคารไทย

ในภาพรวม ไทยจัดว่าเป็นประเทศที่มีสถานะความเสี่ยงสูงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันทางการเงินสูง เนื่องจากในการจัดอันดับที่ของ WEF พบว่า ในปีพ.ศ. 2555 ไทยได้อันดับที่ 34 จาก 62 ประเทศที่ศึกษา ถึงแม้ว่าจะดีกว่าปี พ.ศ. 2554 ซึ่งได้อันดับ 35 แต่ก็เป็นอันดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์กลางที่ WEF กำหนดไว้คือ 31 แสดงว่าในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคการเงินและการธนาคาร ไทยควรจะมีตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นและลดตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงลงเพื่อให้มั่นใจว่ามีความพร้อมในการรองรับการแข่งขันในอนาคต

นอกจากนั้น ทิศทางการพัฒนาของตัวบ่งชี้ในภาพรวมได้คะแนนในปี พ.ศ. 2555 เท่ากับ 3.34 ซึ่งต่ำกว่าปีพ.ศ. 2554 คือ 3.37 และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 5.7) แสดงว่าภาคการเงินของไทยยังต้องเฝ้าระวังต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคตเนื่องจากแนวโน้มของการพัฒนาไม่เสถียรและไม่ต่อเนื่อง

ตารางที่ 5.7 สถานะความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันทางการเงินของไทย

FDI (Thailand)	อันดับที่				คะแนน					สรุปทิศทาง	
	2552	2553	2554	2555	2552	2553	2554	เฉลี่ย	2555	อันดับที่	คะแนน
	35	34	35	34	3.55	3.33	3.37	3.42	3.34	ดีขึ้น	ลดลง

ถ้าพิจารณาเฉพาะตัวบ่งชี้ 5 หมวดที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์ พบว่า สถานะความเสี่ยงของไทยเกิดจาก 3 หมวด คือหมวดสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน (Institutional environment) ในหมวด 1 หมวดสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business environment) ในหมวด 2 และความมีเสถียรภาพทางการเงิน (Financial Stability) ในหมวด 3

ส่วนหมวด 4 และหมวด 7 นั้นปัจจัยส่วนใหญ่ใน 2 หมวดนี้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในระยะสั้น และเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

สำหรับรายการในหมวดย่อย 16 รายการ พบว่า เป็นรายการที่มีความเสี่ยงถึง 12 รายการ แบ่งเป็น

รายการที่อยู่ในสถานะ ก คือ เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 6 รายการ

รายการที่อยู่ในสถานะ ข คือ เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะสั้น 3 รายการ

รายการที่อยู่ในสถานะ ค คือ เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว 3 รายการ

รายการที่อยู่ในสถานะ ง คือ เป็นปัจจัยที่ไม่เสี่ยงทั้งระยะสั้นและยาว ซึ่งมีเพียง 4 รายการ ดังแสดงในตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 สถานะความเสี่ยงในระยะสั้นและระยะยาวของประเทศไทยจำแนกตามหมวดย่อย

	ปัจจัยเสี่ยงของไทย	ระยะสั้น	ระยะยาว	สถานะความเสี่ยง
	1st pillar: Institutional environment	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
A.	Financial sector liberalization	ถ่วง	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ข
B.	Corporate governance	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
C.	Legal and regulatory issues	ถ่วง	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ข
D.	Contract enforcement	สนับสนุน	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ค
	2nd pillar: Business environment	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
A.	Human capital	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
B.	Taxes	สนับสนุน	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ค
C.	Infrastructure	ถ่วง	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ข
D.	Cost of doing business	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
	3rd Pillar Financial Stability	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
A.	Currency Stability	สนับสนุน	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ค
B.	Banking system stability	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
C.	Risk of sovereign debt crisis	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
	4th pillar Banking financial services	สนับสนุน	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ง
A.	Size index	สนับสนุน	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ง
B.	Efficiency index	สนับสนุน	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ง
C.	Financial information disclosure	ถ่วง	ขับเคลื่อนความเสี่ยง	สถานะ ก
	7th pillar Financial access	สนับสนุน	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ง
A.	Commercial access	สนับสนุน	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ง
B.	Retail access	สนับสนุน	ขับเคลื่อนการแข่งขัน	สถานะ ง

หมายเหตุ : ความหมายขอ ก,ข,ค, และ ง ดูจากตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.9 แสดงให้เห็นว่าในจำนวนปัจจัย 85 รายการที่ศึกษา มีปัจจัยที่อยู่ในสถานะ ก คือ เสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว 37 รายการ รายการเหล่านี้นอกจากจะเป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันแล้ว ยังมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่แย่ลงด้วย โดยประมาณครึ่งหนึ่งเป็นรายการที่มีความเสี่ยงสูง หากไม่มีการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ปัจจัยเสี่ยงระยะสั้นเหล่านี้คือตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงต่อการที่ความสามารถในการแข่งขันของธนาคารไทยในระยะยาวจะลดลงและส่งผลกระทบต่อความพร้อมของภาคการธนาคารในการแข่งขันในตลาดเมื่อเกิดการรวม AEC แล้ว

ตาราง 5.9 รายการปัจจัยที่มีสถานะเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของไทย

	ปัจจัยเสี่ยงของไทย	ระยะสั้น	ระยะยาว		
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง
	1st pillar: Institutional environment	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
A	Financial sector liberalization	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
1.01	Capital account liberalization	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
B	Corporate governance	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย
1.04	Extent of incentive-based compensation	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
1.05	Efficacy of corporate boards	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
1.06	Reliance on professional management	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.08	Strength of auditing and reporting standards	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย
1.10	Protection of minority shareholders' interests	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
C	Legal and regulatory issues	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
1.14	Intellectual property protection	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
1.15	Diversion of public funds	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.16	Public trust of politicians	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.17	Corruption perceptions index	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.18	Strength of legal rights index	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
D	Contract enforcement	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.20	Effectiveness of law-making bodies	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.21	Judicial independence	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.22	Irregular payments in judicial decisions	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.24	Number of procedures to enforce a contract	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
	2nd pillar: Business environment	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
A.	Human capital	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย
2.02	Quality of math and science education	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
2.06	Tertiary enrollment	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
B.	Taxes	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
2.08	Distortive effect of taxes and subsidies on competition	ถ่วง	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก
2.10	Time to pay taxes	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
C.	Infrastructure	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
2.11	Quality of overall infrastructure	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
2.12	Quality of telephone infrastructure	ถ่วง	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก
2.13	Internet users	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
2.15	Telephone lines	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
D.	Cost of doing business	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
2.17	Cost of starting a business	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
2.18	Cost of registering property	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
2.19	Cost of closing a business	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
2.20	Time to start a business	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
2.22	Time to close a business	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
	3rd Pillar Financial Stability	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
B.	Banking system stability	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
3.07	Frequency of banking crises	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
3.10	Tier 1 capital ratio	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
3.11	Output loss during banking crises	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
C.	Risk of sovereign debt crisis	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
3.14	Aggregate macroprudential indicator	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
	4th pillar Banking financial services	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
4.07	Money market instruments to GDP	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
4.09	Bank overhead costs	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
4.10	Public ownership of banks	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
4.11	Bank operating costs to assets	ถ่วง	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก
	7th pillar Financial access	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
A.	Commercial access	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
7.02	Venture capital availability	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย

รายการที่จัดว่าเป็นความเสี่ยงเฉพาะระยะยาวของไทย หมายถึง รายการที่เป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในระยะสั้น แต่เป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวจากรายการที่ 5.10 แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าไทยจะมีปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในระยะสั้นมากถึง 41 รายการจากจำนวนตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดทั้งสิ้น 85 รายการ แต่มีรายการที่เป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของไทยที่ยอมรับได้ว่าไทยมีความพร้อมของภาคการธนาคารเพียง 14 รายการ รายการที่เหลืออีก 27 รายการเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยง แสดงว่าถึงแม้ว่าไทยจะสามารถรักษาและพัฒนาสถานะของปัจจัยทั้ง 14 รายการนี้ไว้ได้อย่างต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขัน ก็ยังนับว่าภาคการธนาคารของไทยยังมีความเสี่ยงต่อสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในเวทีอาเซียนและเวทีโลกอยู่ดี เพราะนอกจากจะมีปัจจัยที่เป็นตัวจุดในสัดส่วนที่ยังน้อยเมื่อเทียบกับรายการทั้งหมดแล้ว แรงกดดันยังต่ำด้วย เพราะคะแนนที่ได้รับในแต่ละปัจจัย ส่วนใหญ่ก็ยังนับว่าต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์และมาเลเซีย

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงสถานะความเสี่ยงของปัจจัยเสี่ยงระยะยาวเหล่านี้พบว่า มีเพียง 10 รายการที่มีสถานะความเสี่ยงสูง (ความเสี่ยงที่เกิดจากทั้งคะแนนและอันดับที่ลดลงพร้อมกัน) และมีอยู่ 6 รายการที่มีความเสี่ยงระดับปานกลาง เพราะได้คะแนนเท่าเดิม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นแล้ว ปรากฏว่าอันดับที่แย่ลง ส่วนรายการที่เหลืออีก 8 รายการ พบว่าเป็นรายการที่มีพัฒนาการด้านบวกรวม WEF ให้คะแนนเพิ่มขึ้น แต่ระดับการพัฒนาไม่มากพอหรือมีอัตราของพัฒนาการน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ทำให้อันดับที่ลดลง จึงจัดเป็นรายการที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการที่จะทำให้ไทยต้องสูญเสียความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก

ดังนั้น จึงมีอยู่ 16 รายการ (ประกอบด้วย รายการที่มีสถานะความเสี่ยงสูง และรายการที่มีความเสี่ยงระดับปานกลาง) ที่ควรมีการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รับการจัดอันดับที่สูงขึ้นในอนาคต และมีอยู่ 8 รายการที่ควรเริ่มให้ความสนใจในการพัฒนาให้มากขึ้น (ความเสี่ยงน้อย) เพราะการที่คะแนนมีแนวโน้มลดลง แสดงถึงว่ามีการพัฒนาที่แย่ลงโดยเปรียบเทียบ

ตาราง 5.10 รายการที่มีสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาว

	ปัจจัยเสี่ยงของไทย	ระยะสั้น	ระยะยาว		
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง
	1st pillar: Institutional environment				
A	Financial sector liberalization				
1.03	Domestic financial sector liberalization	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
C	Legal and regulatory issues				
1.11	Burden of government regulation	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
1.12	Regulation of securities exchanges	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
1.19	Central bank transparency	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง

ตาราง 5.10 รายการที่มีสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาว (ต่อ)

	ปัจจัยเสี่ยงของไทย	ระยะสั้น	ระยะยาว		
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง
D	Contract enforcement				
1.23	Time to enforce a contract	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
1.25	Strength of investor protection	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
1.26	Cost of enforcing contracts	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
	2nd pillar: Business environment				
A.	Human capital				
2.05	Brain drain and ease of hiring foreign labor	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
B.	Taxes				
2.09	Marginal tax variation	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
D.	Cost of doing business				
2.21	Time to register property	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
	3rd Pillar Financial Stability				
A.	Currency Stability				
3.01	Change in real effective exchange rate	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
3.02	External vulnerability indicator	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
3.03	Current account balance to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
3.04	Dollarization vulnerability indicator	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
3.05	External debt to GDP (developing economies)	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
B.	Banking system stability				
3.08	Financial strengths indicator	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
3.09	Aggregate measure of real estate bubbles	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
C.	Risk of sovereign debt crisis				
3.12	Local currency sovereign rating	สนับสนุน	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย
3.13	Foreign currency sovereign rating	สนับสนุน	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย
3.15	Manageability of public debt	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
3.16	Credit default swap spreads	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
	4th pillar Banking financial services				
A.	Size index				
4.01	Deposit money bank assets to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
4.02	Central bank assets to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก
4.03	Financial system deposits to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
4.04	M2 to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
4.05	Private credit to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
4.06	Bank deposits to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง

ตาราง 5.10 รายการที่มีสถานะเป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาว (ต่อ)

	ปัจจัยเสี่ยงของไทย	ระยะสั้น	ระยะยาว		
B.	Efficiency index				
4.08	Aggregate profitability indicator	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
4.12	Non-performing bank loans to total loans	สนับสนุน	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก
C.	Financial information disclosure				
4.13	Private credit bureau coverage	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง
4.14	Public credit registry coverage	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
	7th pillar Financial access				
A.	Commercial access				
7.01	Financial market sophistication	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก
7.03	Ease of access to credit	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
7.04	Financing through local equity market	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
7.05	Ease of access to loans	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
7.06	Foreign direct investment to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง
B.	Retail access				
7.09	Total number of ATMs	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย
7.12	Loan from a financial institution	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย

5.4.2 การประเมินความพร้อมในการแข่งขันของภาคการธนาคารไทยเป็นรายหมวด

หมวดที่ 1 : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน (Pillar 1)

สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงิน จะช่วยให้ต้นทุนของข้อมูลและค่าใช้จ่ายด้านการเงินลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนการพัฒนาการเงินและการธนาคารของประเทศให้มีความพร้อมในการแข่งขันมากขึ้นเมื่อเปิดเสรีทางการเงิน

ตัวบ่งชี้ที่ WEF ได้สะท้อนถึงความพร้อมในการแข่งขันด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงินใน 4 หมวดย่อย ได้แก่ Financial sector liberalization, Corporate governance, Legal and regulatory issues และ Contract enforcement ปรากฏว่าไม่มีหมวดย่อยใดที่จะช่วยเสริมความพร้อมให้ภาคธนาคารไทยมีความสามารถในการแข่งขันเมื่อต้องเปิดเสรีทางการเงิน

1) ปัจจัยเสี่ยงระยะสั้น

ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะสั้น คือปัจจัยที่เป็นตัวถ่วงความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารในภาวะปัจจุบัน หากไม่รีบแก้ไข ตัวบ่งชี้นั้นก็อาจกลายเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารของไทยในระยะยาว ประเทศที่มีตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยง

ระยะสั้นจำนวนมากรายการ ธนาคารในประเทศนั้นย่อมมีความพร้อมในการแข่งขันน้อยกว่าประเทศที่มีปัจจัยเสี่ยงระยะสั้นจำนวนน้อยรายการ

หมวดสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงินมีปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะสั้น 3 รายการ และปัจจัยที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะสั้นและต่อเนื่องเป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาวไปแล้วอีก 15 รายการ รวมเป็น 18 รายการ โดยปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะสั้น 3 รายการนี้อยู่ในหมวด B--Corporate governance ได้แก่ Extent of incentive-based compensation, Willingness to delegate และ Ethical behavior of firms ปัจจัยทั้ง 3 รายการนี้มีลักษณะเป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขัน แต่มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าไทยมีทิศทางการพัฒนาด้านบรรษัทภิบาลที่เป็นบวก ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาที่ถูกทาง เพราะธนาคารที่มีบรรษัทภิบาลดีย่อมสามารถจัดสรรเงินออมของประเทศไปสู่ธุรกิจและลูกค้ารายที่ใช้เงินได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อันเป็นผลดีต่อการพัฒนาภาคการเงินของประเทศ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศใน AEC พบว่าฟิลิปปินส์ซึ่งมีระดับการพัฒนาทางการเงินน้อยกว่าไทย กลับมีจำนวนรายการในหมวดนี้เกือบทุกรายการที่ได้รับการจัดอันดับดีกว่าไทย ยกเว้นรายการเดียวคือ ลักษณะการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรม (Ethical behavior of firms) ที่ด้อยกว่าไทย (ตารางที่ 4.7)

2) ปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว

ปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาวมี 6 รายการ เป็นรายการที่จัดเป็นปัจจัยสนับสนุนในปัจจุบัน แต่มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่แย่งลง ดังนี้

ก. รายการในหมวดย่อย A-- Financial sector liberalization ได้แก่ “Domestic financial sector liberalization” อย่างไรก็ตาม รายการนี้จัดว่ามีความเสี่ยงต่ำ เพราะเป็นรายการที่มีการพัฒนาบ้าง แต่ได้คะแนนเพิ่มในแต่ละปีน้อยโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ทำให้อันดับที่ลดลง

หมวด Financial sector liberalization เป็นหมวดย่อยที่ขึ้นอยู่กับความก้าวหน้าและพัฒนาการเชิงนโยบายและแผนแม่บททางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยว่าจะเปิดเสรีทางการเงินมากน้อยเพียงไรโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ในภาวะปัจจุบัน ไทยได้รับการจัดอันดับแย่กว่าฟิลิปปินส์ ทำให้ไทยหล่นมาอยู่ในอันดับ 4 ในหมวดย่อยนี้จากทั้งหมด 6 ประเทศที่ศึกษา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยยังมีการควบคุมการเข้ามาตั้งสำนักงานของสถาบันการเงินต่างประเทศ และกฎเกณฑ์ของหน่วยงานกำกับดูแลด้านการไหลเข้าออกของเงินทุนจากต่างประเทศค่อนข้างเข้มงวด และถึงแม้ว่าการเปิดเสรีด้านการเงินภายในประเทศจะมีการพัฒนาให้เสรีมากขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ตาม โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการผ่อนปรนให้สถาบันการเงินต่างชาติเข้ามาถือหุ้นและดำเนินธุรกรรมทางการเงินต่างๆ ได้มากขึ้นจนได้รับคะแนนเพิ่มจาก WEF แต่ความรวดเร็วในพัฒนาการต่างๆ ยังนับว่าช้ากว่าประเทศอื่น ทำให้ไทยได้รับการจัดอันดับใน 2 รายการ คือ “Capital account liberalization” และ “Domestic financial sector liberalization” เป็นที่ 53 และ 29 ปีพ.ศ. 2555 ซึ่งแย่กว่าค่าเฉลี่ยปีพ.ศ. 2552-2554 ซึ่งไทยได้อันดับที่ 46

และ 25 ตามลำดับ ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของไทยใน 2 รายการนี้หล่นมาเป็นที่ 4 ใน AEC ต่ำกว่าฟิลิปปินส์อย่างไรก็ตามความเสี่ยงที่เกิดจาก 2 รายการนี้นับว่าน้อย เพราะคะแนนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ข. รายการในหมวดย่อย C-- Legal and regulatory issues 2 รายการ ได้แก่ Burden of government regulation และ Regulation of securities exchanges

ถึงแม้ว่าหมวดย่อยด้านกฎหมายและข้อบังคับ (Legal and regulatory issues) จะได้ผลสรุปว่าไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาว เนื่องจากไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งอันดับที่และคะแนน แต่ถ้าพิจารณาในแต่ละรายการ จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ในหมวดนี้มีทั้งหมด 9 รายการ ซึ่งมีเพียง 1 รายการคือ Central bank transparency ที่ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ส่วนรายการอื่นล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวทั้งสิ้น ดังนั้น จึงเป็นปัจจัยที่ภาครัฐควรให้ความสนใจในการพัฒนามากขึ้นเช่นกัน

ค. รายการในหมวดย่อย D-Contract enforcement 3 รายการ ได้แก่ Time to enforce a contract, Strength of investor protection และ Cost of enforcing contracts โดย 2 รายการแรกได้คะแนนเท่าเดิมแต่อันดับที่ที่แยกลง จึงจัดเป็นความเสี่ยงในระดับปานกลาง เพราะอย่างน้อยได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น แต่พัฒนาได้ช้ากว่าประเทศอื่นเท่านั้น แต่รายการสุดท้าย ปรากฏว่าได้คะแนนลดลง ถึงแม้ว่าจะได้อันดับที่ดีขึ้น ก็ยังถือว่าเป็นรายการที่มีความเสี่ยงมากในระยะยาว เพราะอันดับที่ดีขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากการพัฒนาภายใน

ตารางที่ 5.11 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar1-Institutional Environment

	ปัจจัยเสี่ยง	ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
	1st pillar: Institutional environment	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
A	Financial sector liberalization	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
1.01	Capital account liberalization	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.02	Commitments to WTO agreement on trade in services	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	n/a		เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.03	Domestic financial sector liberalization	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
B	Corporate governance	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.04	Extent of incentive-based compensation	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.05	Efficacy of corporate boards	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.06	Reliance on professional management	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.07	Willingness to delegate	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
1.08	Strength of auditing and reporting standards	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.09	Ethical behavior of firms	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
1.10	Protection of minority shareholders' interests	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
C	Legal and regulatory issues	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
1.11	Burden of government regulation	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.12	Regulation of securities exchanges	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.13	Property rights	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
1.14	Intellectual property protection	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.15	Diversion of public funds	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.16	Public trust of politicians	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.17	Corruption perceptions index	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.18	Strength of legal rights index	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.19	Central bank transparency	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
D	Contract enforcement	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.20	Effectiveness of law-making bodies	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.21	Judicial independence	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.22	Irregular payments in judicial decisions	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.23	Time to enforce a contract	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.24	Number of procedures to enforce a contract	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
1.25	Strength of investor protection	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.26	Cost of enforcing contracts	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว

หมวดที่ 2 : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการทำธุรกิจ (Pillar 2)

สภาพแวดล้อมในการทำธุรกิจที่ดียอมทำให้สถาบันการเงินดำเนินธุรกิจได้ราบรื่น สามารถสร้างความสามารถในการแข่งขัน และส่งผลต่อการพัฒนาภาคการเงินและการธนาคารของประเทศให้ขยายตัวตามเศรษฐกิจที่โตขึ้น ธนาคารที่แข็งแกร่งย่อมมีความพร้อมในการแข่งขันกับประเทศอื่นโดยเปรียบเทียบ ในขณะที่สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่แย่อาจเป็นสาเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันทางการเงินของประเทศลดลงได้

ตัวบ่งชี้ในหมวดนี้ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ 4 หมวดย่อย ได้แก่ Human capital, Taxes, Infrastructure และ Cost of doing business สำหรับประเทศไทย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจจัดว่ายังต้องพัฒนาความพร้อมมากกว่านี้ เพราะมีสถานะความเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในเกือบทุกหมวดย่อย ยกเว้นหมวดย่อยเดียวคือ นโยบายด้านภาษี (Taxes) ดังแสดงในตารางที่ 5.12 ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) รายการในหมวด 2 นี้ประกอบด้วยปัจจัยทั้งสิ้น 22 รายการ มีเพียง 1 รายการที่ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง 21 รายการ แบ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้นอย่างเดียว 6 รายการ เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว 2 รายการ และเป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 13 รายการ ในจำนวนความเสี่ยงระยะยาวซึ่งมีทั้งหมด 15 รายการ (ประกอบด้วย ปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว 2 รายการและปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว 13 รายการ) เป็นปัจจัยที่มีสถานะเสี่ยงมากเพียง 7 รายการ ซึ่งกระจายตัวอยู่ในทั้ง 4 หมวดย่อยได้แก่

- Quality of math and science education
- Distortive effect of taxes and subsidies on competition
- Time to pay taxes
- Quality of telephone infrastructure
- Telephone lines
- Cost of starting a business
- Cost of registering property

2) หมวดทุนมนุษย์ –Human Capital มีตัวชี้วัด 6 รายการ ตัวชี้วัดด้านทุนมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยถ่วง ยกเว้นรายการเดียวคือ--Brain drain and ease of hiring foreign labor ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนเดียวที่ทำให้ไทยไม่มีปัญหาด้านการขาดคนมีความรู้ความสามารถทางการเงิน แต่จัดเป็นหมวดย่อยที่ทำให้สภาพแวดล้อมในการทำธุรกิจของไทยอ่อนแอกว่าหลายประเทศใน AEC เช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย มีถึง 3 รายการที่ไทยได้อันดับที่ด้อยกว่าอินโดนีเซีย และคุณภาพของการศึกษาด้อยกว่าฟิลิปปินส์ด้านการบริหารจัดการ (ตารางที่ 4.8)

จัดว่าหมวดย่อยนี้เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการที่จะทำให้ไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินและการธนาคารในส่วนของทรัพยากรมนุษย์และทุนมนุษย์ โดยรายการที่เป็นความเสี่ยงไปถึงระยะยาวที่ควรได้รับการแก้ไข ได้แก่ คุณภาพของการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Quality of math and science education) และอัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (Tertiary enrollment) ทำให้ไทยมีความเสี่ยงในการขาดแรงงานในระดับอุดมศึกษาที่สนับสนุนในการรองรับการเปิดบริการที่ต้องแข่งขันกับธนาคารของประเทศอื่นใน AEC โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อ

3) หมวดย่อยด้านนโยบายด้านภาษี – taxes จัดว่าเป็นหมวดย่อยเดียวในหมวด 2 ที่แข็งแกร่งที่สุด และเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจดำเนินไปได้ด้วยดี ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ถึงแม้ว่าจะมีรายการย่อยที่เป็นปัญหาอยู่บ้างในรายการที่มีสถานะความเสี่ยงมากและเป็นความเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อย่างเช่นรายการ Distortive effect of taxes and subsidies on competition และ Time to pay taxes

4) ในหมวดย่อยโครงสร้างพื้นฐาน – Infrastructure WEF ได้กำหนดให้ตัวชี้วัดสะท้อนด้านคุณภาพทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาความลึกทางการเงิน และขยายกระบวนการด้านการสะสมทุนนั้น ผลการศึกษาพบว่าตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่เป็นการวัดระดับพฤติกรรมการใช้บริการในด้านกิจการด้านโทรคมนาคมหรือ Mobile Banking หรือ Internet Banking ซึ่งมีจำนวน 6 รายการดังแสดงในตารางที่ 5.12 พบว่าทุกรายการล้วนเป็นปัจจัยถ่วงในการลดความสามารถในการแข่งขันทางการเงินของไทยในระยะสั้น และรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงมากในระยะสั้นและระยะยาวมีอยู่ 2 รายการคือคุณภาพโครงข่ายของการให้บริการโทรศัพท์ และจำนวนคู่สายโทรศัพท์และที่สำคัญประเด็นนี้ถูกประเมินว่ายังมีระดับการพัฒนาที่ด้อยกว่าระดับการพัฒนาของเวียดนามที่มีการเร่งรัดอัตราการเติบโตของการให้บริการที่รวดเร็วกว่าไทยด้วย นอกเหนือจากที่ไทยมีสถานะความเสี่ยงที่ด้อยกว่าสิงคโปร์และมาเลเซียในภาพรวม

ตารางที่ 5.12 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar2- Business environment

ปัจจัยเสี่ยงของไทยทั้งระยะสั้นและระยะยาว		ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
	2nd pillar: Business environment	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
A.	Human capital	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.01	Quality of management schools	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.02	Quality of math and science education	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.03	Extent of staff training	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.04	Local availability of specialized research and training services	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.05	Brain drain and ease of hiring foreign labor	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
2.06	Tertiary enrollment	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
B.	Taxes	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
2.07	Irregular payments in tax collection	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.08	Distortive effect of taxes and subsidies on competition	ถ่วง	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.09	Marginal tax variation	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
2.10	Time to pay taxes	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
C.	Infrastructure	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.11	Quality of overall infrastructure	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.12	Quality of telephone infrastructure	ถ่วง	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.13	Internet users	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.14	Broadband Internet subscriptions	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.15	Telephone lines	ถ่วง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.16	Mobile telephone subscriptions	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
D.	Cost of doing business	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.17	Cost of starting a business	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.18	Cost of registering property	ถ่วง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.19	Cost of closing a business	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.20	Time to start a business	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
2.21	Time to register property	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
2.22	Time to close a business	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว

5) องค์ประกอบที่มีโอกาสในการพัฒนาเพื่อให้อันดับที่ของประเทศดีขึ้นและอยู่ในเกณฑ์ที่สนับสนุนขีดความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศได้มากที่สุดคือจำนวนผู้ใช้เทคโนโลยีการเข้าถึงข้อมูลอินเทอร์เน็ตที่ให้อัตราการรับส่งที่สูง (Broadband Internet subscriptions) ซึ่งมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งด้านอันดับที่และคะแนน การพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานโดยรวม (Quality of overall infrastructure) และโครงข่ายรองรับบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งด้านคุณภาพและจำนวนผู้ใช้บริการ (Quality of Telephone

infrastructure และ Mobile Telephone subscribers) ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายการให้บริการเหล่านี้ หากได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ จะมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานและความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ความพร้อมในการขยายบริการ Mobile Banking และ Internet Banking ของกิจการธนาคารของไทยเพื่อรองรับพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้บริการรุ่นใหม่ และลดสถานะความเสี่ยงของไทยได้บ้าง

6) หมวดต้นทุนในการทำธุรกิจ - Cost of doing business ของไทย จัดเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ไทยควรแก้ไข ถึงแม้ว่าไทยจะได้คะแนนเพิ่มขึ้นในปี 2555 เพราะเป็นตัววัดความสามารถในการแข่งขันของไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาวให้ห่างไกลจากสิงคโปร์และมาเลเซียค่อนข้างมาก คือ สิงคโปร์ได้รับการจัดอันดับที่ว่ามีต้นทุนในการทำธุรกิจที่ต่ำสุดในโลก มาเลเซียได้อันดับที่ 30 ในขณะที่ไทยได้อันดับที่ 50 (ตารางที่ 4.8)

หมวดที่ 3 : การวิเคราะห์ความมีเสถียรภาพของระบบการเงิน (Pillar 3)

ไทยได้อันดับที่ 34 ในหมวดนี้ ซึ่งจัดว่าเป็นอีกหนึ่งหมวดที่ไม่ช่วยเสริมความพร้อมในการแข่งขันของไทย เพราะไทยมีสถานะความเสี่ยงสูงทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นอันดับที่ใกล้เคียงกับอินโดนีเซีย ซึ่งอยู่ในอันดับ 35 ทั้งๆ ที่อันดับที่โดยรวมของอินโดนีเซียและด้านอื่น ๆ ส่วนใหญ่ต่ำกว่าไทย เมื่อเทียบกับสิงคโปร์และมาเลเซียซึ่งอยู่ในอันดับ 1 และ 10 แล้ว อันดับของไทยต่ำกว่า 2 ประเทศดังกล่าวอย่างมาก (ตารางที่ 4.8) ส่วนหนึ่งมาจากการที่ไทยและอินโดนีเซียต่างได้รับผลกระทบจากการเกิดวิกฤตการณ์ค่าเงินในปี 2540 รุนแรงมากที่สุด ในอาเซียน ขณะที่สิงคโปร์และมาเลเซียสามารถบริหารจัดการได้ดี ทำให้ระบบการเงินมีเสถียรภาพมากกว่าโดยเปรียบเทียบ

WEF ได้กำหนดตัวบ่งชี้ถึงความมีเสถียรภาพของระบบการเงินในประเทศไว้ 3 หมวดย่อยได้แก่ เสถียรภาพด้านเงินตรา เสถียรภาพด้านระบบการธนาคาร และความเสี่ยงในการเกิดวิกฤตการณ์หนี้สาธารณะ (Currency stability , Banking system stability และ Risk of sovereign debt crisis) มีอยู่ 2 หมวดย่อยที่เป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงสูงของไทยทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว และมีเพียงหมวดย่อยเดียวคือ เสถียรภาพของเงินตรา (Currency Stability) ที่ยังไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงในภาวะปัจจุบัน โดยได้อยู่อันดับ 8 เทียบกับอันดับ 2 และ 3 ของสิงคโปร์และมาเลเซียตามลำดับ (ตารางที่ 4.8) แต่มีแนวโน้มที่แยกลงในระยะยาวในเกือบทุกรายการของตัวบ่งชี้หรือสะท้อนถึงอัตราความก้าวหน้าหรือพัฒนาการที่ด้อยลงโดยเปรียบเทียบ ดังแสดงในตารางที่ 5.13 ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) ตัวบ่งชี้ในหมวด 3 นี้ประกอบด้วยปัจจัยทั้งสิ้น 15 รายการ เป็นปัจจัยที่ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง 4 รายการ ปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาวอย่างเดียว 7 รายการ และปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวมี 4 รายการ ในจำนวนปัจจัยเสี่ยงที่เป็นระยะยาว 11 (ประกอบด้วยปัจจัยเสี่ยงระยะยาวอย่างเดียว 7 รายการ และปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 4 รายการ) มีอยู่ 1 รายการ คือ Aggregated macro-prudential

indicators ที่มีสถานะ “ความเสี่ยงมาก” ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพราะนอกจากจะเป็นปัจจัยถ่วงแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ทั้งคะแนนและลำดับที่ลดลง

2) ตัวบ่งชี้ถึงควมมีเสถียรภาพของเงินตรา (Currency stability) มี 5 รายการ ระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยด้านนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยและความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นของต่างประเทศต่อค่าเงินบาทของไทย ถึงแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาไทยจะมีความมั่นคงด้านเสถียรภาพของเงินตรา (Currency stability) ในทุกรายการ แต่มีอยู่ 2 รายการที่กลับเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สะท้อนถึงความเสี่ยงในระยะยาว รายการทั้งสองได้แก่ Change in real effective exchange rate และ Dollarization vulnerability indicator สะท้อนให้เห็นว่า ในด้านการรักษาเสถียรภาพของเงินบาทและระดับการพึ่งพาเงินตราต่างประเทศ โดยเฉพาะเงินดอลลาร์สหรัฐนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นนโยบายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญและเฝ้าระวังอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังไม่มากพอที่จะทำให้ผู้ประเมินมองเห็นความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญและเชื่อมั่นในความแข็งแกร่งของไทยในด้านนี้ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นแล้ว ปรากฏว่าอันดับที่ของไทยลดลงในขณะที่ได้คะแนนเท่าเดิม

3) ในหมวดควมมีเสถียรภาพของระบบธนาคาร (Banking System Stability) นั้น ในภาพรวมแล้วจัดเป็นหมวดที่ไทยมีสถานะ “ความเสี่ยงมาก” ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แม้ว่าตัวบ่งชี้ในรายการย่อยจะมีความเสี่ยงไม่สูง การที่ตัวบ่งชี้ในหมวด B ทั้ง 5 รายการไม่สามารถสะท้อนความเสี่ยงในหมวดนี้ได้หมด เพราะเป็นหมวดที่ไทยได้คะแนนน้อยกว่าประเทศอื่นจนได้รับการจัดอันดับไว้ที่ 56 ใน 62 ประเทศเมื่อปี 2555 และเป็นหมวดที่ WEF ให้คะแนนถ่วงน้ำหนักในหมวดนี้ถึงร้อยละ 40 ซึ่งสูงกว่าหมวด A และ C ซึ่งให้ค่าถ่วงน้ำหนักเพียงร้อยละ 25 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ความถี่ของการเกิดวิกฤติการณ์ภาคการธนาคาร (Frequency of banking crises) อยู่อันดับ 50 ขณะที่มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนามอยู่อันดับที่ 28 เท่ากันทั้ง 3 ประเทศแต่เป็นปัจจัยที่ได้คะแนนคงที่ในช่วง 2552-2555 หรือยังไม่มีสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญที่จะทำให้เห็นว่าความถี่ของการเกิดวิกฤติการณ์จะลดลง ถึงแม้ว่าจะได้อันดับที่ลดลง
- ตัวชี้วัดความแข็งแกร่งทางการเงิน (Financial strengths indicator) ซึ่งประเมินจากขนาดสินทรัพย์ของธนาคารของไทย พบว่าไทยอยู่อันดับที่ 30 ต่ำกว่าฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย จัดเป็นรายการที่มีโอกาสช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งให้ภาคการเงินของไทย เพราะมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านคะแนนและอันดับที่ดีขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของเงินกองทุนอย่างต่อเนื่องและการให้ความสำคัญด้านความแข็งแกร่งทางการเงินของแต่ละธนาคารอย่างต่อเนื่องหลังจากวิกฤติการณ์ทางการเงินปี 2540
- การประเมินภาพรวมของสภาวะฟองสบู่ในตลาดอสังหาริมทรัพย์ (Aggregate measure of real estate bubbles) พิจารณาจากอัตราส่วนของ Price-to-Income Ratio และ Price-

to-Rent Ratio ของที่อยู่อาศัยในตลาดระดับบนเทียบกับรายได้ประชาชาติต่อหัวของไทยอยู่ในอันดับ 24 ต่ำกว่าอันดับของอินโดนีเซียและมาเลเซีย แต่เหนือกว่าสิงคโปร์และฟิลิปปินส์ จัดเป็นรายการที่มีโอกาสช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งให้ภาคการเงินของไทย เพราะมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านคะแนนและอันดับที่ดีขึ้นส่วนหนึ่งมาจากบทเรียนในช่วงเกิดวิกฤติการณ์ปี 2540 ทำให้ภาคการธนาคารของไทยมีการปรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการให้สินเชื่อในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เข้มงวดและระมัดระวังมากขึ้น

- อัตราส่วน Tier 1 Capital Ratio ที่วัดความเพียงพอของเงินกองทุนของสถาบันการเงิน ถึงแม้ว่าจะเป็นรายการที่จัดว่าเป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของไทย เพราะอยู่ในอันดับ 40 เหนือกว่าเวียดนามเพียงประเทศเดียวเท่านั้น แต่ต่ำกว่าอีก 4 ประเทศที่เหลือนับว่าเป็นปัจจัยที่มีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้นในด้านคะแนนแต่ก็ยังไม่มากพอที่จะได้รับอันดับที่เพิ่มขึ้น หรือสะท้อนถึงการพัฒนาในอัตราที่ทัดเทียมกับประเทศส่วนใหญ่ จึงเป็นความเสี่ยงไม่มากในระยะยาว
- ความเสียหายด้านผลผลิตในระหว่างเกิดวิกฤติการณ์การธนาคาร (Output loss during banking crises) เป็นสถานะความเสี่ยงที่รุนแรงที่สุดของไทยในการประเมินทั้งหมดทุกตัวชี้วัดย่อยทุกรายการของ WEF เพราะไทยอยู่ในอันดับ 61 จากการประเมินทั้งหมด 62 ประเทศ และต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มที่เปรียบเทียบ ซึ่งยังมีผลพวงที่เกิดจากความเสียหายคิดเป็นมูลค่าที่เป็นตัวเงินจำนวนมากในช่วงที่ไทยเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินเมื่อปี 2540 ทำให้ภาคการธนาคารของไทยยังคงมีการปรับโครงสร้างผู้ถือหุ้นใหม่ และมีธนาคารต่างชาติเข้ามาซื้อกิจการอย่างต่อเนื่อง เช่น ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารนครหลวงไทย ไทยธนาคาร ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยนี้ถึงแม้ว่าจะมีความเสี่ยงในระยะยาว แต่ก็จัดว่าไม่มาก เพราะมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงของคะแนนที่ดีขึ้น

ตารางที่ 5.13 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar3- Financial Stability

ปัจจัยเสี่ยงของไทยทั้งระยะสั้นและระยะยาว		ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
3rd Pillar Financial Stability		กว้าง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
A.	Currency Stability	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.01	Change in real effective exchange rate	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.02	External vulnerability indicator	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
3.03	Current account balance to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
3.04	Dollarization vulnerability indicator	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.05	External debt to GDP (developing economies)	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
B.	Banking system stability	กว้าง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
3.07	Frequency of banking crises	กว้าง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
3.08	Financial strengths indicator	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
3.09	Aggregate measure of real estate bubbles	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
3.10	Tier 1 capital ratio	กว้าง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
3.11	Output loss during banking crises	กว้าง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
C.	Risk of sovereign debt crisis	กว้าง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
3.12	Local currency sovereign rating	สนับสนุน	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.13	Foreign currency sovereign rating	สนับสนุน	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.14	Aggregate macroprudential indicator	กว้าง	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
3.15	Manageability of public debt	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.16	Credit default swap spreads	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว

4) หมวดที่เกี่ยวกับความเสี่ยงของการเกิดวิกฤติการณ์หนี้สาธารณะ (Risk of sovereign debt crisis) นับว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยองค์ประกอบที่เป็นสถานะความเสี่ยงที่เด่นชัด คือ Aggregate macro-prudential indicator ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ประเมินจากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสถาบันการเงิน ระดับความผันผวนของอัตราเงินเฟ้อรายเดือนการเปลี่ยนแปลงรายปีของดัชนีราคาผู้บริโภคโดยเฉลี่ย และตัวชี้วัดย่อยในด้านความสามารถในการบริหารหนี้สาธารณะ คิดเป็นร้อยละต่อ GDP (Manageability of public debt) ที่ไทยอยู่อันดับ 38 และ 31 ตามลำดับ และเป็นอันดับที่ต่ำกว่าฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์และมาเลเซียแล้ว ตัวชี้วัดจากความสามารถในการบริหารหนี้สาธารณะของไทยยังมีสถานะความเสี่ยงที่ดีกว่า 2 ประเทศดังกล่าว

หมวดที่ 4 : การวิเคราะห์การให้บริการทางการเงินของภาคธนาคาร (Pillar 4)

WEF ได้นำปัจจัยที่สะท้อนถึงความลึกทางการเงินมาเป็นตัวดัชนีเพื่อชี้วัดการให้บริการทางการเงินของธนาคาร ซึ่งประกอบด้วยดัชนี 3 หมวดย่อย ได้แก่ ขนาดของระบบธนาคาร (Size index) ประสิทธิภาพของการให้บริการของภาคธนาคาร (Efficiency index) และระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของธนาคาร (Financial information disclosure)

สำหรับหมวดนี้ไทยจัดว่ามีความพร้อมสูง เพราะมีอันดับอยู่ที่ 28 เป็นที่ 3 รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย (ตารางที่ 4.10) ในภาพรวม หมวดนี้ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการที่ไทยจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน โดยมีเพียงหมวดเดียวคือระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของธนาคาร (Financial information disclosure) ที่จัดว่ามีความเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ส่วนอีก 2 หมวดย่อยจัดได้ว่าไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงอย่างโดดเด่น เพราะรายการส่วนใหญ่ใน 2 หมวดย่อยนี้ได้มีการพัฒนาและปรับตัวจนกลับมาเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของไทย

หมวดนี้มีปัจจัยทั้งสิ้น 14 รายการ เป็นรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว 4 รายการ เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว 6 รายการ และไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง 4 รายการดังแสดงในตารางที่ 5.14 ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) ในจำนวนปัจจัยที่มีความเสี่ยงระยะยาว 10 รายการ (ประกอบด้วยปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว 4 รายการและปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว 6 รายการ) มีปัจจัยที่เป็นสถานะ “ความเสี่ยงมาก” เพียง 4 รายการ ได้แก่ Financial system deposits to GDP, Bank deposits to GDP, Bank operating costs to assets และ Non-performing bank loans to total loans

2) ในด้านความลึกทางการเงินซึ่งวัดด้วย Size index มีเพียงรายการเดียวที่เป็นความเสี่ยงในระยะสั้น คือ เครื่องมือทางการเงินในตลาดเงิน (Money Market Instruments) ซึ่งได้รับการพัฒนาน้อยที่สุดจากการที่ค่าคะแนนไม่มีการพัฒนาดีขึ้น และอันดับที่ต่ำลงทำให้เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาวในระดับปานกลางนอกจากนั้น ยังมีอีก 1 รายการคือ Central bank assets to GDP ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของไทยในระยะสั้น แต่เป็นปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวในระดับ “เสี่ยงมาก” เพราะมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่แย่งทั้งคะแนนและอันดับที่

3) ในด้านประสิทธิภาพการให้บริการของภาคธนาคาร ปรากฏว่ามี “Aggregate profitability indicator” เพียงรายการเดียวที่ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว ส่วนรายการที่เหลือในหมวดนี้จัดเป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว 3 รายการ ได้แก่

- ต้นทุนด้านการดำเนินงานต่อหัวของธนาคาร (Bank overhead costs) ซึ่งไทยอยู่อันดับที่ 34 ต่ำกว่าสิงคโปร์มาเลเซียและเวียดนาม
- ธนาคารที่ดำเนินการโดยภาครัฐ (Public ownership of banks) ถึงแม้ว่ารายการนี้ไทยจะได้อันดับ 2 ในอาเซียนรองจากฟิลิปปินส์ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 29 เมื่อปี 2555 แต่เป็นรายการที่ไทยมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่แย่งทั้งคะแนนและลำดับที่
- อัตราส่วนของต้นทุนดำเนินงานต่อสินทรัพย์ (Bank operating costs to assets) ซึ่งไทยอยู่อันดับที่ 33 ต่ำกว่าสิงคโปร์มาเลเซียและเวียดนาม

4) รายการตัวชี้วัดในหมวดย่อยของ Financial information disclosure นั้นจัดว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงระยะยาวที่ไทยควรพัฒนาเพิ่มเติมให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นและมาตรฐานสากล จากการที่มีอันดับที่ต่ำลง แม้ว่าค่าคะแนนจะเพิ่มขึ้นก็ตาม

ตารางที่ 5.14 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar 4 - Banking financial services

ปัจจัยเสี่ยงของไทยทั้งระยะสั้นและระยะยาว		ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
	4th pillar Banking financial services	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
A.	Size index	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.01	Deposit money bank assets to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.02	Central bank assets to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
4.03	Financial system deposits to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
4.04	M2 to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.05	Private credit to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.06	Bank deposits to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
4.07	Money market instruments to GDP	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
B.	Efficiency index	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.08	Aggregate profitability indicator	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.09	Bank overhead costs	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
4.10	Public ownership of banks	ถ่วง	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
4.11	Bank operating costs to assets	ถ่วง	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
4.12	Non-performing bank loans to total loans	สนับสนุน	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
C.	Financial information disclosure	ถ่วง	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
4.13	Private credit bureau coverage	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
4.14	Public credit registry coverage	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว

หมวดที่ 7 : การวิเคราะห์การเข้าถึงบริการทางการเงิน (Pillar7 Financial Access)

หมวดนี้ไทยอยู่อันดับที่ 25 ต่ำกว่าเกือบทุกประเทศใน AEC ยกเว้นสิงคโปร์เพียงประเทศเดียว แสดงถึงสถานะความพร้อมสูงสุดใน 5 หมวด และน่าจะเป็นความพร้อมที่เป็นผลจากการพัฒนาการให้บริการของภาคการธนาคารที่มากที่สุดของไทยเทียบกับประเทศอื่นใน AEC

ปัจจัยชี้วัดในหมวดนี้มีทั้งหมด 9 รายการ ปัจจัยเสี่ยงระยะสั้นอย่างเดียว มี 2 รายการ ปัจจัยที่เสี่ยงเฉพาะในระยะยาวมี 3 รายการ และปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว 1 รายการ ที่เหลืออีก 3 รายการเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน

ตัวชี้วัดย่อยในกลุ่มนี้เป็นตัวชี้วัดที่ไทยมีอันดับดีกว่าหมวดอื่น ๆ และมีแนวโน้มที่ดีกว่าประเทศอื่นทุกประเทศในอาเซียน และที่ถือว่าเป็นสถานะความเสี่ยงต่ำโดยเปรียบเทียบที่เด่นชัดของไทยคือการเข้าถึงบริการของผู้ใช้รายย่อย (Retail Access) ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) ในจำนวนปัจจัยที่มีความเสี่ยงระยะยาว 4 รายการ (ประกอบด้วยปัจจัยเสี่ยงระยะยาวอย่างเดียว 3 รายการและปัจจัยเสี่ยงระยะสั้นและระยะยาว 1 รายการ) รายการ มีปัจจัยที่มีสถานะเป็น “ความเสี่ยงมาก” มีเพียง 1 รายการได้แก่ ความทันสมัยของตลาดการเงิน (Financial market sophistication)

2) ภายใต้วัดชี้วัดย่อยด้านการเข้าถึงบริการเชิงพาณิชย์ (Commercial Access) ไทยยังอ่อนแอในด้านความเพียงพอของเงินทุนเพื่อรองรับความต้องการด้านการร่วมทุน (Venture capital availability) เพราะอยู่อันดับที่ 33 ในขณะที่สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย อยู่ในอันดับที่ 3, 9 และ 17 ตามลำดับ เนื่องจากมีระบบการธนาคารแบบอิสลามที่เน้นหลักการของการร่วมทุนเชิงพาณิชย์ที่ไม่มีการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมที่ขัดกับหลักการทางศาสนาเป็นสำคัญ และสิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญกับการร่วมทุนในลักษณะของการให้สัมปทานระหว่างรัฐกับภาคเอกชนอย่างมาก

กรณีธนาคารไทยมีการพัฒนาการที่ช้ากว่าประเทศอื่น แต่ยังมีสามารถในการลดความอ่อนแอในด้านความเพียงพอของเงินทุนเพื่อรองรับความต้องการด้านการร่วมทุน (Venture capital availability) จะสามารถพัฒนาการเข้าถึงบริการเชิงพาณิชย์ได้ หากวางนโยบายเพิ่มเติมและปรับตำแหน่งทางการตลาดกับลูกค้าบางรายจากที่เป็นเพียงเจ้าหนี้นี้กิจการเป็น “พันธมิตรทางธุรกิจ” (Business Partnership) ตั้งแต่แรกเริ่มการติดต่อและสร้างความสัมพันธ์กัน เพื่อร่วมกับลูกค้าในการเติบโตไปพร้อม ๆ กัน

อย่างไรก็ตาม ไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นบ้างในด้านคะแนนที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว 3 รายการ จึงจัดเป็นปัจจัยสนับสนุนและตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขัน 3 รายการคือ ความง่ายในการเข้าถึงเครดิต (Ease of Access to Credit) การระดมทุนโดยผ่านตลาดหุ้น (Financing through Local Equity Market) และความง่ายของการให้สินเชื่อ (Ease of Access to Loan)

3) ภายใต้ตัวชี้วัดย่อยด้านการเข้าถึงบริการของผู้ใช้รายย่อย (Retail Access) มีปัจจัยความเสี่ยงเฉพาะระยะสั้นเพียงรายการเดียวคือ การเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ (Commercial bank branches) ซึ่งไทยได้ลำดับที่ 35 นับว่าเป็นอันดับที่ดีที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่ยังคงต่ำกว่าประเทศอื่นในระดับโลก ส่วนที่เหลือ 2 รายการเป็นความเสี่ยงเฉพาะระยะยาว คือ จำนวนตู้ ATM และการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน (Loan from a financial institution) ไทยได้ลำดับที่ดีที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 2 รายการ แต่ยังคงต่ำกว่าประเทศอื่นในระดับโลกเนื่องจากได้คะแนนลดลง แม้ว่าอันดับที่จะดีขึ้น

ตารางที่ 5.15 การระบุปัจจัยเสี่ยงของไทยสำหรับ Pillar 7 - Financial Access

ปัจจัยเสี่ยงของไทยทั้งระยะสั้นและระยะยาว		ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
	7th pillar Financial access	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
A.	Commercial access	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.01	Financial market sophistication	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
7.02	Venture capital availability	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
7.03	Ease of access to credit	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.04	Financing through local equity market	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.05	Ease of access to loans	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.06	Foreign direct investment to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
B.	Retail access	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.08	Commercial bank branches	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
7.09	Total number of ATMs	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
7.12	Loan from a financial institution	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว

5.5 บทสรุป

บทนี้เป็นการนำแนวคิดด้านปัจจัยถ่วงและปัจจัยสนับสนุนซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันและ/หรือความเสี่ยงในระยะสั้นมาผนวกกับสถานะของการเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงซึ่งสะท้อนถึงสถานะความเสี่ยงในระยะยาว มาประเมินความพร้อมของภาคการธนาคารใน AEC โดยประเทศที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันน้อย ย่อมมีความพร้อมมากกว่ารายการที่มีระดับความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าและมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันสูงกว่า

ในจำนวน 6 ประเทศที่ศึกษา ในภาวะปัจจุบัน ภาคการธนาคารของสิงคโปร์จัดเป็นประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันสูงสุดใน AEC รองลงมาคือมาเลเซียและไทย ส่วนอีก 3 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย

ฟิลิปปินส์และเวียดนาม จัดว่ามีระดับความพร้อมน้อยใกล้เคียงกัน เพราะมีปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันมากถึง 59-60 รายการ

ในระยะยาว ภาวการณ์การของสิงคโปร์ก็ยังจัดว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมที่สุดใน AEC เพราะสิงคโปร์มีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันที่แข็งแกร่งติดอันดับโลกและปัจจัยที่ขับเคลื่อนความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันมีระดับความเสี่ยงต่ำ ประเทศที่คาดว่าจะมีการปรับตัวได้เร็วคือฟิลิปปินส์ ถึงแม้ว่าฟิลิปปินส์จะมีหมวดที่เป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันเพียง 1 หมวด แต่ในอีก 4 หมวดที่เหลือกลับมีสถานะความเสี่ยงระดับเสี่ยงน้อย-ปานกลาง ในขณะที่ไทยและมาเลเซียมีปัจจัยเสี่ยงที่กระจายอยู่ในสถานะ “เสี่ยงมาก” ถึง 2 หมวด เป็นที่คาดหมายว่า ในระยะยาว หากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ความพร้อมของภาวการณ์การของไทยอาจอยู่อันดับ 5 ใน AEC มีสถานะเหนืออินโดนีเซียเพียงประเทศเดียวเนื่องจากไทยมีปัจจัยที่ขับเคลื่อนความเสี่ยงในระดับ “เสี่ยงมาก” จำนวนมาก รองจากอินโดนีเซีย

สถานะความเสี่ยงของไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเกิดจาก 3 หมวด คือหมวดภาพแวดล้อมเชิงสถาบัน (Institutional environment) ในหมวด 1 หมวดสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business environment) ในหมวด 2 และ ความมีเสถียรภาพทางการเงิน (Financial Stability) ในหมวด 3

หมวดที่ไทยมีความพร้อมรับการแข่งขันมี 2 หมวด คือ ส่วนหมวด 4 – การให้บริการทางการเงินของภาวการณ์การ (Banking financial services) และหมวด 7 – การเข้าถึงบริการทางการเงิน (Financial Access) เพราะจัดเป็นหมวดที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในระยะสั้น และเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวด้วย

ถ้าพิจารณาจากหมวดย่อยซึ่งประกอบด้วย 16 รายการ พบว่าภาวการณ์การเงินและการธนาคารของไทยมีปัจจัยที่เสริมความแข็งแกร่งในด้านการแข่งขันจำนวน 4 รายการรายการที่เหลือล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงแบ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะสั้น 3 รายการ ปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาว 3 รายการ มีปัจจัยเสี่ยงทั้งระยะสั้นและยาว 6 รายการ

รายการที่เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อความสามารถด้านการแข่งขันของภาวการณ์การพาณิชย์ไทยปรากฏว่ามี 14 รายการดังแสดงในตารางที่ 5.16

ตาราง 5.16 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของไทย

ตัวบ่งชี้ความสามารถในการแข่งขัน	ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
		คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
1st pillar: Institutional environment					
C Legal and regulatory issues					
1.19 Central bank transparency	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
2nd pillar: Business environment					
A. Human capital					
2.05 Brain drain and ease of hiring foreign labor	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
3rd Pillar Financial Stability					
A. Currency Stability					
3.02 External vulnerability indicator	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
3.03 Current account balance to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
B. Banking system stability					
3.08 Financial strengths indicator	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
3.09 Aggregate measure of real estate bubbles	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4th pillar Banking financial services					
A. Size index					
4.01 Deposit money bank assets to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.04 M2 to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
4.05 Private credit to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
B. Efficiency index					
4.08 Aggregate profitability indicator	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7th pillar Financial access					
A. Commercial access					
7.03 Ease of access to credit	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.04 Financing through local equity market	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.05 Ease of access to loans	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง
7.06 Foreign direct investment to GDP	สนับสนุน	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	ไม่เป็นปัจจัยเสี่ยง

รายการที่มีลักษณะของการขับเคลื่อนปัจจัยเสี่ยงเฉพาะในระยะยาวมีจำนวน 24 รายการ แบ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่มีสถานะเสี่ยงมาก 10 รายการ เสี่ยงปานกลาง 6 รายการ และเสี่ยงน้อย 8 รายการ (ตาราง 5.17)

ตาราง 5.17 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงเฉพาะระยะยาวของไทย

	ตัวบ่งชี้ความเสี่ยงระยะยาว	ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
	1st pillar: Institutional environment					
A	Financial sector liberalization					
1.03	Domestic financial sector liberalization	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
C	Legal and regulatory issues					
1.11	Burden of government regulation	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.12	Regulation of securities exchanges	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
D	Contract enforcement					
1.23	Time to enforce a contract	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.25	Strength of investor protection	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
1.26	Cost of enforcing contracts	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
	2nd pillar: Business environment					
B.	Taxes					
2.09	Marginal tax variation	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
D.	Cost of doing business					
2.21	Time to register property	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
	3rd Pillar Financial Stability					
A.	Currency Stability					
3.01	Change in real effective exchange rate	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.04	Dollarization vulnerability indicator	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.05	External debt to GDP (developing economies)	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
C.	Risk of sovereign debt crisis					
3.12	Local currency sovereign rating	สนับสนุน	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.13	Foreign currency sovereign rating	สนับสนุน	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.15	Manageability of public debt	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
3.16	Credit default swap spreads	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
	4th pillar Banking financial services					
A.	Size index					
4.02	Central bank assets to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
4.03	Financial system deposits to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
4.06	Bank deposits to GDP	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
B.	Efficiency index					
4.12	Non-performing bank loans to total loans	สนับสนุน	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
C.	Financial information disclosure					
4.13	Private credit bureau coverage	สนับสนุน	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
4.14	Public credit registry coverage	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
	7th pillar Financial access					
A.	Commercial access					
7.01	Financial market sophistication	สนับสนุน	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
B.	Retail access					
7.09	Total number of ATMs	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว
7.12	Loan from a financial institution	สนับสนุน	แย่ลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงเฉพาะในระยะยาว

รายการที่มีลักษณะเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวมีจำนวน 37 รายการ แบ่งเป็นสถานะที่เป็น “ความเสี่ยงมาก” 18 รายการ สถานะ “ความเสี่ยงระดับปานกลาง” 10 รายการและ สถานะ “ความเสี่ยงน้อย” 10 รายการดังแสดงในตารางที่ 5.18

ตาราง 5.18 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของไทย

ตัวบ่งชี้ความเสี่ยงทั้งระยะสั้นและระยะยาว		ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
	3rd Pillar Financial Stability					
A.	Currency Stability					
B.	Banking system stability					
3.07	Frequency of banking crises	ถ่วง	แยกลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
3.10	Tier 1 capital ratio	ถ่วง	แยกลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
3.11	Output loss during banking crises	ถ่วง	แยกลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
C.	Risk of sovereign debt crisis					
3.14	Aggregate macroprudential indicator	ถ่วง	แยกลง	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
	4th pillar Banking financial services					
A.	Size index					
4.07	Money market instruments to GDP	ถ่วง	แยกลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงปานกลาง	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
B.	Efficiency index					
4.09	Bank overhead costs	ถ่วง	แยกลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
4.10	Public ownership of banks	ถ่วง	แยกลง	เพิ่มขึ้น	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
4.11	Bank operating costs to assets	ถ่วง	ดีขึ้น	ลดลง	เสี่ยงมาก	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว
C.	Financial information disclosure					
	7th pillar Financial access					
A.	Commercial access					
7.02	Venture capital availability	ถ่วง	ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	เสี่ยงน้อย	เสี่ยงทั้งในระยะสั้นและยาว

รายการที่มีลักษณะเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงเฉพาะในระยะสั้นอย่างเดียว และได้ปรากฏว่ามีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น ก็จะไม่เป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงในระยะยาวอีก มี 10 รายการ กระจายอยู่ใน 3 หมวด (ดังแสดงในตารางที่ 5.19)

ตาราง 5.19 ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงระยะสั้นของไทย

ตัวบ่งชี้ความเสี่ยงเฉพาะระยะสั้น		ระยะสั้น	ระยะยาว			สรุป
			คะแนน	อันดับที่	สถานะความเสี่ยง	
1st pillar: Institutional environment						
B	Corporate governance					
1.07	Willingness to delegate	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
1.09	Ethical behavior of firms	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
C	Legal and regulatory issues					
1.13	Property rights	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2nd pillar: Business environment						
A.	Human capital					
2.01	Quality of management schools	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.03	Extent of staff training	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.04	Local availability of specialized research and training services	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
B.	Taxes					
2.07	Irregular payments in tax collection	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
C.	Infrastructure					
2.14	Broadband Internet subscriptions	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
2.16	Mobile telephone subscriptions	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น
7th pillar Financial access						
B.	Retail access					
7.08	Commercial bank branches	ถ่วง	ดีขึ้น	เพิ่มขึ้น	ไม่เสี่ยง	เสี่ยงเฉพาะในระยะสั้น

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าธนาคารพาณิชย์ของไทยมีความพร้อมรับการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือไม่

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลตัวชี้วัด FDI (Financial Development Indicator) จาก Financial Development Report 2009-2012 ซึ่ง WEF (World Economic Forum) เป็นองค์กรที่ศึกษาและรวบรวมไว้ งานวิจัยนี้ได้คัดเลือกตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการธนาคารพาณิชย์มา 5 หมวด (Pillar) จาก 7 หมวดที่มีการเผยแพร่ใน FDI นอกจากนี้ ข้อมูลบางส่วนจะได้อาจจากการเดินทางไปสัมภาษณ์เจ้าพนักงานในประเศ มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย เนื่องจากประเทศทั้งสองเป็นประเทศที่มีค่าดัชนีที่แสดงระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินในบางด้านที่อาจเป็นคู่แข่งของไทย และยากแก่การสืบค้นข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเอกสารสิ่งพิมพ์อื่นได้มากพอแก่การเปรียบเทียบ

ประเทศที่ศึกษาประกอบด้วยประเทศสมาชิกใน AEC ซึ่งมีอยู่ 10 ประเทศโดยจะเน้นศึกษาเฉพาะประเทศที่มีข้อมูล FDI 6 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ส่วนอีก 4 ประเทศที่เหลือ ซึ่งได้แก่ พม่า ลาว เขมร และบรูไน เป็นประเทศที่ตลาดการเงินยังมีขนาดเล็กมาก และไม่ได้เป็นคู่แข่งในการแข่งขันกับตลาดการเงินไทย ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบ 4 ประเทศนี้จะเป็นการนำเสนอเปรียบเทียบเฉพาะประเด็นด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและระบบการเงิน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างระบบธนาคารของไทยกับประเทศอื่นในอาเซียน

ประเทศต่างๆ ใน AEC ส่วนใหญ่ยังมีสาขาการเงินที่เล็กเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่นใน GDP โดยมีเพียง 3 ประเทศที่สาขาการเงินมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของ GDP คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย

ธนาคารพาณิชย์ของทุกประเทศใน AEC เป็นแบบสาขาเมื่อนำมูลค่าสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน 10 ประเทศในอาเซียนในปีพ.ศ. 2553 มารวมกัน พบว่าธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในทุกประเทศ โดยมีสัดส่วนของมูลค่าสินทรัพย์รวมกันมากกว่าร้อยละ 72 ของสินทรัพย์ทางการเงินในสถาบันการเงินทั้งหมด ทุกประเทศในอาเซียนจะมีธนาคารกลางทำหน้าที่กำกับและดูแลการดำเนินงานของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ยกเว้นอินโดนีเซียที่ตั้งหน่วยงานอิสระชื่อ Otoritas Jasa Keuangan (OJK) ทำหน้าที่

กำกับสถาบันการเงินซึ่งรวมถึงธนาคารพาณิชย์ ในขณะที่จากธนาคารกลางทำหน้าที่ดำเนินนโยบายการเงินของประเทศ

ขนาดของธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนที่วัดด้วยสินทรัพย์มีความแตกต่างกันอย่างมากในการจัดลำดับมูลค่าสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในเอเชียในปี พ.ศ.2555 พบว่ามีเพียง 10 ธนาคารในอาเซียนที่อยู่ในกลุ่ม 100 อันดับแรกโดยขนาดเฉลี่ยของสินทรัพย์ของธนาคารในสิงคโปร์อยู่ที่ 502.90 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ไทยและมาเลเซียมีขนาดของสินทรัพย์เฉลี่ยเพียงร้อยละ 60 ของสิงคโปร์ ในขณะที่กัมพูชา ลาว พม่า มีมูลค่าสินทรัพย์ของสถาบันการเงินน้อยกว่า 5.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ

จำนวนธนาคารพาณิชย์ใน AEC มีทั้งหมด 461 ธนาคารในปีพ.ศ.2555 โดยมากกว่าครึ่งตั้งอยู่ใน 3 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย (ร้อยละ 23.2) เวียดนาม (ร้อยละ 11.3) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 26.2) ส่วนไทยนั้นจำนวนธนาคารพาณิชย์มีเพียง 37 แห่ง เป็นอันดับ 5 ใน AEC

ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 51.19 เป็นธนาคารที่ต่างชาติถือหุ้นรายใหญ่ รองลงมา เป็นธนาคารของเอกชน (ร้อยละ 40.78) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 7.59 เป็นธนาคารของรัฐ (ตารางที่ 3.3) ประเทศที่มีจำนวนธนาคารต่างประเทศถือหุ้นรายใหญ่มากกว่าธนาคารเอกชนได้แก่ บรูไน สเปน ลาว มาเลเซีย และสิงคโปร์

6.2 การวัดระดับความสามารถในการแข่งขันของพาณิชย์ไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนในเชิงปริมาณ

ในปี 2555 ประเทศไทยมีความแข็งแกร่งด้านพัฒนาทางการเงินในอันดับที่ 34 จาก 62 ประเทศ และนับเป็นอันดับที่ 3 ในกลุ่ม AEC รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย โดยมีข้อได้เปรียบที่เหนือกว่าฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนามตามลำดับในทั้ง 5 หมวดที่ศึกษา หมวดทั้งห้าได้แก่ สภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน (Institutional environment) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจการเงิน (Business environment) ความมีเสถียรภาพทางการเงิน (Financial stability) การให้บริการทางการเงินของธนาคาร (Banking financial services) และการเข้าถึงทางการเงิน (Financial Access)

WEF ได้แบ่งดัชนี FDI ในแต่ละประเทศออกเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขัน (จุดแข็ง) ของธนาคาร และปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขัน (จุดอ่อน) ของธนาคาร โดยประเทศที่มีปัจจัยถ่วงมากก็ย่อมเป็นจุดอ่อนที่เสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคธนาคารได้ง่ายกว่าประเทศที่มีปัจจัยถ่วงน้อยรายการผลการศึกษาศึกษาสรุปได้ว่า สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันมากที่สุด ตามมาด้วยไทยเป็นอันดับสอง สะท้อนให้เห็นว่าในภาวะปัจจุบันธนาคารไทยยังมีปัจจัยที่เกื้อหนุนความสามารถในการแข่งขันอยู่มากเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 4 ประเทศใน AEC

เมื่อเปรียบเทียบจุดแข็งเป็นรายประเทศ (ตารางที่ 4.6) พอสรุปได้ดังนี้

- ประเทศไทยมีจุดแข็งอยู่ 2 หมวดคือหมวดที่ 4 -- การให้บริการทางการเงินของธนาคาร (Banking financial services) และหมวดที่ 7 -- การเข้าถึงทางการเงิน (Financial Access)
- สิงคโปร์และมาเลเซียมีจุดแข็งมากที่สุดเกือบทุกหมวด ยกเว้นหมวดที่ 7--การเข้าถึงทางการเงิน (Financial Access) ที่ไทยมีจุดแข็งมากกว่าในหมวดนี้
- อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนามไม่มีหมวดใดที่สามารถเป็นปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขัน

6.3 การสรุปความพร้อมในการแข่งขันของธนาคารไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นใน AEC

ในจำนวน 6 ประเทศใน AEC ที่ศึกษา สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความพร้อมในการแข่งขันของธนาคารสูงสุดใน AEC โดยในปี 2555 สิงคโปร์มีปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันมากที่สุด และเป็นปัจจัยที่ได้คะแนนสูงติดอันดับ 1-3 ของโลกมากถึง 3 ใน 5 หมวดที่ศึกษา ส่วนในระยะยาว ถึงแม้ว่าสิงคโปร์จะมีปัจจัยที่ขับเคลื่อนความเสี่ยงมากถึง 61 รายการ แต่ปัจจัยเสี่ยงของสิงคโปร์ในระยะยาวส่วนใหญ่มีสถานะความเสี่ยงน้อยเพราะเป็นรายการที่ติดอันดับที่ 1-3 ของโลกอยู่แล้ว จึงไม่มีช่องทางให้พัฒนาอันดับที่ได้ดีขึ้นได้มากนัก

เกือบทุกประเทศ ในกลุ่ม AEC ยกเว้นสิงคโปร์ มีจุดอ่อนในหมวดที่ 1 - Institutional environment ซึ่งเป็นหมวดที่เกี่ยวกับการเปิดเสรีของภาคการเงิน (Financial sector liberalization) บรรษัทภิบาล (Corporate governance) ประเด็นทางด้านกฎหมายและกฎระเบียบ (Legal and regulatory issues) และการใช้กฎหมาย (Contract enforcement) โดยสิงคโปร์ได้คะแนนสูง ติดอันดับ 1 ของโลกในขณะที่มาเลเซีย และไทยต่างก็มีปัจจัยจุดในหมวดนี้ค่อนข้างมาก ส่งผลให้มาเลเซียได้คะแนนมากเป็นอันดับที่ 21 ของโลกในขณะที่ไทยอยู่อันดับที่ 33

สำหรับประเทศไทย ในปี 2555 ไทยมีปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันมากเป็นที่สองรองจากสิงคโปร์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในหมวดการให้บริการของธนาคารและการเข้าถึงบริการทางการเงินที่อยู่ในหมวด 4 และ 5 ซึ่งเป็นธุรกรรมของธนาคาร แสดงว่าของภาคการธนาคารเอกชนของไทยค่อนข้างเข้มแข็ง ในขณะที่ปัจจัยที่เป็นตัวถ่วงความสามารถในการแข่งขันของไทยจะอยู่ในหมวด 1-3 ซึ่งเป็นบทบาทของภาครัฐ แสดงว่าการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ภาคการธนาคารของไทยในอนาคตภาครัฐควรปรับบทบาทเพื่อลดปัจจัยถ่วงด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และความมีเสถียรภาพทางการเงิน ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 หมวดล้วนเป็นบทบาทของภาครัฐทั้งสิ้น

นอกจากนั้น ถึงแม้ว่าไทยจะมีปัจจัยเสี่ยงในระยะสั้นน้อยเป็นที่ 2 รองจากสิงคโปร์ แต่ปัจจัยเสี่ยงของไทยในระยะยาวมีสถานะความเสี่ยงสูง-ปานกลาง มากถึง 44 รายการ มากเป็นที่ 2 รองจากอินโดนีเซีย สะท้อนให้เห็นว่าไทยมีความพร้อมในการแข่งขันในภาวะปัจจุบัน แต่มีความเสี่ยงมากต่อการถูกลดความสามารถในการแข่งขันทั้งในเวทีอาเซียนและเวทีโลก หากไม่เร่งพัฒนาปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ให้ดีขึ้น

ในปี 2555 มาเลเซียได้รับการจัดอันดับที่จาก WEF ให้อยู่ที่ 18 เหนือกว่าไทยซึ่งอยู่ในอันดับที่ 34 ทั้งๆ ที่มาเลเซียมีจุดแข็ง 2 หมวดเท่ากับไทย แต่ปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของมาเลเซียส่วนใหญ่ได้คะแนนมากกว่าไทย และปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวส่วนมากอยู่ในระดับเสี่ยงน้อยถึงปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยเสี่ยงในระยะยาวส่วนของไทยส่วนมากอยู่ในระดับเสี่ยงปานกลางถึงเสี่ยงมาก จึงจัดได้ว่ามาเลเซียมีความพร้อมในการแข่งขันเป็นอันดับ 2 ใน AEC โดยไทยมาเป็นอันดับ 3

ส่วนภาคการธนาคารของอีก 3 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนามนั้น พบว่ามีจำนวนปัจจัยที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันมากเกินร้อยละ 60 ของตัวชี้วัดในแต่ละประเทศ จึงยังไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับไทย แต่ประเทศที่น่าจะพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้เร็วที่สุดใน 3 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ เพราะฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงน้อยที่สุดใน 6 ประเทศ คือ มี 54 รายการโดยรายการส่วนใหญ่มีสถานะความเสี่ยงระดับเสี่ยงน้อย-ปานกลางในขณะที่อินโดนีเซียน่าจะเป็นประเทศที่มีความพร้อมซ้ำที่สุดใน 6 ประเทศ เพราะปัจจัยที่ปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงส่วนใหญ่อยู่ในระดับเสี่ยงปานกลางถึงเสี่ยงมาก

6.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ว่าธุรกิจธนาคารขนาดใหญ่ของไทยมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ได้ขยายธุรกิจในรูปแบบของสาขาและธนาคารในเครือไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันแล้วก็ตาม แต่ก็ถ้ามองในภาพรวม จะพบว่าธนาคารต่างประเทศที่ครองตลาดในภูมิภาคนี้ยังไม่ใช่ธนาคารของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน แต่เป็นธนาคารชั้นนำอย่าง Standard Chartered, Citibank และ HSBC ความท้าทายที่สำคัญที่ธนาคารกลางของประเทศในอาเซียน ชัยนำ 5 ประเทศพยายามดำเนินการมานานเป็นปีแล้ว คือ การสร้างธนาคารในประเทศภูมิภาคอาเซียนที่มีความแข็งแกร่งด้านการแข่งขันระดับโลกได้อย่างมั่นใจ

ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบมีขนาดสินทรัพย์มากเป็นอันดับ 3 ใน AEC รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย ตามลำดับ ถึงแม้ว่าไทยและมาเลเซียจะมีขนาดของสินทรัพย์ใกล้เคียงกัน แต่ธนาคารพาณิชย์ของมาเลเซียกลับมีระดับการพัฒนาที่ดีกว่าไทยถึง 4 หมวดใน FDI โดยมีเพียงหมวดเดียวคือ “การเข้าถึงทางการเงิน” ที่ไทยได้คะแนนมากกว่ามาเลเซียเล็กน้อย (ตารางที่ 4.3) สำหรับใน 4 หมวดที่เหลือ ภาคการธนาคารของมาเลเซียมีระดับการพัฒนาที่สูงกว่าไทยค่อนข้างมากประเทศที่มีอันดับความสามารถในการ

แข่งขันตามหลังไทยคือฟิลิปปินส์ซึ่งมีอัตราการปรับตัวดีที่สุดใน AEC ถึงแม้ว่าระบบธนาคารของฟิลิปปินส์จะดีกว่าไทยในปัจจุบัน แต่ก็มีหลายรายการที่มีระดับที่ในเวทีโลกดีกว่าไทย ซึ่งไทยไม่ควรมองข้าม

หากต้องการให้ธนาคารพาณิชย์ไทยมีระดับการพัฒนาที่เหนือกว่ามาเลเซีย และมีอัตราการพัฒนาไม่ด้อยกว่าฟิลิปปินส์ ไทยต้องพัฒนาในรายการที่เป็นปัจจัยเสี่ยงสูงใน 3 หมวดย่อยดังนี้

ประการที่ 1 การพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน

ในหมวดนี้มาเลเซียได้รับการจัดอันดับให้เป็นที่ 1 ของโลก 2 รายการ คือ การมีเสรีภาพทางการเงินภายในประเทศ (Domestic financial sector liberalization) และความชัดเจนของกฎหมายในการปกป้องสิทธิของผู้ให้สินเชื่อและผู้กู้เงิน (Strength of legal rights index)¹⁵ ดังแสดงในตารางที่ 4.5 ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการเงินของมาเลเซียได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่มีการใช้ The Financial Sector Masterplan in 2001 ซึ่งมีการปรับลดข้อจำกัด (Deregulation) และเปิดเสรีทางการเงินมากขึ้นในปัจจุบัน ธนาคารพาณิชย์ของมาเลเซีย (ไม่รวมธนาคารอิสลาม) ส่วนใหญ่เป็นธนาคารที่ต่างชาติเป็นเจ้าของ โดยธนาคารท้องถิ่นซึ่งมักมีรัฐบาลรวมถือหุ้นด้วยมีอยู่เพียง 8 ธนาคาร และธนาคารที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของชาวต่างชาติ 17 และสำนักงานที่เป็นตัวแทนของธนาคารต่างประเทศตั้งอยู่ 14 แห่ง ตัวแทนเหล่านี้ไม่ได้ประกอบธุรกิจด้านการธนาคาร แต่ทำวิจัย ติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล นอกจากนี้ แผนดังกล่าวยังได้มุ่งเน้นการพัฒนาธนาคารอิสลาม (Islamic banking) ส่งผลให้มาเลเซียสามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นศูนย์กลางการเงินอิสลามในภูมิภาคเอเชีย

นอกเหนือจาก 2 รายการข้างต้นแล้ว ปรากฏว่ามาเลเซียมีสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงินดีกว่าไทยในทุกรายการ มาเลเซียมีจุดอ่อนสำคัญที่จัดว่าได้คะแนนน้อยมาก 1 รายการคือ การเปิดเสรีเรื่องการไหลเข้าออกของเงินทุนต่างประเทศ เนื่องจากมาเลเซียเคยใช้มาตรการควบคุมการไหลเข้าออกของเงินตราต่างประเทศในช่วงปี 2540 ถึงแม้ว่าในปี 2556 มาเลเซียมีเงินกองทุนสำรองระหว่างประเทศ 130 พันล้านเหรียญสหรัฐเทียบกับ 30 พันล้านเหรียญสหรัฐเมื่อปี 2540 ซึ่งนับว่ามีเสถียรภาพสูงมาก แต่มาเลเซียก็ยังไม่เคยเปิดตัวว่าจะยกเลิกมาตรการดังกล่าว และจะยังนำมาใช้ในภาวะจำเป็น อย่างไรก็ตาม รายการนี้ก็ยิ่งถือว่ามาเลเซียได้คะแนนมากกว่าไทย

ในด้านการกำกับดูแลภาคการธนาคารจากข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ทำให้เชื่อว่า ธนาคารกลางและรัฐบาลมาเลเซียจะผ่อนปรน หรือปรับปรุงเงื่อนไขการกำกับดูแลภาคการธนาคารที่ต่อเมื่อมั่นใจว่า

¹⁵ Strength of legal rights index measures the degree to which collateral and bankruptcy laws protect the rights of borrowers and lenders and thus facilitate lending. The index ranges from 0 to 10, with higher scores indicating that these laws are better designed to expand access to credit

เกิดผลประโยชน์สุทธิแก่ภาคการธนาคาร และภาคธุรกิจธนาคารในมาเลเซียเท่านั้น ทำให้สภาพแวดล้อมด้านระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายของมาเลเซียค่อนข้างมีความเข้มงวดโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มาเลเซียได้คะแนนในหมวดย่อยนี้ค่อนข้างดีเมื่อเปรียบเทียบกับไทย

ผลการสำรวจข้อมูลในมาเลเซียยังพบว่า ธนาคารมาเลเซียมีการแยกชัดเจนระหว่างธุรกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจการธนาคารอิสลาม แต่ผู้ประกอบการธุรกิจทั้ง 2 ประเภทที่เป็นกิจการชั้นนำมักจะเป็นรายเดียวกัน เพียงแต่มีการแยกองค์กรที่ดำเนินการออกจากกัน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลามเท่านั้น ทำให้มาเลเซียมีธุรกิจการธนาคารตามแนวทางอิสลามที่เข้มแข็งไม่แพ้ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์

โดยเฉพาะรายการต่างๆ ในหมวดย่อยด้านบรรษัทภิบาล (Corporate governance) และหมวดย่อยที่เกี่ยวข้องประเด็นด้านกฎหมายและกฎระเบียบ (Legal and regulatory issues) ของประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการของสถาบันการเงิน ไทยมีจุดอ่อนมากในหมวดย่อยด้านบรรษัทภิบาล (Corporate governance) และ หมวดย่อยที่เกี่ยวข้องประเด็นด้านกฎหมายและกฎระเบียบ (Legal and regulatory issues) เพราะทุกรายการใน 2 หมวดนี้เป็นปัจจัยจุดความสามารถในการแข่งขันของไทย โดยเฉพาะในหมวดย่อยด้านบรรษัทภิบาลซึ่งพบว่าไทยมีหลายรายการที่ได้คะแนนต่ำกว่าอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ด้วย หากไม่มีการปฏิรูปรายการต่างๆ ในหมวดนี้อย่างจริงจัง คงยากที่จะมีความสามารถในการแข่งขันเหนือมาเลเซีย เพราะสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงิน จะช่วยให้ต้นทุนของข้อมูลและค่าใช้จ่ายด้านการเงินลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนการพัฒนาการเงินและการธนาคารของประเทศให้มีความพร้อมในการแข่งขันมากขึ้นเมื่อเปิดเสรีทางการเงิน

สำหรับประเทศอินโดนีเซียที่ จากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าขนาดการประกอบการของธนาคารยักษ์ใหญ่และชั้นนำในอินโดนีเซียจะไม่ด้อยกว่าประเทศอื่น แต่ล่าสุดธนาคารกลางในอินโดนีเซียได้แสดงให้เห็นว่ายังไม่พร้อมต่อการร่วมเปิดเสรีทางการธนาคาร จึงมีนโยบายให้ธนาคารอินโดนีเซียขยายธุรกิจในตลาดในประเทศอินโดนีเซียเองมากกว่าเพราะ

- (1) ตลาดในประเทศมีอัตราการเติบโตสูง
- (2) ไม่มั่นใจว่าการดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพเพียงพอจะแข่งขันระดับภูมิภาคเพราะ Cost-to Income Ratio สูงมากกว่าประเทศอื่น
- (3) มีปัญหาในการเพิ่มขนาดเงินกองทุนให้เพียงพอตามเกณฑ์โดยเฉลี่ยแล้ว ธุรกิจธนาคารในกลุ่มอาเซียน มี Cost-to Income Ratio อยู่ระหว่าง 40-60 % ซึ่งต่ำกว่าธุรกิจธนาคารในอินโดนีเซีย

ในการปรับสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2013 ธนาคารกลางอินโดนีเซียได้ออกประกาศกฎหมายการธนาคารใหม่ที่เป็นการแสดงให้เห็นชัดเจนว่าต้องปรับเพิ่มความแข็งแกร่งทั้งระบบธนาคารเพื่อเป็นอีกขั้นหนึ่งของการรวมตัวภาคการธนาคารของอาเซียนในอนาคตตามกฎหมายการธนาคารที่ออกใหม่ จะแบ่งใบอนุญาตธนาคารออกเป็น 4 กลุ่ม ขึ้นอยู่กับเงินกองทุนที่เป็น Core Capital และจะให้ธุรกิจธนาคารอินโดนีเซียนำธุรกิจออกไปในระดับภูมิภาคได้ต่อเมื่อสามารถผ่านเงื่อนไขใน Tier three (มีเงินกองทุนหลักระหว่าง 5-30 ล้านล้านรูเปีย) และธนาคารจะสามารถเกิดขึ้นในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศได้ เมื่อเป็น Tier Four (มีเงินกองทุนเกินกว่า 30 ล้านล้านรูเปีย) เท่านั้น

สำหรับฟิลิปปินส์นั้น ถึงแม้ว่าในปี 2555 จะมีปัจจัยถ่วงในหมวดนี้ค่อนข้างมาก แต่ก็จุดแข็งในหมวดย่อยด้านบริษัทภิบาลที่เหนือกว่าไทยเกือบทุกรายการ และยังเป็นหมวดที่มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งหมด เนื่องจากธนาคารกลางฟิลิปปินส์มีแนวโน้มที่จะเปิดเสรีภาคการธนาคาร เพื่อให้ธนาคารชั้นนำจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินธุรกิจธนาคารในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งจะทำให้ภาคการธนาคารของฟิลิปปินส์มีภาวะการแข่งขันเพิ่มขึ้น ก่อนที่จะเกิดการรวมตัวภาคธนาคารเป็น AEC ในปี 2020

ภาวะการณ์ดังกล่าวคาดว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

- (1) มีการเข้ามามีบทบาทในธุรกิจธนาคารมากขึ้น ของธนาคารชั้นนำต่างประเทศ ในรูปของการถือหุ้นในธนาคารฟิลิปปินส์ที่มีเพดานสูงสุดถึง 60 %
- (2) มีธนาคารชั้นนำต่างประเทศเข้ามาเปิดสาขาใหม่ในฟิลิปปินส์เท่านั้น
- (3) มีการตั้งเป็นธนาคารในเครือ (Subsidiary) ของธนาคารชั้นนำต่างประเทศ

นอกจากนั้น เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงกฎหมายของธนาคารกลาง ก็เพื่อให้มั่นใจว่า ทรัพยากรด้านการธนาคารจะยังคงอยู่ในการชั้นนำในตลาดโดยธนาคารสัญชาติฟิลิปปินส์เอง โดยกำหนดให้ทรัพยากรขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 70 % จะต้องเป็นของธนาคารสัญชาติฟิลิปปินส์เอง และมีคนฟิลิปปินส์เป็นเจ้าของ

อย่างไรก็ตาม ธนาคารกลางฟิลิปปินส์ก็คงสงวนสิทธิและมีความระมัดระวังในการอนุญาตให้ธนาคารชั้นนำต่างประเทศเข้ามาดำเนินงานในประเทศได้ เพื่อให้มั่นใจว่าจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารในประเทศ หรือเสียผลประโยชน์ของชาติ จึงกำหนดให้ธนาคารแต่ละแห่งได้สิทธิเพียง 6 สาขา

เพื่อยกระดับสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานด้านการเงินของไทยให้ดีขึ้น รายการที่เป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการแข่งขันของไทยและเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงจนได้รับการประเมินว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่อาจทำให้ไทยถูกลดระดับความสามารถในการแข่งขันลง (ตารางที่ 5.6) มีประเด็นที่ควรพัฒนาได้แก่

- ส่งเสริมให้ผู้บริหารมืออาชีพ มีบริษัทภิบาล ในทุกรายการในหมวดย่อย โดยเฉพาะ รายการ Extent of incentive-based compensation, Efficacy of corporate boards Willingness to delegate และ Reliance on professional management ซึ่งจัดเป็นจุดอ่อนมากของไทย โดยรายการเหล่านี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยถ่วงความสามารถในการ

แข่งขันของไทยในปัจจุบัน ยังมีแนวโน้มจะเป็นปัจจัยในระดับเสียงมากในอนาคตในเชิงเปรียบเทียบ ในเชิงเปรียบเทียบ บรรษัทภิบาลของไทยไม่เพียงแต่ได้คะแนนน้อยกว่าสิงคโปร์และมาเลเซียเท่านั้น ยังด้อยกว่าอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ด้วย (ตารางที่ 4.5)

- ไทยควรปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ทางการเงินทุกรายการในหมวดย่อย “Legal and regulatory issues” เพราะเป็นปัจจัยเสียงในระดับสูงเกือบทุกรายการ ในขณะที่มาเลเซียได้คะแนนตัวบ่งชี้ในส่วนนี้สูงกว่าไทยทุกรายการ
- ด้านการใช้กฎหมายเพื่อเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานภาคธนาคารก็เป็นจุดอ่อนของไทย เช่นกันธนาคารแห่งประเทศไทยควรมีมาตรการให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและสัญญาอย่างเคร่งครัด เพราะทุกรายการในหมวด Contract enforcement ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยเสียงในระดับปานกลางถึงสูงโดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพของการใช้กฎหมาย (Effectiveness of law-making bodies) พบว่า ทั้งสิงคโปร์ได้คะแนนสูงเป็นอันดับ 1 และมาเลเซียได้อันดับ 8 ในขณะที่ไทยได้คะแนนน้อยกว่าอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์

ประการที่ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

สภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีส่วนช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้สถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ได้ผลกระทบจากการดำเนินงานของภาคธุรกิจโดยตรง

ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพบุคลากรคุณภาพของสาธารณูปโภค และต้นทุนการทำธุรกิจปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาในปัจจุบันอยู่แล้ว หากมีการเปิดเสรีด้านการธนาคารใน AEC ศักยภาพด้านแรงงานทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ

มาเลเซียมีความพร้อมในหมวด 2 มากกว่าไทยจากการที่ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมการทำธุรกิจอย่างชัดเจน ทำให้มีปัจจัยที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันในการให้บริการทางการเงินของภาคธนาคารโดยภาคธุรกิจการธนาคารของมาเลเซียเป็นธุรกิจที่ได้รับการดูแลและสอดส่องอย่างใกล้ชิดจากธนาคารกลางของมาเลเซียและรัฐบาลมาเลเซีย รวมทั้งการกำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่มีผลต่อสภาพการแข่งขันของธุรกิจการธนาคาร ที่ไม่ทำให้เกิดการเสียเปรียบแก่ภาคการธนาคารในมาเลเซียและผลประโยชน์ของประเทศส่งผลให้มาเลเซียได้คะแนนในหมวดนี้สูงเป็นอันดับที่ 25 ในปี 2555 ในขณะที่ไทยได้คะแนนอันดับที่ 45 โดยมาเลเซียได้คะแนนสูงกว่าไทยในทุกหมวดย่อย (Human capital, Taxes, Infrastructure และ Cost of doing business) (ตารางที่ 4.7) อย่างไรก็ตาม บางรายการได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นบ้างแล้ว แต่ก็ยังมีรายการต่อไปนี้ที่แนวโน้มจุดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ไทยในอนาคต ประเด็นสำคัญที่รัฐบาลควรให้ความสนใจที่จะพัฒนา ได้แก่

ทรัพยากรบุคคล (Human capital)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จัดเป็น 1 ใน 5 ยุทธศาสตร์ของประเทศของมาเลเซียในปี 2514 โดยมุ่งเน้น 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

- การส่งเสริมความเป็นหนึ่งด้านการศึกษา โดยทุ่มเงินงบประมาณร้อยละ 21 (54.6 พันล้านริงกิต) เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับ preschool พัฒนาบุคลากรครู การเข้าถึง internet การสร้างและปรับปรุงโรงเรียน ฯลฯ โดยมีเป้าหมายที่จะให้การศึกษาของมาเลเซียติดอันดับแรกของโลกภายใน 15 ปีข้างหน้า
- การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยมุ่งเน้นการเผยแพร่งานวิจัย และการมอบทุนเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโท
- การเสริมสร้างทักษะฝีมือแรงงาน และส่งเสริมการรักษาสมดุลระหว่างงานกับชีวิตครอบครัว
- การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา
- การจัดทำโครงการ 1 Malaysia Book Voucher เพื่อสนับสนุนให้มาเลเซียเป็นสังคมแห่งการอ่าน โดยรัฐบาลจะสนับสนุนคูปองมูลค่า 250 ริงกิตต่อนักเรียน 1 คนในระดับ pre-university และ higher learning

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า บุคลากรของมาเลเซีย ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีเงินเดือนเริ่มต้นที่ 18,000-26,000 บาทแล้วแต่สาขาที่จบมา ซึ่งมากกว่าไทย และสาขาการเงินการธนาคาร จัดเป็นสาขาที่ปรับเงินเดือนเร็วเนื่องจากขาดบุคลากร ถ้าเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพบุคลากรที่เหมาะสมกับภาคการเงินการธนาคารจาก FDI พบว่า ไทยได้คะแนนน้อยกว่ามาเลเซียและสิงคโปร์ในทุกรายการ สะท้อนถึงศักยภาพด้านแรงงานในสาขาการเงินของไทยที่อยู่อันดับ 3 ของอาเซียนในภาพรวม

ภาษี (Taxes)

ระบบการจัดเก็บภาษีของกลุ่มประเทศ AEC มีเพียงประเทศเดียว คือ สิงคโปร์ ที่มีความพร้อมในการแข่งขันกับนานาประเทศ ประเทศที่เหลือรวมทั้งไทยและมาเลเซียยังนับว่าได้คะแนนน้อย รายการที่ได้คะแนนสูงสุดของมาเลเซียคือ Marginal tax variation ส่วนของไทยคือ Time to pay taxes จัดเป็นหมวดย่อยที่ไทยควรแก้ไขเพราะมีทิศทางที่บ่งชี้ว่าเป็นหมวดที่ทำให้ไทยมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในระดับ “เสี่ยงมาก”

โครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Infrastructure)

รายการที่บ่งชี้จุดอ่อนจุดแข็งของหมวดนี้คือความพร้อมของระบบ internet และสายโทรศัพท์ ซึ่งปรากฏว่าไม่มีประเทศใดได้คะแนนสูงติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก โดยไทยเป็นที่ 3 รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม จัดว่าไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นแล้วหลายรายการในช่วง 2554-2555 ยกเว้น 2 รายการที่อยู่ในระดับ “เสี่ยงมาก” ได้แก่ Quality of telephone infrastructure และ Telephone lines

ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมของระบบธนาคารไทย คือ การเพิ่มขึ้นของบทบาทผู้บริโภค (Rise of consumerism) กล่าวคือ ผู้บริโภคยุคใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้น ต่างมีความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นแรงกระตุ้นการให้สถาบันการเงินคิดค้นและพัฒนาบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ทันสมัยและซับซ้อนมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ในส่วนของผู้บริโภครุ่นใหม่ก็ให้ความสนใจการใช้ internet banking กันกว้างขวาง

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในมาเลเซีย ได้ทราบมาว่าคนรุ่นใหม่ในมาเลเซียมีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินอย่างกว้างขวาง เพราะคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรศัพท์ของมาเลเซียดีกว่าไทย เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียมีแผนแม่บท "Multimedia Super Corridor : MSC" หรือ "โครงการทางด่วนมัลติมีเดีย" โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือการสร้างสภาวะแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรมพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการก้าวสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศนอกจากนั้น ยังมีเป้าหมายในการพัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และการนำผลการวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ซึ่งได้ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจของมาเลเซียได้พัฒนาไปด้วยจนได้คะแนนในส่วนนี้มากเป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ใน AEC

ในอนาคตคาดว่าโครงสร้างพื้นฐานของไทยคงจะได้รับการพัฒนาเทียบเท่าประเทศอื่นในอาเซียน เพราะเมื่อปี 2553 CIMB Group ซึ่งเป็นผู้ให้บริการทางการเงินที่ใหญ่เป็นอันดับสองในมาเลเซีย และเป็นหนึ่งในผู้นำกลุ่มผู้ให้บริการทางการเงินที่ครบวงจรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ลงนามในสัญญากับ PT Aprisma ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อร่วมเป็นพันธมิตรทางธุรกิจในการนำระบบ Biz Channel มาใช้ในมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทยโครงการนี้กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นฐานปฏิบัติการริเริ่มทางอินเทอร์เน็ตระบบร่วมเดียวกันของธุรกิจในกลุ่มซีไอเอ็มบีเพื่อให้บริการแก่ลูกค้าบริษัทธุรกิจ โดยครอบคลุมผลิตภัณฑ์และบริการทั้งด้าน Trade Finance และ Cash Management เพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ของกลุ่มในการขยายบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีกระแสรายวัน (CASA) และรายได้จากค่าธรรมเนียมรวมทั้งเสริมสร้างแบรนด์ในการเป็นธนาคารที่ให้บริการธุรกรรมทางการเงิน (Transaction Bank) ที่มีความแข็งแกร่งในภูมิภาคอาเซียน"

ต้นทุนการทำธุรกิจ (Cost of doing business)

หมวดย่อยนี้ประกอบด้วยรายการต่างๆที่เป็นต้นทุนด้านการทำธุรกิจและค่าใช้จ่ายด้านอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งสิงคโปร์ได้คะแนนมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกในหมวดย่อยนี้ ไทยมีจุดแข็งที่เหนือทุกประเทศใน AEC เพียงรายการเดียว คือ Time to register property จึงเป็นรายการที่ไทยควรพัฒนา

ประการที่ 3 ความมีเสถียรภาพของระบบธนาคาร

ในปัจจุบัน ภาคการธนาคารในกลุ่มประเทศอาเซียนจัดว่ามีเสถียรภาพทางการเงินค่อนข้างสูง โดยแต่ละประเทศมีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ระหว่าง 15-17 % ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ของ Basel ซึ่งกำหนดไว้ที่ 8 % และอัตราส่วนของ NPLs ก็จัดอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คืออยู่ระหว่าง 1-2.7 ในปี 2555 แม้ว่าขนาดของการประกอบการของธุรกิจการธนาคารในอาเซียนจะแตกต่างกันมากก็ตาม

WEF ได้จัดอันดับที่ในด้านเสถียรภาพของระบบธนาคารไทย (Banking system stability) ซึ่งเป็นหมวดย่อยที่ 2 ใน Pillar 3 อยู่ที่ 56 ซึ่งได้คะแนนต่ำสุดในกลุ่ม AEC 6 ประเทศที่ศึกษานอกจากจะเป็นหมวดที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันของไทยทั้งใน AEC และเวทีโลกในภาวะปัจจุบันแล้ว ยังเป็นหมวดที่อาจเป็นสาเหตุให้ไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารในระยะยาวด้วย เพราะในปี 2555 ไทยได้ทั้งคะแนนและอันดับที่ลดลงจากปี 2554 ถึงแม้ว่าจะมีหลายรายการที่ไทยได้พัฒนาให้ได้คะแนนดีขึ้นแล้ว แต่ก็ยังน้อยกว่าที่จะจุดให้คะแนนทั้งหมดดีขึ้นได้ จัดเป็นหมวดที่ไทยมีระดับความเสี่ยงสูงมากต่อการลดความสามารถในการแข่งขันของภาคการธนาคารไทย และเป็นหมวดย่อยหนึ่งที่ทำให้ไทยทิ้งช่วงห่างจากมาเลเซียซึ่งแข็งแกร่งกว่าไทยในทุกรายการของหมวดย่อยนี้

เพื่อเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงในหมวดย่อยนี้ ธปท. ควรเร่งนำหลักเกณฑ์ Basel III มาใช้ในไทยซึ่งสอดคล้องกับทิศทางของประเทศเพื่อนบ้านอื่นใน ASEAN 5 ในปัจจุบัน ประเทศในเอเชียที่ประกาศจะใช้หลักเกณฑ์ Basel III ด้านเงินกองทุนแล้วคือสิงคโปร์ มาเลเซียฟิลิปปินส์ อินเดียฮ่องกง และจีน ซึ่งคาดว่าจะเกิดก่อนธนาคารพาณิชย์ในสหรัฐและยุโรป เป็นการเพิ่มความพร้อมในการบริหารความเสี่ยงด้านตลาดโดยผ่านการทำ Stress Testing ที่เข้มข้นขึ้น โดยใช้ปัจจัยเสี่ยงด้านตลาดที่อาจจะเกิดขึ้นมาพิจารณาความเสี่ยงพอของเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงล่วงหน้าตามสถานะรายธนาคาร เพื่อช่วยให้ธนาคารพาณิชย์ในไทยมีความแข็งแกร่งโดยเร็วมีเงินกองทุนที่มั่นคงและมีการพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงที่ดีขึ้น และเพื่อแสดงถึงศักยภาพของธนาคารพาณิชย์ไทยในความพร้อมและศักยภาพที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สากล เช่นเดียวกับประเทศชั้นนำและในการเป็น Qualified Asian Banks ตามกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ธนาคารกลางของกลุ่มประเทศอาเซียนย่อมมีความหวังว่า การเปิดเสรีทางการเงินจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการขยายธุรกิจของธนาคารจากประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยตนเอง เช่น เกิดการจัดสรรเงินทุน

ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้นเกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดในด้านความร่วมมือกันและช่วยเหลือกันระหว่างประเทศอันเกิดจากการติดต่อของธุรกิจธนาคารที่ขยายกิจการในต่างประเทศและเกิดการพัฒนาและยกระดับความสามารถ ศักยภาพ และความพร้อมของธุรกิจธนาคารในด้านการแข่งขันกับธนาคารนอกอาเซียนได้มากขึ้นและน่าจะมีส่วนช่วยให้ภาคการธนาคารของประเทศในอาเซียนมีเสถียรภาพดีขึ้นกว่าเดิม

อย่างไรก็ตาม การที่ธุรกิจธนาคารมีโอกาสเปิดตัวออกสู่ประเทศอื่นในสมาชิกอาเซียน อาจเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดกิจกรรมและธุรกรรมการเก็งกำไร และความเสี่ยงที่เกิดจากการมีธนาคารใหม่ๆ เข้ามาประกอบธุรกิจภายในภูมิภาค ซึ่งต้องมีมาตรการในการกำกับ การควบคุมความเสี่ยงเกิดใหม่ที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วยรวมถึงการบริหารความเสี่ยงจากการเข้าไปเกี่ยวข้องในระบบการเงินระหว่างประเทศ และมีความพร้อมล่วงหน้าในการรองรับสภาวะวิกฤติการเงิน และวิกฤติตลาดเงินได้ดีกว่าเดิมด้วย

ที่สำคัญคือ ด้วยโครงสร้างที่แตกต่างและระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันของธุรกิจธนาคารในแต่ละประเทศในอาเซียน ทำให้ความพร้อมในการบริหารความเสี่ยงจากการเปิดตลาดการเงินในอาเซียนของแต่ละธนาคาร และแต่ละประเทศแตกต่างกัน การเปิดเสรีภาคการเงินในแต่ละประเทศย่อมไม่เหมือนกัน ไม่อาจใช้กฎเกณฑ์และเงื่อนไขเดียวกันได้

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดเงื่อนไขพิเศษเพื่อคัดแยกธุรกิจธนาคารที่มีศักยภาพในการแข่งขันระหว่างประเทศออกไปต่างหากด้วยเงื่อนไขของ Qualified ASEAN Bank จึงเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการคัดกรองเฉพาะธนาคารที่มีความพร้อม และประเทศต้นทางและปลายทางมีความพร้อม มีธนาคารที่จะแลกเปลี่ยนความตกลงไปดำเนินธุรกิจในประเทศอีกฝ่ายหนึ่งพอดีทั้ง 2 ทาง ให้เกิดการทำสัญญาในลักษณะทวิภาคีระหว่างกัน ในลักษณะของเงื่อนไขต่างตอบแทนกัน หรือมาจากการยินยอมพร้อมใจของ 2 ประเทศ

นอกจากการกำหนด Qualified ASEAN Bank แล้ว การพิจารณาเปิดเสรีการทำธุรกิจธนาคารระดับขายปลีกหรือรายย่อย (Retail Business) จะมีการใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่มีระดับการพัฒนาที่ก้าวหน้ามาก เทียบเคียงกับธนาคารของประเทศทางตะวันตก และมีอันดับความน่าเชื่อถือด้านเครดิตแตกต่างกันมาก ขณะที่ระบบประกันสินเชื่อและขนาดของตลาดการเงินระหว่างธนาคารก็แตกต่างกันด้วย จึงทำให้ปัจจัยสนับสนุนออกมาแตกต่างกัน

ความเป็นไปได้ของการเกิดประชาคมอาเซียนคงเป็นเรื่องของการเพิ่มความร่วมมือกัน การปรับสภาพของตลาดการธนาคารให้มีการเปิดเสรีมากขึ้น แต่คงไม่เกิดการเปิดเสรีเต็มที่และครบวงจรถึงระดับที่ใช้กันในกรณีของระบบการเงินแห่งยุโรป ที่ถึงขนาดใช้เงินสกุลเดียวกันด้วยคือเงินสกุลยูโร

บางประเทศในอาเซียนยังให้ความสำคัญกับการขยาย การเติบโตด้านธุรกิจธนาคาร จากตลาดในประเทศมากกว่าอย่างเช่น อินโดนีเซียที่มองว่าการเติบโตของตลาดการธนาคารในประเทศยังคงน่าพอใจและมีความเสี่ยงต่ำกว่าการออกไปเปิดตลาดต่างประเทศที่ไม่คุ้นเคย

ภาวการณ์เช่นนี้ อาจจะทำให้การเกิดความตกลงทวิภาคี ในลักษณะของการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะการยินยอมพร้อมใจให้เกิดการเปิดเสรีต้องการการสนับสนุนจากนโยบายเงินตราในลักษณะร่วมกันในระดับภูมิภาคด้วย ซึ่งกรณีของอาเซียนการที่จะพัฒนาเงื่อนไขด้านสกุลเงินให้สนับสนุนการชำระเงินระหว่างประเทศยังคงต้องใช้เวลาเจรจาและหารือกันอีกเป็นเวลานานมาก

สรุปประเด็นที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ QAB เพื่อการเปิดตลาดการธนาคารในอาเซียน

- (1) เงื่อนไขของ Qualified ASEAN Bank กำหนดไว้สูงมีเพียง 1-2 ธนาคารในบางประเทศเท่านั้นที่สามารถผ่านเกณฑ์ตัวอย่างเช่น ธนาคารชั้นนำของอินโดนีเซียชื่อ Bank Mandiri ที่มีเป้าหมายจะขยายธุรกิจในมาเลเซียพบว่าไม่อาจผ่านเงื่อนไขได้ เพราะระดับเงินกองทุนขั้นต่ำตามเงื่อนไขสูงกว่ามาตรฐานของธนาคารอินโดนีเซียถึง 10 เท่า
- (2) เงื่อนไขที่กำหนดตาม Qualified ASEAN Bank คาดหวังจะให้ธนาคารของสมาชิกอาเซียนสามารถแข่งขันได้ทั้งกับธนาคารของประเทศในอาเซียนด้วยกัน และกับธนาคารชั้นนำจากต่างประเทศ ที่จะเข้ามารุกตลาดในภูมิภาคอาเซียนด้วย
- (3) ธนาคารที่มีความพร้อมตาม Qualified ASEAN Bank ได้แก่ ธนาคาร DBS, OCBC, CIMB, MayBank, ธนาคารกรุงเทพ และ Standard Chartered มีแนวโน้มที่จะปรับโครงสร้างของโมเดลธุรกิจการธนาคารระดับภูมิภาคของตน เพื่อเตรียมที่จะรองรับเมื่อเกิดการรวมตัวทางการเงิน และเน้นการขยายธุรกิจและบทบาทของตนเองผ่านสาขาและเครือข่ายในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง
- (4) การคัดกรองธนาคารตาม Qualified ASEAN Bank จะเป็นประโยชน์แก่ลูกค้าที่รับบริการ เพราะจะได้แนวทางปฏิบัติที่เป็น Best Practice ไม่ว่าจะใช้บริการในประเทศใดที่มีธนาคารกลุ่มนี้ไปใช้บริการ
- (5) ความแตกต่างกันของโครงสร้างและระดับพัฒนาการของภาคการธนาคารในแต่ละประเทศในอาเซียน คงจะทำให้หาข้อยุติเรื่องนี้ได้ยาก เพราะแต่ละประเทศย่อมต้องระมัดระวังและรักษาผลประโยชน์ของประเทศตน และไม่ส่งผลกระทบต่อภาคการธนาคารในประเทศที่รุนแรงจนไม่อาจยอมรับได้ โดยเฉพาะบทบาทของธนาคารชั้นนำนอกกลุ่มที่จะทำให้สภาพของตลาดการธนาคารเกิดความเสี่ยงเพิ่มขึ้น และดึงเอาลูกค้าที่ดีและธุรกิจที่ทำกำไรไปคงเหลือแต่ธุรกิจที่ไม่ทำกำไรและความเสี่ยงสูง ขณะเดียวกันมีความวิตกกว่าอิทธิพลของธนาคารชั้นนำนอกกลุ่มจะสร้างความลำบากและยุ่งยากให้แก่ภาคการธนาคารและธุรกิจธนาคารในประเทศเอง จนมีความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤติกับภาคการธนาคารได้
- (6) ความจำเป็นในการผลักดันให้ภาคการธนาคารในประเทศมีความเข้มแข็งจริง ลดปัจจัยเสี่ยงในการทำธุรกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน จนเห็นเป็นเชิงประจักษ์ มิฉะนั้นภาครัฐจะประเมินความเสี่ยงของภาคการธนาคารที่ต่ำกว่าความเป็นจริง

ประการที่ 4 บทบาทของคณะกรรมการธนาคารและผู้บริหารระดับสูง

คณะกรรมการธนาคารและผู้บริหารระดับสูงของแต่ละธนาคารควรจะต้องมีบทบาทในการวางแผนทาง ทิศทาง การปรับโครงสร้างของทรัพยากรและทรัพย์สิน ที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขัน เปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนเพิ่มมากขึ้นจากเดิมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง การให้นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์บนฐานความเสี่ยง (Risk-Based Strategic Planning) ที่มีปัจจัยเสี่ยง ระดับระหว่างประเทศประกอบการตัดสินใจมากขึ้นอย่างเพียงพอ ที่จะนำบุคลากรทุกระดับไปสู่การดำเนินงาน เพื่อตลาดอาเซียนที่ไม่คุ้นเคยได้อย่างรวดเร็ว และมั่นใจ

ประการที่ 5 การให้บริการทางการเงิน

การให้บริการทางการเงินนับว่าไทยมีจุดแข็งในประเด็นนี้ในภาวะปัจจุบัน และไทยมีหลาย รายการที่ได้คะแนนจาก WEF มากกว่ามาเลเซียแต่ในระยะยาวพบว่าไทยมีอยู่ 3 รายการที่เปลี่ยนจากการเป็น ปัจจัยสนับสนุนมาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนความเสี่ยงจนทำให้อยู่ในสถานะความเสี่ยงสูง ได้แก่ Central bank assets to GDP, Financial system deposits to GDP, Non-performing bank loans to total loans และ Public credit registry coverage ทั้ง 3 รายการดังกล่าว จัดเป็นรายการที่ไทยควรปรับปรุงเพื่อรักษา ขีดความสามารถในการแข่งขันภายหลังการเปิดเสรีอาเซียน

ประการที่ 6 การปรับโครงสร้างของการให้บริการทางการเงิน

ถึงแม้ว่าไทยจะไม่มีปัญหาในด้านการให้บริการการเงินแก่ลูกค้า แต่ธนาคารพาณิชย์ไทยก็ไม่ควร จะหยุดนิ่งควรปรับโครงสร้างของการให้บริการทางการเงินอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดและผู้ให้บริการทางการเงิน เพราะการให้บริการในฐานะของธนาคารพาณิชย์แห่งภูมิภาคต้องรองรับ ลูกค้าที่มีความหลากหลาย ธนาคารพาณิชย์ไทยที่รุกตลาด AEC คงจะต้องลดความซับซ้อนและหลากหลาย ของงานบริการลงไปสู่งานบริการขั้นพื้นฐานก่อน เพื่อให้เหมาะสมกับระดับการพัฒนาของลูกค้านอกจากนั้น เครื่องมือทางการเงินที่จะให้บริการอาจจะปรับน้ำหนักจากการให้สินเชื่อโครงการเป็นหลัก ไปสู่การการ สนับสนุนในด้านเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของสินเชื่อประเภท Factoring และสินเชื่อที่ พิจารณาเป็นกลุ่ม ในลักษณะของ Supply-Chain Financing ควบคู่กับการให้การสนับสนุนในรูปแบบของ Syndicated Loans และ Venture Capital ในขณะเดียวกัน การให้บริการทางการเงินบนระบบออนไลน์ก็ เป็นช่องทางการใช้บริการที่ลูกค้าคนหนุ่มสาวใช้เป็นทางเลือกมากขึ้น ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและ พฤติกรรมกรดำเนินชีวิตและไลฟ์สไตล์ของคนรุ่นใหม่

ประการที่ 7 การบริหารมูลค่าของกิจการในอนาคตผ่านผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย

การเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งอาเซียน หมายถึงการลงทุนทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบงาน สนับสนุน และเงินกองทุนอีกจำนวนมหาศาล ซึ่งเหล่านี้ควรจะมาจากส่วนของผู้ถือหุ้นและการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกิจการ รวมทั้งพันธมิตรทางธุรกิจที่ชัดเจน เพียงพอ ซึ่งอาจจะต้องมีการพัฒนาและปรับ โครงสร้างของการบริหารความสัมพันธ์ การสื่อสารกับผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนวิธีการใหม่ ๆ ในการดึงผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการรับรู้ การสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อพัฒนางาน บริการเป็นรายโครงการมากขึ้น ซึ่งจะทำให้รูปแบบการระดมทุนของธนาคารมีช่องทางหลากหลายมากขึ้น ไม่ จำเป็นต้องยึดติดกับการออกหุ้นสามัญอย่างเดียว

นอกจากนั้น มูลค่าของกิจการธนาคารพาณิชย์แห่งอาเซียนในอนาคตยังควรจะพิจารณาและให้ ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับการสร้างและพัฒนาความไว้วางใจ ความเชื่อใจจากลูกค้าในประชาคมอาเซียนต่อการใช้ บริการและการเข้าถึงระบบธนาคาร เพื่อให้ลูกค้าเลือกที่จะเข้าสู่ภาคธนาคารแทนการใช้บริการนอกระบบ ธนาคาร ตลอดจนการต่อยอดการใช้บริการในลักษณะที่ครอบคลุมความต้องการทุกด้านและทำกิจกรรมแทน ลูกค้ามากขึ้น

ประการที่ 8 การพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูล

ธปท. ควรพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องการการปรับปรุงวัฒนธรรมการบริหารข้อมูลให้มีความ โปร่งใส มีความครอบคลุมข้อมูลที่จำเป็นมากขึ้น เพื่อให้เห็นภาพการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในองค์กร รวมมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะการเปิดเผยผลการประเมินความเสี่ยงก่อนการริเริ่มโครงการ ธุรกิจ และกล ยุทธ์ใหม่ๆ และกลยุทธ์การขยายฐานธุรกิจ ใน AEC พร้อมกับใช้ข้อมูลที่มีการเปิดเผยโดยตรงไปตรงมามากขึ้น ในการสร้างการเรียนรู้และพัฒนาวัฒนธรรมและทัศนคติต่อความเสี่ยงที่เป็นทางบวก (Upside risk) ที่จำเป็นใน การเข้าถึงโอกาสทางธุรกิจ ใน AEC เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และต้องมีการบริหารจัดการมาตรฐานทาง บัญชีในระดับสากล ที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกันทั้งอาเซียน โดยใช้ต้นแบบของประเทศที่มีความเข้มงวดสูงสุด เป็นเกณฑ์ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบสถานะทางการเงินระหว่างประเทศได้ชัดเจนขึ้นและ เพื่อนำเสนอแก่ หน่วยงานที่กำกับดูแลกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศอื่น ๆ อย่างเพียงพอ ครบถ้วน และถูกต้อง

ขณะเดียวกัน ธปท. ควรเพิ่มการส่งเสริมการแข่งขันที่มีประสิทธิผล (Effective Competitiveness) ในภาคธนาคาร เพื่อลดสถานะความเสี่ยง โดยเน้นประเด็นการกำกับการแข่งขันที่ก่อให้เกิดการบิดเบือน ทางการตลาดของผู้มีอำนาจเหนือตลาดซึ่งการยกระดับการสื่อสารและเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศให้เพียงพอ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นถือเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นนี้ เพื่อให้เกิดการรับรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง และ นำไปประกอบการตัดสินใจอย่างชัดเจน

ประการที่ 9 การเตรียมความพร้อมของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยในอาเซียน

การบริหารตัวขับเคลื่อนในการเตรียมความพร้อมของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยในอาเซียน เพื่อรองรับการรวมตัวภาคการธนาคารนั้น มีประเด็นที่น่าจะเป็นตัวขับเคลื่อนทางธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ไทย และทุกประเทศสมาชิกอาเซียนที่สำคัญ ได้แก่

1) การเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินงานบริการทางการเงินและการบริหารกิจการ โดยเฉพาะอัตราความไวหรือความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพแวดล้อมใน AEC ทั้งก่อนและหลังการรวมตัวของสมาชิกในกลุ่มอาเซียน รวมทั้งความสามารถในการต้านทานผลกระทบทางลบในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ และสถานการณ์ที่ผิดปกติในอนาคตได้ดีขึ้น ในการบริหารจัดการของกิจการธนาคาร ควรจะเพิ่มตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สามารถทดสอบ ตรวจสอบจับสัญญาณที่อาจจะนำสู่ภาวะวิกฤติ ในลักษณะที่เป็นการเห็นก่อนเกิด (Ex ante) เมื่อภาคการธนาคารไทยมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความเสี่ยงของภาคการเงินที่นำเอาปัจจัยความเสี่ยงที่ใช้ในการประเมินของ WEF มาอยู่ในการพิจารณาด้วย

2) การบริหารโครงสร้างพื้นฐานของรายธนาคารพาณิชย์เอง (Self-Infrastructure) และบุคลากรที่มีศักยภาพและความสามารถในการรองรับบทบาทใหม่ ที่ต้องกระจายอำนาจในการตัดสินใจด้านการบริหารงานและการให้บริการทางการเงินระดับภูมิภาคได้ การเตรียมระบบงานกำกับติดตามและประเมินผลดำเนินงาน ฮาร์ดแวร์ต่างๆ ที่จำเป็นตลอดจนการวางแผนจำลองการดำเนินงาน (Business Model) ของกิจการธนาคารในอนาคตเมื่ออาเซียนเกิดการรวมตัวกันเป็น AEC ที่พิจารณาลดระดับของความเสี่ยงจากการพึ่งพาเงินกองทุนจากภายนอก และแหล่งเงินออกกระยะสั้นลง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งจากภายในกิจการเองมากขึ้น จนมีศักยภาพและความพร้อมมากขึ้นที่จะรองรับสภาวะวิกฤติทางการเงินในอนาคต จากการเปิดเสรีภาคการเงินและการธนาคาร

3) การเข้าไปมีส่วนช่วยในงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน บ่มเพาะ และพัฒนาให้ผู้ประกอบการไทยและผู้ประกอบการอาเซียน ลดระดับของการพึ่งพาตลาดสหรัฐ ตลาดยุโรปมาพึ่งพาการค้าระหว่างกันในกลุ่มอาเซียน และ ASEAN +3 ได้อย่างรวบรัด

4) การเพิ่มความสามารถและความพร้อมในการควบคุมต้นทุนการดำเนินงาน การปรับกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอในการรองรับฐานลูกค้าระดับรายได้ปานกลางในอาเซียน แทนลูกค้าที่เป็นรายใหญ่

ประการที่ 10 ข้อคิดเห็นด้าน Qualified ASEAN Bank (QAB)

แม้ว่าการรวมตัวทางเศรษฐกิจภายใต้การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่าง AEC จะค่อนข้างมีความชัดเจน แต่การรวมตัวภาคการธนาคารยังจัดว่าไม่ชัดเจน เพียงแต่วางเป้าหมายให้ธนาคารพาณิชย์จากทุกประเทศมีสถานะทางกฎหมายและความสามารถในการดำเนินธุรกิจที่เท่าเทียมกัน ซึ่งทำให้กิจการธนาคาร

พาณิชย์แต่ละแห่งยังคงเป็นคู่แข่งกัน และต้องยกระดับความพร้อมและศักยภาพการดำเนินงานให้ทัดเทียมกัน ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จทันก่อนครบกำหนดการรวมตัวภาคการเงินเต็มรูปแบบในปีพ.ศ. 2563 ตามกรอบแนวทาง ABIF ซึ่งทำให้อาณาการพาณิชย์ในแต่ละประเทศใน AEC สามารถดำเนินธุรกิจในลักษณะสาขาของธนาคารในอาเซียนเทียบเท่าธนาคารพาณิชย์ในประเทศนั้นๆ หากผ่านเกณฑ์คุณสมบัติตาม QABs โดยทุกธนาคารพาณิชย์ที่เข้าข่าย QABs จะอยู่ภายใต้ข้อบังคับ กฎหมาย ระเบียบฉบับเดียวกัน มีความเสมอภาคกัน

ในขณะนี้ แผนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อม ความสามารถของธนาคารพาณิชย์เป็นสิ่งที่ดำเนินการอยู่ในทุกประเทศในอาเซียน เพียงแต่ ASEAN 5 ซึ่งรวมประเทศไทยอยู่ด้วยมีความพร้อมก่อนและมากกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนที่เหลือ ทำให้หลักเกณฑ์ QABs ไม่สามารถหาข้อยุติได้โดยเร็ว เพราะต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อประเทศสมาชิกที่เหลืออีก 5 ประเทศด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ และผ่านการยอมรับร่วมกัน

ดังนั้น Roadmap ของการรวมตัวภาคการธนาคารของประเทศสมาชิกอาเซียนมีขอบเขตที่ครอบคลุมไปถึงธนาคารพาณิชย์ของประเทศอื่นในเอเชียด้วย เพื่อให้เป็นโมเดลการทำธุรกรรมทางการเงินในด้านกายภาพที่เหมือนกัน และยังคงเป็นโมเดลที่ธนาคารพาณิชย์ของประเทศอื่นๆ สามารถไต่เต้าขึ้นมาทัดเทียมกันได้ในที่สุด โดยไม่มีความได้เปรียบเสียเปรียบในด้านรูปแบบของธุรกรรมและการให้บริการทางการเงิน แม้ว่าผู้ใช้บริการจะข้ามประเทศไปใช้บริการในประเทศใดก็ตาม ใน AEC และประเทศอื่นๆ ในเอเชีย

ความแตกต่างประการหนึ่งที่ได้เห็นได้ในขณะนี้ ระหว่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ AEC กับ EU คือ AEC จะไม่มีการใช้เงินสกุลเดียวกัน (Single Currency) และวาระเรื่องนี้ น่าจะเป็นเรื่องสุดท้ายที่สมาชิกอาเซียนจะยกขึ้นมาพิจารณาร่วมกัน

ดังนั้น ประเด็นที่การวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญคือ บทบาทของธนาคารกลางและกระทรวงการคลังของแต่ละประเทศในอาเซียนที่จะปรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการดำเนินธุรกิจการธนาคารใหม่ให้รองรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ และเท่าเทียมกัน เหมือนกันในทุกประเทศ เพื่อให้กิจการธนาคารพาณิชย์ของประเทศตน พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ดำเนินธุรกิจในประเทศอื่นๆ ที่ใช้เงื่อนไขทางกฎหมายเหมือนกัน เมื่อการรวมกลุ่มภาคการธนาคารเสร็จสิ้นในปี 2563

ด้วยเหตุนี้ ภาคธนาคารพาณิชย์ในไทยและประเทศอื่น ก็คงไม่แตกต่างกันในการปรับตัวเป็นระยะๆ จนครบถ้วนตามเงื่อนไขของ QABs ในที่สุด ไม่ว่าขนาดของกิจการธนาคารพาณิชย์ ขอบเขตของการดำเนินงานเดิมจะเป็นมาอย่างไร ทั้งหมดจะไปสู่เส้นทางเดียวกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการศึกษาข้างต้นพบว่าขณะนี้เพียงบางธนาคารของไทยเท่านั้นที่พร้อม แข่งขันเพียงพอจะเตรียมความพร้อมสู่ QABs ได้ครบถ้วน แต่ทางการมีความหวังว่าธนาคารพาณิชย์ไทยจะยังมีเวลาเพียงพอใน

การปรับตัว ซึ่งก่อนที่จะผ่านด่านนั้น ธนาคารพาณิชย์ไทยจะต้องผ่านด่านของการปรับสถานะความเข้มแข็งของเงินกองทุนตาม Basel III ให้ครบถ้วนก่อนปี 2558

แต่ละธนาคารในไทยจึงมีความแตกต่างกันในส่วนของการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจร่วมกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศอื่นๆ ทั้งอาเซียน

ในระหว่างนี้ ธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นหนึ่งใน 5 ประเทศที่มีข้อตกลงว่าจะต้องถ่ายทอดประสบการณ์และสมรรถนะการดำเนินธุรกิจการธนาคารให้แก่ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมในอาเซียนในภายหลังให้มีสถานการณ์เตรียมความพร้อมดีขึ้น จนไม่เป็นอุปสรรคหรือภาระในการรวมตัวภาคการธนาคารในอนาคตที่ต้องเกิดการเชื่อมโยงกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการเงิน การพัฒนาตลาดทุน การรวมระบบการชำระเงินเป็นหนึ่งเดียว

นอกจากนั้น ยังจะมีการสร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงินร่วมกันในอาเซียน เรียกว่า ASEAN Finance ซึ่งแม้ว่าแต่ละประเทศสมาชิกในอาเซียนจะมีความพร้อมแตกต่างกัน แต่ทุกประเทศคงต้องดำเนินการเรื่องเหล่านี้ให้ประสบความสำเร็จให้ได้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ AEC ในประชาคมโลก

ท้ายที่สุด การปรับตัวของธนาคารพาณิชย์ไทยไม่อาจจะใช้การสั่งการหรือภาคบังคับจากทางการไทยได้เหมือนเรื่องอื่น ๆ แต่ต้องมาจากการปรับตัวทางธุรกิจและโครงสร้างการดำเนินงานของแต่ละธนาคารพาณิชย์อย่างแท้จริง โดยร่วมมือและประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และการตั้งทีมงานเพื่อดำเนินการเป็นการเฉพาะอย่างถาวรระหว่างกระบวนการเปลี่ยนถ่าย เพื่อให้เกิดเป็นผลในทางปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม การรวมตัวทางการเงินในรูปแบบของ QAB นั้นธนาคารไทย ควรปรับมุมมองให้มาสู่แนวคิดที่ว่า การเปิดเสรีภาคธนาคารเป็นโอกาส (Opportunities) มากกว่าอุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threats) เนื่องจาก

1) เป็นโอกาสที่ภาคการธนาคารในไทยจะได้ทยอยปรับปรุงหรือแม้แต่ยกเครื่องกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยอาศัยช่วงจังหวะที่อาเซียนกำลังรวมกลุ่มเป็น AEC และตัดทวงผลประโยชน์จากเงินทุนเทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายโดยเสรียิ่งขึ้น

2) ธุรกิจการธนาคารในไทยควรหาตลาดที่เหมาะสมกับจุดแข็งของตนเอง (Niche market) เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในประเทศได้โดยไม่แพ้ธนาคารจากประเทศเพื่อนบ้าน

3) ที่ผ่านมา ธุรกิจการธนาคารในไทยรายได้ที่ยังไม่ได้ไปวางรากฐานในประเทศอาเซียนและเป็นธนาคารที่แข็งแกร่งพอที่จะผ่านกฎเกณฑ์ QAB ก็ควรจะถือโอกาสนี้ในการออกไปเปิดสาขานอกพรมแดนไทย

ด้วยซึ่งตลาดในกลุ่มประเทศ CLMV ถือว่าเป็นตลาดเกิดใหม่ที่กำลังต้องการผู้นำทางที่จะนำพาธุรกิจไทย และขยายฐานลูกค้าของธนาคารเอง

4) AEC เป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้นของการพัฒนาธุรกิจการธนาคารของประเทศในภูมิภาคเป็นการเปิดโอกาสให้ธุรกิจธนาคารประเทศสมาชิกใช้ศักยภาพระหว่างกันได้มากขึ้นถ้าธุรกิจการธนาคารในประเทศไทยอยู่เฉยๆก็คงได้รับประโยชน์ส่วนหนึ่งหรืออาจจะถูกประเทศอื่นพัฒนาแซงหน้าไปแต่หากธุรกิจการธนาคารในไทยก็จะได้ประโยชน์มากขึ้น

ภาคผนวก

1. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเทศมาเลเซีย

1) *ความเป็นอยู่ประชาชน พฤติกรรมการออมและการใช้จ่าย*

มาเลเซียเป็นประเทศที่มีหลายชนชาติ แบ่งเป็นชาวมาเลย์ร้อยละ 57 จีนร้อยละ 25 อินเดียร้อยละ 7 และที่เหลืออีกร้อยละ 11 คือชนกลุ่มน้อย เช่น ไทย พม่า ซิค ยุโรป ฯลฯ ศาสนาหลักคือมุสลิม และศาสนาพุทธรองลงมา ประชาชนมีรายได้ต่อหัวสูงกว่าไทยเกือบเท่าตัว แต่ที่กัวลาลัมเปอร์มีค่าครองชีพสูงกว่าไทยไม่มาก ทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความเป็นอยู่ที่ดี การติดต่อสื่อสารง่าย เพราะส่วนใหญ่พูดและหรือเข้าใจภาษาอังกฤษ มีปัญหาเรื่องจราจรติดน้อยกว่าไทย คนจนมีน้อย เพราะรัฐบาลมีนโยบาย Bantuan Rakyat 1 Malaysia (BR1M) เพื่อช่วยแบ่งเบาครอบครัวที่มีรายได้ 3,000 ริงกิตต่อเดือนหรือต่ำกว่าได้รับเงินช่วยเหลือ 650 ริงกิต และผู้มีรายได้ระหว่าง 3,001 – 4,000 ริงกิตจะได้รับเงินช่วยเหลือเดือนละ 450 ริงกิต สำหรับคนโสดที่มีอายุ 21 ปีขึ้นไปและมีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท ก็จะได้รับเงินชวยค่าครองชีพเช่นกัน นอกจากนี้ยังมี การจัดสรรสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเช่าบ้านได้ในราคาถูกด้วย

ในด้านการธนาคาร มาเลเซียมีระบบการเงิน 2 ระบบ คือระบบการเงินแบบตะวันตก และระบบการเงินอิสลาม ในระบบการเงินแบบตะวันตกระบบการเงินแบบอิสลามถือสินทรัพย์ไม่ถึงร้อยละ 20 ของสินทรัพย์ในระบบธนาคารทั้งหมด ผู้ฝากสามารถฝากธนาคารแบบใดก็ได้ โดยการฝากเงินในระบบการเงินอิสลามจะเพียงเพื่อการลงทุน ซึ่งมาเลเซียมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศก็จะฝากเงินในระบบอิสลามเพราะรับดอกเบี้ยไม่ได้ แต่คนในศาสนาอื่นและผู้ที่ต้องการใช้ธนาคารเป็นตัวกลางทางการเงินก็มักใช้ระบบการเงินแบบตะวันตก

2) *ทัศนคติที่มีต่อประเทศไทย และการใช้สินค้าและบริการจากประเทศไทย*

ชาวมาเลเซียมีความรู้สึกที่ดีต่อคนไทยฉันทมิตร และนิยมอาหารไทยประเภทอาหารทางใต้ ร้านอาหารไทยทั่วมาเลเซียมีกว่า 3,000 แห่ง

3) *ความตื่นตัวของรัฐบาลและประชาชนต่อการเปิดเสรีการค้าและบริการภายใต้ AEC*

- จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายไทยในมาเลเซีย ทราบมาว่า นักธุรกิจชาวมาเลเซียมีความกระตือรือร้นที่จะหาโอกาสศึกษาเพื่อทำธุรกิจและลงทุนในประเทศไทยโดยเฉพาะด้าน ICT โดยหน่วยงาน MSC (Multimedia Super Corridor) ของมาเลเซียได้จัดเตรียมความพร้อมให้นักธุรกิจชาวมาเลเซียในด้านการลงทุนและร่วมทุนกับประเทศในอาเซียน ซึ่งรวมทั้งไทยเรื่องที่พวกเขาสนใจมากคือ การลงทุนในประเทศไทย การจัดตั้งธุรกิจร่วมกับคนไทยการบริหารภาษี การจ้างงาน การบริหารบุคคล วัฒนธรรมไทยและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักธุรกิจไทย เป็นต้น

- องค์กร MDEC (Multimedia Development Corporation Sdn.Bhd.) ได้จัดสร้างพื้นที่สร้างสาธารณูปโภคและอำนวยความสะดวกให้นักธุรกิจ ICT มาเลเซียทำงานกันอย่างใกล้ชิดเรียกว่า "CyberJaya" คล้ายๆ กับ Silicon Valley ในประเทศอเมริกาที่มีบริษัท ICT ดังๆ เช่น APPLE, Google, Facebook อยู่ที่นี่
- รัฐบาลมาเลเซียให้เงินลงทุนสนับสนุนเริ่มต้นกับกิจการ ICT ให้สามารถตั้งตัวได้และสนับสนุนเรื่องงานวิจัย งานสัมมนา และงานพัฒนาเสริมอาวุธให้นักธุรกิจ ICT ทำงานได้มีประสิทธิภาพและพัฒนาแบบเร่งสปีด
- การศึกษาตลาดการธนาคารในมาเลเซียทำให้เห็นชัดว่า ธนาคารพาณิชย์ชั้นนำของมาเลเซียได้ขยายธุรกิจออกสู่ประเทศอาเซียนเพื่อให้ธนาคารของตนมีความพร้อมในการรองรับการเกิด AEC แล้วทำให้แบรนด์ของธนาคารมาเลเซียเป็นที่รู้จักกันในตลาดของประเทศในอาเซียนแล้ว ซึ่งทำให้ธุรกิจธนาคารมาเลเซียที่มีเป้าหมายที่ตลาด AEC มีความมั่นใจว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมธนาคารของประเทศอื่นในอาเซียนและธนาคารชั้นนำนอกกลุ่มอาเซียน โดยเป้าหมายหลักอยู่ที่กลุ่มประชากรรายได้ระดับกลาง ที่อยู่ในวัยทำงานในกลุ่มอาเซียน ที่มีระดับการศึกษาและมีพฤติกรรมกระตือรือร้นชีวิตที่เน้นเทคโนโลยี ที่ต้องการบริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ดี

4) สภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน

- ตัวบ่งชี้ FDI แสดงให้เห็นว่า มาเลเซียมีสภาพแวดล้อมของสถาบันการเงินที่ติดอันดับที่ 2 ในอาเซียนรองจากสิงคโปร์ มีจุดอ่อนสำคัญที่จัดว่าได้คะแนนน้อยมาก 1 รายการคือ การเปิดเสรีเรื่องการไหลเข้าออกของเงินทุนต่างประเทศเนื่องจากมาเลเซียเคยใช้มาตรการควบคุมการไหลเข้าออกของเงินตราต่างประเทศในช่วงปี 2540 ถึงแม้ว่าในปี 2556 มาเลเซียมีเงินกองทุนสำรองระหว่างประเทศ 130 พันล้านเหรียญสหรัฐเทียบกับ 30 พันล้านเหรียญสหรัฐเมื่อปี 2540 ซึ่งนับว่ามีเสถียรภาพสูงมาก แต่มาเลเซียก็ยังไม่เคยเปิดตัวว่าจะยกเลิกมาตรการดังกล่าว และจะยังนำมาใช้ในภาวะจำเป็น
- ในด้านการกำกับดูแลภาคการธนาคารจากข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ทำให้เชื่อว่า ธนาคารกลางและรัฐบาลมาเลเซียจะผ่อนปรน หรือปรับปรุงเงื่อนไขการกำกับดูแลภาคการธนาคารก็ต่อเมื่อมั่นใจว่าเกิดผลประโยชน์สุทธิแก่ภาคการธนาคาร และภาคธุรกิจในมาเลเซียเท่านั้น ทำให้สภาพแวดล้อมด้านระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายของมาเลเซียค่อนข้างมีความเข้มงวดโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น และไม่ได้มองว่าการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนสู่ AEC จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะธุรกิจการธนาคารในมาเลเซียมากนัก
- ผลการสำรวจข้อมูลในมาเลเซียยังพบว่า ธนาคารมาเลเซียมีการแยกชัดเจนระหว่างธุรกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจการธนาคารอิสลาม แต่ผู้ประกอบการธุรกิจทั้ง 2 ประเภทที่เป็นกิจการชั้นนำมักจะเป็น

รายเดียวกัน เพียงแต่มีการแยกองค์การที่ดำเนินการออกจากกัน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลามเท่านั้น ทำให้มาเลเซียมีธุรกิจการธนาคารตามแนวทางอิสลามที่เข้มแข็งไม่แพ้ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์

5) ศักยภาพด้านแรงงานทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ (ท่องเที่ยว การธนาคาร)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จัดเป็น 1 ใน 5 ยุทธศาสตร์ของประเทศของมาเลเซียในปี 2514 โดยมุ่งเน้น 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

- การส่งเสริมความเป็นหนึ่งด้านการศึกษา โดยทุ่มเงินงบประมาณร้อยละ 21 (54.6 พันล้านริงกิต) เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับ preschool พัฒนาบุคลากรครู การเข้าถึง internet การสร้างและปรับปรุงโรงเรียน ฯลฯ โดยมีเป้าหมายที่จะให้การศึกษาของมาเลเซียติดอันดับแรกของโลกภายใน 15 ปีข้างหน้า
- การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยมุ่งเน้นการเผยแพร่งานวิจัย และการมอบทุนเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโท
- การเสริมสร้างทักษะฝีมือแรงงาน และส่งเสริมการรักษาสมดุลระหว่างงานกับชีวิตครอบครัว
- การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา
- การจัดทำโครงการ 1 Malaysia Book Voucher เพื่อสนับสนุนให้มาเลเซียเป็นสังคมแห่งการอ่าน โดยรัฐบาลจะสนับสนุนคูปองมูลค่า 250 ริงกิตต่อนักเรียน 1 คนในระดับ pre-university และ higher learning

6) การจัดเก็บภาษีจากเงินฝากและเงินลงทุนในหลักทรัพย์

- ในปัจจุบันมาเลเซียมีการจัดเก็บ sales tax จากสินค้าทุกชนิดในอัตราร้อยละ 10 และจัดเก็บ service tax ในอัตราร้อยละ 6 และนับตั้งแต่วันที่ 1 เม.ย. 2558 (2015) มาเลเซียจะเปลี่ยนไปจัดเก็บภาษีสินค้าและบริการในอัตราเดียวกัน เรียกว่า (Goods & Services Tax-GST) ที่อัตราร้อยละ 6 มาตรการการจัดเก็บภาษี GST มีข้อยกเว้นสินค้าและบริการบางประเภท เช่น ท่อน้ำ ค่าไฟฟ้าสำหรับผู้ใช้ครัวเรือน 200 หน่วยแรกต่อเดือนค่าโดยสารต่างๆ เช่น ค่ารถเมล์ ค่ารถไฟ ค่ารถไฟฟ้า LRT ค่ารถแท็กซี่ ค่าเรือ ค่าทางด่วน ค่าบริการด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ

- มาเลเซียไม่มีการจัดเก็บภาษีจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก
- การลงทุนในหลักทรัพย์ต้องทำผ่านกองทุนรวม นักลงทุนรายย่อย แทบไม่มีเพราะกระบวนการลงทุนเองค่อนข้างยุ่งยาก

7) ความพร้อมในโครงสร้างพื้นฐานด้าน internet และโทรศัพท์

รัฐบาลประเทศมาเลเซียให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ การวิจัยและพัฒนาและสร้างอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเป็น "สังคมแห่ง

ความรู้ (Knowledge-based Society)" รัฐบาลเริ่มแผนแม่บท การพัฒนาโดยเริ่มโครงการ "Multimedia Super Corridor : MSC" หรือ "โครงการทางด่วนมัลติมีเดีย" เป้าหมายสำคัญ คือการสร้างสภาวะแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรมพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการก้าวสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศนอกจากนั้น ยังมีเป้าหมายในการพัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และการนำผลการวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ซึ่งได้ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจของมาเลเซียได้พัฒนาไปด้วยจนได้คะแนนในส่วนนี้มากเป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ใน AEC

ในการส่งเสริมด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน MSC ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนด้านการเงิน โดยการสร้างแรงจูงใจทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงิน (Financial Incentives) และไม่เป็นตัวเงิน (Non-financing) ดังนี้

- บริษัทหรือสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการ MSC จะได้รับการลดหย่อนภาษีรายได้

ระยะเวลา 5 ปี และสามารถขยายออกได้เป็น 10 ปี นอกจากนั้นบางหน่วยงานที่มีประโยชน์ แต่ต้องใช้งบลงทุนสูง รัฐบาลก็จะยกเว้นเงินลงทุนทั้งหมดให้

- ผู้ที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการอนุญาตให้สามารถนำเข้าอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ที่จำเป็นต่อการลงทุนภายใน โครงการโดยไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า (Duty Free)

- รัฐบาลจะสนับสนุนเงินงบประมาณเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาให้กับโครงการด้าน R&D ของ MSC ให้เป็นทุนเริ่มต้น (Seed Money) ในการพัฒนาและสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่มีคนมาเลเซียเป็นผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50

นอกจากนั้น รัฐบาลมาเลเซียยังใช้นโยบาย The National IT Agenda (NITA) ซึ่งพัฒนาโดย National IT Council เป็นนโยบายหลักและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาด้าน ICT ของมาเลเซีย เพื่อเปลี่ยนมาเลเซียให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วใน ค.ศ. 2020

Telekom Malaysia เป็นหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการให้บริการสารสนเทศทั้งแบบ fixed-line and แบบเคลื่อนที่ ในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้เอกชน เช่น Maxis, Celcom, Digi and Time เข้าไปร่วมให้บริการในเชิงแข่งขัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของโทรศัพท์เคลื่อนที่ แต่ Telekom Malaysia ก็ยังเป็นผู้ให้บริการรายใหญ่มากถึงร้อยละ 95 ในตลาดโทรศัพท์

ในยุทธศาสตร์ประเทศ มาเลเซียมีแผนขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตในโครงการ "High-Speed Broadband-HSBC" ระยะที่ 2 เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ชานเมือง

8) *ความตื่นตัวต่อการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เช่น การใช้บัตร เดบิต บัตรเครดิต internet banking ฯลฯ*

คนรุ่นใหม่ในมาเลเซียมีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินอย่างกว้างขวาง

- เมื่อปี 2553 CIMB Group ซึ่งเป็นผู้ให้บริการทางการเงินที่ใหญ่เป็นอันดับสองในมาเลเซีย

และเป็นหนึ่งในผู้นำกลุ่มผู้ให้บริการทางการเงินที่ครบวงจรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ลงนามในสัญญา กับ PT Aprisma ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อร่วมเป็นพันธมิตรทางธุรกิจในการนำระบบ Biz Channel มาใช้ใน มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย โครงการนี้กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นฐานปฏิบัติการริเริ่มทางอินเทอร์เน็ตระบบร่วมกันของธุรกิจในกลุ่มซีไอเอ็มบีเพื่อให้บริการแก่ลูกค้าบริษัทธุรกิจ โดยครอบคลุมผลิตภัณฑ์และบริการทั้งด้าน Trade Finance และ Cash Management เพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ของกลุ่มในการขยายบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีกระแสรายวัน (CASA) และรายได้จากค่าธรรมเนียมรวมทั้งเสริมสร้างแบรนด์ในการเป็นธนาคารที่ให้บริการธุรกรรมทางการเงิน (Transaction Bank) ที่มีความแข็งแกร่งในภูมิภาคอาเซียน"

2. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเทศอินโดนีเซีย

1) *ความเป็นอยู่ประชาชน พฤติกรรมการออมและการใช้จ่าย*

- อินโดนีเซียมีประชากร 237.67 ล้านคน มากที่สุดในอาเซียน เป็นรัฐอิสลามใหญ่ที่สุดในโลก มีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 88 ของประชากรทั้งประเทศศาสนาอิสลามในอินโดนีเซียไม่เหมือนกับอิสลามทั่วไปที่พบอยู่ในประเทศอาหรับหรืออินเดีย ความแตกต่างที่เห็นชัดคือ สตรีมุสลิมในอินโดนีเซียไม่ต้องแต่งกายหรือคลุมร่างกายทุกส่วนเหมือนสตรีอาหรับ

- ภาษาประจำชาติของอินโดนีเซีย ได้แก่ ภาษาชวาอินโดนีเซียนอกจากนี้ยังมีภาษามลายูโปสิณีเซีย และภาษาท้องถิ่นอีกประมาณ 250 ภาษา ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญรองลงมาจากภาษาประจำชาติ และถือเป็นภาษาบังคับในโรงเรียนมัธยม ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่จะรู้สองภาษา

- เกาะชวามีขนาดพื้นที่เพียง 7% ของดินแดนทั้งหมด แต่มีประชากรอยู่มากที่สุดในอินโดนีเซีย คือ ประมาณ 45-50 % ของประชากรทั้งหมด เป็นเกาะที่เป็นศูนย์กลางของการค้า การเงิน และ อุตสาหกรรม และเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง คือ กรุงจาการ์ตา นอกจากนั้นยังมี ชาวตะวันตกบันเตน (Banten) ชาวตองกอล ยอร์ก จาร์กาตา (York jakarta) ซึ่งถือเป็นเขตปกครองพิเศษ จัดเป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งของอินโดนีเซีย และเคยเป็นเมืองหลวงเก่าแห่งหนึ่งของอินโดนีเซีย รวมถึง ชาวตะวันออก

- ประเทศอินโดนีเซียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญที่สุดในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุการขยายตัวของอุตสาหกรรมและความเป็นเมืองทำให้สตรีต้องเข้าสู่แรงงานซึ่งมีผลทำให้ค่านิยมและ

ธรรมเนียมประเพณีในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุได้เริ่มลดน้อยลงรัฐจึงได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์จัดทำโครงการครอบครัวเกื้อหนุนผู้สูงอายุด้วยการพัฒนาระบบครอบครัวเกื้อหนุนผู้สูงอายุและระบบบริการผู้สูงอายุโดยมีชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงานมีแนวคิดในการพัฒนาโดยมีประชากรและครอบครัวเป็นจุดศูนย์กลาง และได้ดำเนินการติดต่อกันเป็นแผนงานระยะยาวกว่า 50 ปี วัตถุประสงค์หลักในแผนพัฒนาของประเทศ คือการดำเนินงานด้านสวัสดิการของรัฐและของครอบครัวนโยบายประชากรและการพัฒนาของอินโดนีเซียได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2513 โดยเริ่มจากโครงการวางแผนครอบครัวซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อลดอัตราเจริญพันธุ์รวมยอดและเพื่อสร้างครอบครัวขนาดเล็กที่มีความสุขในปีพ.ศ. 2539 ประเทศอินโดนีเซียประสบผลสำเร็จในการดำเนินโครงการซึ่งทำให้งานด้านประชากรและครอบครัวมีประสิทธิภาพจุดประสงค์ที่สำคัญคือการทำให้ครอบครัวในชนบทมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจการดำเนินงานเน้นในด้านการออมเงินและการให้สินเชื่อแก่ครอบครัวซึ่งให้ความสำคัญแก่สตรีโดยการมอบเงินออมและสินเชื่อให้แก่สตรีที่เป็นภรรยาของแต่ละครอบครัวโครงการดังกล่าวเป็นการให้อำนาจแก่สตรีในภาคเศรษฐกิจและในขณะเดียวกันก็ให้อำนาจแก่ครอบครัวให้มีขีดความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ

- การพัฒนาทางการเงินของอินโดนีเซียยังคงมีปัญหา จากการที่ประชากรมากกว่าร้อยละ 50 ยังไม่สามารถเข้าถึงช่องทางบริการทางการเงินในระบบได้ ขณะที่การเติบโตของประชากรกลุ่มรายได้ปานกลางอยู่ในเกณฑ์สูงคาดว่าจะเพิ่มเป็น 2 เท่าในปี 2020 และเป็นกลุ่มที่ไม่มีบัตรประชาชนหรือบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี โดยอินโดนีเซียมีส่วนของสินเชื่อต่อ GDP ประมาณ 31% ซึ่งถือว่า เป็นสัดส่วนค่อนข้างต่ำเทียบกับประเทศอื่นในเอเชีย

- คนอินโดนีเซียส่วนใหญ่จะไม่เคร่งศาสนาเท่ามาเลเซีย จากอัตราเป็นเมืองใหญ่ การจราจรติดมาก และมีถนนหลายสายที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง ชาวอินโดนีเซียสูบบุหรี่จัดทั้งชายหญิงค่าครองชีพใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ

2) ทิศนะคติที่มีต่อประเทศไทย และการใช้สินค้าและบริการจากประเทศไทย

กล่าวกันว่าชาวอินโดนีเซียมีทัศนคติที่ดีต่อไทยเหนือกว่าชาติอื่นในอาเซียน

การค้า อินโดนีเซียเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญอันดับ 2 ของไทยในอาเซียน รองจากมาเลเซีย และเป็นคู่ค้าอันดับที่ 5 ของไทยในโลกไทยกับอินโดนีเซียได้ลงนามความตกลงทางการค้า (Trade Agreement) เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2554 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2555 โดยความตกลงฯ ดังกล่าวจะส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าระหว่างไทยกับอินโดนีเซียผ่านคณะกรรมการร่วมทางการค้า (Joint Trade Committee : JTC) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าของอินโดนีเซียเป็นประธานร่วม

ไทยกับอินโดนีเซียได้ลงนามข้อตกลงว่าด้วยการแก้ไขบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการซื้อขายข้าวระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2554 ที่บาห์ลี โดยข้อตกลงฯ ดังกล่าวเป็นการต่ออายุบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการซื้อขายข้าวฉบับเก่าซึ่งหมดอายุไปเมื่อปี 2554 ซึ่งระบุว่ารัฐบาล

ไทยจะจำหน่ายข้าวขาวร้อยละ 15-25 ในปริมาณไม่เกิน 1 ล้านตันต่อปี ระหว่างปี 2555-2559 ให้แก่รัฐบาล อินโดนีเซีย

การลงทุน ในปี 2555 ไทยเป็นประเทศผู้ลงทุนอันดับที่ 15 ในอินโดนีเซีย โดยมีมูลค่าการลงทุน 68 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 2 พันล้านบาท) ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนด้านอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมยางและพลาสติก พื้นที่ที่เข้าไปลงทุนส่วนใหญ่ ได้แก่ เกาะสุมาตราใต้ และ เกาะชวาตะวันตก โดยบริษัทไทยขนาดใหญ่ ที่เข้าไปลงทุน อาทิ เครือเจริญโภคภัณฑ์ เครือซิเมนต์ไทย บ้านปู ธนาคารกรุงเทพ ลานนาสิกไนต์ และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

ในปี 2555 อินโดนีเซียเป็นผู้ลงทุนอันดับที่ 3 ของไทยในอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย โดยมีการลงทุนในไทยจำนวน 1 โครงการ มูลค่าการลงทุน 1.44 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (43 ล้านบาท) ผ่านสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ด้านประมง ไทยและอินโดนีเซียได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านประมง เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2545 หมดอายุลงเมื่อเดือนมกราคม 2548 ทั้งสองฝ่ายกำลังอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำ บันทึกความเข้าใจฯ ฉบับใหม่ (ตั้งแต่ปี 2549)

ด้านพลังงาน อินโดนีเซียมีแหล่งทรัพยากรปิโตรเลียมอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบัน มีบริษัทเอกชนไทย หลายรายเข้าไปลงทุนด้านพลังงานในอินโดนีเซีย เช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีการร่วมทุนในโครงการ ท่อก๊าซ East-West Java กับบริษัท Pertamina บริษัทน้ำมันแห่งชาติของอินโดนีเซีย บริษัท ปตท. สผ. จำกัด (มหาชน) สำรวจและผลิตปิโตรเลียมใน 5 แหล่ง ที่ Semai II, South Malundar, Malundar Block, Sadang และ South Sageri บริเวณ Makassar Strait นอกชายฝั่งตะวันตกของหมู่เกาะสุลาเวสี และประสงค์ที่จะไปสำรวจก๊าซธรรมชาติในแหล่ง East Natura ทะเล Natura ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐบาล อินโดนีเซีย และบริษัทบ้านปูทำธุรกิจเหมืองถ่านหินในกาลิมันตันตะวันออกและกาลิมันตันใต้ รวม 6 แห่ง ได้แก่ Indominco, Katidin-Embalut, Kitadin-Tandung Mayang, Jorong, Trubaindo และ Bharinto ทั้งนี้ บริษัทฯ มีแผนการขยายการลงทุนในอินโดนีเซียในช่วง ปี 2553 - 2558 จำนวน 190 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ ไทย และอินโดนีเซีย มีกรอบความร่วมมือด้านพลังงาน ได้แก่ Indonesia-Thailand Energy Forum (ITEF)

3) ความตื่นตัวของรัฐบาลและประชาชนต่อการเปิดเสรีการค้าและบริการภายใต้ AEC

- รัฐบาลอินโดนีเซียมุ่งเน้นการส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศ และการลงทุนจากต่างประเทศ
- การสำรวจตลาด ธุรกิจการธนาคารในอินโดนีเซียพบว่า ธนาคารพาณิชย์ในอินโดนีเซีย ส่วน

ใหญ่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะขยายออกมาสู่ตลาดในอาเซียนอย่างจริงจัง และเน้นการขยายตลาดในประเทศที่ยังคงมีความต้องการบริการภาคการธนาคารสูง และสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานของอินโดนีเซียก็สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน และยังเชื่อว่าภาคธุรกิจการธนาคารในอินโดนีเซียจะไม่สูญเสียโอกาสมากนักจากการเปิด AEC เพราะมีตลาดภายในประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูงรองรับอยู่แล้ว และบางธนาคารอาจจะมองว่า การเปิด AEC จะเป็นโอกาสในการทำให้ตลาดการธนาคารในอินโดนีเซียมีฐานะลูกค้าจากประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นด้วย

- ตลาดสิงคโปร์เป็นตลาดการธนาคารที่ภาคการธนาคารในอินโดนีเซียให้ความสนใจมากที่สุด เพราะเป็นตลาดที่มีความเชื่อมโยงทางธุรกิจกับฐานลูกค้าปัจจุบันที่เป็นนักธุรกิจอินโดนีเซียมากที่สุด

4) สภาพแวดล้อมของสถาบันการเงิน

- อินโดนีเซียมีปัญหาถึงปัญหาการคอร์รัปชันสูง โดยได้คะแนน corruption perception index สูงอันดับที่ 48 ในขณะที่ไทยอยู่ในอันดับที่ 45
- ปัญหาการใช้ข้อกฎหมายการค้าของอินโดนีเซียต่อกลุ่มทุนต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจ เนื่องจากทางการอินโดนีเซียจะออกกฎระเบียบใหม่ และใช้ในทันทีหากเห็นว่ากลุ่มธุรกิจจากต่างชาติเริ่มเข้ามาหาผลประโยชน์ในอินโดนีเซียมากเกินไปซึ่งปัญหานี้ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องคอยเข้าไปพบกับหน่วยงานของอินโดนีเซียตลอดเวลา

ข้อกฎหมายของรัฐบาลอินโดนีเซีย ที่มีความซับซ้อนในขั้นตอนการดำเนินงาน

- การปรับตัวที่สำคัญของภาคการธนาคารในอินโดนีเซีย เพื่อเตรียมรองรับการเริ่มต้นของแผนการรวมตัวสู่ AEC คือ การปรับระบบการหักชำระหนี้สู่ระบบ Real Time Gross Settlement System (RTGS) และความเข้มงวดกวัดขันหรือเกณฑ์การกำกับเพิ่มเติม หลังจากธนาคารกลางอินโดนีเซียแยกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับภาคการธนาคารออกต่างหากตั้งแต่ปลายปี 2556 Financial Services Authority (OJK) ซึ่งจะเป็นแผนแม่บทภาคการธนาคารอินโดนีเซียประจำปี 2014 ในไม่ช้า เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าภาคการธนาคารอินโดนีเซียจะมีการเตรียมความพร้อมด้านการแข่งขันรองรับสภาพแวดล้อมหลังเกิด AEC

ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในอินโดนีเซียมีพื้นฐานที่ใกล้เคียงกันกับไทย เคยประสบวิกฤติค่าเงินในช่วงปี 2540 เช่นเดียวกับไทย จึงมีการปรับโครงสร้างพื้นฐานที่เน้นความมั่นคงของธุรกิจการธนาคารเป็นสำคัญ

การสำรวจตลาด ธุรกิจการธนาคารในอินโดนีเซียพบว่า ธนาคารพาณิชย์ในอินโดนีเซีย ส่วนใหญ่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะขยายออกมาสู่ตลาดในอาเซียนอย่างจริงจัง และเน้นการขยายตลาดในประเทศที่ยังคงมีความต้องการบริการภาคการธนาคารสูง และสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานของอินโดนีเซียก็สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน และยังเชื่อว่าภาคธุรกิจการธนาคารในอินโดนีเซียจะไม่สูญเสียโอกาส

มากนักจากการเปิด AEC เพราะมีตลาดภายในประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูงรองรับอยู่แล้ว และบางธนาคารอาจมองว่า การเปิด AEC จะเป็นโอกาสในการทำให้ตลาดการธนาคารในอินโดนีเซียมีฐานะลูกค้าจากประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นด้วย

แรงกดดันที่สำคัญของภาคการธนาคารในอินโดนีเซีย คือ แนวโน้มค่าเงินรูเปียที่อ่อนค่าลง จนมีการพิจารณาว่า จะมีการตัด 0 ออกจากสกุลเงินรูเปีย จาก 100 รูเปียเป็น 1 รูเปียหรือไม่ ขณะเดียวกันภาวะเงินเฟ้อในประเทศก็มีแนวโน้มสูงขึ้น จนอาจจะทำให้เกิดภาวะการเงินตึงตัว และมีผลต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

อินโดนีเซียมีสถานะไม่แตกต่างจากหลายประเทศในอาเซียน คือ มีธนาคารชั้นนำจากต่างประเทศหลายแห่งเข้าไปทำธุรกิจในตลาดของอินโดนีเซีย รวมทั้งธนาคารจากประเทศพัฒนาแล้วในอาเซียนอย่างเช่น ธนาคารสิงคโปร์

อย่างไรก็ตาม ธนาคารในอินโดนีเซียที่ใหญ่ที่สุดในอันดับต้นๆเห็นว่า การขยายตลาดการธนาคารในประเทศอาเซียนเป็นทางเลือกหนึ่ง และการก่อตั้ง AEC เพื่อให้เกิดการรวมตัวของภาคการเงินเป็นโอกาสที่ธนาคารชั้นนำในอินโดนีเซียจะเตรียมความพร้อมด้านการแข่งขันในระดับประเทศและการยกระดับสู่ธุรกิจการธนาคารระหว่างประเทศ ทั้งธนาคารของรัฐและธนาคารเอกชน ซึ่งจะมีส่วนทำให้การดำเนินธุรกิจการธนาคารเน้นด้านประสิทธิภาพ การเพิ่มขนาดของสินทรัพย์ให้ทัดเทียมประเทศอื่น การปรับโครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการใช้ดาวเทียมในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการและระบบการสื่อสาร

ตลาดสิงคโปร์เป็นตลาดการธนาคารที่ภาคการธนาคารในอินโดนีเซียให้ความสนใจมากที่สุด เพราะเป็นตลาดที่มีความเชื่อมโยงทางธุรกิจกับฐานลูกค้าปัจจุบันที่เป็นนักธุรกิจอินโดนีเซียมากที่สุด

5) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

อินโดนีเซียจัดได้ว่าเป็นประเทศที่ยังขาดความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจซึ่งมีปัญหาต่างๆดังนี้

- มีปัญหาด้านการจราจรที่ติดอันดับโลกถนนมีไม่เพียงพอต่อจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเติบโตของเศรษฐกิจ
- มีปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ แม้ว่าในอินโดนีเซียจะมีประชากรมากแต่ยังมีแรงงานที่มีคุณภาพสูงจำนวนน้อยมาก
- ปัญหาเรื่องการจกเก็บภาษีเนื่องจากกรมสรรพากรในอินโดนีเซียสามารถยื่นงบได้โดยไม่ต้องมีผู้รับรองภาษีจึงมีปัญหาเวลาตรวจสอบภาษีย้อนหลังและจะทำให้ยากก่อนที่ทางธนาคารจะปล่อยสินเชื่อให้กับลูกค้า

- โอกาสที่จะเกิดความเสียด้านปัญหาฟองสบู่ในอสังหาริมทรัพย์นั้น ภาวะเศรษฐกิจของอินโดนีเซียยังไม่มีความเสี่ยงถึงขั้นนั้นโดยได้เปรียบเทียบกับจากราคาสังหาริมทรัพย์ของอินโดนีเซียในย่านเศรษฐกิจสำคัญยังอยู่ในระดับ 40,000 ดอลลาร์/ตารางเมตร หรือคิดเป็นเงินไทยอยู่ประมาณ 120,000 บาท หากเทียบกับที่ดินย่านเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ จะอยู่ที่ระดับ 8 แสนบาท/ตารางเมตรดังนั้นทิศทางราคาที่ดินของอินโดนีเซียจึงมีโอกาสปรับตัวขึ้นได้อีก

6) ศักยภาพด้านแรงงานทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ

ในปี 2011 รัฐบาลอินโดนีเซียได้จัดทำ “แผนแม่บทพัฒนาเศรษฐกิจอินโดนีเซีย 2011-2025” หรือที่มีชื่อย่อว่าแผน “MP3EI” ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งสร้างให้อินโดนีเซียกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก ภายในปี 2025 เป้าหมายนี้จะสามารถสำเร็จได้จากปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนอินโดนีเซียให้เกิดการพัฒนา 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

ปัจจุบัน อินโดนีเซียถือว่าเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับ 4 ของโลก และจำนวนประชากรที่มากขึ้น ในที่สุดก็จะกลายเป็นแรงงานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ศักยภาพด้านแรงงานของอินโดนีเซียเกิดขึ้นจากการที่ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อย โดยประชากรมากกว่า 50% มีอายุต่ำกว่า 29 ปี ทำให้มีการคาดการณ์ว่า จำนวนแรงงานในประเทศจะเพิ่มขึ้นทุกปีไม่ต่ำกว่า 2 ล้านคน ส่งผลให้อินโดนีเซียเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคอาเซียนที่มีค่าแรงต่ำ และในช่วงปี 2020-2030 จะกลายเป็นปีที่มีจำนวนประชากรวัยทำงานเพิ่มขึ้นสูงสุด ในช่วงนี้ อินโดนีเซียจึงมีโอกาสจากการมีแรงงานและกำลังการผลิตจำนวนมาก

เนื่องจากแผน MP3EI เชื่อว่า ในยุคเศรษฐกิจแห่งปัญญาและความรู้ (Knowledge-Based Economy) เศรษฐกิจต้องพัฒนาจากการผลิตที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรม รัฐบาลจึงต้องจัดการศึกษาที่ดีให้แก่ประชากร เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไปในอนาคต เพื่อเป็นเสาหลักทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอินโดนีเซีย

ในการสร้างความเข้มแข็งด้านทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีตามแผนแม่บท รัฐบาลจะสนับสนุนให้มีการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการผลิต เพื่อให้สินค้าเกิดมูลค่าเพิ่ม โดยจะมีการจัดการศึกษาที่ประกอบไปด้วยหลักสูตรวิชาการ หลักสูตรวิชาชีพ และหลักสูตรวิชาชีพขั้นสูง เพื่อสร้างแรงงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ และมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบวิจัยของมหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการสร้างนวัตกรรมของชาติ และต้องมีการพัฒนาระบบ ICT เพื่อใช้ในการแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากรร่วมกันของแต่ละสถาบัน

ขณะที่การศึกษาในสายวิชาชีพ จะมุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตที่มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่และแต่ละเขตเศรษฐกิจที่บัณฑิตทำการศึกษา ผ่านวิทยาลัยชุมชนที่มีคุณภาพมาตรฐาน โดย

รัฐบาลส่วนกลางและภาคธุรกิจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลวิทยาลักษณ์ชุมชนนี้ เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีทักษะตรงกับความต้องการของเขตเศรษฐกิจนั้นๆ ได้

สำหรับด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อินโดนีเซียมีเป้าหมายจะสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรม ด้วยการสนับสนุนให้เกิดการวิจัยในวงกว้าง โดยรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยเพิ่มขึ้นเป็น 1% ของ GDP จนถึงปี 2014 และจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็น 3% ของ GDP ในปี 2025 เพื่อให้เกิดศูนย์นวัตกรรมต่างๆ ทั่วประเทศ และเพื่อสนับสนุนให้กลุ่มอุตสาหกรรมหันมาใช้นวัตกรรมเพื่อการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม มากกว่าเน้นการใช้ทรัพยากรหรือแรงงาน และมุ่งสร้างให้เกิดแรงงานฝีมือที่มีการศึกษา และมีทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มจำนวนผู้จบปริญญาเอกด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้นอีก 7,000-10,000 คน ภายในปี 2014

7) การเก็บภาษีจากเงินฝากและเงินลงทุนในหลักทรัพย์

- ภาษีเงินได้ของอินโดนีเซียจัดเก็บในอัตราก้าวหน้าโดยอัตรากำหนดเงินได้นิติบุคคลธรรมดาอยู่ระหว่างร้อยละ 5-35 และเงินได้นิติบุคคลอยู่ระหว่างร้อยละ 10-30 นอกจากนี้ ยังมีภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีการขายสินค้าฟุ่มเฟือย อินโดนีเซียจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 10 และจัดเก็บภาษีการขายสินค้าฟุ่มเฟือยนำเข้าในอัตราร้อยละ 10-75 ในด้านการนำเข้าควรตรวจสอบด้วยว่า สินค้าชนิดนั้นได้สิทธิพิเศษตามหลักเกณฑ์ AFTA หรือไม่ เพราะอัตรากำหนดนำเข้าตาม AFTA จะต่ำกว่าอัตรากำหนดนำเข้าทั่วไป ทั้งนี้การนำเข้าสินค้าของนิติบุคคลนอกจากต้องเสียภาษีนำเข้าแล้ว ยังต้องเสีย Prepaid Tax ร้อยละ 2.5 ด้วย แต่สามารถขอคืนได้ในช่วงปลายปี (บุคคลธรรมดานำเข้าสินค้าไม่ต้องเสียภาษีดังกล่าว)

- อินโดนีเซียและมาเลเซียมีการจัดเก็บภาษีดอกเบียเงินฝาก (Withholding tax) ในส่วนของบริการธนาคารพาณิชย์ ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี

- การลงทุนในหลักทรัพย์ต้องทำผ่านกองทุนรวม นักลงทุนรายย่อย แทบไม่มีเพราะกระบวนการลงทุนเองค่อนข้างยุ่งยาก

8) ความพร้อมในโครงสร้างพื้นฐานด้าน IT

- การเติบโตด้าน IT Service ของอินโดนีเซียเป็นไปอย่างก้าวกระโดด โดยมีอัตราการเติบโตสูงกว่าผู้นำในภูมิภาคอย่างสิงคโปร์และมาเลเซีย แต่อินโดนีเซียก็มีอุปสรรคที่ขัดขวางการเติบโตด้าน IT Service ไม่ว่าจะเป็นจำนวนอัตราและความสามารถของแรงงานด้านไอซีที ตลอดจนมาตรฐานการให้บริการที่ยังต่ำกว่าประเทศอื่นๆ หากดูความพร้อมในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน แม้ว่าผู้ให้บริการ 2 รายใหญ่ในอินโดนีเซีย (Telkomsel และ XL Axiata) ได้มีการทดลองใช้ 4G เมื่อปลายปีที่ผ่านมาแต่การให้บริการในอนาคต ยังคงจำกัด เพียงแค่หัวเมืองใหญ่ เช่น Jakarta, Bogor, Depok, Tangerang และ Bekasi ดังนั้น ความหวังจึงไปตกอยู่ที่ผู้ให้บริการดาวเทียมยักษ์ใหญ่อย่าง Indosat ที่เพิ่งได้รับใบอนุญาตในการให้บริการโครงข่าย 4G ผ่าน

ดาวเทียม และกำลังขยายไปยังเมืองอื่นๆ ทั่วประเทศแต่อย่างไรก็ดีด้วยข้อจำกัดของเทคโนโลยีดาวเทียม ทำให้การใช้งานสะดุดและไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

- แม้ว่าอินโดนีเซียได้เปิดให้บริการเครือข่าย 3G ก่อนประเทศไทยมานานกว่า 7 ปี แต่ด้วยคุณภาพของความเร็วและความเสถียรของเครือข่าย แทบจะไม่ต่างจาก 2G ในไทย จากปัญหาคื่นความถี่ที่มีอยู่จำกัดทำให้ต้องมีการกำหนดความเร็วสูงสุดในการ upload/download ไม่เกิน 2 Mbps ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันกับที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ (และอีกไม่นานไทยเองคงมีมาตรการในการจำกัดความเร็วออกมา หากยังไม่มีการเพิ่มสเปกตรัมในเร็ววันนี้) จากปัญหาความล่าช้าของอินเทอร์เน็ตบน 3G ในอินโดนีเซียทำให้เห็นแทบทุกร้านมีบริการฟรีไว-ไฟ และใช้เป็นกลยุทธ์ในการเรียกลูกค้าเข้าร้านไม่เว้นแม้กระทั่งร้านสะดวกซื้อ ยังมีบริการฟรีไว-ไฟ พร้อมจัดที่นั่งและปลั๊กไฟให้เสร็จสรรพ

- จากรายงานของบริษัท แม็คคานซิส ได้ลงพื้นที่สำรวจคุณภาพการให้บริการ ตามเกาะต่างๆ ในอินโดนีเซียรวมทั้งเกาะบาหลิส ซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคอาเซียนที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก เนื่องจากเป็นเกาะที่ตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย ในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลักจึงเป็นเรื่องท้าทาย ทำให้รูปแบบการสื่อสารแบบไร้สายเป็นที่นิยม และเป็นเรื่องปกติที่จะได้เห็นจานดาวเทียมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ริมถนนเป็นจำนวนมาก แม้แต่บนตู้เอทีเอ็มที่ใช้รับส่งสัญญาณการใช้งานแทนโครงข่ายสาย หากมีตู้เอทีเอ็มของ 3 ธนาคาร แต่ละตู้ก็จะมีจานดาวเทียมของตัวเอง เรียกได้ว่า เรียงกันเป็นตับ

9) ความตื่นตัวต่อการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เช่น การใช้บัตรเครดิต บัตรเครดิต Internet Banking ฯลฯ

ในปี 2554 อินโดนีเซียมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 50 ล้านราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้จากโทรศัพท์มือถือ และเป็นที่ยกาคาดหมายว่าในปี 2558 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในอินโดนีเซียจะเพิ่มขึ้นเป็น 150 ล้านราย ซึ่งผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้ระดับปานกลาง แต่ในด้านการใช้จ่ายเงินโดยใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เช่น การใช้บัตร เดบิต บัตรเครดิต internet banking ฯลฯ พบว่ายังเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก

ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่ยังใช้เงินสดในการใช้จ่าย มีเพียงร้อยละ 10 ของธุรกรรมทางการเงินที่ใช้บัตรเครดิต การใช้จ่ายด้วยวิธีโอนเงินมีร้อยละ 5 และการใช้บัตรเครดิตมีน้อยกว่าร้อยละ 5 แต่ด้วยจำนวนประชากรที่มาก คนที่มีรายได้ระดับปานกลางกำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น และประเทศอยู่ในขั้นตอนของการปรับตัวเพื่อรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้คาดกันว่าอินโดนีเซียจะเป็นประเทศที่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินได้เร็วไม่แพ้ประเทศอื่นในอาเซียนในอนาคต

บรรณานุกรม

- Agénor, Pierre-Richard. (2003). *Benefits and Costs of International Financial Integration: Theory and Facts*, Blackwell Publishing Ltd. (2003)., 9600 Garsington Road, Oxford, OX4 2DQ, UK and 350 Main Street, Malden, MA 02148, USA.
- Armida, San, Jose., and Andreas, Georgiou. (2009). “Financial soundness indicators (FSIs): framework and implementation” *A chapter in Proceedings of the IFC Conference on "Measuring financial innovation and its impact"*, Basel, 26-27 (August 2008-2009)., vol. 31, pp 277-282 from Bank for International Settlements
- Asian Development Bank (2013). *The Road to ASEAN Financial Integration, A Combined Study on Assessing the Financial Landscape and Formulating Milestones for Monetary and Financial Integration in ASEAN*, ISBN 978-92-9092-706-8 (Print), 978-92-9092-707-5 (PDF). Publication Stock No. RPT124444. Printed in the Philippines.
- Balassa, B. (1967). “Trade Creation and Trade Diversion in the European Common Market”. *The Economic Journal*, vol. 77, 1967, pp. 1–21.
- Bankscope*, World Banking information source, (2012).
- Banko sentral ng Pilipinas: BSP คำนวณเมื่อ 31 มีนาคม 2556 จาก <http://www.bsp.gov.ph>*
- Barth, J. R., G. Caprio, and R. Levine. (1999). “Banking Systems Around the World: Do Regulation and Ownership Affect Performance and Stability?” *World Bank Policy Research Paper No. 2325*. Washington DC: World Bank.
- Beck, T. (2006). “Efficiency in Financial Intermediation: Theory and Empirical Measurement.” In *Microfinance and Public Policy: Outreach, Performance and Efficiency*, ed. B. Balkenhol. Hampshire: Palgrave MacMillan
- Bikker, Jacob., and Spierdijk, Laura. (2008). How Banking competition Changed over Time. De Nederlandsche Bank, Eurosysteem. DNB Working Paper, No. 167/Feb
- Boyd, J. H., and B. D. Smith. (1992). “Intermediation and the Equilibrium Allocation of Investment Capital: Implications for Economic Development,” *Journal of Monetary Economics*, 30,409-432.

- Brouwer, G. (2005). "Monetary and Financial Integration in Asia: Empirical Evidence and Issues," Asia Economic Cooperation and Integration, *Asia Development Bank, Manila, the Philippines*, 269-293.
- Chinn, M. D., & H. Ito. (2007). "Price-based Measurement of Financial Globalization: A Cross-Country Study of Interest Rate Parity." *Pacific Economic Review* 12 (4): 419–44.
- Cihak, Martin., Demirguc-Kunt., Asli, Feyen., Erik, & Levine, Ross. (2012). "Benchmarking Financial Systems around the World" in Global Financial Development Report 2013.
- Claessens, Stijn, and Luc, Laeven. (2004). "What Drives Banking Competition? Some International Evidence," *Journal of Money Credit and Banking*, No. 36, Vol. 3, June, Part 2, pp. 563-83.
- Claessens, Stijn, and Luc Laeven. (2005). "Financial Dependence, Banking Sector Competition, and Economic Growth," *Journal of the European Economic Association*, March, No. 31, pp. 179-201.
- Dalimov R.T. *Modelling international economic integration: an oscillation theory approach*. Trafford, Victoria (2008), p.234.
- Galindo, Arturo., Schiantarelli, Fabio., & Weiss, Andrew. (2007). Does financial liberalization improve the allocation of investment?: Micro-evidence from developing countries Research Department Publications 4295, Inter-American Development Bank, Research Department.
- Goldsmith, R. W. (1969). *Financial Structure and Development*. London and New Haven: Yale University Press
- IMD World Competitiveness Online 1995 – 2013
- Inter-American Development Bank. (2002). เรื่อง Financial Integration ค้นวันที่ จาก www.iadb.org/res/publications/.../pubb-2002e_7384.pdf
- Jones, R. (1956). Factor proportions and the Heckscher–Ohlin theorem. *Review of Economic Studies* 24, 1–10.
- Karim, Mohd Zaini Abd. (2001). "Comparative Bank Efficiency across Select ASEAN Countries". *ASEAN Economic Bulletin*, Vol. 18, No. 3 (DECEMBER 2001), pp. 289-304.
- Kose, M. Ayhan; Eswar, Prasad., Kenneth, Rogoff., & Shang-Jin Wei. (August 2006). "Financial Globalization: A Reappraisal". *IMF Working Paper*.

- Levine, R. (2004). "Finance and Growth: Theory and Evidence." *NBER Working Paper* No. 10766. Cambridge, MA : National Bureau of Economic Research.
- Levine, R. (1997). "Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda." *Journal of Economic Literature* 35: 688–726.
- Levine, Ross. (2002). "International Financial Liberalization and Economic Growth". *Review of International Economics* Volume 9, Issue 4, pages 688–702, (November 2001) Issue
- Lewis, Karen K. (1999). "Trying to Explain Home Bias in Equities and Consumption." *Journal of Economic Literature*, 37(2): 571-608. doi: 10.1257/jel.37.2.571
- OECD. (2011). *Competition Issues in the Financial Sector*, Key FINDINGS.
- Oliver, Wyman. (2010). *The Shaken and the Stirred: How regulation and economic policy will transform Asian banking*, *The Future of Asian Banking* Volume 1.
- Oliver, Wyman. (2012). *The Future of Asian Banking –Volume 2: Couching Tigers- The Rise of Asian Regional Banks*.
- Rajan, Raghuram., G., and Zingales, Luigi. (1998) "Financial Dependence and Growth" *Journal of American Economic Review*, volume 88, June 3, pp. 559-86
- Ricardo. (1817). *On the Principles of Political Economy and Taxation*. London, Chapter 7
- Smith, A. (1976). *The Wealth of Nations* edited by R. H. Campbell., and A. S. Skinner. *The Glasgow edition of the Works and Correspondence of Adam Smith*, vol. 2b, pp. 678.
- Stijn, Claessens. (2009). "Competition in the Financial Sector: Overview of Competition Policies" *IMF Working Paper, International Monetary Fund* WP/09/45, March
- The Financial Development Report. (2012). *World Economic Forum* USA Inc., New York, USA
- The World Bank (2006). *Financial Sector Operations and Policy*, สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2556 <http://data.worldbank.org/indicator>
- Van, Wincoop., Eric. (1999). "How Big Are Potential Welfare Gains From International Risksharing?," *Journal Of International Economics, Elsevier*, Vol.47(1), Pages 109-135, February.
- World Bank (2006). Financial Sector Development Indicators, Comprehensive assessment through enhanced information capacity*

World Economic Forum (2012). The Financial Development Report, World Economic Forum USA Inc. New York, USA

World Economic Forum. The Financial Development Report (2009 – 2012).

Xiao, S., and S. Zhao. (2011). “Financial Development, Government Ownership of Banks and Firm Innovation.” *Journal of International Money and Finance* 31 (4): 880-906.

Yung, Chul, Park., และคณะ. (2011). *Combined Study on Assessing the Financial Landscape and Formulating Milestones for Monetary and Financial Integration in ASEAN*

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. (2555). AEC กับการปฏิรูปสาขาบริการ การสัมมนาวิชาการประจำปี 2555 “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: มายาคติความเป็นจริงโอกาสและความท้าทาย” (ASEAN Economic Community: Myths, Reality, Potentials and Challenges)